Friedrich Wilhelm Krummacher

Elisja

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Friedrich Wilhelm Krummacher: *Elisja*.
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Forord 1
I. Jehu 3
II. Guds redsler 19
III. Jonadab og hans hus 35
IV. Det frie Jerusalem 48
V. Blodreisen 66
VI. Joasj 87
VII. Sykeleiet 105
VIII. Slå sju ganger! 119
IX. Elisjas død 130
X. Underet etter døden 139
Om Friedrich Wilhelm Krummacher 152

Forord

Den hellige historie, også Det gamle testamentes, bærer sitt sterkeste forsvar i seg selv. Enhver som er «av sannheten», hører sannhetens røst i den. Allerede før vitnesbyrdet utenfra har gjort ham noen tjeneste, kjenner han at foten hans står på historisk grunn. Så umiddelbart som han ser det, trenger han ingen andre støtter for sin tro. For disiplene av den fornektende kritikken har han bare en følelse av medlidenhet, som for ulykkelige mennesker med øyne som er blinde for det høyeste, det vesentligste og det herligste i verden.

Men den åndelige klarsynthet har sine grader, og slik blir det også her rikelig rom for at lemmene i den usynlige kirke kan rekke hverandre hånden og hjelpe hverandre.

Den ene har særlig gaven til å lese mellom linjene. I hendelser og opptrinn som tilsynelatende står løst fra hverandre, kan han raskt og sikkert finne den tråden som i dypet spinner dem sammen til et indre livs enhet. En annen er særlig kalt til å oppdage de små, ofte nesten umerkelige linjene og trekkene i et åndelig bilde, som gjør det til håndgripelig visshet at bildet er hentet fra virkeligheten.

En tredje forstår å vise fram den hellige naturligheten i stilen og framstillingen. Den er sannelig rørende i sin usminkede enfold, og den straffer enhver tanke om diktning eller myte som løgn.

En fjerde er fremfor andre i stand til å avdekke det opprinnelige og individuelle ved de bibelske karakterene, det som gir de historiske personlighetene deres ulike preg, et preg som ingen kunst kan etterligne. Eller han kan i den hellige histories enkeltheter fatte deres evige, allmenne betydning. Eller han kan bevise at disse hendelsene, som er selve urbildene, er virkelige, ut fra at de troende uavlatelig opplever det samme på ny i sin egen erfaring, på lignende måte som sannheten i de profetiske spådommene bevises av at de blir oppfylt, og så videre.

Den mannen som forener fylden av alle disse gavene i seg, er ennå ikke funnet. Men fordelt finnes allerede alle disse gavene blant de troende. Den som har fått et enkelt pund, må ikke grave det ned i jorden i motløshet, men etter Herrens råd bære det til menighetens åndelige vekselbank, for at han av dens skatter kan få den tilveksten som gjør det fullstendig!

Jeg valgte denne veien. Måtte heller ikke mine lesere i den bibelutleggingen som her foreligger, savne ethvert spor av at jeg har fått det innskutte tilbake «med renter»!

Elisjas livsbilde står friskt i min sjel. Å ha feiret den åndelige oppstandelsesdagen om så bare for én av heltene i Guds rike, er en stor vinning. Jeg ville gjerne la mine lesere få del i en slik fest og på åndelig vis ved min hånd føre dem fram til Safats sønn, slik han selv en gang ga gutten som var vakt opp fra de døde, tilbake til hans lykkelige mor! Måtte Herren la det lykkes! Hva er vel alle denne verdens pantheoner og valhaller mot den hellige histories heltesal?

Elberfeld, i advent 1844.
Forfatteren.

I. Jehu

En av de dypeste og viktigste lignelsene i evangeliene, en som virkelig fortjener å bli lagt på hjertet, finner vi i Matt 13,24–30. Lignelsen bærer selv nøkkelen til sine hemmeligheter. Vi ser en åker, stor og vidstrakt, og Herren sier: «Åkeren er verden.» For et trøstefullt ord! Verden er ingen ørken, ingen gudsforlatt villmark eller øde slette, men en åker som blir dyrket og pleiet.

Hvem har omsorg for dette vide området? Vi vet at denne verdens vise, enten de er diktere, kunstnere eller opplysningens riddere, gjerne tror at de fremfor andre er kalt til dette arbeidet, ja, at de har enerett på det.

Men Gud være lovet for at de ikke er de eneste som sår og planter på denne marken! Hvordan skulle det ellers gå med høsten? Åkeren ville kanskje bære praktblomster av alle slag, men ingen trær med frukt for evigheten. Slike arbeidere kan bare vanne, pynte og forme; det vi trenger, er en som skaper på nytt.

Og en slik finnes. Gjennom århundrene vandrer Menneskesønnen med utrettelig troskap over menneskehetens store åker, alltid i arbeid for å dyrke, verne og pleie den. Alt som virkelig er vakkert, og som noen gang har blomstret under himmelen, har han plantet. Alt som er guddommelig, rent og lyst, er hans såkorn.

«Himlenes rike kan lignes med en mann som hadde sådd godt korn på åkeren sin.» Legg merke til det: på åkeren *sin*! Verden tilhører altså Kristus! Han har kjøpt den dyrt for at den skal være skueplassen for hans herlighet. Og uansett hvilke fremmede makter som ennå holder til der, skal de en gang måtte vike.

Ja, bare fyll verden med antikristelige bøker, dekk den med minnesmerker som forguder mennesket, bygg stolte Babels tårn, stapp den full av løgnaktige tankesystemer, og skriv gjerne «Varigere enn malm og marmor!» på verkene og bautasteinene deres!

Mørkets fyrste ser dypere enn dere alle. Han vet at verden ikke er hans, og at han bare har kort tid igjen. Korset er det våpenmerket som hører hjemme over verdens port, og en gang skal det fortrenge alle andre. Bare det som er kommet fra Kristus og hans Ånd, varer. Alt annet venter bare på ham som skal rense treskeplassen sin når hans time kommer.

«Himlenes rike kan lignes med en mann som hadde sådd godt korn på åkeren sin.» Godt korn! Hvordan hjertet åpner seg ved disse ordene! På jorden finnes altså ikke bare ormeyngel og Kains ætt, men også noe bedre, noe edelt og hellig.

Det gode kornet, sier Herren, er «rikets barn». Merk dere hvem det er! Ikke de som er store i menneskers øyne, ikke de verden har respekt for, de som folk så ofte forsvarer slik: «Hva gjør det at de har en annen overbevisning enn dere? De har gjerningene, og hva betyr da troen?»

Nei, det gode kornet er etter Herrens egen forklaring «rikets barn». Det er de som har samlet seg under Sions banner og ligger ved Jesu føtter. Det er de som har gitt opp seg selv og bare kjenner én trøst: at det er kommet en mellommann; ett håp: at den frie nåde hersker; én trang: å bli vasket ren i Jesu blod; og én lengsel: å bli podet inn i ham.

De kalles godt korn, for Lammets rettferdighet er deres. De mener det oppriktig: «Ånden er villig.» Guds gode Ånd virker i dem, og noe i dem elsker gudenes Gud over alt og strekker seg alltid mot det gode.

De kalles «korn», med Herrens eget ord «hvete», en edel plante. Også det har en dyp grunn. Planten kan stå forkrøplet fordi den lenge har manglet regn, eller den kan vokse frodig. Den kan være spe og ung eller allerede sterk. Den kan krype langs jorden eller ha reist seg igjen. Den kan bøye seg skjelvende for stormen eller stå styrket mot orkanen. Den kan ennå gjemme spiren i seg eller ha foldet seg ut i dagens lys. Uansett er det edle strå, sådd ikke i åkeren, men, som Herren så treffende uttrykker det, *på* åkeren.

For åkeren, verden, er bare stedet der Herren forbereder sin åndelige plantning, ikke jorden plantene slår rot i. Røttene går ned i Kristus selv. Det er i en overjordisk grunn de fester de fineste rottrådene av sine håp, ønsker og lengsler. Deres hjemland er i himmelen, og hva som enn skjer, er de Herren Jesu korn og Guds blomsterhage. Hele omvendelsen deres, fra den første svake vilje til det fullendte livet, er et nådens verk. «For vi er *hans* verk,» sier apostelen, «skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger» (Ef 2,10).

Men det gode kornet er ikke alene i verden. Ved siden av og innimellom vokser og trives noe annet. «Mens folkene sov, kom fienden hans og sådde ugress blant hveten, og gikk så bort.» Hva er dette ugresset? Ikke villfarelsen, som vi kunne tro, men de villfarne; ikke løgnen, men løgnerne og de vantro, «den ondes barn», som Herren sier. Og den onde, fienden som står himlenes rike imot med uslukkelig hat, er etter Jesu egen forklaring ingen annen enn djevelen.

Kan noen fortsatt tvile på at Jesus lærer at det finnes en mørkets fyrste? Vår tids nye teologer påstår bespottelig at Frelseren nå og da rettet seg etter villfarelsene i sin tid. Men selv om det lå noe sant i det, må jeg spørre: Hva skulle ellers få ham til å nevne djevelen her, om han ikke var dypt overbevist om at djevelen virkelig finnes og planter og pleier ugresset?

Den onde kom. Når? «Mens folkene sov.» Altså om natten: snikende, usett, uten at noen ante det. Slik kom han, kanskje i skikkelse av en lysets engel, og under påskudd av å lære «den rene, sanne kristendom» gjorde han de sorgløse synderne blinde og bandt dem i villfarelsens og løgnens lenker.

Og da han hadde gjort sitt verk, «gikk han bort». Det vil si: Nå sverger de stakkars bedragerne på at de følger en god ånd, og at deres sak er fornuftens og sannhetens sak, ja, kanskje til og med Guds sak. Hver gang vi sier til dem at den

onde har bundet dem, forhekset dem og formørket sinnet deres, får vi bitter hånlatter til svar.

Ja, i mørket kom bedrageren, og i mørket listet han seg bort igjen, forkledd. Det han sådde, står der uten å vite hvor det kommer fra: et folk med hjerter som ikke er sønderknust, og som ikke vil høre om Jesus og hans blod. «Zizania» kaller Herren det, det vil si unyttig blomsterstas, raigress, ugress. Som slik blomsterstas kan det nok ha en vakker glans og skinne i alle dannelsens og høflighetens farger. Men ugress er og blir det, og et ugress som er pleiet av en skrekkelig hånd!

«Men da strået skjøt opp og satte aks, da kom også ugresset til syne.» Ja, slik pleier det å gå. Ugresset kan ikke hindre at Herrens korn spirer, men før kornet modnes, viser ugresset ikke sin sanne natur. Til da står det stille, tilsynelatende helt uskyldig.

Men knapt har den guddommelige planten foldet seg ut og begynt å bære frukt, i en frimodig bekjennelse av Jesu navn, et klart brudd med den blinde, døde verden og et nytt liv i Herren, før motsetningen trer skarpt fram og motstanden bryter ut i spott og hån. Og jo bedre Herrens korn trives og brer seg, desto sterkere blir motstanden.

Men hør slutten på denne dype lignelsen! «Tjenerne gikk da til husbonden og sa: Herre, var det ikke godt korn du sådde på åkeren din? Hvor har den da ugresset fra?» Slik lyder ofte det første, smertefulle og forundrede spørsmålet fra dem som nettopp er blitt omvendt.

Med hvilke store forventninger kom de ikke inn i kirken! De trodde hele verden ville falle ned og tilbe ved Lammets føtter. Og så finner de en uoverskuelig mengde som ikke føler noen trang til Kristus og frelsen i ham, og som ikke vil vite av den. Det kan de ikke fatte, for det er jo Herren i himmelen som har omsorg for den store åkeren, og det finnes ingen større salighet enn å hvile ved hans bryst.

Så står de der, disse forskrekkede barna, og spør nesten forvirret: «Herre, var det ikke godt korn du sådde på åkeren din? Hvor har den da ugresset fra?» Og når de får svaret: «Dette har en fiende gjort», blir forundringen ofte til flammende iver, og sammen med tjenerne i lignelsen spør de: «Vil du at vi skal gå og sanke det sammen?»

Husbonden klandrer ikke en slik iver for den hellige sak. Hadde det bare gjeldt å utrydde løgnen, alt antikristelig og synden, ville han uten videre ha svart ja. Men her dreier det seg om mennesker, og når det gjelder dem, skal vi ikke straks tale om forbannelse, bannlysning, utryddelse og forvisning. Det kristne slagordet her er ikke: «Send ild ned fra himmelen!» Her gjelder det å være langmodig i håpet og tålmodig i kjærligheten.

«Nei,» sier Herren, «for da ville dere også komme til å rive opp hveten når dere sanker ugresset sammen.» Hvor trøstefullt! Det kan hende at vi tror vi luker ugress, og så griper vi edel hvete. Så lik ugresset kan hveten noen ganger være.

Hvem kan da forby oss å håpe at det også blant dem vi med smerte har regnet som utenfor, står mange guddommelige strå, selv om de ennå ikke er fullt utvokst? Nei, vi må ikke legge hånd på noen av dem ennå, men holde inne med

bannlysningen! Hvem kan si sikkert hva som er ugress og hva som er Herrens korn, før alt har foldet seg helt ut?

«La dem begge vokse sammen til høsten,» sier Jesus. Hvor opphøyd viser Herren seg ikke i disse ordene! Kongelig og rolig står han der og ser på alt som reiser seg mot ham. Han vet at ingenting og ingen kan hindre hans verk; han frykter ingen angrep fra dårskap og ondskap. La bare den ondes rike modnes lenge mot sitt høydepunkt! I stille seire fører «Israels helt» sin sak gjennom all motstand, og ganske sikkert skal hans banner være det siste som vaier på jorden, plantet på ruinene av Satans rike.

Men inntil da skal kampen vare. Først skal mørkets makt ha prøvd alle sine knep mot ham, brukt opp all sin list og skutt ut alle sine piler. Da er tiden inne da han knuser den og legger dens kjemper som skammel for sine føtter. «Når det så er tid for innhøsting,» sier husbonden, «vil jeg si til høstfolkene: Sank først ugresset sammen og bind det i bunter for å brenne det. Men hveten skal dere samle i låven min.»

Også forklaringen får vi, fra ham som selv forteller lignelsen: «Høsten er enden på denne tidsalder. Høstfolkene er engler. Likesom ugresset blir sanket sammen og oppbrent med ild, slik skal det gå ved enden på denne tidsalder. Menneskesønnen skal sende ut sine engler, og de skal sanke ut av hans rike alt som volder anstøt, og de som lever i lovløshet. Og de skal kaste dem i ildovnen. Der skal de gråte og skjære tenner.»

Mange skrekkelige forsmaker på denne store dommens dag har vi allerede sett i verden. Når vi nå følger Elisjas historie videre, får også vi se i alle fall forberedelsene til en slik åpenbaring av Guds straffende rettferdighet. Måtte Herrens alvor, som vi nå skal få se, ryste sjelene våre til velsignelse og gi ordet «Arbeid på deres frelse med frykt og beven» (Fil 2,12) ny klang og nytt ettertrykk for oss!

2 Kong 9,1–8

> Profeten Elisja kalte på en av profetenes disipler og sa til ham: Bind opp om deg og ta denne oljekrukken i hånden og gå til Ramot i Gilead. Når du kommer dit, skal du oppsøke Jehu, sønn av Josjafat, Nimsis sønn. Gå inn til ham der han sitter blant brødrene sine. Du skal be ham stå opp, og ta ham med inn i det innerste rommet. Ta så oljekrukken og hell den ut over hodet hans og si: Så sier Herren: Jeg har salvet deg til konge over Israel! Så skal du åpne døren og flykte uten å dryge. Så gikk den unge mannen, den unge profeten, til Ramot i Gilead. Da han kom dit, så han hærens høvedsmenn sitte der. Og han sa: Jeg har noe å si deg, høvedsmann! Da sa Jehu: Hvem av alle oss her? Han svarte: Deg, høvedsmann! Da sto han opp og gikk inn i huset. Profeten helte da oljen ut over hodet hans og sa til ham: Så sier Herren, Israels Gud: Jeg har salvet deg til konge over Herrens folk, over Israel. Du skal gjøre ende på din herre Akabs hus, for jeg vil hevne mine tjenere profetenes blod og alle Herrens tjeneres blod på Jesabel.

Et nytt oppdrag for Elisja, selv om han skal utføre det gjennom en annen. Mannen får nesten ikke trekke pusten. Den ene skjebnesvangre hendelsen avløser den andre. Om det bare hadde gjeldt å binde kranser og ikke svøper og ris, og om det bare var en annen rødme enn blodets som steg opp over Samarias horisont!

Hevnen som nærmer seg, Guds befaling til Elisja, utsendelsen av den unge mannen og salvingen av Jehu med hensikten bak den: Disse trekkene i historien er espalieret som tankene våre i dag skal slynge seg opp etter.

I.

Luften over Israel er trykkende. Fryktelige uvær trekker opp. Fra alle kanter stiger skyene sorte og truende opp over landet, og den som har øre for det, hører allerede stormen suse og tordenen rulle i det fjerne. Lenge nok har Guds tålmodighet rådet over de ugudelige. Guds barmhjertighet fløy med vinger, mens rettferdigheten hans gikk med langsomme skritt. I tolv år har Joram fått sitte på tronen, og like lenge har Jesabel og hele Jorams hus hatt tid til å komme til besinnelse. Men det har de ikke gjort.

Den langmodigheten de har fått oppleve, har bare gjort dem mer sorgløse. Underne de har sett, gled forbi dem som skyggebilder, som noe å more seg over et øyeblikk. Profetenes vekkende røster druknet snart i suset og duset av deres syndige liv. Når Guds alvor rammet dem, ble de bare skremt en stund, og hans vennlighet dysset dem bare i søvn og gjorde dem enda mer lettsindige.

Nå er syndens mål fullt, slik det en gang ble sagt om amorittene. Ba'als templer løfter fortsatt sine stolte tinder rundt om i landet. De avskyelige prestene for de sidonske avgudene ser ut til å ha reist seg igjen etter blodbadet ved bekken Kisjon, flere og enda mer ugudelige enn før. Guds barn bærer fortsatt den offentlige skammens og foraktens tornekrone. Og livet ved hoffet er slett ikke blitt anstendigere enn det var på Akabs tid.

Om Joram og hans hus visste hva som i stillhet samler seg over hodene deres, ville jubelen snart stilne! Men de aner ikke hva som venter dem. Den forbannelsen Elia en gang uttalte i Herrens navn over Akab og hans slekt, har de for lengst glemt. Fordi sverdet over dem har hvilt så lenge i sliren, tror de at de kan fortsette sitt skammelige syndeliv ustraffet også i framtiden.

Men Guds forbannelser lar seg bare begrave for godt i forsoningens blod. Enhver annen grav holder dem bare tilbake en tid. Før man vet ordet av det, bryter de gjennom lås og lenker, og jo lenger de har holdt seg tilbake, desto frykteligere blir utbruddet.

Slik er det også med forbannelsen over Akab og hans hus. Selv om de har slått den ut av tankene, ruger den fortsatt i stillhet som en farlig tordensky. Den ligger under Jorams trone som en bombe, uvirksom en tid. Men det skrekkelige øyeblikket nærmer seg da den skal eksplodere og knuse alt omkring seg.

Det er hjerteskjærende å se et menneske gå sin vei, ubekymret og drømmende om lykke og glede, når vi vet at han allerede bærer et forseglet brev i lommen med denne beskjeden: «Huset ditt er brent ned. Kona og barna dine er revet bort av sykdom. Når du kommer hjem, finner du en branntomt og en ruinhaug der et vennlig Eden hittil har blomstret for deg!»

Men dette er bare timelige redsler. Tenk å vite sikkert om et slikt sorgløst menneske: «I morgen på denne tid er du ikke lenger blant de levende. Du er død uten å ha vendt om, og du vrir deg i jammer blant de fortapte!» Min Gud, hva kan være mer pinefullt?

Og tenk å se inn i det glade palasset i Jisre'el i dag og vite dette, en visshet som klemmer hjertet sammen som glødende tenger! For der er kongefamilien samlet nettopp nå og holder praktfulle fester for en høy gjest, Akasja, Judas konge. Å, måtte ingen av oss være i samme stilling som de sorgløse menneskene der borte!

Men hvem vet hva som ville vise seg også her blant oss, om sløret ble trukket bort fra vår virkelige tilstand? Kanskje ville det vise seg at mange som nå går nedtrykte og sukker, bare har misforstått seg selv, og at de har all rett til glede og jubel.

Men da ville også du bli avslørt, du Belsasar som fråtser i verdens lyst! «Mene, tekel» lyser allerede på veggen din. Og du, Haman, som raver i ærens og lystens rus! Ser du hva som tømres opp bak ryggen din, og for hvem strikken tvinnes i det skjulte?

Også du ville bli avslørt, du som har mettet deg med denne verdens grove nytelser og har trygghetens rop på leppene: «Fred, fred, ingen fare!», enda det blinkende sverdet henger over hodet ditt og tørster etter blodet ditt! Å, måtte Gud åpne øynene på dere! Ja, fremfor alt på dere ulykkelige, så dere kunne bli grepet av en forskrekkelse som fører til frelse!

Men også dere som, uten å vite det, hviler i den evige miskunns armer: Måtte han vise dere hvordan det virkelig står til, så den grunnløse klagen deres kunne bli til en glad sang til hans navns pris og ære!

Den guddommelige hevnen nærmer seg. «Jeg vil hevne mine tjenere profetenes blod og alle Herrens tjeneres blod på Jesabel,» sier Herren. Hør godt etter! Han har tålt at Akabs hus la hånd på hans folk, men han har verken oversett det eller glemt det.

Hvor nådig er han ikke mot sine utvalgte! Han glemmer ingen som har gitt den minste av dem så mye som et beger kaldt vann; han lønner det og husker det til velsignelse. Men ve den som våger å angripe og bedrøve en av dem som er Guds øyesten! Med skrekk skal en slik få erfare at han har forgrepet seg på barna til en Gud som kan vredes og straffe like sterkt som han kan elske og ta nådig imot dem.

Ingenting stiger mektigere fra jorden opp gjennom skyene enn blodet fra forfulgte hellige. Ingenting heller mer olje på Guds vredes ild mot de ugudelige enn de sukkene som de ugudeliges forfølgelse har presset ut av et Guds barn. Vær derfor varsomme med disse menneskene! Jeg råder dere til det, ikke så mye for Guds barns skyld som for deres egen.

Men dere kristne: Jo lettere klagen deres kunne føre en brå undergang over fiendene deres, desto mer skal dere be for dem i stedet for å sukke mot dem! Elsker Gud dere nok til å dra sverdet for dere mot fiendene deres, vil den samme kjærligheten også gjøre ham villig til å velsigne dem som dere velsigner og løfter hellige hender for. Bruk derfor den store gunsten Gud viser dere, til beste for deres neste!

Si til ham hvor mye det ville øke lykken deres om han også ville vekke opp og hellige den ene eller den andre sjelen ved sin Ånd. Jeg tror ikke han vil nekte

dere en slik glede, særlig når han så tydelig har lovt å høre dem som ber om at hans rike må utbres.

«Mine tjeneres blod!» Dette blodet har ofte ropt fra jorden til himmelen, og hvilket svar har det ikke fått, hvilke straffedommer har det ikke kalt ned! Tre fram, dere som gjennom alle århundrer har myrdet de kristne, og vitne om det fra historien! Nebukadnesar, du fryktelig rammede hersker som ble støtt ut blant dyrene, du skal åpne rekken! Belsasar, du som plaget Israel og vanhelliget helligdommen, slutt deg til ham og vis hvordan du skalv for skriften på veggen, og hvordan du kort etter lå knust i ditt eget blod på gaten!

Tre også fram, Herodes Antipas, du som myrdet døperen! Etterpå levde du resten av livet plaget av syner og angst, og til sist ble du støtt ut i et øde, fremmed land, alt for det blodets skyld som din hånd hadde utøst. Og du, Agrippa, du glupske ulv blant Kristi hjord, som derfor ble slått av Herrens engel og fortært av ormer mens du ennå levde!

Ve deg, du romerske blodhund, Nero! Si oss: Sto ikke de rettferdiges ånder fram for deg i skrekksynene som til slutt fikk deg til å legge hånd på deg selv, de samme som du lot brenne som levende fakler på festen din? Tre fram, dere andre kronede bødler i Romerriket som slo Guds utvalgte i hjel, og vitne ved deres endelikt om hvor farlig det er å legge hånd på dem som Kristus har kjøpt med sitt blod!

Slutt dere til dem, dere Spanias blodtørstige inkvisitorer! Dere har kalt ned en forbannelse over landet deres, og den brenner ennå på sverdene i borgerkrigene som river folket i stykker. Still dere også fram, dere franske konger ved navn Ludvig, purpurkledde ekteskapsbrytere, væpnet med slakterkniven mot Kristi lemmer, men derfor også for evig brennemerket i pannen med Guds hevn!

Og du, Karl den niende, du som lot klokkene ringe til blodbryllupet i Bartolomeusnatten: Fortell med hvilket mål Gud målte deg! Blod i stedet for dødssvette piplet fram fra årene dine på fortvilelsens pinebenk. Allerede mens du levde, var du som et lik, og du gikk bort som et skrekkens eksempel for hele verden. Ja, alle dere, så mange at dere kunne fylle en legion: Tre fram, dere som nå brenner i helvete, bundet med mørkets lenker, og vitne om hvor farlig det er å angripe Den Høyestes hellige!

Men når Guds vrede slik er tent mot dem som utøser hans utvalgtes blod, og han ruster seg til å hevne det, hvorfor beskytter han da ikke heller barna sine mot motstandernes ondskap og slår motstanderne til jorden før de får fullført sin ugjerning? Først evigheten gir oss nøkkelen til alt, også til dette dype «hvorfor». Inntil da gjelder ordet: «Her er de helliges tålmodighet», og vi må tro at også dette Herren gjør, er hellig og godt.

«Men de stakkars ofrene?» Å, kall dem ikke det! De går jo, om enn på en blodig vei, inn til den herligheten som denne tids lidelser ikke er for noe å regne mot.

Kall heller ikke den beklagelsesverdig som slipper å gå så langt, men modnes for himmelen gjennom jordisk trengsel og må gjennom vann og ild for å møte ham som sa: «Når du går gjennom vann, er jeg med deg, og gjennom elver, skal

de ikke overskylle deg. Når du går gjennom ild, skal du ikke svies, og luen skal ikke brenne deg. For jeg er Herren din Gud» (Jes 43,2–3).

Guds barns trengsler ligner vårvindene som løser opp jorden og hjelper de sovende spirene til å folde seg ut. Slik åpner det nye livets frø seg i det gjenfødte hjertet i trengselens tid: i inderlige sukk, inntrengende bønner, hjemlengsel og et håpefullt pilegrimssinn. De troendes anfektelser ligner stormkastene som deler bølgene og lar sjømannen se perlebankene på bunnen.

Slik er det anfektelsene som lar Herrens hellige oppdage de evige skattene som en nådens Gud har gjemt på bunnen av livet deres. De fører hjertet som søker trøst, til den viktige sannheten at Kristi får blir bevart ved Guds makt, at de er evig trygge i Kristus, sitt hode, og at det er helt umulig at én av dem noen gang skal gå fortapt. For de er allerede nå fullkomne i den andre Adam, og fordi de på en hemmelighetsfull måte er ett med ham, har de allerede vunnet over alt.

Disse lidelsene ligner en operasjon som pasienten gruer seg til; men så snart det syke lemmet er fjernet, kysser han kniven som såret ham til frelse. Slik vil også dere, Guds venner, en gang kysse det riset dere så ofte har blødd under. Ja, kyss det allerede nå! For «den Herren elsker, den tukter han», og «det er for tuktens skyld dere tåler lidelser. Gud handler med dere som med sønner» (Hebr 12,6–7).

II.

Nå som straffedommen truer Israel, må også Elisja ta opp tjenesten sin igjen. Vi skulle gjerne unt ham å slippe denne gangen. Han hadde nettopp trukket seg tilbake fra den offentlige tjenestens storm til sabbatsroen i profetskolen, sin åndelige planteskole. Han er i Gilgal, i den fortrolige kretsen av profetdisipler, og hvor godt gjør ikke hvilen i denne havnen ham! Han har ikke hatt så lyse og gode dager på lenge.

Han deler tiden mellom stille gransking av Skriften og hjertelig samvær med unge menn som lengter etter frelse, med sang og undervisning. Livet hans har nesten noe overjordisk over seg. Ikke rart om han ofte ønsket å bli liggende ved denne vennlige kysten en god stund.

Men knapt har han kommet inn i dette fredelige tilfluktsstedet og begynt å nyte det, før han hører det urovekkende signalet igjen. Det gjør ham på ny til en stormfugl som varsler uvær, og til dommens tjener, som skal gjøre klar de svøpene Gud vil slå forfølgerne av sine hellige med.

Kanskje kjente også Elisja at læremesteren Elias gamle sukk rørte seg i hans eget hjerte: «Det er nok, Herre!» (1 Kong 19,4). Kanskje ble også han stående med tårer i øynene og se opp mot de seilende skyene, men av andre grunner enn for å se etter vinden, og mot stjernene der oppe, de stille, fortrolige og lokkende lysene fra det evige hjem.

Et slikt øyeblikk av dyp hjemlengsel kom ganske sikkert igjen nå i livet hans, og jeg tror den som var i nærheten, ville ha hørt ham sukke stille mer enn én gang: «Å, hvor lenge?» Også for oss kan det iblant bli trangt og tungt, der vi «må leve som fremmed blant Mesjek» (Sal 120,5)!

Likevel, mine brødre: Vi aner knapt halvparten av hvor godt vi har det her i dalen og i menigheten vår, sammenlignet med tusener av andre. Hver dag

kan vi i full frihet ferdes på evangeliets grønne enger, i et fredelig samliv og et kjærlig, broderlig fellesskap, og vi kan så å si boltre oss i alle de salige gledene som en nådens Gud har øst ut over de helliges samfunn. Se dere bare omkring på steder der navnet Kristus ikke kan nevnes med kjærlighet, eller der den som våger det, blir fredløs og tråkket ned!

Tenk på brødrene i de egnene der en hel verden har sammensverget seg mot dem fordi de nekter å bære merket av tidens store moteløgn, rasjonalismen. De blir ikke bare stemplet med alle slags spottenavn, men noen ganger mister de også levebrødet fordi de vil leve med Gud! Sammenlign dere med de ensomme kristne i provinser som nesten helt har falt fra, ja, selv i land som en gang var velsignet fremfor andre som den rene kirkes vugge og utgangspunkt for den uforfalskede sannheten!

Sammenlign dere med de kristne som må reise i dagevis for å møte én eneste bror, og som ikke lenger hører et klart evangelium fra prekestolen i sin kirke. Og se hvor rikt dere er velsignet, dere som har vokst opp i vår kirkes blomstrende hage og på de fredelige engene i vårt samliv!

Å, om vi bare satte større pris på det den nådige Gud har gitt oss, og var rikere på takk! Men vanen gjør selv himmelens kosteligste gaver alminnelige, ja, likegyldige for oss. Først når vi gang på gang står i fare for å miste det vi har, skjønner vi for alvor hva det er, og bare slik holdes takkens flamme ved like på alteret.

Men tilbake til Elisja: Han må ut igjen. Den skjebnesvangre befalingen Gud hadde gitt Elia, «Salv Jehu til konge over Israel!», var gått i arv til ham. For en tid hadde Guds langmodighet så å si lagt befalingen til side blant avsluttede saker; nå henter rettferdigheten hans den fram fra arkivet igjen og minner profeten om å utføre den.

Elisja visste godt hva den betydde. Han visste at Jehu var den svøpen som den nidkjære Gud ville svinge mot sine motstandere i Israel. Et slikt redskap for Guds vrede hadde Elisja allerede kalt fram i syreren Hasael. Nå skal han bane vei for en som er enda verre, til ulykke for folket og landet han elsker.

Dere kan lett tenke dere hvor tungt og smertefullt dette må ha vært for ham. Ingenting kunne stride mer mot hans kjærlige, evangeliske sinn enn dette oppdraget. Men det kom fra Herren, og Elisja visste hva han da hadde å gjøre. Bibelens helter var store fremfor alt fordi de bøyde seg helt for Guds vilje, også når den gikk på tvers av deres klokeste tanker og ømmeste følelser.

Når disse hellige lar kjærligheten tie for Guds alvorlige bud, når de bøyer sin naturlige medfølelse under hans dommer, når de villig ofrer kjærligheten til fedreland og slekt for hans beslutninger, og når de til ære for hans gåtefulle styring legger sine klokeste tanker og sin egen innsikt som røkelse på glørne på alteret hans, da står de på toppen av sitt liv i Gud.

Da ser vi i full glans at Guds kraft fullendes i menneskelig skrøpelighet. Da blir Herrens navn lovprist i et høyere kor. Som en føniks stiger de fattige skapningene opp fra asken av sitt eget jeg og finner hele sitt liv i Gud. For en herlig oppstigning!

Også Elisja er villig til å legge sitt kjærlige hjerte som offer på Herrens alter og lydig utføre Guds befaling. Svært ofte krever Herren ikke annet enn dette viljens offer; han regner viljen som gjerning og skåner ellers sine venner. Elisja slipper i alle fall å legge hevnens sverd i Jehus hånd selv. Han får sende en av profetdisiplene i stedet og utfører altså oppdraget gjennom en annen. Bare det var en kjærkommen lettelse for ham.

For en moderlig Gud, som kjenner sine barns hjerter helt inn til det mest skjulte, og som med den ømmeste omsorg veier hva han kan legge på hver enkelt, og hva ikke! For en vennlig Herre, som også tar hensyn til hvert hjertes menneskelige egenart! Han tilpasser ofte melodien etter hvordan strengene i sinnet er spent. Han krever ikke forbannelsens og stormens sanger av skjelvende vindharper, men overlater dem til de hardere strengene og gir nådeløftenes sanger til de mykere. Tenk at han bøyer seg så dypt ned! For en mildhet og kjærlighet uten like!

III.

Elisja benytter seg av dette og velger ut blant profetdisiplene en ung mann som nok flere ganger hadde fulgt ham og hjulpet ham i hans høye tjeneste. Den unge mannen kjente ikke tyngden i oppdraget like sterkt. Den ungdommelige gleden over så brått å få et slikt kall veide opp for smerten over hva oppdraget gikk ut på, og hva det kunne føre til.

«Bind opp om deg og ta denne oljekrukken i hånden og gå til Ramot i Gilead. Når du kommer dit, skal du oppsøke Jehu, sønn av Josjafat, Nimsis sønn. Gå inn til ham der han sitter blant brødrene sine. Du skal be ham stå opp, og ta ham med inn i det innerste rommet. Ta så oljekrukken og hell den ut over hodet hans og si: Så sier Herren: Jeg har salvet deg til konge over Israel! Du skal gjøre ende på din herre Akabs hus. Hele Akabs hus skal gå til grunne. Jesabel skal hundene fortære på Jisre'els mark, og ingen skal begrave henne. Så skal du åpne døren og flykte uten å dryge.» Slik taler Elisja.

Hadde han talt slik i eget navn, ville han ha fortjent døden som forræder og opprører. Men han talte på vegne av ham som innsetter og avsetter konger, og var like uskyldig i det som trompeten det blåses til angrep med. Det er ikke første gang Gud løfter øksen mot et kongehus som har råtnet moralsk. Riktignok lar han ofte utlevde fyrsteslekter bli sittende en stund, til tukt for folkene. Men før eller siden feller han dommen og lar dem gå brått til grunne.

Et stamtre står ikke trygt fordi det er skrevet inn i mugne pergamenter, diplomer og slektsregistre; bare når det er «plantet ved vannene som strømmer fra helligdommen», holder det seg grønt over tid. Det er ikke hester og stridsmenn som verner makthavernes troner. Mange tusen års erfaring viser at en trone bare står trygt på grunnvollen av Herrens frykt.

Men hvordan ble det for vår unge mann å høre disse ordene fra profeten? Ikke engang i drømme hadde han tenkt at han skulle få et slikt oppdrag. Israels krone ligger i hans hånd! Han, en av de ringeste i Samaria, får fullmakt til endelig å ta septer og purpur fra Jorams hus og gi dem til en annen, fordi Jorams hus aldri har sluttet å tråkke Guds folk under føtter.

En fattig, ubetydelig gutt, og et kongerike bærer han til Ramot! Hvor stor viser ikke Herren seg i dette! Og med hvilken bitende ironi møter han ikke den grenseløse selvopphøyelsen hos alle jordiske makthavere som har glemt Gud!

Men vi, mine brødre, har fått et langt større oppdrag enn denne unge mannen! Der vi ser tårer over synden og hører sukket: «Herre Jesus, forbarm deg over oss!», om det så er under den fattigste dagarbeiders stråtak eller i den mest forkastede forbryters celle, der har vi en krone som aldri ruster, å gi den nedtrykte, og en purpurkappe, vakker som englenes lyskledning, å gi den som skjelver.

I Den Høyestes navn kan vi si til en stakkar i støvet: «Du er prest og konge!» Til en Lasarus ved den rikes dør kan vi bringe bud om at et slott står ferdig for ham i himmelen.

I Kristus har vi fullmakt til å bringe slike budskap til «de fattige i ånden». Så rik på herlighet er tjenesten i den nye pakt! Kongenes Konge har lagt noe av sin herlighet ned i den. Jordisk ære kan nok skygge for denne stille, overjordiske glansen, men den kan verken løfte den eller gjøre den større.

Gutten drar av sted og bærer en ny tid for Israel under seglet på budskapet sitt. Hvordan var det å være ham, denne gutten med Israels framtid i hånden? Han visste at han var sendt for å åpne slusene for Guds hevn over Samaria og bane vei for en fryktelig flom av ødeleggelse. Selv er han ikke redd. Han vet at han tilhører Herren og derfor er i trygge hender. Ja, om han noen gang har kjent sin trygghet i Gud med inderlig glede, så er det nå, mens stormene og uværsskyene nærmer seg.

En troende kan lenge gå uten å kjenne hvor salig han har det, helt til en skarp motsetning vekker ham. Derfor slår den kristne iblant med vilje leir ved helvetes rand. Når han ser redslene der, kjenner han enda sterkere hvor lykkelig han er som er kommet i trygghet. Av og til tenker han med vilje på gruen og redselen ved den ytterste dag og bruker den som en flammende stige: Sjelen klatrer opp til full glede over at den står uforlignelig trygt på den høye klippen Kristus.

For en glede å kunne mane fram omkring seg alt som er farlig og skrekkelig, alle anklagere, dommere, død og helvete, og så rope med fast stemme: «Dere er jeg sluppet unna!», og juble til Guds ære: «Hvem er den som fordømmer?» (Rom 8,34) Kristus er her! Den som kjenner denne tryggheten av egen erfaring, vet at den kristne sannelig kan smake mye av himmelens salighet allerede her nede, og at det å tale om «en himmel på jorden» er mer enn en vakker drøm.

Hvor er så vår budbringer? Der iler han av sted, uanselig og upåaktet. Forbi Samaria jager han i full fart, forbi Jisre'els glitrende kongeborg og de prektige hagene. Om gutten bare åpnet munnen, kunne han fått hele landet til å skjelve! Han kunne rope inn i kongens saler: «Juble i dag, for i morgen venter angsten dere i de evige ørkener!», til prestene: «Deres time er slått!», inn i Ba'als templer: «Ve dere! Flammen er i taket, ormen i bjelkene!», og inn i festsalene til stormennene: «Døden er i kamrene deres! Jeg hører dere drukne i deres eget blod!»

Men gutten tier og bærer hemmeligheten sin forbi, og landet sover videre i sin dødsro. Skrekkelig er den nære dommen, men enda skrekkeligere er folkets rus av den drikken Gud har gitt dem til forvirring!

Mine venner, tenk om et slikt sendebud, som kjente vår nære framtid, fór forbi denne menigheten, slik gutten fór forbi Jisre'el, og ville røpe hemmeligheten sin.

Hva ville han si til oss? Kanskje noe slikt som Bileam en gang sa da han så ut over Israel: «Hvor fagre er dine telt, Jakob, dine boliger, Israel! Som vide daler, som hager ved en elv, som aloëtrær Herren har plantet, som sedrer ved vannet!» (4 Mos 24,5–6). «Han skuer ingen urett i Jakob. Han ser ingen elendighet i Israel. Herren hans Gud er med ham, og kongejubel lyder der» (4 Mos 23,21).

Ville dette være bildet av vår framtid? Gud gi at det var slik! Men jeg frykter at budskapet ville lyde annerledes. For si meg: Har ikke den hellige motstanden begynt å slå sprekker også hos oss, den muren en antikristelig tidsånd så lenge forgjeves har prøvd å bryte ned? Har ikke en lettsindighet fått fotfeste også hos oss, en som har revet seg løs fra den evige sannhet, som ser livets mål i kjødelig nytelse og regner den mest avgjorte vantro som dannelsens høyeste tind?

Har ikke den skrekkelige forvirringen, i alle fall delvis, sneket seg inn også hos oss: at geniet settes i stedet for Den Hellige Ånd, den materielle kulturen i stedet for religionen, «Hjelp deg selv, så hjelper Gud deg!» i stedet for troen, ja, menneskets vidd, kunst, følelse og klokskap i stedet for Gud selv?

Og møter vi ikke også i vår dal dem som tror de har gjort opp regnskapet med kristendommen en gang for alle når de har stilt Kristus på rekke med Sokrates, Muhammed og deres like, og som tror de har gitt ham all den ære han har krav på, når de innrømmer at han var en stor ånd?

Finnes det ikke allerede her i dalen, så rikt velsignet fra gammel tid, folk som krenker Kongenes Konges majestet? Og der denne bespottelige tidsåndens kreft har ett seg inn, der er avgrunnsdyrets merke. Og der dette merket finnes, er scenen klar for at Guds vrede og nidkjærhet i dag eller i morgen skal holde sitt triumftog.

IV.

Gutten er kommet fram til Ramot i Gilead. Her lå kongens hær i leir for å holde øye med syrerne, som under Hasael allerede hadde trengt seirende inn i landet. Joram selv var ikke lenger hos hæren. I det første sammenstøtet med syrerne var han blitt lettere såret og hadde trukket seg tilbake til lystslottet sitt i Jisre'el for å bli frisk. I mellomtiden hadde han overlatt hæren til høvedsmennene sine, og en av dem, den tapreste og ivrigste, var Jehu.

Elisjas sendebud kommer til leiren og spør straks etter mannen han søker. Han går inn i huset han blir vist til, og der finner han hele generalstaben samlet. Han kommer i Guds navn, og med blikket løftet mot ham trer den unge mannen fram uten frykt. Han fester øynene på Jehu, som han enten kjente fra før, eller som Gud på en eller annen måte lot ham kjenne igjen i øyeblikket, og sier: «Jeg har noe å si deg, høvedsmann!» «Hvem av alle oss her?» svarer Jehu. «Deg, høvedsmann!» svarer den unge mannen og vinker ham til side.

Da de to er kommet inn i et siderom, tar den unge mannen oljekrukken, heller oljen ut over den barske krigerens hode og sier: «Så sier Herren, Israels Gud: Jeg har salvet deg til konge over Herrens folk, over Israel.» Så forklarer han ham i Guds navn hvorfor kongemakten skal tas fra Joram, og hva Jehu nå skal bruke den til. Og da han slik har utført oppdraget, river han opp døren og skynder seg hjem, nøyaktig slik Elisja på Guds befaling hadde sagt.

Der sto Jehu, kledd i sin nye verdighet. Men han følte seg som en som drømmer, og visste knapt om han kunne tro sine egne øyne og ører. Som israelitt visste han godt at Herren, som hersker over sitt folk med ubegrenset makt, innsatte og avsatte konger i Israel som han ville. Likevel våget han ikke å tro det uten videre.

Riktignok var det en av profetdisiplene som hadde salvet ham, så han kunne knapt mistenke våpenbrødrene for å drive gjøn med ham. Men Jehu strittet av all makt imot den lykkelige tanken at han nå hadde besteget tronen i sitt fedreland. Han fryktet en skuffelse som ville bli desto smerteligere, jo søtere den korte drømmen hadde vært.

I denne underlige forbløffelsen minner Jehu oss om den åndelige tilstanden hos så mange sønderknuste sjeler som Herren har begynt å trøste. De har Guds eget ord for at syndene deres ikke lenger skal bli husket. De kan regne hele Guds Sønns rettferdighet som sin egen, og for dens skyld kan de vite at Guds farshjerte er deres, sammen med alle de seirene og æreskransene som deres konge Kristus har vunnet for dem.

Men nå synes de det er overmodig å ha så høye tanker, og med det ene «nei» etter det andre kjemper de imot Trøsterens dyrebare «ja». Som disiplene etter Herrens oppstandelse tror de ennå ikke for bare glede (Luk 24,41). Men når de ikke vil tro, er det bare av beskjedenhet og ydmykhet, mens Jehu nølte med å stole på den høye åpenbaringen av helt motsatte grunner.

Da Jehu med møye har samlet seg og går ut igjen til krigskameratene sine, blir han møtt fra alle kanter med det spottende spørsmålet: «Er alt i orden? Hvorfor kom denne gale mannen til deg?» De har snart skjønt hvem den unge mannen var, og hvem han holdt med.

De gjør med ham det samme som deres åndsfrender i dag gjør med oss: De kaller oss gale, svermere og dårer. Det minner bare om Salomos ord: «Det er intet nytt under solen» (Fork 1,9). Og det burde overbevise selv de mest vantro om at visse moralske skjevheter går i arv i menneskeslekten.

Det er sannelig tankeløst over all måte å kalle folk svermere når håpet deres slett ikke svever i løse luften, men hviler på et vitnesbyrd med alle kjennetegn på en guddommelig åpenbaring. Det er den rene ufornuft å kalle folk «dårer» fordi de ikke ser menneskets høyeste mål i verdslig nytelse, men i å vie livet til Gud og hans tjeneste. Det er dumt, ja, verre enn dumt, å frakjenne slike mennesker åndelig klarsyn, når de har så høye tanker om Guds hellighet at de finner det utenkelig at Gud skulle bli forent med urene syndere igjen uten en mellommann.

Ja, det grenser til vanvidd å kalle dem «mørkemenn» som finner det klokere å følge profetene og apostlene, de helligste og herligste pilegrimer som noen

gang har vandret gjennom verden, enn å trå i de usikre sandsporene etter vår tids opplysningsmenn. For disse avfeier enten hele den kommende og usynlige verden som «vakre drømmer», eller, om de fortsatt sier at de tror på noe, kan de ikke gi den minste sikre garanti for teoriene og løftene sine.

Jeg sier at disse spotternes framferd er like dum og urimelig som den er rå. Men det eldgamle fiendskapet mellom «slangens ætt» og «kvinnens ætt» gir dem ikke ro til å tenke klart. Fiendskapet deres mot Herren og hans hellige har likevel sin rot mer i sinnelaget enn i forstanden, selv om de helst vil gi inntrykk av at det er deres overlegne innsikt som driver dem. Det folket de bekjemper så bittert, står i veien for det gudløse livet deres, og nettopp derfor er det en torn i øyet på dem.

Selv er de oppblåst av fariseisk hovmod, men de slår gjerne om seg med ord som «hyklere» og «skinnhellige». Og de gleder seg nok over at det blant dem som bekjenner Kristi navn, virkelig finnes falske brødre. For da kan de bruke hyklernes urenhet til å skitne til og formørke det forhatte speilet de møter i de oppriktige. Og ved å overbevise seg selv om at alle er like dårlige som de falske, kan de knekke brodden i det stikket de oppriktiges liv gir samvittigheten deres.

På kameratenes spørsmål om hva «svermeren» ville ham, svarer Jehu klokt og beregnende: «Dere kjenner jo mannen og vet hvordan han snakker!» Han mener: «Dere er jo selv med på spøken; det var dere som satte i stand denne narrestreken!» Han kjenner krigskameratene godt nok til å tro dem i stand til en slik farse, selv på bekostning av det helligste. Men denne gangen har vennene hans ikke noe slikt på samvittigheten, og de svarer ivrig: «Du taler ikke sant! Si oss hva det er!»

Da svarer Jehu sikrere og fastere: «Så og så talte han til meg og sa: Så sier Herren: Jeg har salvet deg til konge over Israel.» Høvedsmennene hører det og tror budskapet Jehu har fått. De tror det desto lettere fordi de ser for seg en lysende framtid med en nær venn på Israels trone. Uten å nøle tar hver av dem kappen sin og brer den ut på det øverste trappetrinnet, siden de ikke har noen trone. De setter den nyvalgte der, blåser i hornet og roper: «Jehu er konge!»

«Altså enda et opprør?» Nei, mine venner, kall det ikke det! Husk at vi her er i et rike der Gud selv er konge, og at det som skjer her, skjer etter en uttrykkelig erklæring av Guds vilje. Det kan ingen av de nyere revolusjonene vise til; ja, fanebærerne deres ville le om noen ba dem vise en slik fullmakt for slagordene sine. Alle vår tids omveltninger vokser tvert imot mer eller mindre åpenbart fram av en annen rot, og de blir dømt av Guds ord: «Den som setter seg opp mot øvrigheten, står Guds ordning imot» (Rom 13,2).

La dem bare kalle oss «trangsynte» og «slavesinnede» på grunn av en slik dom! Om vi som dømmer alt med åndelige øyne, blir hånet litt mer eller mindre, hva gjør vel det? Vi ser jo verden i lyset fra Guds ord. Er det da rart at vår dom overalt kolliderer med de vantros?

V.

Slik ruger et forferdelig uvær over Israel. Gud gjorde Jehu til sitt knusende hevnlyn mot motstanderne sine. Det var for å felle dem at denne mannen, som

var så nidkjær for Herren, ble kalt og opphøyd. Han var i ordets fulle betydning en Guds svøpe.

Ja, «Herren din Gud er en fortærende ild» (5 Mos 4,24)! La ingen bli lurt av den langmodigheten han ofte lar råde i årevis over «vredens kar»! Om sverdet hans hviler en stund, ruster det ikke av den grunn i sliren.

Å, mine venner, hva dere enn gjør: Regn dere ikke som lykkelige før dere har sluttet en grundig fred med Gud! Men det er ikke nok at dere heiser det hvite flagget. Også han må heise sitt, og det gjør han bare når dere overgir dere til ham på liv og død og overlater hele saken deres til hans nåde.

Røverens «Jesus, husk meg» (Luk 23,42) viser dere veien, likesom «Hva skal jeg gjøre, Herre?» (Apg 22,10) fra fariseerdisippelen som ble slått til jorden på veien til Damaskus. Disse to synderne la ikke bare ned de våpnene de hadde ført mot Gud og hans ordninger. De ga også opp egenrettferdighetens festning, der de trodde de kunne tvinge Den Allmektige til å gi dem sitt velbehag som lønn.

De ga avkall på all selvrettferdiggjørelse og alt håp om å frelse seg selv, og rådville ropte de på den frie miskunn i Kristus. I oppriktig selvfordømmelse og ubetinget hengivelse overlot de skjebnen sin til den evige kjærlighet, mens de bekjente, gråt og ba.

Da senket Herren sitt nådesepter, og som harpetoner fra det høye svevde det guddommelige «Dere har fått nåde!» ned i de blødende hjertene. Himmelen feiret den milde fredsslutningen med høy jubel, helvete knurret, og Guds rike skrev to nye navn inn i borgerlistene sine.

Det finnes bare én frelse fra dommens redsel: Kristus, søkt som den siste tilflukt i nøden, funnet og holdt fast som det eneste ankerfestet. I ham, som stiller oss syndfrie fram for Dommeren, hører vi bare fredens toner omkring oss. Himmelen er blå over oss, og luften vi puster i, er lett og fri. Tordenen skremmer oss ikke lenger. Blodet stivner ikke lenger i årene når et likfølge går forbi og minner oss om at vår tid snart er omme.

Det som så ofte lå som en tung stein på sjelen, iblant også i de lykkeligste timene, er helt borte. For det var ikke annet enn en spøkelsesaktig anelse om at forholdet vårt til Gud var brutt, og om de forferdelige farene det førte med seg.

Men likesom det røde blodmerket på Israels dørstolper holdt ødeleggeren borte i Egypt, slik har Kristi blod, som dette tegnet pekte fram mot, jaget den mørke anelsen bort fra oss. Og når noe lignende nå kommer over oss, er det heller en underlig stille, håpefull glede. Den springer ut av bevisstheten om at vi er forent med Gud igjen, og den lyser opp de mørke timene og gjør de lyse enda herligere.

Derfor: Til Kristus, hver den som vil frelse sin sjel! Der korset står, ligger vår tilflukt, vårt Soar, vårt Pella, der Lot og de første kristne i Jerusalem fant ly. Grip om hornene på Golgata-alteret, så er du trygg! Ved dette fristedet setter Guds eget «Hit skal du komme, og ikke lenger!» en grense for alle fiendtlige makter. Én ting er nødvendig. Be inderlig om å få den! «Hva da?» Den som har ører, han høre! Svaret klinger i denne sangen:

Mitt hjertes terskel du må stenke,
o Fredens Fyrste, med ditt blod!

Den renselse som klærne trenger,
gi meg i denne underflod!
La meg, om enn jeg ofte blindes,
i klarhet se ditt korses tre,
og lær meg all den trøst som finnes
i ordet «Det er fullbrakt!» å se!

Så munter jeg min bane iler
og uten frykt for straff og bann;
jeg bryr meg ei om solen smiler,
når trygt ditt kors meg lyse kan.
På korset vendtes vredesdommen,
på korset kom oss nåden nær;
nå er jeg frelst, helt og fullkommen,
og Jesus, du min borgen er!

II. Guds redsler

«**Døm meg, Gud!**» sier den kongelige sangeren i Sal 43,1. Et lite ord, men hvor tungt det veier! Her møtes de skarpeste motsetninger på en underlig måte. Ordet løfter sløret for tre ting på én gang: for det forferdeligste som kan tenkes, for den erfaringen intet menneske kan være foruten, og for den farligste tilstanden et menneske kan være i.

«Døm meg, Gud!» Når vi hører denne bønnen, blir vi først forundret, ja, forskrekket. Hørte vi den fra en engel, ville vi bli redde på engelens vegne. Og her er det en synder som sier den til Gud, han som er bare lys, uten noe mørke i seg, og som måtte fornekte seg selv om han skulle forene seg med noe urent! Akk, når denne dommeren gjør seg klar til dom!

Se Kain, som grøsser for sin egen skygge! Og den gysningen er bare en anelse om dommen. Se Belsasar, som skjelver med stivnet blod for skriften på veggen! Likevel leser han i disse tegnene bare den første stevningen for den strenge domstolen. Se Judas, som i fortvilelse legger løkken om sin egen hals! Men vit at også det bare er begynnelsen på dommen.

Vil dere se inn i selve dommens redsel, så tenk på den rike mannen i pinen og flammene. Tenk på svelget som skiller ham fra Guds bolig, på den uslokkelige ilden som brenner omkring ham uten å fortære ham, på vanndråpen han vansmektende trygler om uten å få, og på døren som er lukket for ham og aldri i all evighet skal åpnes igjen. Tenk på det! Da begynner dere å ane hva det vil si at Gud dømmer.

Mye tungt kan ramme oss i livet. Det er tungt når grunnvollen for lykken i hjemmet styrter sammen under oss, når fattigdommen rekker oss tiggerstaven, når bekymringen for brødet lister seg inn til sengen vår og jager søvnen bort, når verden ikke lenger vil kjennes ved oss, når freden forlater hjemmet, når grufulle sykdommer bryter ned kroppen, og når våre kjæreste blir båret ut av huset i likkiste. Å, hvor slike ting kan slå oss ned, formørke livet og gjøre verden trang for oss!

Se den gamle Jakob, som har mistet sin Josef! Se Job i asken av sin lykke, Jeremia på Jerusalems ruiner og Hiskia på sykeleiet, der han klager som en trane! Men hva er alt dette mot elendigheten til dem som Guds rettferdighet har dømt til straff!

«Vær ikke til forferdelse for meg! Du er min tilflukt på ulykkens dag», sukker profeten (Jer 17,17). Det er som om han ville si: «La hva som helst annet ramme

meg, hva gjør vel det? Bare én ting må være langt borte fra meg: Bare vær ikke **du** til forferdelse for meg!» Og en hellig røst stadfester det i Hebr 10,31: «Det er forferdelig å falle i den levende Guds hender!»

Hvor forferdelig det er, skal dere selv få erfare, dere som i dag eller i morgen letter anker for den siste reisen, nakne som dere er, og vil våge dere over i den alvorlige evigheten på egen hånd og egen regning.

Akk, kanskje ringer klokken for den dødsdømte allerede over hodene deres! Kanskje settes stolene allerede fram omkring dommerbordet, og den skjebnesvangre boken bæres inn! Hva? Pynter dere ennå hodet med sorgløshetens blomsterkrans og nynner lettsindig: «Fred! Fred! Det er ingen fare»? Å, dette synet er ikke til å bære! Bekransede slaktedyr som tumler i blinde mot det forferdeligste av alt! Ve, ve!

Men nei, slik er det vel ikke? Lystigheten forsvinner, og det store spørsmålet våkner hos dere: «Hvordan slipper man unna slike redsler?» Hør da: «La dere dømme her, så dere ikke går fortapt i evigheten!» Merker dere det? Nå blir salmeordet klart, og det gåtefulle i det løser seg opp. «Døm meg, Gud!» Ja, si det med David! Si det **i dag**, mens dere ennå kan vente en **dom i nåde**, og mens saken ennå ikke er avsluttet!

I dette «**Døm meg, Gud!**» møter dere **den erfaringen intet menneske kan være foruten**. Mye kalles «nødvendig» uten grunn. Det er ikke nødvendig at det går dere godt i dette livet, at dere har hus og hjem, brød og klær, at dere lever lenge, og så videre. Alt dette er ønskelig. Men bare én ting kan dere ikke være foruten: at Gud dømmer dere mens dere lever.

Hva ber dere om? «Gjør meg ærbar, Gud! Gjør meg hellig! Gjør meg sterk i det gode!» Ja, be gjerne om det! Men har dere ikke noe viktigere å be om, har dere ennå ikke skjønt hva dere innerst inne trenger mest. La ikke «Gjør meg hellig!» være deres første sukk, men begynn med «Døm meg, Gud!». For Gud gjør ingen hellig uten først å ha dømt ham.

Når Gud vil dømme oss til frelse, tar han oss først ut av verdens travelhet, så vi blir alene, og holder fram for oss sin hellige, ubrytelige lov. Til da har den ligget skjult for oss i den gamle boken, som et sverd i en rusten slire.

Men nå bryter den plutselig alle segl og griper inn i livet vårt med makt. I lyset fra de hellige budene ser vi vår egen livsbok åpne seg for oss. Det er ett blad for hver dag vi har levd, og på hvert blad står det tusen, ja tusen overtredelser!

Men nei, vi ser vel feil? Bla om, bare bla om, du stakkars, forskrekkede menneskehjerte! Let her, let der! Et sted må det da stå noe om kjærlighet til Gud, om tro, om at du bøyde deg for hans vilje, om ren iver for hans ære? Akk, man blar og blar, krampaktig og hektisk, men forgjeves! Hva er det som kommer fram? Å ve! Et **forspilt liv**!

Likevel gir man ikke opp ennå. Mennesket griper etter fikenblader, etter unnskyldninger og bortforklaringer. Men hva er det som får den løgnaktige tungen vår til å tie? Hva er det som får selvbedraget til å løse seg opp som tåke? Hva er det som overalt bare viser oss død og fordervelse, som lyser inn i de mest skjulte krokene i vårt indre, som farer gjennom oss som et lyn, så vi blir som forsteinet og stumme som graven?

Det er **hans øye**, den allvitendes øye, dommerens øye! Hvor vi går og står, er det over oss. Det hviler ufravendt på oss og **krever hellighet**. Ingen kan lenger snakke oss fra at den levende Gud har tatt opp kampen med oss, og at det er ham og ingen annen vi har å gjøre med.

Vi stammer fram løfter og prøver å holde dem. Men for hver dag finner vi oss bare mer skyldige, mer maktesløse og mer nedtrykte. Likevel slipper Gud oss ikke, men forfølger oss. Dag og natt, våkne eller i drømme, står han foran sjelen vår med sine krav.

Til sist kommer øyeblikket da **man gir opp** å tilfredsstille ham. Da lar man seilene flagre for vinden, for skipet står ikke lenger til å redde. Med tom sjel står man der, og fortvilelsens rop bryter fram fra dypet: «Forgjeves! Jeg har ingen rettferdighet, jeg finner ingen, og jeg er hjemfalt til forbannelsen!»

Og mens dommen bryter løs over oss, feller vi selv en dom over verden. Ta tilbake det dere hadde å by oss, dere fattige makter på jorden! Ta visdomsordene dine, du menneskevisdom! Poesi, ta bildene dine! Musikk, ta tonene dine! Og du, Mammon, ta tilbake ditt verdiløse glitter!

Om du så bar ditt herligste fram for oss, du usle verden, om du så hadde laurbærkranser, purpurkapper og kongekroner å by oss: Behold leketøyet ditt, gi det til andre! Fra nå av hungrer vi bare etter én ting! Bare etter **én** ting tørster og lengter vi, og den heter nåde, **nåde**!

Og Gud være lovet, nåde finnes! Horisonten klarner for den dømtes stivnede blikk. Et blodig kors viser seg på de fjerne fjellene, og en røst roper: «Trøst, trøst mitt folk! Tal vennlig til Jerusalem og rop til henne at hennes strid er endt, at hennes skyld er betalt» (Jes 40,1–2). Gjennom dommens redsler trenger man fram til Jesus, og gjennom Jesus inn i livets og kjærlighetens rike. Derfor: Er noe nødvendig for dere, så er det sukket «Døm meg, Gud!».

«Den som tror på ham, blir ikke dømt», sier Jesus (Joh 3,18). Men når vi først er forent med Jesus, hvor gjerne vil vi da ikke bli dømt av Gud! Vi slutter ikke å be «Døm meg, Gud!», men nå uttrykker bønnen **den saligste tilstanden** et menneske kan nå i denne verden.

Nå sier vi det med glad visshet: «Døm meg, Gud!» For nå står vi for Faderens åsyn i vår førstefødte brors rene klær, og da kan hans dom over oss bare være mild og etterlengtet. Det blir en dom som den Abraham, Daniel, Paulus og Johannes fikk: «Jeg har funnet deg rettferdig, du elskede! Jeg elsker deg og gir deg det evige liv!»

Før tenkte vi: «Å, om bare Gud ikke ville dømme oss!» Nå gleder vi oss over at den siste dommen ligger hos ham. Når samvittigheten fordømmer oss, tar vi vår tilflukt til ham, båret av den trøstefulle vissheten at han «er større enn vårt hjerte og kjenner alle ting» (1 Joh 3,20). Med glede merker vi at han fortsetter å tukte oss, og at han ved Den Hellige Ånd ikke slutter å dømme oss for feiltrinnene våre.

Gang på gang kaller han oss bort fra livets mas og inn i stillheten i bønnekammeret. Han lar oss ikke slippe unna med det vi har forsyndet oss med, men holder det fram for oss til vi igjen står ydmyket for hans åsyn. Å, det gjør oss så

godt! For vi merker at han virkelig er vår Far, og vi vet at hvert nytt nådebevis fra ham alltid går hånd i hånd med nye dommer og ydmykelser.

Ingenting er mer pinefullt for oss enn om han lar oss gå vår egen vei uten å bry seg om oss, så vi ikke lenger merker hans våkne øye over oss eller kjenner hans kjærlige, tuktende hånd! Derfor blir dette, også i denne betydningen, en av bønnene våre så lenge vi lever: «Døm meg, Gud! Ja, døm meg daglig, men i nåde!»

Dette får være nok som innledning. Betraktningen som følger, vil med enda større ettertrykk legge oss på hjertet hvor frelsende denne bønnen «Døm meg, Gud!» er.

2 Kong 10,10

> Nå ser dere at ikke noe av det som Herren har talt mot Akabs hus, faller til jorden. Men Herren har gjort det som han talte gjennom sin tjener Elia.

Slik taler Jehu. Blant rykende ruiner og på blodig jord sier han disse ordene til folket som er samlet. Han priser Herrens sannferdighet, selv om den har bygd sin trone på grushauger av ødelagte byer og på kongers lik. Gud er ikke mindre herlig i sin rettferdighets flammende kledning enn i sin nådes stjernekrone. La oss da enda en gang se de blodige hendelsene Jehu minner om, gli forbi oss i raske bilder! Hva de har å si også til oss, vil tre fram av seg selv.

I.

Kom og se hvordan Gud er «en fortærende ild» (Hebr 12,29) når han har lagt bort sin langmodighet og barmhjertighet og trer fram i sin gjengjeldende hellighets rustning! Jehu er det levende hevnsverdet han drar, den knusende lynstrålen han slynger ut. Og slike syndere som han vender seg mot, finnes det tusenvis av også blant oss. Over dem var det øst ut en overflod av langmodighet, tålmodighet og lokkende godhet, men de bare forherdet hjertet og ville ikke at «denne mannen skal være konge over oss» (Luk 19,14).

Knapt har Jehu blitt salvet til konge og hyllet av hele hæren før han løfter banneret. Først kaller han hæren til våpen mot den som til nå har vært dens herre, Israels konge.

«Hvis dere har samme mening», sier han til krigsfolket, «så la ingen rømme og slippe ut av byen, slik at han kan gå av sted og kunngjøre dette i Jisre'el!» (2 Kong 9,15). Han mener: «Kongen skal få vite hva som venter ham, fra ingen andre enn oss selv.» Som med én munn jubler soldatene ham til, slår på skjoldene og hvesser sverdene til kampen som venter.

Uten å nøle svinger Jehu seg opp og farer i spissen for de begeistrede tusenene mot Jisre'el. Der bodde Joram den gangen, som dere vet, i sommerpalasset sitt. Foruten kongemoren Jesabel hadde han også en kronet gjest å beverte: Akasja, Judas foraktelige konge.

Joram har kommet seg etter sårene han fikk i slaget med syrerne, og sitter i ro og mak ved bordet. Da ser vaktmannen øverst i borgtårnet en væpnet flokk komme i det fjerne, og han skynder seg straks inn i spisesalen for å melde det til herren sin.

Men kongen aner fremdeles ikke noe ondt. Han tror det er en avdeling av hæren hans som kommer med bud om seier. I denne villfarelsen sender han

en rytter mot flokken for å spørre «om de kommer med fred», det vil si om de bringer gode nyheter. Rytteren sprenger forventningsfullt av sted. Da han nærmer seg, ser han at det riktignok er en del av hæren som rykker fram mot Jisre'el, med Jehu i spissen.

Da han når fram, hilser han anføreren: «Så sier kongen: Kommer dere med fred?» Men tenk hvordan han må ha følt det da han fikk det rå og barske svaret: «Hva kommer det deg ved? Vend om og følg meg!» I samme øyeblikk er han omringet av væpnede menn. De sier at han er deres fange, tar våpnene fra ham og fører ham bakerst i flokken.

Da vaktmannen i Jisre'el ser at rytteren ikke kommer tilbake, aner han uråd. Han skynder seg inn til kongen for andre gang og melder engstelig: «Budet har nådd fram til dem, men kommer ikke tilbake.» Heller ikke dette vekker Joram av hans dype, trygge søvn. Undergangen kommer mot ham for fulle seil, og Joram drømmer at han ligger i trygg havn. Forbannelsen over ham er allerede i ferd med å bryte løs.

Men kongen tvinger seg til å tro det beste, og han gjør ikke annet enn å sende enda en rytter med det samme spørsmålet. Også han nærmer seg fortroppen med hvitt flagg og sier: «Så sier kongen: Kommer dere med fred?» Men han blir tatt imot på samme måte. «Hva kommer det deg ved?» tordner Jehu. «Vend om og følg meg!»

For tredje gang kommer vaktmannen inn til den sorgløse kongen, og nå i stor forskrekkelse: «Han har nådd fram til dem, men kommer ikke tilbake. Slik som de kjører, ser det ut som det kunne være Jehu, Nimsis sønn. For han bruker å kjøre som en gal!»

Fremdeles fatter Joram ingen mistanke. Det er ubegripelig, og vi kan nesten bare tenke på en dom som har gjort ham blind. Joram skal gå under; Guds rettferdighet krever ham som offer. Ennå tror han at Jehu har noe viktig å melde. «Spenn for!» befaler han, «så jeg kan kjøre ham i møte!» Og to vogner blir spent for, som om det gjaldt en lysttur, den ene for Joram og den andre for Akasja, som vil være med.

De setter seg opp, og det bærer ut gjennom borgporten mot hæren. Men snart må de stramme tømmene. For hæren er allerede kommet til utkanten av Jisre'el, og fortroppen med Jehu har alt rykket inn i slottshagen. På det samme jordstykket som en gang var Nabots vingård, og som ble røvet fra ham på så ugudelig vis, møter de to kongene feltherren.

Å ve! Vi husker at et forbannelsens ord fra Gud hviler over dette stedet. Gjennom tisbitten hadde Herren sagt til Akab at han ville gjengjelde Nabots og hans sønners blod på denne marken (2 Kong 9,26). Ennå var ikke dette ordet oppfylt fullt ut. Men gi akt! Nå skal alle dets redsler bryte løs.

Joram hilser Jehu med spørsmålet: «Kommer du med fred?» Jehu svarer fast og kaldt: «Hvordan kan du tale om fred så lenge din mor Jesabel driver på med sitt horeliv og sine mange trolldomskunster?»

Da går det opp for kongen hvordan det står til. Skjelvende og blek av skrekk gir han kusken tegn til å snu. Men knapt har han satt av sted på flukt med ropet «Det er forræderi, Akasja!» før Jehu har grepet buen. Han spenner den, sikter

og skyter. Dødspilen treffer kongen mellom skuldrene, trenger inn i ryggen og går ut gjennom hjertet. Dødelig såret synker han blødende sammen i vognen.

Jehu sier til sin høvedsmann Bidkar: «Ta og kast ham inn på jisre'elitten Nabots mark!» Bidkar kaster kongens lik bort som et åtsel. Og Jehu setter den dømte en gravskrift idet han sier til Bidkar: «Husk hvordan jeg og du red sammen etter hans far Akab, og Herren uttalte dette ordet mot ham: Sannelig, i går så jeg Nabots blod og hans sønners blod, sier Herren, og jeg vil gjengjelde deg det på denne marken, sier Herren.»

Så lenge hadde Guds trusler hengt urørlige som skyer over hodene på fiendene hans uten å slippe løs sin ødeleggende kraft. Guds langmodighet holdt de blinkende lynene tilbake en tid. Lykkelig den som forstår hvor mye en slik frist er verdt, og som i tide griper om hornene på det eneste alteret der det finnes vern og redning mot pilene fra Den Allmektige!

Men ve dem som trekker gale slutninger av det korte vindstillet og bare går desto tryggere på den brede vei! De lar seg lulle inn i bedragerske drømmer om en blind kjærlighet i himmelen, om en Gud som har skapt øyet og plantet øret, men selv verken ser eller hører.

Før de aner det, slår timen da de våkner, den forferdeligste i livet deres. Guds torden begynner å rulle over dem. Ildflammene sprenger de skrankene tålmodigheten hittil har holdt dem tilbake med, og de ulykkeliges undergang blir bakgrunnen som setter den rystende, alvorlige sannheten i et klart lys: Herren står ved sitt «amen» i forbannelsene like fullt som i løftene.

Salig den som vet at himmelen over ham er ren, skyfri og blå! Men hvem tør trøste seg med noe så stort? Bare den som er i Kristus. «Den rettferdige av tro, skal leve» (Rom 1,17).

Da Akasja ser hvordan det går verten hans, pisker han hestene og håper å slippe unna ved å flykte mot hagehuset. Men Jehus falkeblikk har allerede fått øye på ham, og med slakke tøyler setter han etter ham. Også over avgudsdyrkeren Akasja hang jo den samme dommen fra Gud som over Israels forbannede konge.

Den skjelvende flyktningen når riktignok fram til Samaria før forfølgerne, men bare for å bli innhentet, overmannet og hogd ned der. Man kastet ikke liket hans for hundene på gaten, men lot tjenerne hans føre det til Jerusalem og legge det i slektsgraven der. Det skyldtes nok bare den respekten man fremdeles hadde, også i Israel, for hans gudfryktige farfar Josjafat.

Etter Akasja er turen kommet til kongemoren, denne grufulle kvinnen som mer enn noen annen hadde vært kilden til fordervelsen i landet. Jehu har inntatt kongeslottet med storm. Akkurat idet han rir gjennom porten og inn i den indre slottsgården, viser Jesabel seg i et av de øverste vinduene.

Hun har sminket seg og pyntet seg og er omgitt av hoffolket sitt; hun vil avvæpne Jehu med sine forførende kunster. Men selv om hun ser hvilken fare hun er i, klarer hun ikke å holde sitt glødende raseri tilbake. Med bitende hån roper hun til ham: «Kommer du med fred, du Simri som slo din herre i hjel?»

Simri var, som dere vet, opprøreren som lumskt overfalt og drepte Israels konge Ela mens han satt beruset i et lag i Tirsa. Men han hadde ikke sittet på

den myrdedes trone mer enn sju dager før Guds hevn rammet ham på en fryktelig måte. Med de hånlige ordene ville Jesabel altså si: «Du er en ny Simri, en opprører og kongemorder! Hva er det du gjør? Tenk på hvordan det gikk Simri!»

Men en slik hilsen tar Jehu ille opp. Han ser opp med gnistrende øyne, og da han får se hoffslangene omkring dronningen, spør han i en tone som ikke varsler noe godt for dem som nøler: «Hvem holder med meg?» Da gir to–tre hoffmenn tydelig tegn på at de vil gå over til ham og gjøre som han sier. Det var nok bare egennytte som hadde bundet dem til den tyranniske herskerinnen.

Nå roper Jehu: «Kast henne ned!» Og som han sier, skjer det. De griper den gudsforbannede kvinnen og kaster henne skånselløst ut av det høye vinduet, hvor mye hun enn stritter imot og trygler om nåde. Knust styrter hun ned på brosteinene. Blodet spruter opp på veggen og på hestene omkring, og selve liket blir tråkket ned under hovene deres. De fornuftløse dyrene blir redskaper for Guds hevn.

Etter denne forferdelige hendelsen går Jehu inn i slottet med våpenbrødrene sine for å hvile ut i muntert lag etter det blodige arbeidet. Mot slutten av måltidet sier seierherren til tjenerne: «Sørg for at denne forbannede kvinnen blir begravet! Hun er jo kongedatter.» Men da de kommer for å begrave henne, finner de ikke annet enn hodeskallen, føttene og hendene; resten har hundene ett opp. Grøssende kommer de tilbake og melder det.

Da hever Jehu igjen røsten, som til en klagesang, og hør, slik lyder gravsangen hans over Jesabel: «Dette er det ordet som Herren talte gjennom sin tjener tisbitten Elia da han sa: På Jisre'els mark skal hundene ete opp kroppen til Jesabel. Liket av Jesabel skal bli som møkk på jorden på Jisre'els mark, så ingen skal kunne si: Dette er Jesabel» (2 Kong 9,36–37).

Slik endte denne stolte kvinnen fra Sidon, hun som hadde veltet seg i verdens lyst og forfengelighet, som hadde gjort buken til sin gud og funnet sin himmel i tilbedelsen og smigeren fra en flokk krypende tjenere. Slik endte hun! Å, for en ironi fra den store Gud! Her lærer vi hva det betyr: «Han som troner i himmelen, ler. Herren spotter dem» (Sal 2,4), og: «Med spottende lepper skal Herren tale til dette folket» (Jes 28,11).

Og tenk, hvor merkelig: Så lenge hennes ugudelige hjerte slo, var hun Elias bitreste fiende og forfølger. Men nå, da dette hjertet brister under hogget fra Guds vredes sverd, må hun gi mannen hun tråkket på, den mest storslåtte oppreisning.

Hun som i levende live bare øste vanære over denne Guds venn, må finne seg i at hennes død blir til en krone av herlighet og ære for ham. Hennes blod må på ny kaste glans over ham som Herrens utsending, og det setter Guds segl på hver eneste bokstav i det han hadde sagt på forhånd. Å, hvor herlig er ikke Gud i alle sine veier! Hvor trofast holder han sitt ord, og hvor fullkomment fører han til sist alt sitt verk til ende!

Hans hevn går videre. Akab hadde sytti etterkommere av mannkjønn i Samaria, sønner og sønnesønner. Til de øverste, de eldste og formynderne deres sender Jehu dette brevet: «Når dette brevet nå kommer til dere som har deres herres sønner hos dere, og som råder over vognene og hestene og en befestet by

og våpnene, så se etter den beste og mest skikkede blant deres herres sønner og sett ham på hans fars trone og kjemp for deres herres hus!» (2 Kong 10,2–3).

Et stolt språk! Det er som om han ville si: «Jeg har ikke tenkt å rydde dere og de fornemme myndlingene deres av veien ved snikmord. Jeg utfordrer dere åpent til å bryte en lanse. Mål krefter med meg! La kampen avgjøre hvem kronen skal tilhøre!»

Stormennene får det korte, djerve brevet. Å lese det og bli slått av skrekk er ett. «Nei», tenker de, «de to kongene holdt ikke stand mot ham, hvordan skulle da vi kunne det?» Og fort skriver de krypende og tjenstvillig tilbake: «Vi er dine tjenere. Alt det du sier til oss, vil vi gjøre. Vi vil ikke gjøre noen til konge, du får gjøre det du finner for godt.»

Så sender seierherren dem en ny ordre: «Dersom dere holder med meg og vil gjøre som jeg sier, så hogg hodet av deres herres sønner og kom til meg i Jisre'el i morgen ved denne tiden!» (2 Kong 10,6). Forferdelig at han kan vente noe slikt av dem! Og tenk, de gjør det! Om natten kaster de øverste seg, sammen med en flokk leiemordere, over de intetanende myndlingene sine. De hogger dem ned én etter én, skiller hodene fra kroppene og sender hodene dit de har fått ordre om.

Å, hva er da all verdens vennskap, gunst og troskap verdt? Ligner det ikke et tre i løs, smuldrende jord? Så lenge du holder det oppe og støtter det, gir det deg vennlig skygge. Men når stormen suser gjennom kronen og treet går over ende, bryr det seg ikke lenger om deg. Det knuser deg i fallet, bare for selv å lande litt mykere, på liket ditt.

Ikke lenge etter at befalingen er gitt, kommer den blodige sendingen, pakket i kurver, fram til Jehus hovedkvarter. Et bud melder: «De er kommet med kongesønnenes hoder.» Da Jehu hører det, går det et grøss gjennom ham. Men han tar seg sammen og sier: «Legg dem i to hauger foran inngangen til porten til i morgen.» Og slik skjer det, i all stillhet, i den mørke natten.

Neste morgen går Jehu ut, stiller seg foran de forferdelige, bloddryppende haugene og sier til folket, som står lammet av redsel: «Dere er uten skyld!» Det vil si: Dere har ingen del i dette og kan derfor felle en rettferdig dom. Dere kan gjerne si at det er jeg som har fått i stand en sammensvergelse mot min herre og drept ham.

«Men hvem har slått alle disse i hjel?» Han mener: «Dere må jo innrømme at det ikke er jeg som står bak hele denne blodige omveltningen, men at det er Guds ordning som er blitt oppfylt. For hvem falt disse sytti? Ikke for min hånd, men for hånden til deres egne overmenn og formyndere. Nå ser dere at ikke noe av det som Herren har talt mot Akabs hus, faller til jorden. Men Herren har gjort det som han talte gjennom sin tjener Elia!»

Slik taler Jehu blant likene av to konger, en dronning og sytti kongesønner, og ennå er ikke Herrens sverd mett! Også Akabs og Jorams venner og stormenn er bestemt til undergang; det skal ikke bli spor igjen av kongehuset.

Jehu er nettopp på vei med hæren til Samaria da han ved et gjeterhus møter et fornemt vognfølge. Han rir bort og spør de fremmede hvem de er, og hvor de skal. Da får han høre at de er i slekt med Judas konge Akasja, og at de skal

til Jisre'el for å besøke barna til kongen og kongemoren. «Så sender Israels dommer også dere til meg, til slakt!» tenker Jehu, og han befaler folkene sine: «Grip dem levende!»

Men da mennene vil gripe dem, gjør de overfalne mine til å forsvare seg. Det blir signalet til å gjøre kort prosess. Her må barmhjertighet og skånsel vike for krigsrettens strenghet. Jehus soldater river prinsene ut av vognene, hogger dem ned ved brønnen i Bet-Eked og kaster likene i brønnen. Og disse fyrstelige slaktofrene var ikke færre enn førtito!

Det blir mer og mer trykkende i Israel. Stadig tettere og voldsommere slår Guds vredeslyn ned på fiendene hans. Hele slekter faller, kløvd helt ned til roten, under hans dømmende arm. Han «hjemsøker fedres misgjerninger på barn inntil tredje og fjerde ledd, på dem som hater» ham (2 Mos 20,5).

Herre, «hvem kan bli stående for ditt åsyn når du blir vred?» (Sal 76,8). Når du øser ut din vrede, fortærer den de gjenstridige som halm! Ve dem du gir din hevns beger å drikke! De tumler, vakler og faller, og hvem reiser dem opp igjen?

Til blodbadet ved brønnen føyer det seg snart et nytt i Samaria. Da Jehu er kommet tilbake dit, samler han straks folket og sier med svikefulle lepper: «Akab har dyrket Ba'al lite, Jehu vil dyrke ham meget! Så kall nå hit til meg alle Ba'als profeter, alle hans tjenere og alle hans prester, ikke én må mangle! For jeg vil holde en stor slaktofferfest for Ba'al. Hver den som ikke møter, skal late livet» (2 Kong 10,18–19).

Og som han befaler, skjer det. Ba'als prester fra hele landet strømmer sammen i hovedstaden, og Ba'als store tempel kan knapt romme hele mengden. Jehu lar avgudsdyrkerne få festklær og pålegger dem listig: «Se nøye etter at det ikke er noen av Herrens tjenere her blant dere, men bare Ba'als tjenere!»

Og Ba'als tjenere gjør som han sier. Da de har samlet seg i forgården, begynner de å gjøre i stand brennofferet til avguden. I mellomtiden stiller Jehu åtti mann utenfor og gir dem denne ordren: «Den som lar noen slippe unna av de menn som jeg overgir i hendene deres, skal bøte for det med livet.»

De som er inne, begynner nå intetanende å utføre den sidonske gudsdyrkelsens dårskap og avskyeligheter. Da gir Jehu mennene sine det avtalte tegnet. De styrter fram med dragne våpen og trenger inn i tempelet, mens Jehu roper: «Gå inn, slå dem i hjel, la ikke én slippe ut!» De kaster seg over avgudsprestene, hogger dem ned med sverdet før de rekker å rope om nåde, og lar dem ligge i sitt blod.

Da løgnprofetene er slaktet ned og ingen av dem er igjen, går det ut over selve tempelet. Steinstøttene blir båret ut og brent, Ba'als egen støtte blir knust i tusen biter, tempelet blir revet ned og gjort til et do, et sted for byens urenhet. Slik ble Ba'al utryddet av Israel, og Guds straffedom over Akabs hus og Ba'als tjenere, som var uttalt mange år før, var fullbyrdet.

Nei, ikke ett eneste av de ordene Herren hadde talt gjennom sin profet, falt til jorden. Hver stavelse i disse forbannelsene hadde vært «en liten sky, så stor som en manns hånd», og av den hadde det vokst fram et fryktelig uvær. Hvert ord hadde vært en mine som bare ventet, og Jehu var brannfakkelen som den vrede Gud selv kastet inn.

II.

De grufulle hendelsene jeg nå har rullet opp for dere, taler et så tordnende tydelig språk at det knapt trengs noen nærmere anvendelse. Likevel kjenner jeg trang til å si rett ut hva de har å lære oss alle. Brodden i dem kan neppe gjøres skarpere. Men jeg vil blottlegge den helt og vende den mot oss selv.

Se Herren, der han står over de bloddryppende likene av disse misgjerningsmennene som falt for hans hevnende sverd! For et bilde av den levende Gud og hans vesen! Hva blir det da av de søtladne forestillingene verden så gjerne gjør seg om ham? Hvor blir det av den moderne «Allfaderen» uten kraft og fasthet, og av den «alminnelige kjærligheten» som hver kjeltring til sist mener å kunne trøste seg med?

Her åpenbarer han seg som en fortærende ild, en hevnens og vredens Gud: «For du er ikke en Gud som har behag i urett. Den som er ond, får ikke bo hos deg» (Sal 5,5).

Derfor må hver og en se nøye etter hvordan han står seg med denne Herren! Den som ikke har annen trøst enn Guds alminnelige godhet, eller kanskje til og med øser av sin egen skattkiste av dyder, regner feil. Av sitt eget kan mennesket nok sanke ved til sitt bål, men ingen blomst til salighetens krans og intet vann til å slokke den ilden syndene har tent. «For ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt, det er Jesus Kristus» (1 Kor 3,11).

Hør! En dag satt profeten Esekiel i huset sitt da Herrens hånd kom over ham. Vi leser om det i kapittel 8 i boken hans. Profetiens Ånd grep ham, og han fikk se mange syner fra Gud. Det var forferdelige syner, syner som skremte.

Herren selv viste seg for ham, ikke i sin vennlighets milde lys, men i flammeglansen av sin dømmende majestet. I synet tok han profeten «ved en lokk av håret» og førte ham til Jerusalem, til den innerste porten. Og se, der sto «nidkjærhetsbildet», et bilde som vakte Herrens nidkjærhet.

Og Gud sa til seeren sin: «Menneskesønn! Ser du hva disse gjør? Store motbydeligheter er det Israels hus gjør her, så jeg må dra langt bort fra min helligdom. Men du skal ennå få se flere store vemmeligheter.» Og han førte ham til inngangen av forgården. Der var det et hull i veggen. Og han sa: «Menneskesønn, bryt igjennom veggen!»

Og da profeten brøt igjennom, for et forferdelig syn som møtte ham! Der var ikke annet enn motbydelighet og vemmelighet: bilder av stygge kryp og dyr og alle slags avguder i Israels hus. Israels eldste brente røkelse for dem, for de sa: «Herren ser oss ikke, Herren har forlatt landet.» Kvinnene satt og gråt over guden Tammus. Prestene vendte ryggen mot tempelet og tilba solen. Og hvor mye annen motbydelighet måtte ikke profeten se!

Da sa Herren til ham: «Derfor vil da også jeg la min harme råde. Jeg vil ikke vise skånsel og ikke spare dem. Om de roper for mine ører med høy røst, vil jeg ikke høre dem» (Esek 8,18).

«Menneskesønn, bryt igjennom veggen!» Slik lyder det også til oss i dag. Ikke i Jerusalem eller i Israel, men i kristenheten i vårt eget fedreland, og framfor alt i vår by, vår menighet og våre egne hjerter skal dette arbeidet gjøres!

Fedrelandet vårt har godt rykte og et vakkert ytre. Det er den veggen vi må bryte igjennom. For dette landet er jo et av de lyseste punktene på hele jorden. Hvor finner vi et mer ordnet styre? Hvor har en klokere regjering gjort folk lykkeligere? Hvor rår borgerlig ro og arbeidsflid i rikere mål? Hvor blomstrer vitenskapene mer, hvor trives kunstene bedre? Hvor finnes det mer kultur, opplysning, troskap mot øvrigheten og ekte kjærlighet til den arvede tronen enn hos oss? (*Rhin-Preussen* 1847)

Se et land og et folk som utmerker seg framfor alle andre med blomstrende skoler, allmennyttige stiftelser, gavmildhet til edle formål og en åpen sans for alt godt og vakkert, også i fremmede land! Et land og et folk som bare anerkjenner moralsk fortjeneste, og som verdsetter mennesker etter dannelse og rettskaffenhet!

Et folk som overlater til andre å rive seg i stykker i indre strid og brennemerke seg med landsforræderi! Et stille, trofast og pålitelig folk, som bare rører på seg når det felles beste krever det! Et slikt folk er vi. Sett på avstand skulle man jo tro at en alminnelig botsdag, som den vi skal holde om noen dager, har forvillet seg hit. Den hører nok hjemme ett og annet sted, men aller minst i Tyskland og i Preussen.

«Menneskesønn, bryt igjennom veggen!» Og jeg brøt igjennom veggen, og se, der var en dør. Og han sa til meg: «Gå inn og se den motbydelige gjerning som de gjør der!» Og da jeg kom inn og så, å, hvor mye prektig skinn som forsvant! En stor, svart sky steg opp: Det var mitt folks synder!

Jeg trengte inn i boligene til de store og ansette, og se, der sto alle slags bilder i store ringer, innhyllet i tykk offerrøyk. Én dyrket Mammon. En annen ofret til en gullkjede han bar om halsen. En tredje bøyde kne for en luftig avgud han kalte tittel, en fjerde for en lignende som han kalte gunst og nåde. Men det var ikke den nåden David sukket etter. Mange andre bilder glitret omkring, men på deg, Gud, tenkte ingen lenger.

Og jeg brøt igjennom veggen som prestene og levittene satt bak, og så etter hva de gjorde «mellom forhallen og alteret». Og se, de fleste av dem, i alle fall mange, vendte ryggen til det sanne tempelet og alteret og ba mot soloppgangen. De var blinde veiledere for blinde og ropte «Fred! Fred!» der det ikke var fred. De strøk over med kalk og bedro folket på alle måter.

De solgte hjemmelagde glassperler som ekte perler, forfalsket Guds ord og regnet Lammets blod for urent. De skjøv Herren Kristus til side og rev prestekronen og kongekronen av ham for å sette dem på sine egne hoder.

Da tenkte jeg på Herrens ord: «Se, jeg kommer over hyrdene og vil kreve min hjord av deres hånd» (Esek 34,10). «Ve de hyrdene som ødelegger og sprer den hjorden jeg vokter» (Jer 23,1). «Hyl, gjetere! Skrik og velt dere i støvet, dere som er de gjeveste av flokken!» (Jer 25,34).

Jeg brøt igjennom igjen og kom til høyskolene, til mestrene i Israel, de skriftlærde. Og se, også der sto et «nidkjærhetsbilde» på lærestolen, med hovmod i pannen, frekkhet i blikket og mange bespottelige talemåter i munnen. «Filosofi» var dets stolte navn, og forførelse uten grenser var dets verk og mål.

Bildet talte store ord: snart at det ikke fantes noen Gud, snart at alt var Gud, snart at Gud bare var en idé menneskeånden hadde unnfanget. Jesus kalte bildet «en vis mann fra Nasaret», seg selv kalte det «visdommen», Skriften «en nyttig bok» og sin egen lære «den sikre og allmenngyldige sannhet». Mange lå for føttene på bildet, skarer av studenter med lærerne sine. Deg, Herre, hadde de sagt farvel til!

Da tenkte jeg på Herrens ord: «De som syslet med loven, kjente meg ikke. Hyrdene falt fra meg» (Jer 2,8). «For hyrdene var uforstandige og søkte ikke Herren» (Jer 10,21).

Og en stor flom kom brusende over landet, uoverskuelig og uten ende. Det var flygeblader, bøker og skrifter. Riktignok smykket mange av dem seg med navnet «kristelig».

Men jeg brøt meg inn, og se, da fant jeg bare lys som var blitt til mørke, og gull som hadde mistet glansen. Jeg fant ren løgn under sannhetens skinn, og Herren Jesus fikk bare judaskyss. Fra tusen sider stirret en hul ånd imot meg, vantroens og Antikrists ånd. Den hånet Den Allmektige i det høye mens den lot som den priste ham, og den spottet Guds ord mens den lot som den sa noe vakkert om det.

Jeg gikk ut blant folket. Den kalkede veggen av pent skinn ble brutt ned, og for en gru og avskyelighet som viste seg for øynene mine! Vantroen hersket overalt. Blant de fornemme het den «god tone», blant vanlige folk «opplysning». Barna hadde den med seg fra skolen, de unge mennene brukte den til å gjøre seg gjeldende i verden, mennene var stolte av den, og kvinnene skrøt av den som dannelse. De rettferdige pekte man fingre av som dårer, og de fromme var til spott og spe for folket.

Og da jeg så dypere, se, da steg det opp som en tykk, giftig røyk fra den åpne avgrunnen og bredte seg ut over hele landet. Gudsforglemmelsen fødte, og avkommet var grufullt og talløst.

Hvor skal jeg begynne, og hvor skal jeg slutte når jeg regner opp mitt folks synder? Skal jeg skildre svindelånden som har grepet handelsstanden, den ugudelige misnøyen blant håndverkerne, mangelen på tukt og sømmelighet blant de unge? Skal jeg minne om den gudløse jakten på stas og prakt, på nytelse og fornøyelser, som viser seg på alle kanter?

Skal jeg åpne for dere lystenes tumleplasser, som stadig blir flere og brer seg overalt? Eller skal jeg lukke opp spillehusene, dansestedene og drikkestuene med deres larmende flokker, og attpå de avskyelige husene som alene kunne være nok til å tvinge den evige vredes torden ned over land og folk?

«Menneskesønn, bryt igjennom veggen!» Og jeg brøt igjennom, og se, alt var fullt av motbydelighet og bilder av alle slags kryp og dyr, og overalt tusenvis av skammelige avguder. Foran dem sto unge og gamle, menn og kvinner, fornemme og ringe, prester og lekfolk, foresatte og underordnede, hver med sitt røkelseskar i hånden, og en tett tåke av røkelse steg opp.

Slik ser det ut bak veggen! Ring derfor med botsdagsklokken, ring til tauet ryker! Måtte hele landet høre den alvorlige klangen! Måtte hele folket gråtende kle seg i sekk og aske, så Herren kanskje enda en gang vil forbarme seg!

Vi kommer til vår egen dal, mine kjære, til vår by og vår menighet. Hvordan står det til her? Verden har for lengst dømt oss, brutt staven over oss og erklært oss krig; det taler for oss. Verden spotter oss som «**svermere**», «**pietister**», «**mystikere**» og så videre; det er ikke noe dårlig tegn. Dette vitnesbyrdet kunne gjøre oss stolte.

Ja, Gud være lovet, det er ennå mange blant oss som ikke har bøyd kne for Ba'al. Her sitter Israel ennå ikke uten konge og offer, uten alter, efod og helligdom (jf. Hos 3,4). Her har Antikrist ennå ikke klart å utrydde den hellige mystikken, det inderlige livet i Kristus, og her bøyer ennå mangt et hode seg for Gud og hans Salvede.

Her er gudshusene ennå ikke blitt for store for dem som kommer. Her er det gamle Guds ord ennå ikke gått ut på dato. Her ligger Sions harper ennå ikke i vedkassen, og mangt et røkelseskar ryker ennå til Guds ære.

Ennå står Guds arne blant oss, og ilden på den brenner klart og lyser vakkert. Og Guds barn som kommer hit langveisfra, sammenligner seg ennå med dronningen av Saba og sier til hverandre når de reiser hjem: «Vi var i Jerusalem, og se, ikke halvparten var fortalt oss av det gode Herren har gjort mot denne dalen.» Det er sant: Jerusalem, byen som er grunnlagt på paktens blod, er i vår dal. Men er vår dal Jerusalem?

«Menneskesønn, bryt igjennom veggen!» Å Herre, det trengs ikke. Det avskyelige har allerede selv brutt igjennom veggen og farer fritt og åpent fram i gatene. Akk, med et par øyne å se med og et par ører å høre med merker man snart at Jerusalem nok er på dette stedet, men at dette stedet ikke er Jerusalem!

Å, dere larmende fyllefanter på kroene, dere rå flokker med gatevisene deres, dere avskyelige treller av fyll og drikk! Dere skamløse og utuktige bruder, som alt bærer vanærens krans når dere står foran alteret! Dere fabrikkarbeidere som fordriver tiden med ugudelig snakk, dere som vanhelliger hviledagen ved spillebordene og på dansegolvet, dere slagsbrødre, og hva dere ellers heter, alle sammen!

Dere viser oss nok hvor vi befinner oss. Er Jerusalem her, så ligger Sodoma, Gomorra, Adma og Sebojim like fullt her i vår dal. Har Herren bygd sin kirke her, så har tydeligvis en annen bygd sitt kapell ved siden av.

Så vi dere ikke nylig dra av sted i flokk og følge? Dere som har glemt Gud! Det er forferdelig å se når dere stiller dere opp slik i store hoper. Da kommer det klart for dagen hvilken ånds barn, eller rettere slaver, dere er.

Den ugudeligheten som ikke våger seg fram så lenge dere står alene, får mot av mengden av likesinnede. Da river den over hvert bånd og bryter ned alle murer av blygsel og sømmelighet. Satans fane, som dere har sverget troskap, blir foldet ut uten å nøle og flagrer fritt og frekt i luften, og dere følger den, til triumf for djevelen.

Å, det er et under at Gud har kunnet holde hevnen sin tilbake til i dag! For dere har kalt hans vrede ned, kalt den ned over hele menigheten!

Jeg tier om de åpenlyse skjendighetene, som høylytt nok gir seg til kjenne blant oss. Men vil dere at jeg fortsatt skal adlyde Guds befaling «Bryt igjennom

veggen!» og uten omsvøp dra fram for dere det som gjemmer seg i mørket og skyr lyset?

Vil dere at jeg skal bryte igjennom veggen inn til familiene deres og regne opp for dere alle de dårlige ekteskapene og alt det ødelagte hjemmelivet blant oss? Vil dere at jeg skal vise dere de mishandlede konenes rødgråtne øyne og de forsømte barnas nød, både til kropp og sjel?

«Menneskesønn, bryt igjennom veggen!» Si meg: Skal jeg bryte igjennom veggen inn i selskapene og sammenkomstene deres? Skal jeg dra fram den løse sladderen som går der, de baktalende tungene som settes i sving, de giftige pilene som kjærlighetsløst skytes ut der mot Gud og nesten?

«Menneskesønn, bryt igjennom veggen!» Krever dere at jeg også skal bryte igjennom den vakre fasaden som gudstjenestene våre pryder seg med? Skal jeg vise dere den store mengden av dem som bare kommer hit for å tråkke ned Guds forgårder, som bare møter opp for å finne noe å kritisere eller håne i Herrens ord, eller som vemmes ved vår himmelske manna og er lei av det kosteligste himmelen har gitt jorden?

«Menneskesønn, bryt igjennom veggen!» Skal jeg til slutt også bryte igjennom den skinnende veggen av ytre ærbarhet som så mange blant oss gjemmer seg bak? Skal jeg se nærmere på disse kalkede gravene av fariseisk selvrettferdighet, avsløre den usle, syndige bunnen i hjertene deres og legge pestbyllene i sjelene deres bar?

Å nei, jeg ber dere, spar meg for det! Det får være nok at jeg kan forsikre dere om at alt som kan kalle Guds forbannelse ned over et folk, finnes i vårt land, og også i deg, du kjære menighet, som fra gammel tid har fått så rik nåde! Ja, også i deg! Bare bryt igjennom veggen og se! Det vi ser der inne, er sannelig rystende. Hvordan kan da det vi ser utenfor, være annerledes?

Den som har ører å høre med, han høre! Da Esekiel hadde brutt igjennom veggen og sett motbydelighetene i Jerusalem, åpnet Gud sin munn og sa: «Derfor vil da også jeg la min harme råde. Jeg vil ikke vise skånsel og ikke spare dem. Om de roper for mine ører med høy røst, vil jeg ikke høre dem.»

Slik talte han, og så brøt han selv igjennom veggen som skjulte framtiden for profeten. Han lot seeren se de forferdelige straffedommene, de fryktelige uværene som før eller senere skulle bryte løs over byen.

Mine brødre! Også vi ville nok grøsse, og håret ville reise seg på hodet vårt, om det behaget Gud et øyeblikk å ta bort veggen som skjuler de dagene som kommer. Da ville vi få se den dommen som kanskje allerede er besluttet i den usynlige Vokterens råd, også over den lunkne, laodikeiske kristenheten i vårt land. Lenge har Gud båret over med den døde kirken; med alvor og godhet er den på alle måter blitt kalt til omvendelse. Men «Gud lar seg ikke spotte» (Gal 6,7).

«Gå opp og se mot havet!» sa Elia en gang til tjeneren sin (1 Kong 18,43). Og gutten gikk opp og så og sa: «Se, en liten sky, så stor som en manns hånd, stiger opp av havet!» Da sa Elia: «Gå opp og si til Akab: Spenn for og far ned, så regnet ikke skal hindre deg!»

Skimter kanskje også vi noe i det fjerne som ligner det gutten så? Ser vi det i Babel, i alt det som gjærer og ligger klart til å ta fyr der, i den stille forbitrelsen som knapt har vært sterkere i de århundrene som er gått? Eller stiger det kanskje opp en politisk sky i sør, en sky som varsler uvær? Eller vil Nordens ørner bre ut vingene og samle seg om åtselet før vi vet ordet av det?

Skal hester og ryttere tråkke oss ned, eller vil Herren, hærskarenes Gud, sende pest, hunger og uår foran seg som herolder for sin vrede? Han alene vet hvor og hvordan riset vil bli bundet for oss. Men bundet blir det. Hans vrede må bryte løs.

Gud overga Jerusalems herlighet til ødeleggelse og sparte ikke engang sitt Israel i sin vrede. Han sendte formørkelsens dom over Italia, der kirken en gang blomstret så rikt, fordi landet senere ikke ville vende om. Ja, akk, jeg sier det med tårer: Han måtte til og med legge bann over de egnene der de apostoliske menighetene en gang lyste som herlige fakler.

Han er sannelig barmhjertig, men han vil også være rettferdig i alle sine veier. Heller ikke her kan denne Gud tie i lengden. For han veier med rettferdig vekt, og syndene våre er hopet opp til himmelen. Å land, land, om du bare ville skjønne hva som tjener til din fred! Å land, hør Herrens ord! Gå i deg selv og vend om!

Men la oss igjen vende blikket fra det fjerne og rette det mot denne dalen og denne menigheten. Hvilken framtid går vi i møte hvis ugudeligheten og lettsindigheten slik fortsatt skal bryte ned alle skranker og trosse alle Herrens innbydelser og formaninger? Hvordan vil det ende med oss i denne laodikeiske lunkenheten som har grepet oss, med denne sløvheten og den motbydelige overmettheten som så mange blant oss lever i?

Her bryter Guds ord igjennom veggen for oss. Hva sier Herren i Hos 5,12? «Og jeg er som møll for Efra'im og som råttenhet for Judas hus.»

Se, slik pleier den vrede Gud å hjemsøke menigheter som vår: menigheter der hans fakkel brenner og hans lys og sannhet bor, der det ennå finnes en spire, og der mang en Noah og mang en Daniel ennå løfter hellige hender mot himmelen til ham.

Slike menigheter pleier han ikke å utrydde med ett slag eller legge øde i en storm. For det finnes rettferdige blant dem, og de skal ikke gå til grunne sammen med de urettferdige. Til dem kommer han ikke som en løve som plutselig river dem i stykker. Han dømmer dem ikke som Korahs flokk, som på én gang ble slukt av avgrunnen, og ikke som filisterne, som ble begravd under ruinene da Samson grep om søylene i tempelet og i sin vrede rev dem over ende.

I menigheter som vår er han «som møll for Efra'im og som råttenhet for Judas hus». Der eter forbannelsen hans seg inn i all stillhet og litt etter litt. Fallet kommer slik en bjelke gir etter når makken har gnagd den hul, eller slik en bygning smuldrer opp eller lumskt blir undergravd.

I stedet for ild og svovel faller det liksom en fordervelig meldugg fra himmelen. Som en giftig damp, knapt merkbar i begynnelsen, senker den seg over menigheten. Og menigheten dør ikke som for sverd og øks, men som av en skjult sykdom, en ond og snikende feber.

Da oppfylles umerkelig det Herren sa til Jesaja: «Gjør hjertet sløvt i dette folket, gjør ørene tunghørte og klin øynene til, for at de ikke skal se med øynene og høre med ørene, og slik at hjertet ikke skal forstå og omvende seg, så det kan bli leget» (Jes 6,10).

Da blir evangeliets ord som en sovedrikk for folket, ja, som en uttørket myr som det bare stiger dødslukt opp fra. Den lille flokken av rettferdige drar hjem til de evige boliger én etter én, men de tomme plassene blir ikke fylt; det er ingen spirekraft igjen i denne jorden. Man hører ikke lenger om vekkelser og omvendelser, ikke noe sus av Ånden og ingen rørelse.

Det blir stillere og stillere, og den sørgeligste ødemark brer seg for godt over den åndelige valplassen. Sions harper tier, og rusten eter strengene. Guds hus blir tomme, og veiene til Sion ligger øde. Prestene mister motet til å vitne og gisper etter luft i kirkene. Snart er også de borte, og i deres sted står falske profeter, løgnprester som folket har skaffet seg for å høre det ørene klør etter.

Nå er lysestaken tatt bort fra de hellige stedene. Folket er uten konge og offer, uten efod og helligdom, og Gud har vendt «tilbake til mitt sted», som han sier (Hos 5,15). Ingen kjenner ham lenger. Ingen merker, smaker eller erfarer noe av hans nådige nærhet. All forbindelse med ham er brutt.

Himmelen er som kobber og jern, skyene får ikke lov til å regne over vingårdene, og ingen forbønn kan lenger avverge Den Allmektiges vrede. «Om så Moses og Samuel sto for mitt åsyn», sier Herren, «skulle min sjel likevel ikke vende seg til dette folket» (Jer 15,1). Fortapelsen tar imot det ene offeret etter det andre, og hvem bryr seg om at de farer bort som agner og skygger som jages av vinden? Se, se! Slik blir Herren «som møll for Efra'im», det ubotferdige, «og som råttenhet for Judas hus».

Å Gud, du fortærende ild, du hevnens Gud, hvor forferdelig er du ikke for dem som hater deg! Hvor fryktelig er ikke veien under dine føtter når du trer fram i din vredes rustning! Hvordan ryker ikke fjellene av din vrede, og hvordan skjelver ikke jorden når du truer!

Herre Gud, vi skjelver, og knærne svikter av redsel. Vend, vend din straff bort fra oss, og ta dine redsler bort! «Herre, spar ditt folk! Overgi ikke din arv til vanære» (Joel 2,17), så hedningene skal klappe i hendene over dem!

Du vet, Herre, hva slags skapninger vi er! Her ligger vi, og vi stoler ikke på vår rettferdighet, men på din barmhjertighet. La nåde gå for rett! Forbarm deg, forbarm deg over oss! Men lær oss da også, Herre, dine veier, og gjør stiene våre rette, og hør oss, hør oss når vi roper til deg:

Gyt ditt liv i vårt døde hjerte,
dra oss med makt mot himlens hjem,
de bud der du oss veien lærte,
med ild i hjertet skriv du dem!

La oss ditt bilde gjenspeile,
din kjærlighet i oss slå rot,
at vi med ord og dåd besegle:
Du kom med vann og ånd og blod!

III. Jonadab og hans hus

Et av de mest trøsterike ordene i Bibelen er Guds innbydelse i Jes 55,1–2: «Nå vel, alle dere som tørster, kom til vannene! Og dere som ingen penger har, kom, kjøp og et, ja kom, kjøp uten penger og uten betaling vin og melk! Hvorfor veier dere ut penger for det som ikke er brød og deres fortjeneste for det som ikke kan mette? Hør på meg! Så skal dere ete det gode, og deres sjel skal glede seg over de fete retter.»

For en samling av de dyreste trøstegrunner fra nådens hage! Riktignok er den ikke for de åndelig rike, for de selvtilfredse og de sterke. Den tilhører bare dem som har gjort som kvinnen i evangeliet: brukt alt de eide på leger uten å bli friske. Men at det finnes mange slike midt iblant oss, er hevet over all tvil. De rir ikke lenger på stolte hester, og de ville bli inderlig glade om en barmhjertig samaritan ville løfte dem opp på eselet sitt og pleie dem i nådens herberge uten betaling.

Måtte disse ordene få hjertet deres til å vide seg ut i jubelsangen: «Jeg er blitt rikelig mettet, for han har latt de tørste finne hans hjerte!» Og måtte de andre stemme i med Esaus sukk: «Har du da bare én velsignelse, min far? Velsign meg, også meg, far!» (1 Mos 27,38).

«Nå vel!» begynner ordet, friskt som et oppmuntrende trompetstøt. Det er ikke et menneske som roper slik. Det lyder fra Den Allmektiges trone; det er Gud Herren selv som innbyr. Men vær ikke redde for det, dere syndere! Det er ingen innkalling til retten. Det er til hellige goder og evige gleder dere blir innbudt.

«Vi?» Ja, nettopp dere overtredere! For vit at dette oppmuntrende «Nå vel!» ikke kommer ned fra himmelen på måfå. Det har sin grunn i underet i Betlehem og på Golgata! Guds innbydelse ble skrevet med vår Forsoners blod. Derfor har Guds hellighet, rettferdighet og sannhet skrevet under på den da nåden sendte den ut, og alt er i beste orden.

De som Guds rop gjelder, kalles «tørste» og folk som «ingen penger har». Noe annet adgangskort til Herrens helligdom trengs ikke. Å tørste betyr å kjenne en smertelig trang. Trengende og fattige er vi vel alle av naturen, men ikke alle vet det, eller vil vite det.

For de fleste av verdens barn er livet som et galehus, der de galeste innbilninger hersker. Tiggere som drømmer at de er konger, stakkarer som oppfører seg som helter, og slaver som synger frihetssanger, er hverdagssyn der. Hvem kan helbrede et slikt vanvidd? Menneskelig kunst kan ikke utrette noe her. Hver og

en blir i sin dårskap til Gud griper inn med sitt «Effata», «Lukk deg opp!», og bryter trolldommen og jager blendverket bort.

Da er det slutt med fantasiens rike. Innbilningene viker, den nakne virkeligheten kommer fram, og i sjelen som er kommet til seg selv, våkner en tørst den aldri har kjent før. Det er ikke lenger tørst etter verdens tomme gleder, men tørst etter Gud og hans nåde. Det er denne trangen Guds «Nå vel!» gjelder. Den evige kjærlighets «Kom!» er rettet mot dem som åndelig «strever og har tungt å bære» (Matt 11,28).

Guds rop når menneskene som om de sto på et marked, med den ene boden ved siden av den andre. Rundt omkring henger skilt i broket mengde, det ropes høylytt fra alle kanter, og varene som bys fram, blir rost opp i skyene.

Her står en **moralist** etter siste mote, rikelig forsynt med «dydsspeil» for «dannede» folk. Han lover «glad sinn» og «gjensyn etter døden»! Og hva koster en slik skatt? Litt «**moral**» og litt mildhet mot de fattige. Og hva står på skiltet hans? «Vi tror alle på én Gud.» Det er hans vennlige motto, som jevner ut og blander sammen alt.

Der borte … en fra **Gamaliels skole**? Det ser nesten slik ut. «Vil dere inn i himmelen,» heter det her, «så be bønner, vær gudfryktige, les oppbyggelige bøker og hold andaktsstunder!» Og se, rundt denne boden er det stor trengsel. Alle roser den lave prisen, og før vi vet ordet av det, glir en åndelig **rosenkrans** gjennom manges fingrer.

Lenger borte ser vi en annen, i **munkekutt**, med sur mine og bøyd hode. Hva anbefaler han? «Gi avkall på gleden,» sier han, «se bedrøvet ut, flykt fra verden, gå fastende i **sekk og aske**! Så er kronen deres.» Det er hans råd.

Her er en fjerde, mer verdt å høre på enn de andre, selv om han er mindre populær. Vi kjenner ham snart igjen som en **disippel av Moses**. På skiltet hans står: «**Gjør** dette, så skal du leve!» (Luk 10,28). Og den som kunne betale den prisen, ville virkelig leve. Fullkommen lydighet mot Guds lov ville ikke gå glipp av kronen.

Men hvem kan betale den summen, nå som hele menneskeslekten er rammet av den store fattigdommen? Den som noen gang har prøvd å betale, har bare høstet en bitter erkjennelse for strevet sitt.

Men se en femte der borte! Han lover salighet for en fullt moden **tro** på Herren Jesus og for en brennende **kjærlighet** til den herlige Herren, en kjærlighet som viser seg i gjerning. Av alle står han sannheten nærmest, men hvor langt er han ikke likevel fra den!

Dere ser nok at mange av dem som flokker seg om teltet hans, vil prøve å oppfylle kravet. Men dere ser like godt at andre står der med senket blikk og sukker av hjertet: «Hvor finnes den gruven der en kan hente en slik tro og en slik kjærlighet?» Disse siste har allerede gått konkurs i forsøket på å skaffe den prisen som kreves.

Hør en sjette! «**Seir**,» roper han, «både over **dere selv** og over **verden**, **Satan** og hele hans hær!» Og mange ruster seg og jubler: «Vi vil bli konger og selvherskere og arve kronen med full rett, mens vi **stiger** trinn for trinn i hellighet!» «Bare kom i gang!» roper vi til dem. «Prøv dere, og se hva dere får til!»

En **sjuende** … men nok! Dere ser at den ene krever dette, den andre noe annet. **Alle krever**, kravene har verken mål eller ende, og forvirringen er stor. «Hvilket av disse vise rådene skal en tro?» spør folk her og der. «Hvilken av de anbefalte veiene skal en gå?» Slik spør og grubler de.

Da lyder en mektig røst gjennom markedsvrimmelen. Det er **Guds stemme**. «Hva er det for en handel dere driver med hverandre?» roper Herren. «Hvorfor veier dere ut penger for det som ikke er brød og deres fortjeneste for det som ikke kan mette? Hør på meg! Så skal dere ete det gode. Kom, kjøp uten penger og uten betaling vin og melk!»

Og der dette ropet blir forstått, blir det til en storm som velter alle bodene og rydder markedsplassen. For det er ikke annet enn en klar dom over alt dette markedsskriket: Det er bare bedrag, og saligheten er slett ikke til salgs for slike priser.

Det er **allerede betalt** for de evige goder. Det eneste det kommer an på fra vår side, er at vi **tar imot** dem og gjør dem til våre. Livets tre **er plantet** vi trenger bare å riste det og spise av frukten.

Sjelens **sult** gir gyldig rett til Guds skatter. Det nye testamente tilhører dem som lever i «**åndelig fattigdom**». Himmelriket tilhører «tolleren og synderen» med den sårede sjelen. **De** eier det; de er konger og bor i fredens hytter. For en stor og hellig sak! Både denne betraktningen og den neste skal trekke sløret enda mer bort fra den.

2 Kong 10,15 > Da han så dro derfra, traff han på Jonadab, Rekabs sønn, som kom imot ham. Han hilste på ham.

Det kunne se ut som om vi snart skulle bli ferdige med dette avsnittet av historien. Likevel rommer denne korte teksten flere tankenek enn vi kan binde sammen og bære hjem på én time. Her har vi ikke lenger bare med Jehu å gjøre, denne fryktelige Guds svøpe. Vi gjør et nytt bekjentskap, og jeg tror det vil glede oss mer enn møtet med den ville bøddelen, som bare fylte oss med angst og gru.

Det er rekabitten Jonadab vi møter. Denne gangen vender vi hele vår oppmerksomhet mot ham, først mot personen hans og så mot det fellesskapet han grunnla. Måtte Herren Herrens Ånd utøse seg over åkeren for tankene og ordene våre, så den bærer frukt og blir levende!

I.

Vi er, som dere husker, kommet til et uværstungt tidspunkt i Israels historie. Etter Guds rådslutning er Jehu utropt til konge av hæren. Han har fått et grufullt oppdrag: Han skal åpne slusene for Guds hevn over Akabs hus og Ba'als prester. Han har allerede begynt verket sitt, og blodet har flytt i strømmer.

Dere har hørt hvordan Joram og Akasja falt og fikk en fryktelig ende, og hvordan det gikk med Jesabel, denne avskyelige kvinnen. Dere har også hørt hvordan blodforbannelsen kom over Akabs sytti etterkommere i Samaria, og hvordan den samme skjebnen rammet Akasjas slektninger, førtito i tallet, ved brønnen i Bet-Eked.

Slik ble Akabs hus utryddet fra jorden med rot og stilk. Over gravene til de drepte glødet den alvorlige innskriften som en mørk ild: «Hvem holder stand

mot hans harme? Hvem holder ut hans brennende vrede?» (Nah 1,6). «Det er forferdelig å falle i den levende Guds hender!» (Hebr 10,31).

Da Jehu vender seierrik tilbake fra det blodige toktet mot de siste som falt, møter han mannen vi skal ha med å gjøre i dag. Han heter Jonadab, og «Rekabs sønn» sier nærmere hvem han er. Hvem er så denne Rekab? Etter 1 Krøn 2,55 hører han til kenittenes stamme. Og denne lille stammen med sine særtrekk fortjener at vi blir bedre kjent med den. La oss derfor lete den opp i historien! Sporet er snart funnet.

Vi møter kenittene første gang i 2 Mos 2. Moses har i hellig, men villedet iver slått i hjel en egypter som han så mishandle en av hebreerne, hans brødre. Da han merker at saken er blitt kjent, flykter han for faraos vrede til Midian, et område i Arabia øst for Sinai.

Etter å ha flakket omkring en tid i den ensomme ørkenen kommer han endelig til en kilde, og der ser han det første tegnet på at det bor folk her. Snart kommer en flokk unge jenter, og da blir det visshet. De driver en saueflokk foran seg og har bøtter og øser i hendene for å vanne dyrene.

Men i samme øyeblikk kommer en gjeng rå gjetere styrtende fram fra krattet i ørkenen for å jage jentene bort og ta brønnen for seg selv. Da griper Moses inn. Med et kraftig ord tar han de forfulgte i forsvar og viser de voldsomme nomadene bort med slikt ettertrykk at de trekker seg forskrekket tilbake. De våger ikke lenger å hindre den fremmede i å øse vann for jentene, fylle trauene og hjelpe dem å vanne lammene.

Jentene blir glade og overrasket over den uventede hjelpen fra den vennlige fremmede, og de skynder seg hjem til teltene. Den første som møter dem der, er bestefaren Re'uel, og han undrer seg over at de er tilbake så tidlig. De lar ham ikke lenge være i uvisshet. I minste detalj forteller de hvor redde de har vært, men også hvordan en egyptisk mann har tatt dem i forsvar mot de ville gjeterne, øst vann for dem og vannet sauene deres med egen hånd.

Da den gamle mannen hører dette, gjør det ham vondt at de har satt gjestfrihetens hellige plikt til side og latt en så hjelpsom mann dra sin vei, i stedet for å be ham inn i fedrenes telt. Han irettesetter barnebarna skarpt og sender dem tilbake med beskjeden: «Hvorfor lot dere mannen bli igjen der ute? Be ham inn, så han kan få mat» (2 Mos 2,20).

Jentene springer villig av sted, og de er ikke kommet langt ut i ørkenen før den vennlige fremmede kommer dem i møte. Han lar seg ikke be lenge om å ta imot innbydelsen.

Da de kommer tilbake til teltene med den kjære gjesten, møter de faren sin, Jetro. Også han får høre hvor modig og edelt den fremmede har tatt seg av dem. Så blir gjesten ønsket hjertelig velkommen og inderlig bedt om å bli i den stille kretsen deres så lenge han vil. Og hvor gjerne blir han ikke! Han hadde ikke engang drømt om å bli tatt slik imot i denne avsidesliggende ørkenen.

For tenk: Det varer ikke lenge før gjesten til sin store glede oppdager at han ikke bare er blant mennesker som av naturen er godhjertede og vennlige. Han er kommet inn i en krets av trosfeller og åndsfrender! Disse menneskene kjenner

og ærer den levende Gud. Jetro er til og med prest for denne Gud og forkynner hans navn!

Moses hadde aldri tenkt seg at det fantes noen Herrens menighet utenfor Israel, og han vet sannelig ikke hva han skal tro. Han hadde regnet med at det bare bodde ville avgudsdyrkere i denne ørkenen. Nå blir han hilst av brødre i Herren og kjenner pusten fra et gudfryktig liv og en hellig kjærlighet! Gleden hans er stor, og den kjære familiens glede er ikke mindre, når de først har åpnet hjertene for hverandre.

Naturligvis vil gjesten vite hvordan Guds sannhet er kommet til dem. Så får han høre at disse velsignede menneskene stammer fra Midian, Abrahams sønn med Ketura. Midianittene hadde fra urfedrenes tid bevart en rik gullåre av guddommelige åpenbaringer. Hos de fleste av folket var den riktignok nå knapt til å kjenne igjen for all rusten av hedensk villfarelse som hadde lagt seg på den. Men i én slekt, kenittenes, hadde den holdt seg ren og ubesmittet. Og nettopp denne slekten hadde de den lykke å høre til. Den må ikke forveksles med kenittene i Kanaan.

Rørt og forundret hører Moses dette, og sammen med sine nye brødre priser han Herren for hans trofasthet. Samtidig kjenner han at han ikke så snart kan skilles fra denne kretsen igjen. Ja, snart er han knyttet til den med enda flere bånd enn den felles troen. Han blir glad i en av Jetros døtre. Hun gjengjelder kjærligheten hans, og faren legger med glede sin velsignende hånd på dem begge. Sippora blir den kjære fremmedes kone, og den lykkelige Moses er full av takk til Herren for en slik ledelse.

Når han siden i den klare morgenstunden tar gjeterstaven og glad driver Jetros sauer foran seg, når han slår leir på Horebs stille, gressrike sletter med dyrene springende omkring seg og uforstyrret gir seg hen til sine dype tanker, og når han om kvelden vender hjem med flokken og allerede halvveis blir møtt av den vennlige Sippora og kan gi hjertet utløp i bevingede lovsanger eller kjernefulle samtaler med sine nærmeste, da lyder det alltid og overalt takk og jubel fra hans hjertes harpe.

Lengselen etter Egypt tier i brystet hans. Tanken på å leve resten av livet i denne vennlige stillheten gjør hele sjelen hans tilfreds.

Men om han tror at han virkelig har funnet målet for kallet sitt i dette harmløse livet, så drømmer han bare en søt drøm. I den usynlige Vokterens råd er noe annet besluttet. Ja, tiden er allerede kommet da den fredelige gjeterstaven i hånden hans skal vike for en helt annen stav.

Herrens ord kommer til ham fra tornebusken som sto i lys lue, men ikke brant opp (2 Mos 3,2). Den er et talende bilde på Guds menighet på jorden: Den er alltid omgitt av forfølgelsens ild, men går likevel aldri til grunne, fordi Herren er i den.

Moses får i oppdrag å bytte den kjære gjeterstaven med den underfulle staven han skal lede Israel med, og de stille blomsterengene med kampplassen. Han vender tilbake til Egypt og sender i Herrens navn de mest fryktelige plagene over landet. Midt i denne straffedommen gir han signal til oppbrudd og fører Herrens folk av sted i storm.

Herren er synlig til stede hos folket. Rødehavet gir dem en tørr vei mellom vannmurene sine og begraver siden fienden som forfølger dem, med mann og hest. Den bitre kilden i ørkenen blir ved et under søt og drikkelig. Til rett tid åpner Elim seg for dem med palmer og kjølige kilder, som et nådebrev fra Herren skrevet med grønne bokstaver. Mot sulten regner søt manna ned fra skyene; mot tørsten gir klippen som blir slått, den forfriskningen de lengter etter. Amalek blir beseiret mens Moses holder hånden løftet, og Israel slår seiersglad leir ved foten av Horeb.

Her får Moses en dag et svært gledelig besøk. Jetro, svigerfaren hans, kommer inn i teltet hans, og hvem har han med seg? Sippora, som til da hadde blitt igjen hjemme hos faren, og begge sønnene deres, Gersjom og Elieser! Moses ønsker sine kjære velkommen med glede. Straks begynner han å fortelle dem alt det Herren har gjort med farao og egypterne for Israels skyld, alt strevet de har hatt på veien, og hvordan Herren har fridd dem ut.

Jetro blir dypt grepet av alt det gode Herren har vist sitt folk, og bryter ut i høylytt lovsang: «Lovet være Herren som frelste dere av egypternes hånd og av faraos hånd – han som fridde folket av egypternes hånd! Nå vet jeg at Herren er større enn alle guder. For det har han bevist overfor dem som behandlet dette folket overmodig» (2 Mos 18,10–11).

Og Jetro bærer fram brennoffer og slaktoffer for Herren i ydmyk tilbedelse. Aron og alle Israels eldste kommer for å holde måltid med Moses' svigerfar for Herrens åsyn. Neste dag setter Moses seg for å dømme folket. Jetro ser hvor tungt svigersønnen sliter, og skjønner at han knapt kan holde ut alt arbeidet. Da gir han ham et råd om hvordan han skal ordne dommerarbeidet i Israel. Moses ser at rådet er klokt, og følger det gjerne.

Etter noen gode dager til i leiren tar Jetro farvel. Han lar Sippora og barna bli hos Moses og drar alene tilbake til Midian, men ikke for å bli der. Han skulle snart, på svigersønnens bønn, slutte seg til Israels vandring for godt.

«Vi bryter nå opp for å dra til det stedet som Herren har talt om og sagt: Jeg vil gi dere det,» hadde Moses sagt. «Kom med oss! Så vil vi gjøre vel mot deg, for Herren har lovt Israel alt det som godt er. … Å nei, forlat oss ikke! Du vet jo best hvor vi kan leire oss i ørkenen. Du skal være vårt øye. Går du med oss, da vil vi la deg få godt av det gode som Herren gjør mot oss» (4 Mos 10,29–32).

Slik talte Moses, og ordene hans fant gehør, om ikke straks, så senere. Om Jetro selv kom tilbake, kan vi ikke si sikkert. Men Jetros hus, hans slektninger og nærmeste, og andre av kenittestammen som trodde på den ene sanne Gud slik han gjorde, brøt opp fra hjemlandet sitt. De sluttet seg til det utvalgte folkets vandring og forlot det aldri siden.

Fra da av finner vi altså et lite folk i Israels følge. Det hører ikke til selve Israel, men er likevel knyttet så nært som mulig til det og forent med det på det inderligste. Det er kenittene, som er tatt opp som gjester. Og de har det godt. De har del i alt det gode Israel opplever.

Sammen med Israel bor de i skyggen av den hellige skyen. Uten å bære byrdene spiser de sammen med Israel brødet fra himmelen, drikker av det herlige, underfulle vannet fra klippen og er dekket av Guds nådes vernende vinger. De

ligner svalene som bygger sine vennlige reder under tempeltaket. De har alt det Israel gleder seg over, men de har det for ingenting og uten strev.

Da israelittene inntok det lovede landet, var kenittene også med. Også de gikk tørrskodd over Jordan, uten først å ha båret på bekymringen for hvordan de skulle komme over den strie elven. Fra da av sluttet de seg særlig til Judas stamme, som vi ser av Dom 1,16, uten tvil på grunn av de store løftene som hvilte over den.

De slo seg også ned i Judas land, men holdt seg beskjedent ute ved grensen. Der levde de et liv som patriarkene, i største nøysomhet og måtehold og uten krav. De bygde seg ikke engang faste hus, men nøyde seg fortsatt med løvhytter eller telt de kunne flytte. Det var som om de allerede gjennom måten de innrettet seg på i denne verden, ville vise hvordan de så på livet her: som en pilegrimsferd og en vandring hjem.

Mange av dem synes særlig å ha viet seg til åndelig arbeid, for i 1 Krøn 2,55 omtales de som «de skriftlærdes ætter».

En kunne nesten sammenligne forholdet deres til Israel med forholdet mellom ekspedisjonsdeltakere og de historikerne, naturforskerne og malerne som i nyere tid ofte slutter seg til store oppdagelses- og erobringsferder. De gjør det ikke for å dele kampene, farene og strabasene, men for å se den ideelle siden ved ferden og gjøre den nyttig åndelig, vitenskapelig og kunstnerisk. Forskjellen var bare at kenittene var ute etter et enda edlere bytte. I fotsporene til folket de fulgte, plukket de blomster med himmelsk duft, og av Israels skjebne samlet de seg bilder med farger som ikke bleknet med tiden.

Mange antydninger i Skriften viser at kenittene alltid holdt et friskt trosliv ved like. I vantroens tørre tider var de ikke sjelden den eneste grønne oasen som ennå fantes i den store åndelige ørkenen. Aldri lot de seg smitte av dyrkelse av fremmede guder, selv ikke når Israel falt fra.

Likevel finnes det ikke spor av at Israel noen gang har vært fiendtlig mot dem. Tvert imot ser det ut til at Israel alltid holdt disse gjestene høyt i ære og gladelig ga dem et sted å bo, slik bonden gjerne lar den lykkebringende storken og den vernende svalen få holde til hos seg.

Senere blomstrer det fram én familie av denne kenittestammen som overstråler alle de andre i trosalvor og rike åndelige gaver. Det er rekabittenes familie, som etter hvert ble ganske stor. Stamfaren var Rekab, en ærverdig, anerkjent og uvanlig opplyst mann. Men det var Jonadab, Rekabs sønn, som, slik vi senere skal høre, ga denne rikt velsignede slekten preg av et ordnet åndelig brorskap. Det er ham vi i dette avsnittet av historien ser møte Jehu, og som Jehu hilser og behandler med så oppriktig ærbødighet.

Heller ikke rekabittene var tatt opp som borgere i Israel og i omskjærelsens pakt. De ønsket det ikke engang, og det desto mindre jo skarpere de skilte mellom Israel etter kjødet og Israel etter Ånden, mellom den ytre, symbolske omskjærelsen og den indre, egentlige. De var fornøyd med å bli tålt som innflyttere og gjester i Israel. Og hvorfor skulle de ikke være fornøyd med det? Slik falt lovens byrder på Israels barn alene, mens rekabittenes eget fellesskap med Israel nesten bare besto i å nyte de forfriskningene Gud så rikelig ga sitt folk.

Ikke sant? Det overrasker dere nok ikke så lite å møte denne slekten så plutselig ved siden av Israel. Den er ikke Israel, men viser seg likevel som et kjært og velsignet Guds folk. Ja, midt i Israel byr den iblant på det trøsterike synet av en frodig Guds hage i den tørre heden. Hvor herlig viser ikke Herrens trofasthet seg i dette folket! Han ville velsigne sin venn Abraham også i denne ætten hans gjennom Ketura.

Og hvilket håpefullt lys kaster ikke dette folket samtidig over hele hedningeverdenen! Det får oss til å tenke at det nok kan ha rislet mange skjulte livsstrømmer gjennom den den gang, og at det her og der kan ha funnes andre sanne Guds barn. De bar riktignok ikke Israels preg og form, men kunne likevel kalle seg i slekt med Israel i ånd og tro.

II.

Vi kommer nok ikke til å angre om vi blir enda bedre kjent med rekabittene. Skriften gir oss en kjærkommen anledning til det. La oss samle de spredte trekkene til et helt bilde! Hvor rekabittene hadde navnet sitt fra, har vi allerede hørt. De førte det tilbake til sin ærverdige stamfar, kenitten Rekab. Men ordningen og reglene sine fikk de fra Jonadab, Rekabs fremragende sønn. «Reglene sine»? Hvilke regler? Det får dere vite i Jer 35.

Der stiller profeten etter Guds befaling rekabittene fram for Israels barn som forbilder i troskap og lydighet. Han taler til rekabittene offentlig, foran folket, og de forteller da åpent og med elskverdig frimodighet om hele sin særegne levemåte. I tre hundre år har de allerede stått i Israel som et ordnet og inderlig forent fellesskap. Hele tiden har de vært det de var. Gjennom alle skiftende tider og forhold har de, på tvers av den foranderlige tidsånden, i barnlig troskap holdt fast ved stamfaren Jonadabs forskrifter og ordninger.

Hva disse forskriftene gikk ut på, hører vi fra deres egen munn. For å gi dem anledning til å fortelle om hemmelighetene i fellesskapet sitt setter profeten vin fram for dem. Da sier de: «Vår far Jonadab, Rekabs sønn, har gitt oss dette budet: Dere skal aldri drikke vin, verken dere eller deres barn, og dere skal ikke bygge hus og ikke så korn og ikke plante vingård eller eie noe slikt. Men i telt skal dere bo alle deres dager, så dere kan leve lenge i det landet dere bor i som fremmede.»

Og rekabittene fortsetter: «Og vi adlød vår far Jonadab, Rekabs sønn, i alt han bød oss – at vi aldri skulle drikke vin, verken vi eller våre koner eller våre sønner eller våre døtre, og ikke bygge oss hus til å bo i og ikke ha vingård eller åker og ikke så korn. Og vi bodde i telt og var lydige og gjorde alt som vår far Jonadab hadde pålagt oss» (Jer 35,6–10).

Der har dere rekabittenes regler. Det er noe påfallende og fremmed ved dem. De forbyr jo ting Gud ikke har forbudt noe sted. Gjør de ikke en levemåte til lov, et åk som Skriften aldri har lagt på Guds barn? Hvordan skal vi bedømme slike ordensregler, og hva skal vi tenke om et fellesskap som ubetinget bøyer seg under dem og binder seg til dem for livet?

Ut fra det ytre skinnet å dømme har vi her med en retning å gjøre som mildest talt må kalles falsk, lovtrellsk, sykelig og pietistisk. Men en må vokte seg for å stole for mye på skinnet og sette navn på barnet før en vet hvor det kommer

fra! Ser vi nærmere etter, kan den gåtefulle saken få en helt annen, ja, en svært gledelig forklaring.

Det er sant at det til alle tider, også blant de troende, har vært mennesker som ikke har likt at Bibelens vei til frelse på den ene siden er så inderlig og på den andre så enkel. Derfor har de dristet seg til å ville gjøre den mer fullstendig og pynte på den etter eget forgodtbefinnende.

Den regelen Guds ord holder fram for den som søker frelse, krever bare at han kommer til Jesus som en fattig synder, griper ham inderlig i tro, lever og ånder i ham uten opphold og med stadig ny glede senker seg ned i ham og i det underfulle dypet i hans gjerning som mellommann. Da vil gleden i Herren være hans styrke, og troen den seier som har seiret over verden. Håp, tålmodighet og hellig hengivenhet vil bli troens frukter, og kjærligheten vil drive ham til å søke Herrens ære og leve slik Herren har behag i.

Men hva er det vel som er **iøynefallende** ved et slikt liv? For den som ikke har øvd blikket, lite eller ingenting. Et slikt liv er skjult i Gud (Kol 3,3). Utad viser det seg bare i en ulastelig livsførsel, og den finnes også hos de edlere blant de uomvendte. Dessuten er et slikt liv dypt skjult under de vanlige borgerlige forholdene som er felles for alle, og ikke sjelden blir det også lite synlig på grunn av en eller annen ufrivillig svakhet. Er det da rart at mange fra gammel tid har lengtet etter en gudsfrykt som stikker seg mer ut og vekker mer oppsikt?

Kanskje ønsket de, for å berolige seg selv, å ha andre, håndgripelige tegn på at de var Guds barn, ved siden av de rent åndelige kjennetegnene. Og de trodde de sikkert kunne nå dette målet ved å vise forskjellen fra verden tydeligere også i det ytre. Eller kanskje trodde de at de på en eller annen måte kunne fullføre helliggjørelsen sin raskere enn på den veien Skriften viser, bli mer verdige til himmelriket og mer til behag for Herren.

Kort sagt: De laget seg på egen hånd en eller annen form for gudsdyrkelse som riktignok stakk mer i øynene enn den stille troskapen i etterfølgelsen, som Skriften setter som kjernen i sann kristendom. Og de begynte på en selvvalgt levemåte som for det meste gikk ut på å nekte seg ting som i seg selv er uskyldige. Den så nok helligere ut enn det å tilbe Gud «i ånd og sannhet» (Joh 4,24).

Slik oppsto munkeordener og klosterbrorskap; slik ble det dannet fellesskap av botferdige og selvpinere. Slik vokste eremitthytter fram dypt inne i veiløse ørkener og skoger, og det spirte fram sekter der det igjen het: «Rør ikke dette, rør ikke hint! Oppfør deg slik og slik! Ikke ekteskap! Ikke omgang med verden! Botsdrakt av ull! Hardt leie! Barføtt! Faste! Bot!»

Og slike hellige er ennå ikke utdødd. De finnes, om enn i finere form, også i den protestantiske kirke. Eller kjenner dere dem ikke, disse trangsynte menneskene med sin regel?

«Så og **så mange ganger** om dagen må du **be**, og du må be **på kne**, og du må be **så lenge**. Du må la være å **le**, **snakke lite**, holde deg borte fra **selskaper** og nøye deg med **det enkleste innbo**. Du får bare synge salmer, bare lese i **Bibelen** og **bønnebøker** og bare snakke i en **salvelsesfull tone**. Gi klærne dine dette **snittet**! Slik og ikke annerledes skal du holde **hode og øyne**! Gi avkall på den og den **bekvemmeligheten**! Gleder som ikke er rent **kirkelige**, skal du avvise som

syndige! **Sorg** skal prege hele din framtoning, og **taushet** og **sukk** skal være kjennetegnet på ekte kristelig alvor!»

Jo, vi kjenner dem som sier og bestemmer slikt. Vi vil ikke klandre dem fordi de går omkring slik. I en tid som vår, da alle tøyler for hellig alvor truer med å løsne, forsoner vi oss gjerne med en slik strenghet. Det er bedre å gå over grensen på denne siden enn å gjøre den kristne friheten til kjødets tjener.

Og hvem vil dømme disse alvorlige vennene når de i god mening gjør det de gjør, for **Gud**? Måten deres kan være aldri så selvvalgt, likevel kan den hvile på en hellig grunn og ha sin rot i et inderlig rent hjerte. Og selv om det virkelig er villfarelse i den, født av en religiøs misforståelse, kan vi likevel ikke slutte av det at de villfarne ikke er sanne Guds barn.

Men hvis disse menneskene på grunn av sin særskilte levemåte ville gjøre krav på et høyere trinn av hellighet, måtte vi kalle dem forblindet og fanget i et beklagelig hovmod. Hvis de trodde at Guds nåde og velbehag på noen som helst måte var knyttet til denne livsformen, trengte de å bli belært, for da var de kommet inn i en alvorlig villfarelse.

Hvis de så sin særegne levemåte som et **kjennetegn** på at de var Guds barn, måtte vi håpe at de visste at de hadde enda bedre tegn på at de sto i nåden. Ellers måtte vi stryke dem av de kristnes rekker som mennesker som var sunket ned i et fryktelig selvbedrag.

Hvis de så det å leve etter disse reglene som noe som i det minste hjalp til å gjøre dem rettferdige for Gud, da var de «falt ut av nåden» (Gal 5,4) og hadde, som galaterne, mistet Kristus. Og hvis de til og med ville gjøre regelen sin til lov for alle, slik at det ikke kunne være tale om sann kristendom uten den, da fortjente de fullt ut den rettferdige dommen: at de var i ferd med å sette et vrengebilde av selvvalgt, trangsynt pietisme og fariseisk formvesen i stedet for den evangeliske kristendommen.

Vi innrømmer at de av aktverdige grunner kan finne det nyttig **for seg selv** å ordne sitt religiøse liv etter bestemte former, øvelser og faste tider på dagen. Men så snart de våger å gjøre sin selvvalgte måte gjeldende som noe som hører vesentlig med til troslivet, og samtidig vil påby den og tvinge den på andre, må vi protestere på det høytideligste. Det er å ta seg til rette på en utilbørlig måte og et urettmessig inngrep i den friheten evangeliet har gitt Guds barn.

Evangeliet legger ingen steder slike ting på sine bekjennere. Det er så langt fra å føre disiplene sine inn i en ny jødedom at det tvert imot gir dem den største frihet til å uttrykke og vise sitt indre forhold til Herren.

Frihet også til å synde? For et urimelig spørsmål! Hvordan skulle de som er døde fra synden, ønske å bøye seg under det gamle, skammelige åket igjen? Men i det ytre livet har de fått frihet nok. «Guds rike består jo ikke i mat og drikke,» hører vi Paulus si, «men i rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd» (Rom 14,17).

«La derfor ingen dømme dere,» roper den samme apostelen et annet sted, «for mat eller drikke eller med hensyn til høytider eller nymånedager eller sabbat! Dette er bare en skygge av det som skulle komme, men selve **legemet hører Kristus til**.» «La ingen røve seiersprisen fra dere,» fortsetter han, «om noen

prøver på det ved ydmykhet og engledyrkelse, idet han gir seg av med syner, blir oppblåst uten grunn av sitt kjødelige sinn, og ikke holder fast ved ham som er hodet. Fra ham er det jo legemet vokser Guds vekst, hjulpet og holdt sammen av alle bånd og ledd» (Kol 2,16–19).

«Til frihet har Kristus frigjort oss,» skriver han til galaterne. «Stå derfor fast, og la dere ikke igjen legge under trelldommens åk» (Gal 5,1). «For i Kristus Jesus betyr det ikke noe om en er omskåret eller uomskåret, her gjelder bare tro, virksom ved kjærlighet» (Gal 5,6). Og Jesus sier at en ikke fyller ny vin i gamle skinnsekker (Matt 9,17).

Her står hver og en, med alt han gjør og lar være, ansvarlig overfor én Herre alene og ikke overfor en ny synagoge. Her kommer alt an på Ånden, og livets form teller bare i den grad den vokser kraftig og levende fram fra det indre som **Åndens frukt**. Ferdige former som alle som vil gå frelsens vei, må ta på seg som en drakt, er det overhodet ikke tale om her.

Her heter det bare: «Ikle dere Herren Jesus Kristus» (Rom 13,14). Den som spør etter seremoniene i Guds rike, blir her vist til sin egen kjærlighet til Herren, og den vil nok veilede ham. Andre seremonimestere blir avvist her; de har ingen rett til å bestemme. Oppriktighet, ikke ytre fasade; enhet i livet, ikke ensformighet; fri vekst, ikke jødisk trangsyn; at vi godtar hverandre i hver form som er sprunget ut av én og samme Ånd, ikke at vi stenger andre ute etter én selvlaget regel: Dette er løsenet og grunnloven i **vårt** Sion, vårt frihetsbrev.

Mange steder i vår fattige kirke ser det riktignok ut til at disse bokstavene er bleknet og utvisket. Hvem kan friske dem opp igjen? Å, gå **du** opp over oss, du sol med **legedom** under dine vinger (Mal 4,2)!

Når det gjelder våre rekabitter, ville vi gjøre dem en himmelropende urett om vi satte dem i bås med fariseiske selvrettferdige eller bare med lovbundne formalister. Det falt dem slett ikke inn å gjøre sin særegne levemåte til en regel for alle. Enda mindre våget de å gjøre den gjeldende som en vei til å sikre seg Guds velbehag, eller i det hele tatt å se den som et kjennetegn på sanne Guds tjenere.

Å, de visste godt at Guds velbehag i fattige syndere hviler på helt andre og høyere vilkår, og at vissheten om å være Guds barn må søkes helt andre steder enn i den ytre drakten!

De skilte kanskje skarpere enn mange av våre egne mellom en ordning fra Gud og en vilkårlig avtale mellom mennesker. Med en fri ånd holdt de fast ved den regelen de hadde arvet, bare fordi de så den som tjenlig. Slik holdt de seg like langt borte fra to grøfter: den slaviske bindingen til det nedarvede, som blindt blander sammen det guddommelige og det menneskelige, og den falske frihetsrusen, som kaster barnet ut med badevannet og forkaster enhver ordning bare fordi den ikke er direkte påbudt av Gud.

Vi gleder oss over at mye som før ble regnet som en vesentlig del av kristen skikk, nå blir vurdert riktigere i vår menighet. Men vi må også smertelig beklage at ordet «prøv alt, hold fast på det gode» (1 Tess 5,21) ikke alltid blir fulgt slik det skal ved dette framskrittet, om det da virkelig er et framskritt.

Våre troende forfedre la stor vekt på regelmessig husandakt, på felles andakt før nattverden og på usmykket enkelhet i hjemmet, uten at det skadet deres frie kristne liv. De holdt seg strengt borte fra verdslige selskaper og deres former og viste en alvorlig og behersket holdning der de ikke kunne unngå slike selskaper. Dessuten bekjente de alltid Jesu navn med glede og helligholdt søndagen nesten engstelig samvittighetsfullt, og mer av samme slag. Når vi uten videre beskylder dem for jødisk lovrettferdighet, er vi, mildt sagt, overfladiske, urettferdige og ukjærlige.

Vi ville gjøre bedre i å undersøke først om ikke denne strengere og mer formelle levemåten hos mange av dem godt kunne gå sammen med det frieste forhold til nåden. Og deretter burde vi lete etter de skjulte grunnene til at de, som godt visste om alt de hadde rett til i Kristus, likevel følte seg drevet til å holde livet sitt innenfor så faste rammer.

Sannsynligvis ville vi da finne at disse gamles selvbegrensning i mange tilfeller var langt mer innholdsrik og ærverdig enn **vår selvlagde frihet fra alle bånd**, hvor mye mer den enn ser ut som evangelisk frihet.

Og vi ville se at det finnes et liv etter selvvalgte regler som fortjener vår dypeste respekt, fordi den springer ut av ren iver for Herrens ære og kjærlig omtanke for nesten. Den kan i det minste være tryggere på Guds bifall enn den religiøse formløsheten så mange blant oss lengter etter. Denne formløsheten pynter seg med det vakre navnet «Guds frigjøring fra egne gjerningers åk», men bunner bare i ugudelig hovmod eller i åndelig kraftløshet og slapphet.

Å, la oss derfor ikke være så raske til å snakke om «fariseisme» og «munkevesen» når vi blant brødrene våre møter det vi kaller «formell stivhet» eller et «gudelig snitt»! Kamp, ja, mot alt pietistisk, trangsynt og selvrettferdig **vesen**, i hvilken skikkelse det enn viser seg, men skånsel mot **formen**! Bak det mest lovbundne ytre kan det skjule seg et menneske som er frigjort i Kristus!

Men også dere som er venner av de strenge reglene, må dømme rettferdig om de brødrene som ikke føler seg bundet av andre lover enn dem Ånden har skrevet i hjertene deres med kjærlighetens flammeskrift!

Måtte vi alle gå fram etter den rettesnor apostelen minner om i slutten av brevet til galaterne: «Men det skal være langt fra meg å rose meg, uten av vår Herre Jesu Kristi kors! For ved det er verden blitt korsfestet for meg og jeg for verden. For det som betyr noe, er verken å være omskåret eller uomskåret, men å være en ny skapning» (Gal 6,14–15).

Over alle som går fram etter denne rettesnor, hvilken farge de enn bærer, hvilke ordninger de enn har bundet seg til, hvilken form for kristent liv de enn har gjort til sin: «fred og miskunn være over dem» (Gal 6,16)! For de er **et folk til eiendom**, «et hellig folk» (1 Pet 2,9), «Guds Israel».

Å, lykkelige er dere om også dere hører til denne slekten! Bær da vitnesbyrdet om en slik fødselsrett som en krone på pannen! Juble over den arven dere har fått, gled dere, triumfer! Dere har tusen grunner til det. Men glem ikke, midt i all jubelen, daglig å bøye kne i støvet og tre fram for nådestolen med et sukk, omtrent som dette:

Bevar meg i din egen pleie,
du som fra døden frelste meg,
så ei på egne, falske veier
jeg atter skal gå bort fra deg!
At hjertet trassig er, du kjenner,
at helst **fra** korset går dets flukt:
Bevar du meg i dine hender,
bevar meg, Herre, i din tukt!

La din Hellige Ånd berede
meg, Herre, til min siste stund!
Jeg skaper, vil **du** meg ei lede,
av meg et vrengebilde kun.
Den kjærlighetens **nye** spire
du plantet i mitt hjerte ned,
selv den skal ingen blomster pryde
om du ei kjærlig pleier den.

Om du ei verket selv **fullender**,
ved **meg** det intet hellig skjer.
Bevar i dine skaperhender
meg, svake rør, meg bløte leire!
Om milde vinder blidt seg nærme
eller en storm på himlen rød:
din hånd, o Herre, meg beskjerme
i kjærlighetens moderskjød!

IV. Det frie Jerusalem

«**Men vi har vårt hjemland i himmelen**,» skriver apostelen Paulus. «**Derfra venter vi også Herren Jesus Kristus som frelser. Han skal forvandle vårt fornedringslegeme og gjøre det likt med sitt herlighetslegeme**» (Fil 3,20–21). For et tillitsfullt språk! Å, hvor godt gjør ikke slike ord hjertene våre, bare fordi de bæres av en fast overbevisning om et himmelsk kall!

Her ser vi at det slett ikke er umulig å nå et ståsted høyt over verden mens en ennå lever i den. Folk tar helt feil når de mener at mennesket, når det gjelder det overjordiske, aldri kan komme lenger enn til det usikre tåkelandet av anelser og ønsker.

Og når det er en mann med så skarp forstand og så dyp ånd som Gamaliels disippel som taler så trygt om det som ligger hinsides, veier vitnesbyrdet hans desto tyngre. For da kan vi regne med at han ikke bygger sin seierssikre tillit på markspiste stolper, men på gode og prøvede grunner. Og på det samme fundamentet hviler også alle troendes håpsanker, og derfor kan de frimodig gjøre dette ordet av Paulus til sitt.

Den sanne kristendom skaper nye mennesker, og med sin helliggjørende, guddommelige kraft gjennomtrenger den hele livet til disiplene sine. Den som bare vil se den som et læresystem på linje med andre, løsrevet fra livet, ser ned på den og misforstår den.

De sanne troendes liv er allerede på denne siden av evigheten et liv i himmelsk glans. Spør dere hvor denne glansen kommer fra, nevner jeg tre ting: først bevisstheten om en stor rikdom de allerede eier, så den levende Herren, som de møter på ny hver dag, og endelig den håpefulle utsikten til en ubeskrivelig salig framtid.

Paulus skriver fra Roma som fange, og likevel som en fri mann. Verden undertrykker ham, men han triumferer over den, og selv med døden like for øynene er han ved godt mot og full av glede. Er ikke det stort?

Men sann storhet er dypt skjult for verdens øyne. Også dere kan være fornøyde, men ikke lenger enn gresset blomstrer. Når dagen for den jordiske lykken deres heller mot kveld, hvor fort synker ikke da også motet! For Paulus går solen først virkelig opp når det lir mot kveld, og mens de jordiske rosene visner, vandrer han i paradisets blomsterenger.

Han lever et dobbelt liv. Han er borger på jorden, som dere. Men det jordiske borgerskapet setter ingen grense for livet hans; det er bare den ene siden av det,

og attpåtil den midlertidige og forbigående. Apostelen hører også til en annen verden. Han har både sin plass og sin arverett i et rike som ligger langt utenfor den synlige verden, men som likevel strekker seg inn i den. Der har lidelse og gråt tatt slutt for alltid, og der går det stykkevise opp i det fullkomne.

«Vi har vårt hjemland i himmelen.» «Har», sier han, ikke «skal få», og dermed taler han om noe som allerede er virkelighet. Å, dette er noe helt annet enn det verden kaller «håp om å leve videre i evigheten». Selv om foten hans ennå står på forgjengelighetens grunn, vet Paulus at han allerede nå er himmelens borger. Tenk hvilken lykke, hvilken skatt det er å bære med seg en slik visshet i dette elendige dødens land!

Det kan Paulus, for troen hans hviler på en sikrere grunn enn troen til så mange i vår tid, som ikke har annet å bygge utsiktene sine på enn det den naturlige fornuften kan by på av sine fattige tanker. Hadde også apostelen stått på samme grunn, ville han ikke ha talt så bestemt om sitt hjemland i himmelen. Dere, denne tidens barn, taler jo heller ikke slik. Da ville han bare ha spurt, slik dere spør: «Himmel? Finnes det i det hele tatt en himmel?» Han ville ha grublet, akkurat som dere: «Udødelighet? Er ikke det en innbilning?»

For vår Paulus er menneskehetens største spørsmål ikke lenger spørsmål. Han er kommet forbi «barnelærdommen» (Hebr 6,1), som Skriften kaller fornuftsspørsmålene deres. Han er åpenbaringens disippel. Den sannheten som filosofien i beste fall ender opp med som sitt høyeste resultat, er for ham en grunntanke han tar utgangspunkt i. Filosofiens høydepunkt er å bevise at det finnes en Gud; Skriften sier at «å frykte Herren er begynnelsen til visdom» (Ordsp 9,10).

Paulus vet at det finnes en himmel, hvordan den er, og at han selv har fått en eiendom der. Og det vet han så sikkert at ingenting lenger kan få ham til å tvile.

«Hvor hadde han denne kunnskapen fra?» Kan dere virkelig spørre om det? I denne verdens mørke sto det fram en mann, og Paulus så ham. Han var en fra det høye, opphøyd og hemmelighetsfull, og han sa: «Jeg er utgått fra Faderen og er kommet til verden» (Joh 16,28).

Da de spurte ham hvem han var, svarte han: «Jeg er veien og sannheten og livet» (Joh 14,6). Da de sa til ham: «Vis oss Faderen!» svarte han: «Den som har sett meg, har sett Faderen» (Joh 14,8–9). Og da Tomas kalte ham «min Herre og min Gud», satte han sitt segl på det og sa: «Fordi du har sett meg, tror du» (Joh 20,28–29).

Det samme bekreftet de stumme han fikk til å tale, og de blinde han fikk til å se, og på et vink fra ham sto døde opp av gravene og vitnet om ham. Gang på gang sa han: «Jeg er ovenfra» (Joh 8,23). Og gang på gang beviste han det, ikke bare ved å tilgi synder og kreve guddommelig ære, men like mye ved å herske som en konge over alle naturens krefter. Til sist kastet han selv dødens lenker av seg, fór synlig opp til himmelen og sendte ned Ånden, skaperen av en ny verden.

Nå var apostelen blitt fortrolig med **denne mannen** og hadde lært ham å kjenne, ikke bare som den som **åpenbarer Gud**, men også som Guds **mellommann**. Derfor vet han med urokkelig sikkerhet at han er borger og har eiendom

der oppe. Og alle som deler troen hans, har rett til den samme vissheten, for de er forsonet ved det samme blodet.

Se nå inn i livet til mennesker som er plantet på en slik grunn, og si så om dere ikke lærer å tro på en himmelsk glans som er øst ut over livet deres!

Riktignok er denne glansen ikke av denne verden. Utad ser livet til disse velsignede iblant uanselig nok ut, ja, til og med svært formørket. Men herligheten bor i det indre; tempellyset stråler i dypet.

Å, salige visshet! Disse lykkelige ser denne verdens skranker brutt ned, og sjelene deres har englevinger. Er det natt her nede, så er det evig lyst og klart der oppe. Er veien ulendt og full av torner, så er løsenet deres: «Vi går hjem! Der står navnene våre i én bok. Der er vennene som kjenner oss, og vår store Venn!»

Slik lyder det der. Og dette er ikke poesi, men den sikreste sannhet, grunnet på Kristi ord og gjerning og på at han har gått foran. Slik eier en hverandre i Gud og vet at en eier hverandre for alltid, forsonet i ett og alt ved Guds hjerte, i koret av himmelens borgere.

Å, kan dere tenke dere hvordan en slik bevissthet må gjøre kjærligheten edlere, gi livet glans, hellige hvert forhold og lindre smerten? Akk, i den jordiske tåren brytes lyset ditt, du mitt evige fedreland! Og fra hvert skipbrudd redder denne vissheten seg i land: Mitt beste, mitt egentlige liv har jeg ikke her, nei, der oppe, **der oppe**!

«Vi har vårt hjemland i himmelen,» sier Paulus og fortsetter: «Derfra venter vi også …» Hvem? Ja, det vet dere allerede. Også dere som ikke kjenner Herren, lever i forventning. Men ve over det stakkars målet for **deres** lengsel, over det meningsløse livet dere lever, evig vaklende mellom ynkelige forhåpninger og smertelige skuffelser! De usle ønskene og begjærene deres når ikke høyere enn det verden kan gi. Og akk, den fattige verden, hva har den å by dere?

Men står en der Paulus står, hvor vidt blir da ikke det landskapet en speider ut over! Da venter en sammen med ham på Herren Kristus fra det høye, og ikke bare på den store dagen da han kommer, men hver dag og hver time, og aldri forgjeves.

En møter den levende Herren, og denne erfaringen er den andre kilden til den himmelske glansen som allerede preger et Guds barns jordiske liv. Heller ikke her er det tomt skinn. Ingen ytre glitter, men for en herlighet i dypet, for en klarhet i det skjulte!

Hver morgen sier vi til ham: «Herre, kom!» Og han kommer. «Hjelp her, hjelp der!» Herren nøler ikke. Vi hører fottrinnene hans gjennom livet vårt. Han hilser oss snart på den ene måten, snart på den andre. «Takk, Herre Jesus!» Det mangler noe. «Gi oss det, Herre!» Han gir det. Så ringer det til høytid i hjemmet.

Det blåser opp til storm. «Herre, still stormen!» Stormen legger seg, eller Herren legger oss inntil sitt bryst midt i stormen, og slik kommer vi oss også gjennom den. Vi får en velgjerning. Å, vi vet straks hvem den kommer fra. «Det er Herren!» sier vi, og velgjerningen får himmelsk glans for oss som et pant på hans kjærlighet. Et uhell rammer oss. «Å, min Herre Jesus!» Og han sier med kraft i hjertet vårt: «Den jeg elsker, den tukter jeg» (jf. Åp 3,19). Vi hører det, og straks blir sjelen roligere.

Men akk, igjen har vi vært troløse! «Å, nådige Frelser!» «Frykt ikke,» lyder det gjennom sjelen vår, «jeg har gjenløst deg, kalt deg ved navn, du er min» (Jes 43,1). Og snart merker vi hvem det er som roper det og stadfester det på ny.

Å, hvor han holder sitt ord: «Se, jeg er med dere alle dager» (Matt 28,20)! Hvor han oppfyller sitt løfte: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28). Han vever sitt navn inn i hele livet vårt. Og vi venter ikke først på bevis for at han lever som Gud; vi gleder oss hver dag over at hans guddommelige liv blir åpenbart.

En kveld kommer en mann gående ned fra åsene våre. Det kjæreste han har på jorden, ligger dødssyk hjemme. Han ser opp mot den stille, høytidelige stjernehimmelen og sukker: «Herre Jesus, hjelp! Trøst! Se, den du elsker, er syk!»

Mens han ser opp mot de strålende lysene med tårer i øynene, åpner det seg nok ingen dør der oppe. Likevel tenker han: «Akk, dere klare lys der oppe! Hvor underlig må det være å vite helt sikkert at en sjel en har vært forent med så dypt og inderlig på jorden, er der oppe! Hvor hjemlig må ikke himmelen først da kjennes! Og hvor mye mer løst fra jorden må en ikke da føle seg! Og i deg, Herre, finnes ingen atskillelse! Den sjelen som er kalt bort, hviler ved ditt hjerte der oppe, og jeg hviler også ved ditt hjerte, selv om jeg ennå vandrer her nede!»

På vingene av slike tanker løfter sjelen til den kjære mannen seg, som på morgenrødens skyer, høyt over jordens åser, og det blir himmelsk klart og stadig klarere i hans indre. Høytidelig til sinns, som om han hadde sett Herrens herlighet, kommer han hjem. Han hilser sin kjære syke. Da hvisker hun som, akk, er halve livet hans: «Jeg dør!» «Å, Gud forby det!» roper han forskrekket. «Herre Jesus, forlat oss ikke! Hjelp, redd, trøst!» Den syke synker utmattet tilbake på puten. Timen hennes er kommet.

Ennå **ett** spørsmål til den dyrebare, ett spørsmål til under tusen brennende tårer: «Har du fred?» «Usigelig,» stammer hun fram med sitt siste åndedrag, «usigelig!» Med et salig smil sier hun det igjen. Å, her er Herren og ingen annen. Hvor virkelig er ikke hans nåde og hans nærvær! Idet hun har sagt det, brister øynene hennes. Akk, også hjertet hennes vil briste. «Herre Jesus, vil du virkelig rive det kjæreste jeg har på jorden, ut av armene mine? Å, hold du meg oppe!» roper han.

Hun er sovnet inn. Og se, nå kan han trykke avskjedskysset på pannen hennes, folde hendene over den elskede døde og si med høy og fast stemme: «Jeg priser deg, Herre Jesus, for at du er oppstandelsen og livet! Den som tror på deg, skal ikke se døden; han er gått over fra døden til livet. Lovet være du!»

Se, slik går det til i de rettferdiges hjem. Slik venter en på ham der, og han glemmer ikke løftene sine. «Min elskede ligner en gasell eller en ung hjort. Se, der står han bak vår vegg. Han kikker inn gjennom gluggen, han gløtter inn gjennom gitteret» (Høys 2,9).

Og hvor ofte ser ikke folk oss komme ut av mørke og skygger med et lysende ansikt! Glansen i ansiktet vårt, å, den er vennligere enn glansen i Moses' ansikt, og vi legger ikke noe dekke over den, for dette lyset skremmer ingen. Men en

stille anelse sier nok hver og en: «Det må være et herlig hjem vi har.» Og det er det sannelig.

Herren har åpenbart seg for oss og sagt: «Med evig kjærlighet har jeg elsket deg. Derfor har jeg latt min miskunn mot deg vare ved» (Jer 31,3). Det er derfor skyene sprer seg. Det er det som gjør oss så glade og lette til sinns.

Til bevisstheten om å ha en arv i himmelen og til den daglige erfaringen av den levende Herren kommer endelig en tredje kilde til den himmelske glansen over Guds barns liv: håpet om en uforgjengelig framtid. «Derfra venter vi også Herren Jesus Kristus som frelser,» sier apostelen. «Han skal forvandle vårt fornedringslegeme og gjøre det likt med sitt herlighetslegeme.» Og han legger megetsigende til: «ved den kraft han har til også å legge alle ting under seg.»

Å, skjønne utsikt, forfriskende forventning! Midt blant skyggebildene på denne jorden ser jeg et stort framtidsbilde for meg. Jeg ser meg selv, fullendt og forklart til legeme og sjel, i en ny verden. Der har Herrens rike fått synlig skikkelse, og det som hører denne verden til, og det som hører den kommende til, er helt smeltet sammen.

Hele bildet stråler av himmelens glans og står for meg som et lysende tegn på den forløsende kraften i Kristi blod og den gjenfødende kraften i Den Hellige Ånd. Ikke noe vanskapt lenger rundt meg, ingen skurrende toner, ikke noe vanhellig, men overalt sunt, hellig og gudfryktig liv. «Døden er oppslukt til seier» (1 Kor 15,54), og det stykkevise har fått ende fordi det fullkomne er kommet.

Nei, nei! Jeg deler ikke deres «verdenssmerte». Jeg har det som gir meg sterk trøst når denne tidens blomster visner og går til grunne. Jeg vet hvilken underfull vår som venter bak de vinterstormene denne synlige verden ennå må tåle.

I alt som er virkelig vakkert, enten jeg møter det i naturen, kunsten eller diktningen, ser jeg bare et svakt gjenskinn av den herligheten som en gang skal bre seg ut over alt som er til. Ved troen henter jeg det som skal komme, inn i det som er nå. Og slik leker morgenrøden fra det kommende allerede over mitt pilegrimsliv, om enn med svake, flakkende stråler.

Er det ikke sant? Det er en vennlig og fredelig verden borgerne i Jesu rike allerede ferdes i her nede. Vil dere se enda dypere inn i den og samtidig se veien dit ligge åpen foran dere, så følg i dag tråden i vår betraktning! Det frie Jerusalem åpner sine gylne porter for oss.

2 Kong 10,15

Da han så dro derfra, traff han på Jonadab, Rekabs sønn, som kom imot ham.

For andre gang stanser vi ved et trekk i historien som, hvor uanselig det enn virker, er vel verdt å se nærmere på. Det er jo takket være dette trekket at vi er blitt kjent med en mann som fortjener vår varme interesse, om ikke for annet, så fordi han grunnla en av de edleste åndelige ordener verden har sett.

Egentlig vet vi knapt hva vi helst skal rose hos denne Jonadab. Det gudfryktige, himmelvendte sinnet som besjelte ham? Den sjeldne visdommen han hadde så rikelig av? Det frie, fordomsløse blikket han så alle ting med, og som gjorde at han kunne bedømme dem «åndelig»? Eller omsorgen han viste for slekten sin, like klok som øm, og beregnet på hundrevis av år?

Det sier seg selv at æren for alle disse fortrinnene bare tilkommer ham som av sin nådefylde lot dem strømme til Jonadab. Men Gud har nå en gang valgt ut Jonadab framfor andre til å være et kar for disse høye gavene.

Dermed blir denne mannen en svært viktig skikkelse i Guds menighet. Vi vil nok vende oss spørrende og granskende til ham hver gang det er tale om «de rettferdiges klokskap», eller om hvordan det gudfryktige livet på jorden skal ta form og vise seg. For her, om noe sted, har vi rik anledning til å danne oss en sunn dom over slike spørsmål.

La oss da i dag fortsette betraktningen der vi sist måtte stanse. La oss først se på **rekabittene som et evangelisk folk i Det gamle testamente**, og så på **de evangelisk sinnede kristne som Det nye testamentes rekabitter**!

I.

Jonadab var, som dere husker, troende, men ikke israelitt; han var kenitt. Han hørte altså til det lille folket fra Midian som hadde sluttet seg til Israels vandring og for alltid knyttet sin skjebne til det utvalgte folkets. Naboskapet med disse merkelige gjestene hadde vart i nesten seks hundre år da Jonadab, Rekabs sønn, sto fram blant dem. Den levemåten landsmennene hans til da hadde fulgt, mer av nød enn etter bevisst overveielse, gjorde han til uttrykkelig forskrift og fast regel for sin slekt, de såkalte rekabittene.

Hva slags regel dette var, har dere hørt. De skulle ikke bygge hus, ikke så korn, ikke plante vingårder eller ha åkrer, ja, i det hele tatt ikke eie noe, og de skulle alltid bo i hytter eller telt, «så dere kan leve lenge i det landet dere bor i som fremmede», som Jonadab hadde lagt til (Jer 35,7). Hvor streng regelen enn var, holdt rekabittene den alltid helt nøyaktig.

Da det kjente kapitlet hos Jeremia fører oss til dette gåtefulle ordensfolket, er det gått nesten tre hundre år siden Jonadab døde. Men ikke på et eneste punkt har de ennå veket fra den gamle forskriften. «Vi adlød vår far Jonadab, Rekabs sønn, i alt han bød oss,» hører vi dem si (Jer 35,8).

Spørsmålet er nå hva som kan ha fått Jonadab til å innføre denne husregelen, og det er verdt å granske nærmere. At han ikke handlet ut fra meningsløse innfall, behøver vi vel ikke si. Vi er også enige om at han heller ikke, i fariseisk ånd, ville gjøre denne strengere levemåten til noe helligere, enn si til en fortjeneste. Han ville ikke engang at den skulle ses som en vei til helliggjørelse eller et middel til å vokse i nåden. Alle tanker om et slags kloster, en botsstand eller et sekterisk brorskap må vi derfor legge helt bort her.

Det falt ikke Jonadab inn å utstede bestemmelsene i testamentet sitt i noe annet navn enn sitt eget, eller å gi dem større vekt enn det en forholdsregel av hellig klokskap og menneskelig farsomsorg for sine har. Etterkommerne hans bøyde seg heller ikke for dem av tvang, som for et åk som riktignok var tungt, men som Gud nå en gang hadde lagt på dem, så de ikke kom unna.

Fritt og med glede bandt de seg til regelen, ikke fordi de trodde de kunne skaffe seg en egen rettferdighet ved den, nei, bare og alene for den velsignede hensikten de med klart blikk så bak den. Og hva var så denne hensikten? Det skal dere nå få høre.

Tenk dere at det lille fremmede folket hadde levd annerledes enn regelen foreskrev. Tenk om de i stedet for telt hadde bygd faste, ja kanskje til og med vakre hus, skaffet seg eiendommer og samlet seg rikdom, og med tiden hadde nådd opp til de mer velstående i Israel, eller til og med forbi dem, i velstand, formue, livsnytelse og familieglans.

Hva ville følgen ha blitt? Det vennlige forholdet mellom dem og folket de var gjester hos, ville til slutt ha fått en ripe. Snart ville det ha lydt røster i Israel som disse: «Hva skal vi med disse påtrengende menneskene? De holder jo nesten på å vokse oss over hodet og ta det beste i landet vårt rett for øynene på oss! Hvorfor skal vi tåle disse frodige snylteplantene på vår jord lenger? For barnas og barnebarnas skyld må vi sende de fremmede tilbake dit de kom fra.»

Slik ville det misunnelige Israel helt sikkert ha tenkt før eller senere, og kenittene ville uten videre ha måttet pakke sammen og rømme landet. Men noe slikt trengte ikke det fredelige naboskapet å frykte så lenge kenittene holdt seg nøysomt i bakgrunnen som før og sikret seg vertsfolkets velvilje med sin fattige levemåte og sine beskjedne krav og behov.

De bar melk og ull fra de små flokkene sine til torgs i byene, og likeså frukt fra mark og hage som de bare dyrket på leid jord, og for det de fikk, gjorde de sine beskjedne innkjøp hos israelittiske kjøpmenn. Det lot israelittene dem naturligvis gjerne gjøre. Og de så med glede at kenittene holdt trofast fast ved Israel og ved Israels tro og gudstjeneste, og de møtte dem med aktelse for det.

Alt dette så Jonadab klokt og skarpsindig på forhånd. Nettopp derfor ga han med sin farsmyndighet barna sine for alle tider denne leveregelen, som aldri lot dem gå ut over grensene for et enkelt, nøysomt gjeterliv. Og rekabittene tok desto villigere på seg forsakelsene og savnene som fulgte med, jo herligere fordeler de kjøpte seg med dem. Slik sikret de seg jo for alltid det velsignede fellesskapet med Guds folk. For en håndfull jordiske gleder kjøpte de seg, å, for en rikdom av de herligste forrettigheter og himmelske skatter!

Så er da hensikten med Jonadabs familieregel ikke lenger noen gåte for oss. Vi har sett at det her slett ikke er tale om et trangsynt åk som er lagt på dem, eller om en avsondring som bare later som den er from. Alt hvilte her på den frieste overenskomst, inngått med de rettferdiges sanne klokskap. De valgte en klok selvfornektelse som en ringe pris for uvurderlige goder.

Hva mener dere, mine brødre i Herren? Om vi ikke skulle få høre en eneste evangelisk preken mer i hele vårt liv uten å gi avkall på alle de bekvemmelighetene vi kan unnvære, ville vi da nøle med å bringe et slikt offer? Og om vi bestemte oss for det, hvem ville våge å bebreide oss at vi var falt fra nåden og inn under loven, eller at vi var havnet i en falsk og smålig pietisme?

Og for rekabittene gjaldt det noe enda større enn det en preken er for oss. Der prekenen mangler, har vi Bibelen til erstatning. Men av den hadde rekabittene ennå knapt de første bladene. Guds åpenbaring, som vi nå ferdes i det fulle lyset av, var den gang ennå ikke skrevet ferdig.

Dag for dag vokste denne lysstrømmen i bredde og dybde. Stadig sto nye profeter fram i Israel og forkynte det en ennå ikke hadde hørt, eller kastet et

skarpere lys over det som alt var forkynt. Og ved stadig nye under og tegn ble åpenbaringen stadfestet på ny, eller dybdene i den ble lukket opp.

Og hvilke beviser på Guds gunst og nåde fikk ikke Israel uavlatelig oppleve! Hvor mektig ble det ikke reddet og hjulpet gang på gang! Ja, beviser på kjærlighet og barmhjertighet regnet ned over det velsignede folket!

Og så alle åpenbaringene fra den usynlige verden som disse utvalgte fikk se! Og Herrens personlige inngrep i livet deres, hjemme og i det offentlige, og de vennlige englebesøkene som overrasket dem snart her, snart der, og alle de andre gripende og trosstyrkende hendelsene de opplevde! I alt dette fikk Rekabs barn hele tiden del gjennom fellesskapet med Guds folk. Skulle de ikke da ha ofret det ytterste for å bevare et så velsignet fellesskap?

«Men hva hindret dem i å la seg ta formelt opp i Israels land og borgerskap som proselytter?» Ingenting, bortsett fra den ene omstendigheten at de så det som mer fordelaktig å bli i sitt frie gjesteforhold til Israel. «Men det var da nettopp Israels religiøse fortrinn som trakk dem til dette folket.» Ja visst, de religiøse fortrinnene, men ikke Israels religiøse byrder. Kunne de få del i fortrinnene uten å måtte bøye seg under byrdene, hadde de naturligvis fått den beste lodd.

Hadde de smeltet helt sammen med Israel, ville de fra samme stund ha fått hele tyngden av loven fra Sinai lagt på seg, og like mye som enhver jøde ville de ha vært tvunget inn under den levittiske dagsordenens trange skranker. Og de tusen seremonilovene ville ikke bare ha lagt seg på nakken deres, men også på samvittigheten. For de var Guds bud, men likevel bare bud for de omskårne. Så lenge rekabittene sto utenfor Israels borgerskap, behøvde de ikke å bekymre seg for dem.

Dere vet hvordan Israels barn slet med mengden av sabbatsregler, lover om mat og drikke, fasteforskrifter, offerforskrifter, renselsesskikker og annet slikt. Dere vet hvor tungt de måtte bære på dette, og hvor hardt de var klemt inne og lenket. Tok de lett på det, så de seg ved hvert skritt anklaget, skyldige, ja, fordømt av disse lovene.

Satte de seg fore å oppfylle dem, var det likevel bare som å velte en stor stein oppover en bakke mens svetten rant fra pannen. Når de trodde de endelig hadde fått den opp på toppen, gled den plutselig fra dem igjen og rullet ned i dypet på ny. Strev var det nok av, men aldri det utbyttet de lengtet etter. Selv med den redeligste vilje trådte en likevel feil, snart her, snart der. Og med alt sitt strev nådde en aldri fram til en glad og fullkommen samvittighet, slik Hebreerbrevet uttrykkelig sier.

Så tenkte Rekabs barn: «Strev dere bare uten nytte! Vi gleder oss imens over Gud og hans nåde.» Og de hadde det virkelig langt bedre i sin avsondrede stilling: De nøt Israels herligheter uten å måtte dele alle byrdene. Når Israel måtte stri med de levittiske seremoniene som tunge plikter og krav, så rekabittene dem bare som trøsterike forbilder og løfterike symboler. Mens de andre bare slet med skallet, forfrisket rekabittene seg med den skjulte, søte kjernen.

Mens Israel ved ofringen bare ble plaget av engstelige spørsmål om offeret nå også var slik det skulle være, og om Den Evige ville ta nådig imot det, trengte

rekabittene i tro gjennom billeddekket. Som sommerfugler vugget de seg på purpurrosen, det ene fullgyldige offeret, som de levittiske ofrene bare var en skygge av. Fra den sugde de inn i hjertet den himmelske honningsødmen av en nytestamentlig fred, mens Israel bare hadde med leirkaret å gjøre, det som omsluttet denne nådens og livets blomst.

Måtte Israels barn på sabbatene vokte hvert skritt i stadig engstelse og fra morgen til kveld spørre hva de skulle gjøre i det ene eller andre tilfellet, så feiret rekabittene imens sabbaten virkelig og hvilte salig i frelseshåpet, som jo også var åpnet for dem.

Og mens de andre knapt fikk puste under Moses' og Arons blytunge svøper, var rekabittene frie som fuglen i luften. For hva hadde de med den levittiske loven å gjøre? De priste og påkalte Herren når hjertet drev dem til det, ferdedes i nådeløftenes vide, glade rom og fryktet verken forbannelse eller straff.

Se, der har dere det evangeliske folket i Det gamle testamentes dager! Det var folket som bare plukket druene i vingårdene til den israelittiske kirke, men overlot til andre å grave grøfter og bryte stein. Det var folket som beitet på marken som en fri hest spent fra seletøyet, mens Israel stønnet som et lastedyr i den bratte bakken, og Issakar lå mellom innhegningene og ble «en arbeidspliktig trell» (1 Mos 49,14–15).

Alt det herlige Israel eide, var også rekabittenes. Israels utsikter og løfter, urim og tummim, seere og profeter, alt var deres, og selv var de bare Guds.

Hver velsignelse, hver hjelp og hvert vern fra det høye som Israel fikk oppleve, kom også dem til gode. Alt det gode den gamle pakts ordning inneholdt, alt som kunne friske opp ånd og sjel og gi kraft, plukket de klokt ut av skall, belger og hylstre. Det som klemte, trykket ned og tynget hjertet, overlot de pent til jødene, så langt de som uomskårne kunne.

Slik holdt de i sin krets fast på den vennlige, himmelklare ånden fra patriarkenes tid, en ånd som byrden fra den senere seremoniloven jo heller ikke hadde lammet vingene på. Helt som Abraham, Isak og Jakob levde de bare som frie og frimodige barn i Guds kjærlighet og gikk med lett fot gjennom denne verden. Allerede salige i håpet pustet de inn luften fra den bedre framtiden de gikk i møte.

Som disse fedrene ga de i hele sitt ytre levesett et bilde på ordet «Vi har ikke her en by som forblir» (Hebr 13,14), og dette ordet gjorde de til grunntonen i sine tanker og følelser. I hele sin holdning lignet de mer et muntert skipsmannskap som styrer hjem for fulle seil og med vimpelen vaiende, enn nybyggere som av omsorg for barn og barnebarn flittig stikker ut tomter på jorden og fornøyd hilser den som sitt nye og eneste fedreland.

Nok om rekabittene nå! Bare én bemerkning, som ikke er uten interesse, må jeg få lov til: Rekabittene finnes fremdeles i våre dager, med den levemåten som ble foreskrevet dem, om enn mer eller mindre forkrøplet og fanget i hedenske villfarelser. For ikke lenge siden skal nemlig en misjonær ha truffet dem i hjertet av Asia, og han har fortalt oss følgende.

En dag møtte han dypt inne i et avsides skogstrøk en anselig rytter i arabisk krigsdrakt og med kampklar holdning. Da misjonæren spurte hvem han var,

svarte han raskt og stolt med kraftig stemme: «En Rekabs sønn.» Da misjonæren så rakte ham en arabisk bibel med den hebraiske teksten ved siden av, slo ørkenens sønn straks opp profeten Jeremia og leste kapittel 35 på hebraisk, som handler om hans orden.

Da misjonæren spurte videre hvor han holdt til, og om det fantes flere av slekten hans, inviterte rytteren ham til å besøke stammen sin, som hadde teltene sine i nærheten, og til å ta med så mange bibler han kunne avse. Så snudde han hesten, ga den sporene og forsvant over den store, veiløse heden. Misjonæren red samme vei, i hovsporene etter Rekabs sønn. Og ganske riktig: Ikke langt fra Mekka traff han stammen, som bodde i telt som i gamle dager, spredt over tre fruktbare, gressrike landområder.

Rekabittene var flere tusen. De holdt strengt på Jonadabs regel og fedrenes levevis, bygde ingen hus, drakk ingen vin, bekjente seg til jødedommen så langt de forsto den, og hadde en stor del av Det gamle testamente som rettesnor for troen sin. Mot Muhammed forsvarte de sin lov med sverd i hånd, og de ble riktignok beseiret, men ikke underkuet. De holdt fast ved troen og grunnsetningene sine.

De andre jødene i Asia akter dem høyt og tror at når de selv en gang skal vende tilbake til det lovede landet, skal rekabittene få en viktig rolle og slutte seg til dem som tapre forbundsfeller.

Denne meldingen om at rekabittene fremdeles finnes, må styrke vår tro når vi holder den sammen med løftet Herren ga dem i Jer 35,19: «Det skal aldri mangle en mann av Jonadabs, Rekabs sønns ætt, som skal stå for mitt åsyn.» Det vil si: som skal tjene meg og være min yndling. Ja, se hvordan Herren holder sine løfter! Fordi han en gang har lovt det, finnes rekabittene den dag i dag, enda det er gått mer enn to tusen år siden løftet ble gitt.

Åndelig er de riktignok ikke lenger det de var; de er blitt fremmede for fedrenes ånd og er havnet i bokstavtrelldom. Likevel er jødene i Asia slett ikke bare drømmere når de håper at en stor nådens time ennå en gang skal slå for disse rekabittene.

Å, ønsk Jerusalem til lykke med den Gud som er **Amen**, han som holder pakt og løfter i tusen ledd!

En gang skal han, i full bredde og over hele linjen, få hele sitt folk til å bære det samme vitnesbyrdet som Josva bar da han skulle dø: «Så skal dere da av hele deres hjerte og av hele deres sjel kjenne at ikke et eneste ord har slått feil av alle de gode ordene Herren deres Gud har talt til dere. De er alle sammen oppfylt for dere, ikke et eneste ord av det har slått feil» (Josv 23,14).

II.

I Det nye testamente svarer de evangeliske, i ordets snevrere betydning, i en høyere forstand til rekabittene i Det gamle. Det er de som er frigjort i Kristus, den mindre, men saligere flokken blant de troende. Det er de som minst av alle holder tilbake den ære som tilkommer Herren, og som lever «et liv som er Kristi evangelium verdig» (Fil 1,27), slik apostelen ber om.

Det er det folket som «skuer inn i frihetens fullkomne lov» (Jak 1,25), som ikke blander sammen evangelium og lov, men lar loven være lov og evangeliet

evangelium. Dette folket har ikke lenger livet sitt i egen hånd, men utenfor seg selv: i ham som er dets opphøyde hode, og som det vet seg forent med i ett legeme.

Det er det folket som vet at Golgata er graven for alle dets synder, at kvitteringen fra Gud for at hele gjelden er betalt, ligger i Josefs hage, og at det i Kristi lydighet er løst fra alle sine forpliktelser. Det vet at det ved Kristi offer for alltid er gjort fullkomment og har fått i full eie alle de rettigheter det noen gang kan trenge.

Ja, det er den slekten som på så mange måter har fått visshet om Guds velbehag, som er befridd fra all engstelig sorg for evigheten og frigjort fra det daglønnsåket som en lovbundet selvrettferdighet legger på mennesket. Det er den slekten som lever for Herren, ikke for å bli sett, men i ånd og sannhet, drevet av kjærlighetens trang og ikke av slavisk tvang. Den gjør det ikke fordi den ellers er redd for å pådra seg forbannelse, men fordi den finner sin salighet i å gi seg helt til ham.

Det er det folket som lever i ham, ikke som i en Gud som først må forsones, men som i en Gud som for lenge siden og for alltid er forsonet i Kristus.

Det er de frie riddernes orden under Sions fane, med innskriften på skjoldet: «Gud være takk, som gir oss seier!» (1 Kor 15,57), med løsenet på de glade leppene: «Alt er vårt!» (jf. 1 Kor 3,21) og med den kongelige bevisstheten i sjelen: «For om vi lever, så lever vi for Herren, og om vi dør, så dør vi for Herren. Enten vi da lever eller dør, så hører vi Herren til» (Rom 14,8). Ja, ja! Dette folket, denne ordenen, er Det nye testamentes rekabitter.

Om disse nytestamentlige rekabittene taler Paulus i Gal 4, fra vers 26: «Det Jerusalem som er der oppe». Med dette uttrykket tenker han ikke så mye på Guds by bortenfor skyene. Han tenker heller på menigheten av Kristi levende lemmer på jorden, i motsetning til det jordiske Jerusalem, den lovbundne jødebyen, og særlig på de lemmene som vandrer i Det nye testamentes fulle lys.

Det sier seg selv hvorfor denne flokken, som er kalt ut av verden, så ofte kalles Jerusalem i Skriften og dermed sammenlignes med tempelbyen, en Guds by uten like.

Menigheten i Kristus er jo, slik Jerusalem var det før, det stedet der Herren åpenbarer seg og har sin bolig på jorden. I den bor og ferdes han. Den har hans hjerte; den gleder seg bare over hans kjærlige nærvær. Bare over disse velsignede holder han vingen utbredt i omsorg og nåde, og alle som vil ha del i dette salige vernet, må slutte seg til dem!

Utenfor grensene for dette Guds Sion er det ikke trygt. Der ligger mørkefyrstens nattlige provinser; der ruger vredens tordenskyer; der suser forbannelsene fra Ebal; der truer faren for evig undergang.

Alene fordi menighetens herlighet ennå ikke kommer helt til syne her nede, og fordi det beste den har, uansett er der oppe, kan apostelen med god grunn kalle den et Jerusalem der oppe. Og dem som ikke hører til den, kan han med like stor rett kalle en by her nede. Det gjør han med rette, for de roser seg av å ha grunnlaget for håpet sitt her nede, i det de selv gjør og kaller sin rettferdighet.

Og er de ikke bare lovbundne, men også uomvendte, så har de sannelig alt sitt her nede: sin kjærlighet, sin lyst, målet for sin lengsel, sine guder og sin himmel.

Det vi som hører Kristus til, eier allerede her nede, er alltid uendelig mye mer enn det de andre har. Vi har jo her nede et hjerte som, likesom Guds hjerte, hater synden og brenner for det hellige. Vi har en fred som verden ikke kjenner, og et følge som er kostelig uten like: brødre som er knyttet til oss ved kjærligheten, «som er fullkommenhetens sambånd» (Kol 3,14). Vi har forrettigheter som ingen jordisk makt kan veie opp, sprudlende kilder til forfriskning som minner oss om Edens herlighet, og så mye annet som er vakkert og godt!

Men vår egentlige hovedskatt er ikke på denne siden. Der oppe er vårt fedreland; der står våre hjemlige hytter; der funkler kronene våre.

Og selv den rettferdigheten vi setter vår lit til tross for alt, eier vi ikke her nede, ikke i hjertet vårt eller i livet vårt. Nei, den lyser der oppe, hos Kristus lyser den. Kristi lydighet trer i stedet for vår; kledd i hans dyder står vi for Faderen. Derfor spenner dette underfulle folket over to verdener, selv om føttene står på jorden, og lever mer der oppe enn her nede.

Legg merke til hva de innerst inne tenker, grunner på og ønsker! Hvor finner dere dem da? Tusen ganger leter dere forgjeves etter dem her nede. Der oppe svever de omkring på troens vinger og lever iblant allerede et engleliv i jordisk drakt. De ligger ved paradisets gitter og ser på sin kommende herlighet, eller ved trinnene til nådens trone, og sender opp jubelsanger og bønner. Dette lille folket har sitt «hjemland i himmelen»!

Videre kaller apostelen den menigheten som er grunnfestet i evangeliet, en «**mor**» (Gal 4,26). Og det er den sannelig, på tusen måter, til velsignelse og glede.

Se dere bare nøye omkring, så skal dere finne et par underfulle, hellige **hender** som virker og ordner i verden. Snart er disse hendene foldet for å be ned livsstrømmer fra himmelens høyder. Snart bryter de brødet for den sultne, det brødet som styrker hjertet og metter ånden. Snart strekker de seg ut i hedningeverdenen for å lyse for nattens barn med åpenbaringens fakkel på veien til Sion.

Snart grunnlegger de bibelselskaper, oppretter misjonsskoler og åpner åndelige tilfluktssteder for de forsvarsløse og farløse. Snart tørker de en gråtende brors tårer med Guds løfter. Eller de bærer dem som loven har overfalt, kledd av og slått, til den gode hyrdes nådeherberge. Eller de fører frimodig og bestemt Kristi rikes banner inn i Satans provinser. Kjenner dere disse hendene? Verdens hender er det ikke, og enda mindre de antikristeliges. Det er morshender, ja, det er Jerusalems hender, den sanne, usynlige kirkes hender.

Gi akt! Dere møter to **øyne** på jorden, som skinner med et vennlig, nåderikt lys. De stråler av glede når det blir født barn for Herren, «som dugg ut av morgenrødens skjød» (Sal 110,3). De svømmer i tårer når veien til Sion ligger øde og tom. De lyser av kjærlighet og vennlighet hver gang et Guds menneske kommer innenfor synsranden. Og snart her, snart der ser dere dem løftet mot det høye, for at himmelen skal bønnhøre jorden.

Si meg da, hvem eier disse øynene? Ikke den blinde mengden som er død i egenkjærlighet. Nei, det er ømme morsøyne; det er øynene til de helliges samfunn, til Sions datter, til Guds Jerusalem.

Å, merk dere: Det slår et **hjerte** i verden! Intet hjerte slår mer trofast enn det, unntatt Guds. Hvor godt å hvile ved dette hjertet! Her lurer ingen slange bak rosene; her skuffer ikke skinnet av en kjærlighet uten kjerne. Her går den inderligste godvilje sammen med den viseste omtanke. Og med den hjerteligste gråt med dem som gråter og glede med dem som gleder seg, følger det oppriktigste tilbud om hjelp og tjeneste.

Dette store hjertet, varmt av kjærlighet og fullt av omsorg for tusenvis av mennesker, i hvems bryst slår det? Ikke i ditt bryst, du egenkjærlige verden! Det er et morshjerte; det er ditt hjerte, Sion!

Akk, om dette Sion ikke fantes på jorden, hvem skulle da med bønnens nøkkel åpne velsignelsens sluser der oppe? Hvem skulle sørge over «Josefs skade» (Amos 6,6)? Hvem skulle kalle ned Åndens ildstråler i dødens dal? Hvem skulle ta seg av de nyfødte barna og gi dem melk eller fast føde?

Hva hadde ikke verden, hele verden, mistet om denne menigheten ble tatt bort! En mor ville være borte, en mor som sprer velsignelse på tusen måter. Hun er den eneste som ber, for hvem andre enn Sions datter ber slik at det trenger gjennom skyene? Og hun er den eneste som forkynner det navnet det er frelse i.

Ja, kan ikke de troendes menighet kalles mor i en enda mer egentlig forstand enn den jeg nå har antydet? Er det ikke hun som føder Herren åndelige barn, fordi han i sin nåde pleier å gjøre hennes vitnesbyrd og eksempel fruktbart?

Står det ikke skrevet om henne det vi leser i Jes 54,1: «Rop med fryd, du ufruktbare, du som ikke fødte! Bryt ut i fryderop og juble, du som ikke var i barnsnød! For den forlatte kvinne har flere barn enn hun som har mann»? Saltet ville være borte fra verden, ja, verdens støtter ville vakle, om det ikke lenger fantes en menighet av hellige i den.

Apostelen kaller videre denne menigheten **fri**: «Det Jerusalem som er der oppe, er fritt, og det er vår mor» (Gal 4,26). Han sammenligner den med Sara, husfruen i Abrahams hus, i motsetning til Hagar, trellkvinnen fra Egypt. Og Herrens folk er sannelig fritt.

Fikk jeg i oppdrag å lage et våpenmerke for det, ville jeg utforme det omtrent slik: Jeg ville tegne det som et seierstegn, og rammen skulle være knuste lanser, splintrede buer og sønderrevne lenker. Så ville jeg male en slange med knust hode, for den onde har ikke lenger noen del i dette folket. Og like overfor den et flyktende beinrangel som har mistet kronen sin, det vil si døden, som ikke lenger er en redselskonge for dette folket.

Videre ville jeg tegne Moses med en palmegrein i hånden i stedet for slavedriverens svøpe, og vise hvordan han vennlig og fornøyd bøyer seg ned mot et menneske som klamrer seg til et blodig kors. For ved dette korset er folket forsonet med Moses. Men under føttene på den som holder seg fast til korset, ville jeg legge et skjelvende uhyre, som nok ennå vrir seg og viser tenner, men som likevel går en sikker død i møte. Det er synden i kjødet, den dømte, den som er viet til undergang.

Over det hele ville jeg la et blodrødt banner vaie, og på det ville jeg skrive: «Får da Sønnen frigjort dere, da blir dere virkelig fri» (Joh 8,36). På sokkelen ville jeg skrive Rom 8,34: «Hvem er den som fordømmer? Kristus er den som er død.» På randen til høyre: «Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier?» (1 Kor 15,55). På randen til venstre: «Men i alt dette vinner vi mer enn seier ved ham som elsket oss» (Rom 8,37).

Slik ville jeg framstille våpenmerket til det åndelige Sion. Men selv med dette bildet ville jeg bare ha antydet litt av dette folkets rikdom, rettigheter og herlighet.

Ja, et fritt folk er det! Dere kan ikke tenke for stort og for høyt om den friheten det er kalt til. Det som vår tids frihetssvermere drømmer om å kjempe seg til som det høyeste mål for menneskelig lykke, det finnes virkelig hos dette folket, i åndelig, forklart skikkelse, og derfor som sann velsignelse.

Krever folk i verden ytringsfrihet? I vårt Jerusalem har vi den, og vi kan komme til kongenes Konge når vi vil og med hva vi vil, dag og natt. Krever folk i verden skattefrihet? I vår Guds by blir det ikke krevd noen avgift utover det nåden først har gitt oss av sin fylde.

Krever folk i verden at borgerne skal få være med og styre staten? Jerusalems borgere er med og styrer verden med sine sukk og bønner. Går folk i verden så langt som å kreve lik fordeling av eiendom? I vår Guds by, der ordet gjelder: «Alt hører dere til!», finnes slik eiendomslikhet virkelig, i sann forstand.

Vil folk i verden bare være bundet av lover de selv har krevd, ja, selv har gitt? Slik er det virkelig hos oss, for vi bøyer oss under loven til vår evige Konge fordi vi har vår lyst i den, og vår innerste vilje er i samklang med den.

Si altså: Hvor finnes det en forfatning som kan måle seg med vårt kongerikes? Den som ønsker sann frihet, finner den bare i vårt Sion. Utenfor Sion er og blir et menneske, selv i den frieste ytre stilling, en stakkars lenkebundet trell og slave.

Riktignok er det bare få kristne som trenger igjennom til den fulle friheten evangeliet kaller dem til og gir dem rett til. De fleste lar seg mer eller mindre bringe inn under det åket Kristus ikke har lagt på dem, fordi naturen deres heller mot gjerningshellighet. Også apostelen peker uttrykkelig på dette i fortsettelsen av kapitlet jeg nevnte, når han alvorlig legger de kristne på hjertet at de ikke er trellkvinnens, men den frie kvinnens barn.

Sammenligningen mellom Sions barn og Isak har både dybde og gyldighet for alle troende. Enten en kristen er lovbundet eller fri, vil han på mer enn én måte se sitt eget bilde i Isak, så sant han er en levende kristen. I Isaks vesen vil han kjenne igjen det særegne ved sin egen åndelige skikkelse, i Isaks opplevelser sin egen livsvei, i Isaks forrettigheter sine egne fortrinn. Den som ikke finner Isaks trekk igjen hos seg selv, må ikke tro at han har del i Isaks nåde!

Isak «ble født på grunn av løftet» (Gal 4,23)! Fødselen hans var et Guds under. Slik er det også med alle Guds barns opphav. Alle må kunne vise til en overnaturlig opprinnelse.

Det finnes kristne figurer blant oss som er laget av menneskehånd. Oppdragelse i Herrens tukt og formaning utretter iblant mye, og kristne omgivelser

virker ikke mindre. Et sterkt forsett frambringer ofte en moralsk og kirkelig fasade som selv for kyndige øyne kan se ut som et sant kristent liv, virket av Ånden. Men alt dette er langt fra nok.

Du må vite med deg selv at det har skjedd noe med hjertet ditt som verken du selv eller andre har gjort med deg, og som er uendelig mye mer enn det beste du noen gang har mennesker å takke for. Det må være noe som har sin kilde og sin grunn i at Guds nåde selv har grepet inn.

Kan du forklare omvendelsen din for deg selv uten å ty til noe overjordisk, da står det betenkelig til med deg. Da kan du være et uekte barn, men ikke et barn av huset.

Spør du: «Hvordan kan jeg vite om jeg er en kristen ved Guds verk eller ved menneskers?» så sammenlign deg igjen med Isak, slik du finner ham på Moria! Det Abrahams sønn der opplevde som et forbilde, det opplever alle som er født av Gud, i sitt innerste vesen.

Ved Den Hellige Ånd skjer det også hos ham en overgivelse lik den vi beundrer hos Isak. Han legger seg som et villig offerlam på Herrens alter og overgir sitt gamle menneske med dets lyster og begjær til Guds kniv. Han stiller seg med alt han har til Den Allmektiges ubegrensede rådighet og sier av sitt innerste hjerte:

«Her er jeg, Herre! Gjør med meg som du vil! Vil du drepe meg, vil du knuse meg, så gjør det! Jeg slipper deg ikke mer! Når jeg bare har deg, spør jeg verken etter himmel eller jord. Hva er prisen for å vinne deg? Er det min **vilje**? Her er den, ta den! Er det min **fornuft**? Gjerne vil jeg bli en dåre for din skyld! Er det min **ære** i verden? Gjerne vil jeg være til spott for folk, bare jeg kan trøste meg med deg! Er det min **velstand**? Sett meg som Job på ruinene av alt jeg eide, og la også meg, som ham, få erfare inderlig at du er min Gud!»

Se, når du vet med deg selv at en slik fullstendig, hellig selvoppofrelse har funnet sted i ditt indre, da, og bare da, har også du rett til å regne deg blant Sions sanne barn, og da er du en Isak. I Isaks bilde må du kunne se et gjenskinn av ditt eget.

Men er du virkelig et barn av Jerusalem, da trenger du ikke være noe mer enn det for å stå på toppen av all herlighet og lykke. Hvilken lodd som da tilfaller deg, ser du hos Abrahams og Saras velsignede sønn. Som han heter også du nå Isak, «Man skal le!». For også du er et jubelbarn, en gledens sønn.

Det var glede over deg i himmelen da du ble født; det vil bli glede over deg når du skilles herfra. Med fryd vil de himmelske hente deg opp dit; med ærens krone vil de ønske deg velkommen. Det Isak var for den gamle Abraham, det og enda mer er du for den evige Far: en sønn han har kjær, hans øyensten, hans krone.

Som Isak går du fritt ut og inn i hans hus. Du ser ham i ansiktet med åpne barneøyne og kaster deg fortrolig inntil hans hjerte med et «Abba, min Far!» Og nå har du alt å håpe på fra ham og ikke lenger det minste å frykte.

Og selv om du ennå en tid er en stakkars fremmed på jorden, slik Isak var i Kanaan, hører du likevel allerede nå til dem som «ingenting har, men likevel eier alt» (2 Kor 6,10). Sett med troens øyne er jorden du bor på, din, slik landet der Isak hadde sitt telt, var hans.

Og selv om veien din gjennom denne verden, som Isaks pilegrimsvei, skulle være full av torner, mørk, tung av kors, ensom og øde, skal folk likevel si også til deg, som de en gang sa til ham: «Vi har tydelig sett at Herren er med deg» (1 Mos 26,28). Også om deg skal det i åndelig forstand gjelde det som står skrevet om Isak: «Han ble en mektig mann. Og rikdommen hans vokste stadig så han til sist ble overmåte rik» (1 Mos 26,13).

Abimelek sa en gang om Isak: «Den som rører denne mannen …, skal visselig late livet» (1 Mos 26,11). Noe lignende har kongenes Konge sagt om deg. Han har truet med forbannelse dem som forbanner deg, men lovt velsignelse til dem som velsigner deg.

Men det kosteligste likhetspunktet mellom deg og Isak har vi ennå ikke nevnt. Det ligger i **testamentet**, i **arven**. Dere vet hva Isak arvet etter sin far. Det var ikke bare hus og gård; det var også alle løftene Abraham hadde fått av Herren.

Slik er det også med deg, du lykkelige: Ikke bare de løftene Abraham og Isak gledet seg over, er dine, men alle, alle velsignelsens løfter Gud noen gang har gitt, enten til hele sitt folk eller til den enkelte i det. Bare når du ser dem alle som overdratt til deg, ser du dem slik du med rette skal se dem.

Venn deg til å se slik på dem, det er salig! Isak tok de løftene som hvilte over Abraham, og gjorde dem til sine, som om de ikke var sverget Abraham, men ham selv personlig.

Gå og gjør det samme med alle løftene i Skriften! Skriv dem sammen i en bok og legg den på hjertet ditt! Bruk dem som sjekker på Guds skattkammer, og vær viss på at du ikke blir avvist med dem! Som en gyllen kjede blir de kastet til deg, for at du skal binde himmelens og jordens Herre med den. Bind ham til din egen frelse og fred, bind ham til dine kjæres frelse og fred!

Si nå om det finnes noe bedre i himmelen og på jorden enn den lodd som tilfaller barna av det frie Jerusalem! Men hvor få av dem ser hvor lykkelig de har det! Og enda færre kommer så langt at de nyter det fullt ut allerede her nede!

Den gamle lovtjenesten blir hengende i bevisstheten deres som en blytung vekt, og til tross for at de har frie menns rettigheter og barns fortrinn holder den dem i trelletjeneste og under slaveåk. Det finnes både **lovbundne** og **evangeliske** i Sion, eller med Paulus' ord: «**trellkvinnens barn**» (selv om de er podet inn i Kristus) og «**den frie kvinnens barn**».

Når det heter hos de første: «Er du kommet til Kristus, så vis deg verdig den nåden du har fått!» så heter det hos de andre: «Har du funnet Kristus, så gled deg i Herren alltid!» Sier de første: «Guds trofasthet er knyttet til vår troskap!» så sier de andre: «Er vi troløse, så forblir han trofast. For han kan ikke fornekte seg selv» (2 Tim 2,13).

Tenker de første: «Nå må jeg gjøre gjerninger!» og går og stønner under dette **må** og får likevel ingenting gjort, så gjør de andre gjerningene før de tenker på å ville gjøre dem. **«Glede i Herren er deres styrke»** (Neh 8,10).

Faller de første ut av sin skanse igjen når de tar seg selv i å være troløse, og mener at de må forsone Gud på ny og gjenopprette den brutte pakten med et visst mål av botssmerte, så gråter riktignok også de andre over feiltrinnene

sine, men som **barn**, og **desto mer vemodig** jo klarere de ser at deres villfarelse ikke kan forandre Guds sinnelag mot dem, og at han i Kristus elsker dem nå som før.

Er de lovbundne tilbøyelige til framfor alt å dvele ved hva de selv er blitt, så er det typisk for de evangeliske heller å se seg selv i sitt opphøyde hode, utenfor seg selv, og tross all skrøpelighet å være ved godt mot.

Taler de lovbundne om bønnen som en tjeneste eller en plikt, så synes de evangeliske at slike navn gjør bønnen mindre, og for dem er bønnen en usigelig høy forrett, en salighet. Pleier de første å pålegge seg kirkegang, bibellesning og samtale om åndelige ting som et bud og knytte freden sin til at dette blir punktlig oppfylt, så gjør også de andre alt dette, men fordi kjærligheten driver dem, som frie mennesker som ikke står under noen lov på dette området.

Tror de første at retten til å gjøre godene i Guds pakt til sine er betinget av en viss grad av personlig hellighet, så finner de andre den i Guds frie nåde. Å nyte disse godene ser de ikke som lønn for helligheten, men som kilden til all sann hellighet og alt godt liv.

Se, der har dere de to slagene: nytestamentlige **jøder** og **rekabitter**! Mennesker som tvinges av kjærligheten, og mennesker som drives av forsettet. Frie under nåden og daglønnere under loven. Troens mennesker som handler fritt, og nedtrykte treller under den døde bokstaven.

Og likesom vi møter disse to slagene side om side utenfor oss selv, slik finner hver kristen dem også i sitt eget bryst. Hvor ofte dukker det ikke opp også der en gjerningstrell som vil ta fra oss bønnen, den frie adgangen til nådestolen, gleden og håpet, fordi vi ennå ikke har gjort oss verdige på den ene eller andre måten!

Men bort med denne ubedte indre vokteren, som bare vil formørke Kristi ære og forringe Kristi fortjeneste! Bort med ham som ikke kjenner Guds husholdning, og som vil blande sammen det Gud for alltid har skilt skarpt fra hverandre!

«Men hva sier Skriften?» spør Paulus. «Driv ut trellkvinnen og hennes sønn! For trellkvinnens sønn skal ikke arve sammen med den frie kvinnens sønn» (Gal 4,30). «Men vi, brødre, er løftets barn, likesom Isak» (Gal 4,28). «Altså, brødre, er vi ikke trellkvinnens barn, men den frie kvinnens» (Gal 4,31).

Du som steg ned fra din trone
til oss, for vår synd å sone,
for hvert fengsels bånd å bryte,
balsam i hvert sår å gyte,
kom, din milde fred å senke
også i **mitt** mørke fengsel,
hvor jeg vansmekter i lengsel,
og befri meg fra min lenke!

Rust deg, så mitt sinn **du** vinner
ut av synden som det binder,
så med Åndens lyn du knuser
lysters sverm som i meg huser!

Dypt i hjertet du meg give
nye krefter! La **din** ømme
kjærlighet meg gjennomstrømme
og kun **den** min gjerning drive!

Lik mitt **hjerte**, det forførte,
og min **vilje**, den opprørte,
må du til **din** tjeneste temme
også min **fornuft**, hvis stemme
fiendtlig står meg mot og snærer
hver gang jeg **Guds** ord i **dine**,
og, tross hver en spotters mine,
i **deg selv** min Konge ærer!

La Marias enfold dvele
i meg når for **deg** jeg kneler!
Hjelp meg når, akk, når jeg strever!
Livets strøm fra **dine** lepper,
rikelig må den meg rinne,
så, når sykdommen seg vender,
frelsens grunn jeg glad bekjenner
ene er hos deg å finne!

Når jeg deg har funnet, Herre,
la **ditt** kors meg alltid være
livets tre, og som en **due**
troen på dets gren å skue!
Og min **ånd** la i **din** tunge
marters purpurblomst seg fryde,
bien lik dens sødme nyte
og om **evig frelse** sjunge!

Så med dyp og stille tanke,
lik den spede eføyranke,
om **din** stamme, i **din** skygge
vil jeg på din nåde bygge.
Alle mine lenker brytes,
med en krans som aldri falmer
her alt under Herrens palmer
skal min frelste panne prydes!

V. Blodreisen

«Som medarbeidere formaner vi dere også at dere ikke forgjeves tar imot Guds nåde,» skriver Paulus i 2 Kor 6,1–2. «For han sier: På den tid som behaget meg, bønnhørte jeg deg, og på frelsens dag kom jeg deg til hjelp. Se, nå er nådens tid, se, nå er frelsens dag!»

Disse ordene bygger på det som står like foran. De henger direkte sammen med det kjente og svært viktige kapitlet der det kanskje tydeligere enn noe annet sted blir sagt at forsoningen er fullført for oss ved at Kristus trådte inn i vårt sted, og der sendebudstjenesten som forkynner forsoningen, blir prist så høyt.

Det denne tjenesten forkynte, oppmuntret til og ba om, hadde også nådd fram til Korint og hadde gjort inntrykk på mange. Likevel ser Paulus fortsatt grunn nok til en formaning som den dere nettopp hørte. Heller ikke jeg nøler med å gjøre den til min formaning til dere i dag, og ikke bare til dere, men i ånden til alle menighetene i vår dal.

Apostelen begynner: «Som medarbeidere formaner vi dere,» og dermed beskriver han den høye stillingen alle evangeliets tro tjenere har fått. Å arbeide sammen med kongenes Konge på ett og samme verk, å, det er et kall som i høyhet og herlighet langt overgår de mest glimrende stillinger i denne verden!

Mange av dere synes kanskje det lyder fremmed å kalle de menneskelige redskapene i byggingen av Guds rike «Guds medarbeidere». Det kan virke som om det passer dårlig med læren om at nåden alene virker alt, og vi selv ingenting.

Men her ser dere igjen at de hellige apostlene ikke kjente den trangsynte, engstelige forsiktigheten i ordvalget som så ofte preger oss katekismefolk og formfolk. De var like langt fra vår menneskelige redsel for å bryte med systemet som fra den ensidigheten vi altfor ofte leser de bibelske sannhetene med. Likevel kunne de forsvare det de skrev og talte, ned til minste bokstav. Friheten i talen deres var ikke tøylesløs. Nei, den var i alt underordnet Guds sannhet, og bare den. Sannheten var deres eneste mål og deres eneste grense.

Det er sant at Herren alene virker alt når det gjelder åndelig liv og vekst. Men i utallige tilfeller behager det ham å bygge sitt rike på jorden, ikke direkte, men gjennom oss. Det gjør han for å vise oss sin kjærlighet, som bøyer seg ned til oss. For hvilken nåde, at han legger staven han gjør sine under med, i våre hender!

Han gjør det for å gi et levende uttrykk, allerede på denne siden av evigheten, for den underfulle forbindelsen de troende står i med ham. For hvor virkelig blir

ikke denne forbindelsen der hans allmektige freds- og nådekrefter strømmer gjennom vår svakhet!

Han gjør det for stadig å stadfeste på ny at han virkelig er med oss og hos oss. For hvor håndgripelig kjenner vi ikke det når vi ser våre fattige ord snart falle som sprengende ildkuler i Satans festninger, snart synke ned i trøstesløse sjeler som undergjørende balsamdråper som leger selv dødssår!

Han gjør det også for å knytte oss til hverandre med hellige kjærlighetsbånd. For hvor ømt og inderlig slår ikke hjertene våre for de forkynnerne og vennene Guds nåde brukte til å redde sjelene våre, eller, om så bare én gang, til å advare oss så vi tok det til oss, irettesette oss så det virket, eller reise oss opp og styrke hjertet vårt! *Verden* kjenner ikke en slik kjærlighet.

«Som medarbeidere,» sier apostelen videre, «formaner vi dere.» De bibelske formaningene står i nådens tjeneste like mye som Guds løfter. Er det løftenes oppgave å trøste oss, så er det formaningenes oppgave å få oss til å kjenne at vi trenger trøst. Skal løftene vise oss den frelsen Gud har tiltenkt oss, så skal formaningene lyse opp frelsens vei for oss. Skal løftene låse opp barmhjertighetens skatter for oss, så skal formaningene vise oss viljen til ham som forbarmer seg, den viljen vi så gjerne vil følge når vi har fått nåde.

Løftene skal være hos oss som fredsengler i sorgens timer, og formaningene skal være lysbærerne våre i de mørke tidene da vi ikke rett vet hva Gud vil at vi skal gjøre. «Hører da også formaningene med til evangeliet?» Har dere noen gang kunnet tvile på det? Selve ordet i grunnteksten rommer jo også betydningen «vennlig tiltale», ja, «trøst». Vær derfor glade for at vi formaner dere!

Men kan de apostoliske formaningene også brukes på våre kår og forhold? Ja, rikelig og på mange måter. For når Paulus taler om den nåden korinterne har fått del i, så har sannelig også dere fått del i en slik nåde, den ene i videre, den andre i snevrere forstand. Når han taler om «nådens tid», som de hadde grunn til å glede seg over, så har den samme tiden tømt sitt rike overflødighetshorn også over dere og overøst dere med velsignelser og goder.

Apostelen tenker i det hele først og fremst på den nytestamentlige tiden. Han siterer fra Jes 49 det ordet Faderen sa til sin Sønn, Messias, med blikket rettet mot en stor og skjebnesvanger framtid: «På den tid som behaget meg, bønnhørte jeg deg, og på frelsens dag kom jeg deg til hjelp.»

Faderen hørte ropet fra sin Sønns *blod*. Han bønnhørte Guds Lam da det ropte mot himmelen: «Far, forlat dem» (Luk 23,34). Han hørte vår *borgensmann* da han, på grunn av den betalingen som var gjort, krevde av Faderen: «Jeg vil at de som du har gitt meg, skal være hos meg der jeg er» (Joh 17,24). Han hørte den guddommelige ypperstepresten, med hans uendelige fortjeneste, da han ropte om miskunn for synderne og om Åndens ilddåp for de åndelig døde.

Og Faderen hjalp sin Sønn ut av død og dom, kronet ham med ære og herlighet og ga ham dermed det åpne og utvetydige vitnesbyrdet om at han virkelig hadde fullført sitt verk som mellommann og forsoner. Det er nettopp dette som har skapt «nådens tid» og ført fram «frelsens dag».

Det er den skjønne dagen som allerede i atten hundre år har lyst opp den mørke jorden. Den omgir oss med sannhetens fulle, gjennomtrengende glans

i stedet for gåtefulle skyggers halvlys. Klart og avdekket viser den oss det de gamle bare hilste langt borte fra: korset, med skyldbrevet over syndene våre naglet til det; Jesu tomme grav, og i den seglet på det fullbrakte mellommannsverket; nådetronen, og på trinnene dens blodet fra det offeret som gjelder evig; den åpne himmelen, og på himmelens trone vårt Hode og vår Bror!

Det de gamle bare så for seg som noe fjernt og framtidig, forkynner denne dagen for oss som noe som har skjedd. Denne tiden ferdes blant oss med klare evangelier og forståelige brev og holder oss ikke lenger hen med profetiske gåter og tilslørte bilder. Denne tiden er «frelsens dag», «nådens tid», som bredte sine lyse, velsignede vinger ut over korinterne, og i dens vennlige glans er også vi født og oppdratt.

Men apostelen taler tydeligvis også om «nådens tid» i en snevrere betydning. Han tenker samtidig på dagene i korinternes kirkelige ungdom, som den gang lyste så vakkert. Det var dagene da de helliges menighet ennå vokste, da apostelen talte til dem ansikt til ansikt, og særlig da han, den gamle Paulus, ennå øste direkte av kilden til de himmelske åpenbaringene og selv kunne ta seg av dem og pleie dem som en mor pleier en dyrebar planting.

Men kan ikke også dere, brødre, fortelle om en slik nådens tid? Å, tenk hvor herlig den tiden var da kirkelivet deres nettopp sprang friskt ut av knoppen, og da evangeliet, som den gang foldet seg ut for dere i all sin bredde og fylde, strålte imot dere i ungdommelig vårprakt! Hvor herlig var det ikke da kirkeklokkenes klang var den kjæreste dere visste om, og dere strømmet til gudshusene i tette skarer, fulle av forventning, hver gang de kalte!

Og Ordet vendte aldri tomt tilbake. Ånden rørte seg blant dere, det var en bevegelse blant de døde ben som ikke tok slutt, og det ble født barn for Herren som dugg i morgenrøden.

Å, hvor tydelig står det ikke ennå for meg hvordan vi begeistret og med glade anelser la misjonens såkorn ned i det unge kirkelivets åker! Den lille spiren er nå blitt et tre som brer sine velsignede greiner langt ut over havet.

Hvor levende står det ikke for meg hvordan vi med strålende ansikter feiret våre første åndelige seiersfester! Hvordan en skare unge forkynnere bandt dere en krans av de mest duftende vårblomstene fra sitt indre liv! Hvordan vannene fra helligdommen strømmet så friskt fra den ene enden av dalen vår til den andre, og en vitnesbyrdets ånd stormet mot hjertene deres med slik makt at den som ville bli i sin vantro, måtte ta på seg dobbel rustning! Ja, det var en «nådens tid»!

Den gang ble dalen vår en «by som ligger på et fjell» (Matt 5,14), som ses langt borte fra. Den gang gikk den hellige ilden ut fra våre menigheter. Den fløy over fjellene rundt oss og tente samtidig en mektig brann både nær og fjern. Den gang flettet folk utenfor dalen hånens skjønne krone til oss for Kristi skyld, og den pryder oss ennå. Og når vi nå iblant leser åndelige innhøstingssanger igjen, å, hvor vemodig blir ikke hjertet! For den gang sang vi dem, ja, til og med i kor!

«Men hva?» tenker dere. «Du vil vel ikke påstå at nådens tid er forbi?» Å nei, det påstår jeg ikke. I virkeligheten varer den ennå, i mer enn én forstand. I de vitnesbyrdene dere hører nå, blir dere vel til og med budt modnere frukter enn

den gang. Dere blir enda dypere grunnfestet i sannhetens ord enn før. Dere blir enda mer inderlig bedt: «La dere forlike med Gud!» (2 Kor 5,20). Og dere kommer fremdeles til gudshusene, og ennå blir snart her, snart der en sjel overvunnet av nåden, og mang en skjønn fest blir feiret blant oss.

Men mens jeg prøver å vise dere at nådens tid ennå lyser over hodene våre, kommer det over meg et vemod jeg ikke selv kan forklare. Å, skulle den skjønne dagen allerede være på hell? Skulle dalen vår være over toppen av sin kirkelige herlighet, så føttene våre alt står på den andre siden av fjellet, og ...? Nei, jeg sier ingenting. Og hvor spørrende dere enn ser på meg, har jeg ingen annen hemmelighet enn denne ene: mitt gåtefulle vemod, min sorg full av anelser. Men Herren vil se til det!

Nok om det: Den tiden som kan kalles nådens tid, varer ennå en stund. Men en enda rikere nådetid ligger bak dere. Rik nåde fra Gud er blitt dere til del. Det ville være forferdelig om dere hadde tatt imot den forgjeves. Å, jeg vet det: Hos ikke få av dere har himmelens dryppende dugg bare falt på en glødende stein, og solstrålene fra Guds godhet har bare møtt lukkede dører!

Jo, dere trenger apostelens rop: «Som medarbeidere formaner vi dere også at dere ikke forgjeves tar imot Guds nåde!» Jeg tenker på dere som i flere år så den velsignelsesstrømmen jeg talte om, bruse forbi dere. Bare føttene ble våte; hjertet fikk ingen velsignelse. Jeg ser på dere som har hørt alle innbydelsene fra den brennende kjærligheten og formaningene fra det hellige alvoret, som en mektig vitnesbyrdets ånd lenge har sendt ut blant dere. Den indre døden dere hadde med inn i «nådens tid», har dere med ut igjen. Gud være dere nådig!

Jeg tenker på dere som fikk oppleve den rike kransen av de skjønneste hyllings- og seiersfester, slik den blomstret blant oss den gang. Knærne deres ble ikke bøyd for Lammet. Å, måtte de ikke forbli ubøyelige for alltid! Jeg ser på dere som har sett, å, så mange under av Guds nådeverk og åndelig gjenfødelse blant oss. Likevel har dere ikke lært av egen erfaring hva et «liv i Gud» er, hva det vil si å være «podet inn i Kristus».

Å, hvor ofte har ikke Guds sannhet allerede slått garnet sitt sammen om dere! Men dere rev det i stykker, for dere elsket mørket mer enn lyset. Hvor ofte har ikke pilen allerede trengt inn i dere, vissheten om at det måtte bli annerledes med dere! Men dere rev den ut av brystet med makt og leget såret med den dødelige salven av løgner dere med vilje kalte fram, eller med den bedøvende rusen fra verdens gleder.

Å, så mange lysglimt over avgrunnen dere sover på kanten av, så mange slag av brannklokken for ørene deres, og likevel går føttene deres fremdeles som før på veien som fører til fortapelsen!

Dere har tatt imot Guds nåde forgjeves, og noe ulykkeligere kunne dere ikke ha gjort. Å, våkn opp av sløvheten mens det ennå er tid! Ennå faller det en kveldsstråle fra nådens tid på hodene deres, om enn en som snart blir borte. Ennå lokker nåden. Å, «kyss Sønnen, for at han ikke skal bli vred og dere gå til grunne på veien!» (Sal 2,12).

Men Gud være lovet: Ikke alle av dere har tatt imot Guds nåde forgjeves, i hvert fall ikke i alle henseender! Det gjorde heller ikke korinterne som apos-

telen skrev til. Så snart de hadde erkjent sannheten og overgitt seg til Jesus, var de sannelig frelst for tid og evighet. Likevel retter Paulus formaningen sin også til dem. Av det ser vi at Guds nåde er mektig til å virke mer enn bare den omvendelsen som begynner livet med Gud.

Når vi for eksempel lever i trette og strid med hverandre, eller ser på hverandre med mistro og hovmod, eller igjen gjør oss like med verden, eller faller tilbake i lunkenhet og likegyldighet, da har vi tatt imot nåden forgjeves. For den er ikke bare en nåde som opplyser og vekker. Den er også en nåde som tenner kjærlighet, løfter over verden, skaper fred og gjør levende.

Nå ser vi at stridighetene blant våre kristne er blitt færre i den senere tid, og at den bitterheten de før møtte hverandre med, på mange måter er blitt mildnet ved Guds ord. På begge sider har en gått med på å bøye seg under hele Guds ord og har gitt rom for sunnere begreper, særlig om forholdet mellom rettferdiggjørelsen og helliggjørelsen. De som mente at helliggjørelsen ble fremmet ved lovtvang, har trengt dypere inn i evangeliets hjerte og priser den frie nåde sammen med oss.

De som ikke ville høre om helliggjørelsen, innrømmer at evangeliets fulle herlighet først gikk opp for dem da de så at Kristus påtok seg en dobbel oppgave. For det første å tre inn i menighetens sted og i seg selv framstille den for Faderen uten fordømmelse. For det andre å virkelig gi seg selv skikkelse i menigheten og nå ved Ånden folde ut i sine egne det hellige idealmennesket som han først bar innesluttet i sin egen person, og slik å herliggjøre seg i dem, likesom han først herliggjorde dem i seg.

Men nå som våpnene har begynt å hvile blant oss, og motsetningene har begynt å jevnes ut, truer andre farer. De minner oss innstendig om at vi må rope til ganske mange av våre egne: «Dere løp godt! Hvem hindret dere?» (Gal 5,7). For vi ser dem allerede, å, så lunkne! Uten hat, men også uten den friske kjærligheten. Ikke lenger opptent av partisyke, men også forlatt av all hellig iver. Late, trege, vingelamme og sløve. Derfor passer også hos oss dette ordet: «Vi formaner dere at dere ikke forgjeves tar imot Guds nåde!»

Dere har fått nåde til å være den menigheten her blant fjellene våre som vi så lenge har lengtet etter å se bli født. Det er den menigheten som vil gjøre alle andre forsvarsskrifter for kristendommen overflødige. For som et levende anbefalingsbrev, «ikke skrevet med blekk, men med den levende Guds Ånd» (2 Kor 3,3), viser den verden i gjerning evangeliets helliggjørende, guddommelige kraft.

Det er den menigheten der alle som går forbi, skal kunne lese i trekkene dens, ved siden av innskriften «Jeg gjør alle ting nye!» (Åp 21,5), også den andre: «Den som tror på meg, … fra hans indre skal det flyte strømmer av levende vann» (Joh 7,38). Det er det gjenoppståtte Jerusalems menighet, der også Den Hellige Ånd så å si er blitt kjød, og Kristus ved ham har fått fullkommen skikkelse.

Men hvor langt er dere ikke for tiden fra å være noe som bare ligner dette bildet, hvor lenge grunnen enn er blitt beredt for det blant dere, og hvor rikelig byggematerialene enn er lagt i hendene deres! Å, ve, ve dere om dere tar imot

dette rike målet av nåde forgjeves! Luther sier: Evangeliet blir ikke stort mer enn en mannsalder på ett sted; så vandrer det videre. Enda mer rystende enn dette ordet vil den historien vi i dag er samlet for å se på, virke på dere.

2 Kong 10,15–17 > Da han så dro derfra, traff han på Jonadab, Rekabs sønn, som kom imot ham. Han hilste på ham og sa: Mener du det like så oppriktig med meg som jeg med deg? Jonadab svarte: Ja! Jehu sa: Er det så, da gi meg din hånd! Da ga han ham hånden, og han lot ham stige opp til seg i vognen. Og han sa: Følg med meg og se hvor nidkjær jeg er for Herren! Så lot han ham kjøre med i vognen. Da Jehu kom til Samaria, slo han i hjel alle som var igjen av Akabs hus i Samaria, til han hadde utryddet det, slik som Herren hadde talt til Elia.

I de to siste betraktningene var det bare Jonadab selv og hans leveregel vi var opptatt av. Denne gangen skal vi se på møtet hans med Jehu. Også over dette stedet, som ser ut til å ha lite innhold, slår ønskekvisten vår ut. Så tar vi da spaden fatt, og vi tviler ikke på at mang et gullkorn vil lønne strevet.

Vil dere vite hovedpunktene i betraktningen vår, så er de disse: **Guds svøpe**, **vennskapet**, **nidkjærheten for Herrens ære**, **triumfvognen** og **utfarten**. Måtte disse fem punktene bli fem trinn som fører oss inn i Herrens helligdom og inn i lyset fra hans ansikt!

I.

Vi er i et ensomt strøk av Det hellige land. Foran oss står et enkelt telt i skyggen av en terebinte. I nærheten beiter en liten flokk stille og fredelig. Vi nærmer oss den beskjedne boligen, og en olding vi allerede kjenner, kommer imot oss, kronet med sølvhvitt hår og kledd i den enkle nomadedrakten: **Jonadab**, rekabittenes høvding.

Her holder han til, langt fra verdens larm, salig i Gud og hans kjærlighet. Her henter han selv næring på de himmelske løftenes evig grønne beitemarker og gleder seg i sabbatsstemning til byen han tror på, «den som har Gud til byggmester og skaper» (Hebr 11,10).

Å, hvor godt det gjør å se et slikt menneske! Før timen har slått, har det alt med glede gjort opp regnskapet med livet her. Nå ligger det seilklart på evighetens red, bærer alt den kommende verdens morgenrøde på pannen og venter i fredfylt håp på den gunstige vinden som til slutt skal føre det til målet for hjemlengselen.

Hvor mye tyngre veier ikke ett slikt syn enn tusen såkalte fornuftsgrunner for sjelens udødelighet! Hvor mye mer sannhet og beviskraft bærer det ikke i seg enn de mest glimrende talene om å leve videre for evig og gjensynet hinsides!

Det edleste, høyeste og herligste i verden måtte jo være løgn om et slikt menneskes åndelige oppløftethet bare hvilte på en vakker drøm. Ja, det kunne ikke finnes noen Gud om et håp som for himmelens skyld så gjerne forakter det kosteligste denne verden har å by på, som noe ringe, ikke virkelig fant et mål som svarte til idealet.

Blant de troende skulle det ikke finnes én som ikke, løst fra sin leirjord og båret av hjemlengselens vinger, så fram til timen for sin hjemgang som den beste i livet. Men i de fleste tilfeller har denne verden dessverre fortsatt stor makt også over nådens barn. Bare få er helt revet løs fra det forgjengeliges jord

og befridd fra skinnets trolldom. Ganske mange trives fortsatt bedre i denne pilegrimsørkenen enn deres herlige framtidsutsikter skulle tillate.

En altfor sterk lengsel hjem ville riktignok være en tung byrde for den som ennå hadde en lang vei foran seg gjennom denne tåredalen. Likevel burde vi alle være sinnet slik Paulus var. Verden skulle ikke ha kastet anker i hjertet vårt. Her i verden skulle ankeret vårt bare være festet i Guds vilje, i troende hengivenhet, og vi skulle gjerne bli i vårt timelige kall bare fordi Gud i sitt hellige råd har bestemt det slik.

Men hjertets innerste grunntone skulle være følelsen av at det å «bryte opp herfra og være med Kristus» er «så mye, mye bedre» og mer å ønske enn å bli lenger i kroppen (Fil 1,23).

Vårt indre liv skulle ligne trekkfuglene. På flukten mot det fjerne sør setter de seg nok iblant i de grønne trekronene, men de bygger ikke reir i greinene og har hele tiden hjemmet i sikte. For sannelig, de utsiktene som er åpnet for oss i Kristus, er henrivende, og det håpet vi kan trøste oss med, hviler på grunner som ikke svikter.

Gamle Jonadab har nettopp kommet rolig og fornøyd ut av gjeterboligen sin da en vogn kommer skramlende mot teltet hans. I den reiser en mann i krigsrustning seg, og han gir seg straks til kjenne som den nyvalgte kongen, Guds svøpe, **Jehu**. Sverdet hans er tilsølt med blodet fra to konger, en dronning og en hel skare kongebarn, og ennå har han ikke fullført det utryddelsesverket han har rustet seg til.

Likevel kommer han ren ut av det forferdelige blodbadet. For han har ikke trukket mordstålet av egen blodtørst, men i navnet til ham som iblant også «gjør vinder til sine engler, luende ild til sine tjenere» (Sal 104,4). Herren hadde kalt helten Jehu til sin skarpretter og latt sin hellige vredes lyn ta skikkelse i ham, mot et sunket og helt fordervet kongehus.

Også slike engler går iblant ut fra Herrens trone med et kall fra Gud. Ikke alle hans sendebud kommer med fredspalmer. Noen kommer også med blodfanen i hånden og med død og fordervelse i følget, som Herrens forbannelser i menneskeskikkelse, som Guds hevnpiler kledd i kjøtt og ben.

Jehuer av det siste slaget har også vi ennå i vente. I langt større målestokk enn han skal de reise seg. Først skal de føre den store prøvelses- og lutringstimen over Kristi menighet. Deretter skal de, i blindt raseri og til skade for sin egen makt og sitt eget herredømme, styrte Satans stolte byggverk, det tusenårige Babel. Og til slutt skal de selv falle for sverdet som skal gå tveegget ut av Herrens munn og gi sår som ikke kan leges.

Å, om den allerede lød, den store triumfsangen: «Falt, falt er Babylon den store! Den er blitt et tilholdssted for onde ånder» (Åp 18,2)! Om den allerede bruste gjennom verden, den enda mektigere jubelen som skal følge: «Kongedømmet over verden tilhører nå vår Herre og hans Salvede, og han skal være konge i all evighet» (Åp 11,15)! «Og Ånden og bruden sier: Kom! Og den som hører det, la ham si: Kom!» (Åp 22,17). «Han som vitner dette, sier: Ja, jeg kommer snart! Amen, ja kom, Herre Jesus!» (Åp 22,20).

De jehuene som kommer med stålsverd og bare kan utøse kroppens hjerteblod, er for øvrig ikke de verste. Det går farligere vredesengler gjennom verden, og å, jeg frykter at de holder sitt inntog også innenfor våre grenser, eller i det minste har begynt på det!

Først er det én som farer stille og umerkelig fram med denne innskriften på fanen: «Fred, fred, det er ingen fare!» Han kjærtegner folket og synger smigrende sanger for det. Men vokt deg! Det er trollsanger han dysser folkets sjeler i søvn med, så de ikke merker at tiden iler bort, og ikke hører evighetens alvorlige klokkeslag komme nærmere. Det virker for dem som om alt alltid skal bli som i dag. Skriften kaller denne ødeleggeren sorgløshetens og den dype søvnens ånd.

En annen sniker seg gjennom rekkene våre. Pusten hans, iskald som luften ved Nordpolen, blåser forsteinende på menneskene. Da legger det seg med ett liksom en metallskorpe om hjertene deres, og ikke noe ord, verken advarsel eller innbydelse, trenger gjennom den lenger. Ikke engang kjærlighetsilden som strømmer imot den fra Golgata, kan smelte den. Skriften kaller denne morderen forherdelsens ånd.

En tredje strør en grufull sæd i menneskesjelen. Han sår løgn og sterk villfarelse. Der den får virke, dør evnen til å skille natt fra dag. I de ulykkeliges øyne kler løgnen seg i sannhetens drakt, og den blir sittende fast i dem, fast for all evighet, drevet inn som en fryktelig nagle av Guds vredes hammer. Gud bevare hver og en for å bli overfalt av denne forferdelige gjesten!

En fjerde melder seg hos synderne når de ligger i sin siste kamp. Da kommer han nær, slår opp livsboken deres og ruller ut syndsregisteret. Men over Kristus og hans kors legger han et dekke. Han lar de forferdede høre tordenen av Guds forbannelser, men blodet «som taler bedre enn Abels» (Hebr 12,24), slipper han ikke til. Så blir det ikke annet igjen for de plagede enn Kains angstskrik: «Min synd er større enn at den kan tilgis!» (1 Mos 4,13), og Judas' redselsvei. Og for øynene våre farer de med håret til værs til helvete. Fortvilelsens ånd har henrettet dem.

En femte bærer en liten flaske og drypper gift i menneskehjertet, en glødende gift, laget i helvete. Da blir menneskene tent til bittert hat mot Jesus og hans sak. De vet ikke hvorfor de hater slik, men de hater Jesus mer enn noe annet. Blindt, skummende og uforsonlig er hatet deres. Jesus er den eneste som kan redde dem, men de hater ham. Forbitrelsens ånd har grepet dem.

Å, grusomme mordere! Når de slår til i det skjulte, flyter det nok ikke blod, men sjeler blir myrdet. De kløyver ikke panner, men de blander gift, og de som svelger den, dør den evige død. Og ingen skal tro seg trygg for disse snikende hevnåndene så lenge han ikke vet med seg selv at noe bestemt har skjedd med ham, at han eier noe bestemt. Hør hva som her alene kan verne og redde!

I Esek 9 møter vi de morderne jeg nettopp nevnte. Hver av dem har et ødeleggelsesvåpen i hånden. De kommer fra nord, og på Guds befaling er de på vei til Jerusalem. Å, ve nå over den hellige byen! Tiden for dens hjemsøkelse er kommet!

Men hvem viser seg der ved siden av de forferdelige? Se, en skikkelse av et annet slag, lys og herlig! Også han står for Guds åsyn, men han kommer fra øst.

Han er ingen ødelegger, nei! «Menneskesønnen er ikke kommet for å ødelegge menneskeliv, men for å frelse,» vitner den Opphøyde (Luk 9,56).

Derfor er han heller ikke kledd i krigsdrakt, men i hvite linklær. De peker på den plettfrie rettferdigheten han selv er smykket med, og som han smykker andre med. I stedet for sverd har han skrivesaker i beltet. Han er Guds skriver og bokholder, som har fått rikets forvaltning og dommermakten over verden overgitt til seg. Hans navn er Kristus.

«Gå midt igjennom byen,» sier han som sitter på tronen, til ham. Men hvem skal han gå til? Til «de mennene som sukker og jamrer over alle de motbydelige ting som skjer der». Hører dere? Til dem som sørger over synden, til dem som har et tungt hjerte over sine egne og sine brødres misgjerninger. Men hva skal mannen med skrivesakene gjøre? «Sett et tegn i pannen på de mennene,» sier Den Evige (Esek 9,4). Det er hans oppgave.

«Et tegn!» Her, mine venner, er et dyp, her hviler en hemmelighet. Ordrett står det: «Merk dem i pannen med en *tav*!» Men tav er den siste bokstaven i det hebraiske alfabetet. Den hadde form som et kors, og den greske og latinske T stammer fra den. Der har dere forklaringen. Med korset skal han merke dem. Og dette korset skal, slik lammets blod en gang i Egypt, være et tegn for morderne om at de skal gå forbi og spare dem.

Men hvem har dette korset i pannen? De som stadig bor under korset, så det hvert øyeblikk liksom kaster sin skygge over ansiktene deres. De som har ligget ved det og kjempet og grått, slik at korset så å si har trykt seg inn i pannen deres. De som åpent priser korset som den eneste planken som har båret dem uskadd i land fra et stort skipbrudd. De som har preget mellommannens blodige kors så dypt inn i sitt fattige synderhjerte at alt annet kunne blekne der, bare ikke korset.

De som ikke har noe annet grunnlag for sin frelse enn blodet til sin korsfestede borgensmann, og som med liv og lemmer, av hele sin sjel, både åpent og i det skjulte, sverger troskap til smertenes mann og klamrer seg til hans blodige fane for å leve og dø under den: se, de har korset i pannen! Mannen med skrivesakene har selv tegnet det på dem.

Lykkelige folk! De er trygge! For hva sier Herren til morderne? «Gå igjennom byen etter ham og slå ned! Vis ikke skånsel og spar ingen! Gamle folk, unge menn og jomfruer, spedbarn og kvinner skal dere hogge ned for fote. Men dere må ikke røre noen av dem som tegnet er på» (Esek 9,5–6). Altså ikke én av dem, ikke en eneste! De skal ikke engang komme nær disse menneskene!

Vær da frimodig, du merkede Guds folk, under vernet og vakten av Kristi kors! Hvor godt er du ikke bevart, beskyttet og beseglet til dagen da du skal få æreskronen! Hvor du enn blir kastet, vil han alltid kjenne deg igjen, for det er hans tegn du bærer. Gled deg da over din lykkelige lodd i all dens fylde, og gå inn til den sabbatshvilen som er beredt for deg!

Men dere andre skal følges av Herrens forferdelige ord: «Slå ned! Spar ingen!» Måtte det henge ved hælene deres! Måtte det forfølge dere på alle veiene deres! Måtte det tordne over den trygge dødsdammen dere ligger i! Måtte det drønne i ørene deres dag og natt som et vekkende basunstøt, til også dere, med knust

ånd og jamrende om miskunn, synker ned for nådetronen, og også sjelene deres i sin vansmektelse lærer å synge:

Men du, all godhets kildevell,
gi nådens leskedråper!
Her finner du en tørstig sjel
som trenger, ber og roper:
O nådesol!
Jeg for din stol
og høye himmeltrone
meg kaster ned
i støvet med
min klages gråtetone!

I brystet ditt er jo for meg
en nådes springekilde,
o milde Jesus, den som du
i døden åpne ville.
Av den jo fred,
trøst, rolighet
til sjelene utflyter;
la meg det her
og ære der
hos deg omsider nyte!

Jehu er kommet til Rekabs sønn. Jonadab ville ikke ha mistet fatningen om den støvete, blodstenkte krigeren var kommet i fiendtlig ærend, like lite som han mister den nå, da krigeren kommer som den vennligste venn. Hva skulle det vel ha hatt å si? Livet kunne Jehu nok ta fra ham, men bare til Jonadabs beste. Da ville han ha sluppet alt videre strev og med ett skritt blitt flyttet til den byen som var målet for hans inderligste ønsker og hans mest brennende lengsel.

Hva er tryggere og bedre enn Guds barns stilling? Ingen makt kan lenger ødelegge dem. Nevn hvilke fiendtlige makter du vil: Disse Guds mennesker står utenfor rekkevidden deres. Og om maktene støter sammen med dem, blir det i verste fall som når malmen møter ilden: Den fortærer bare slagget. Riktignok banker det iblant også alvorlige gjester på døren deres. Men da kommer det an på at de er på sin post: i korsets skygge, under nådens fredstelt. Da finnes det ikke lenger noe å bli redd for, hva og hvem som enn skulle vise seg.

Dukker bildene av gamle synder opp, så si meg, dere som er uten Kristus: Hvordan vil dere holde stand mot disse nattlige spøkelsene? Bare bak løgnens og selvbedragets svikefulle skjold kan dere et øyeblikk gjøre dere trygge mot spøkelsenes piler, som driver til fortvilelse. Vi derimot ser på dem med noe av den samme gleden som en vandrer ser på hoggormen med, den som nettopp truet ham med døden, men som nå ligger knust ved føttene hans.

Trer Moses fram med sitt guddommelige «Du skal» og «Du skal ikke», hva har dere da, dere *uten Kristus*, til å holde fatningen? Ikke annet enn den grunnløse meningen at han nok ikke vil ta det så nøye. Vi bretter i full ro ut vårt Hodes

prektige rettferdighetsdrakt foran ham og spør hva som vel skulle mangle på dette smykket.

Melder samvittigheten seg og anklager, hva blir det da igjen for dere annet enn fortvilelse eller en svikefull bedøvelse? Med bøyd hode lar vi den indre dommeren få ordet og gir ham rett i alle anklagene hans mot oss. Men så snart han vil avsi dom og fordømme, stevner vi ham for den høyere domstolen, fordi han vil driste seg til å ta opp igjen en sak som for lenge siden ble avgjort til vår fordel på korset. Og ganske sikkert vil han da bli pålagt å tie for evig, for han har ingen rett.

Lar den brølende løven seg høre (dere vantro vil nok først høre ham brøle når han har dere under seg som et skjelvende bytte og med glødende bevis viser dere at han finnes), så spør vi ham uten frykt om han kan lese, og holder fram for ham spørsmål 1, 30 og 60 i vår kostbare Heidelbergkatekisme. Respekterer ikke han innholdet, så gjør i alle fall vi det. Og om vi så skulle ligge under for angrepet hans, ville vi likevel synge seierssanger.

1. *Hva er din eneste trøst i liv og i død? At jeg med legeme og sjel, både i liv og i død* (Rom 14,8), *ikke er min egen* (1 Kor 6,19–20), *men tilhører min trofaste frelser Jesus Kristus* (1 Kor 3,23; Tit 2,14). *Han har med sitt dyrebare blod fullt ut betalt for alle mine synder* (1 Pet 1,18–19; 1 Joh 1,7; 2,1–2) *og forløst meg fra all Satans makt* (Hebr 2,14; 1 Joh 3,8). *Og han har bevart meg slik* (Joh 6,39; 10,28; 2 Tess 3,3; 1 Pet 1,5) *at uten min Fars vilje i himmelen kan ikke et hår falle fra mitt hode* (Matt 10,30; Luk 21,18), *ja, at alt må tjene meg til salighet* (Rom 8,28). *Derfor forsikrer han meg også ved sin Hellige Ånd om det evige liv* (2 Kor 1,22; 5,5; Ef 1,14; Rom 8,16) *og gjør meg villig og beredt til heretter av hjertet å leve for ham etter hans vilje og behag* (Rom 8,14; 1 Joh 3,3).

30. *Tror da også de på Jesus som den eneste frelser, som søker sin salighet og frelse hos helgener, hos seg selv eller andre steder? Nei, men de fornekter i gjerning Jesus, den eneste frelser og forløser, selv om de roser seg av ham* (1 Kor 1,13.30–31; Gal 5,4). *For enten må Jesus ikke være en fullkommen frelser, eller så må de som tar imot denne frelseren med sann tro, ha i ham alt som er nødvendig for deres frelse* (Hebr 12,2; Jes 9,6; Joh 1,16; 1 Joh 1,7).

60. *Hvordan er du rettferdig for Gud? Bare ved sann tro på Jesus Kristus* (Rom 3,28; Gal 2,16; Ef 2,8–9; Fil 3,9). *Selv om min samvittighet anklager meg for at jeg grovt har syndet mot alle Guds bud* (Rom 3,23; 3,9–12), *aldri har holdt et eneste av dem og fremdeles alltid er tilbøyelig til alt ondt* (Rom 7,18–19), *så skjenker og tilregner Gud meg likevel, uten noen fortjeneste fra min side* (Rom 3,24; Tit 3,5; 5 Mos 9,6), *av bare nåde* (Rom 3,24; Tit 3,5; Ef 2,9), *Kristi fullkomne fyldestgjørelse, rettferdighet og hellighet* (Rom 5,19; 4,5–6; 1 Joh 2,2; 2 Kor 5,19.21; Joh 17,10; Hebr 10,10.14). *Det er som om jeg aldri hadde hatt eller gjort noen synd, og selv hadde fullført all den lydighet som Kristus har vist for meg* (2 Kor 5,21; Rom 8,3–4), *når jeg bare tar imot denne velgjerningen med et troende hjerte* (Rom 1,17; Mark 16,16; Rom 3,22; Joh 3,36).

Banker dødsengelen på, kan dere ikke annet enn miste motet og bli forferdet, dere som bak graven bare ser en svart, redselsfull, stjerneløs natt. Vi sier: «Velkommen, himmelske befrier! Om andre skjelver for deg, gjør ikke vi det. Armen din er ikke lenger væpnet med vredens sverd. En vennlig Gud sender deg; håpet

går lyst ved din side. Løs bare båndene av støv og leire, åpne døren ut av tiden, og gi oss englevinger til den saligste flukt!» Se, slik lyder det i Israels telt når vinden blåser fra Golgata, og nådesolen sender ut sitt underfulle lys.

II.

Jehu har ikke noe ondt i sinne mot Jonadab. Tvert imot går han ham i møte som venn, i den oppriktigste mening, og hilser ham hjertelig og gir ham hånden. Slik kunne en komme til å tro at han var en åndsfrende av den fromme rekabitten.

Men selv om en kunne si om ham det som sies om kong Herodes i Mark 6,20, at han adlød Gud i mange ting, hørte han likevel ikke til de sant omvendte, slik den senere ferden hans tydelig viste. Han fryktet Den Allmektige bare så langt det kunne skje uten at han selv måtte ofre noe.

Slike mennesker finnes jo overalt. Det er riktignok viktig for dem å stå på god fot med Den Høyeste, men i en underlig enfoldighet forbeholder de seg retten til selv å sette sammen gudstjenesteordningen sin. Ser en nøye etter, består den bare av høflige seremonier og kanskje dessuten noen fromme følelser. Kjødet deres har naturligvis ingenting å frykte av den, for den krummer ikke et hår på det, enn si legger et kors på det.

I stedet for andakt har disse folkene andaktsstunder. I stedet for selvfornektelse byr de fram religiøs høflighet. Og i sin dype blindhet kan de knapt fatte hvorfor tjenesten for Gud og en helhjertet tjeneste for verden ikke skulle kunne gå utmerket godt sammen.

Jehu var blitt gudfryktig fordi Herren hadde gitt ham Israels krone. Ve den som fra nå av ikke ville ære denne Gud! «Bort med sidoniernes og filistrenes avguder! Ikke Ba'al, men Herren er Gud! Ham tilkommer æren, ham tempelet og offeret!» Å, ve over de omvendelsene som bare kommer av at en har fått jordiske velgjerninger! Er de som regel noe annet enn kjødelig glede i from drakt, eller mer eller mindre bevisste, menneskelig kloke forsøk på å sikre seg mot å miste de godene en har fått?

Den sanne omvendelsen bygger på en Guds nåde som en har erfart i sitt indre. En fikk syndenes forlatelse, og derfor tjener en gudenes Gud. En ble viss på Guds kjærlighet og nåde, og derfor holder en seg heretter til ham, i liv og død. En fant sitt høyeste gode i ham, og så spør en ikke lenger etter verken himmel eller jord.

En stiller alt en har og alt en er, helt fritt til hans rådighet. En bærer sitt eget jeg fram til hans hellige alter som et offerlam en gjerne gir. En krever ingen annen visdom enn den i hans ord, og ønsker bare dette ene: at hans nådige vilje må skje med oss, og at hans hellige navn må bli priset ved oss, i liv og i død!

En slik åndelig kjerne hadde nok ikke Jehus omvendelse. Den var laget av et mer jordisk stoff, og etter helligdommens mål gjaldt den knapt som omvendelse. At Jehu viser kjærlighet og velvilje mot Jonadab, en virkelig from mann, betyr i alle fall slett ikke at han selv har opplevd noen grunnleggende fornyelse av hjertet. Herrens ord: «Verden har hatet dem fordi de ikke er av verden, likesom jeg ikke er av verden» (Joh 17,14), har nå og da sine unntak.

Hos noen troende brytes det indre livets stråler i et så rent og mangefarget lys utad, og det skinner så mye mildhet, hellig vennlighet og ekte ydmykhet

gjennom personligheten deres, at de virkelig kan glede seg over den lykken, om en kan kalle det det, at de ikke mishager verden, denne verden som er sunket ned i det jordiske. Verden ser bare blomsten som vender utover, og frukten av deres indre vesen, og den kan riktignok ikke unngå å se skjønnheten og den overjordiske ynden i det.

Men grunnen som er skjult i hjertet, det gudfryktige sinnelaget, ser den ikke, den blinde verden. Det elskverdige og den moralske glansen i livet til disse menneskene er bare et svakt gjenskinn av dette sinnelaget. For så snart verden får et glimt av selve sinnelaget, vil den straks, også mot de mest utvalgte blant de hellige, i gjerning stadfeste Herrens ord til disiplene: «Verden hater dere.»

Ja, de som verden priser, trenger bare å løfte litt på sløret over sitt indre. De trenger bare med et halvt ord å røpe for sine upålitelige venner: «Det vakre dere tror dere ser hos oss, er ikke annet enn nåde vi har fått, og frukten av vårt fellesskap med Herren Jesus, vårt liv i troen på hans blod.» Straks er det slutt på dette vennskapet med verden. I stedet for det tidligere «Det er da snille mennesker!» får de snart helt andre navn og dommer.

Alltid vil dere finne at så snart den kristne blir kjent, ikke lenger bare som en «rettskaffen mann», men også som *kristen*, det vil si som et menneske i Kristus, så er han for dem som står utenfor, «en duft av død til død» (2 Kor 2,16).

«Var dere av verden,» sier Herren, «da ville verden elske sitt eget. Men fordi dere ikke er av verden, men jeg har utvalgt dere av verden, derfor hater verden dere» (Joh 15,19).

Den egentlige grunnen til at Jehu kom på nådig besøk til vår fromme nomade, var, som historien tydelig viser, politikk og verdslig klokskap. Det var svært viktig for den nykronede kongen at Jonadab offentlig godkjente tronbestigelsen hans, og særlig de blodige hendelsene som måtte gå forut for den.

Hvor høyt må ikke denne beskjedne eneboeren ha stått hos hele folket, når Jehu kunne tro at Jonadabs anerkjennelse ville veie like tungt i Israels øyne som en stadfestelse fra Gud selv! Jehus beregning gikk altså ut på å bruke Jonadab som en vakker kledning, som en hellig prestedrakt, og å føye rekabittens vennskap til sitt «Vi av Guds nåde» som et nytt, iøynefallende segl.

Noe lignende gjør nok uomvendte mennesker ennå i dag, om enn på en måte som er enda mindre å forsvare. Det skjer i områder der sann kristendom, som hos oss, ennå står i høy aktelse. De søker vennskap med anerkjente gudfryktige mennesker og roser seg av det, men bare for egen vinnings skyld.

Ja, mange går så langt at de omgir seg med troende kristne som med prestelige festklær, ikke bare for å lure andre, men til og med for å lure seg selv. Med vennskapet til disse kristne vil de skjule sin egen religiøse nakenhet.

Den kjærligheten fromme mennesker viser dem, de gode ordene de sier om dem, og den fortrolige omgangen de har med dem, kaster de over seg som hette og kappe. Og de pukker på det som et ufeilbarlig bevis for at også de hører til Guds folk og er Guds rikes barn.

Men også et slikt slør er som spindelvev for Gud, og like lite som Adams fikenblader er det et smykke som hjelper gjennom dommen. Å, vit det, dere forblindede: Selv de mest opplyste kristne kjenner ikke hjertene, og derfor kan

de ta grundig feil i sin dom over dere! Det siste og avgjørende ordet om hvordan dere står, har han som har øyne som ildsluer, som ikke ser slik et menneske ser, men som prøver hjerter og nyrer.

Etter at kongen nådig har hilst Jonadab, spør han ham: «Mener du det like så oppriktig med meg som jeg med deg?» Det vil si: «Mener du det like ærlig med meg som jeg mener det med deg, og godkjenner du det jeg gjør? Så si det!» «Ja!» svarer Jonadab. «Er det så, da gi meg din hånd!» fortsetter Jehu. Og Jonadab rekker ham sin høyre hånd. Se der, et formelt forbund!

At kongen nedlater seg slik til den enkle eneboeren, gjør kongen ære. Riktignok kunne han trygt regne med at han ikke ville tape noe av sin majestet overfor en mann som så jordens makthavere, og særlig Israels, i en langt høyere glans enn den bare menneskelig skikk ga dem.

Men at Jonadabs troskap mot kongen var fri for urene baktanker, kan dere tro meg på. Det har aldri manglet troløse hyrder og leiekarer som har regnet det for en liten sak å ofre selv sannhet og samvittighet for å komme i nåde hos disse jordiske gudene. Men Jonadab var i alle fall ikke en av disse elendige. For en mann som kongenes Konge hadde gitt hånden i evig vennskap, kunne håndslaget fra en kronet dødelig umulig ha altfor stor verdi.

Han var en israelitt i ordets sanne betydning. Det var pilegrimssinnet som rådet i ham. Med alt sitt håp og all sin lengsel bodde han i byen med gater av gull, og dag og natt sto han for Herrens åsyn. Hvor stor ærefrykt en slik mann enn hadde i hjertet for Guds stattholdere på jorden, var han, takket være denne indre holdningen, helt beskyttet mot den fortryllende makten i jordisk storhet, enten den glimret i den borgerlige maktens rike eller i geniets.

Hadde ikke Jonadab vært inderlig overbevist om at Gud hadde kalt Jehu, både til å være konge over Israel og til den blodige gjerningen hans, ville ingenting i verden ha fått ham til å snakke kongen etter munnen med én eneste stavelse, verken kongens vennlighet eller hans trusler.

At han nå holder med Jehu og godkjenner saken hans, skjer bare fordi han i det Jehu gjør, og i hele livsretningen hans, ser Herrens rådslutning og dom i et lys det ikke er mulig å tvile på. Så står han da like fritt når han gir sitt bifall, slutter seg til og hyller, som han under andre omstendigheter ville ha stått om han måtte si imot, klandre og tale straffens ord.

Men bare den friheten som består i at en ikke sverger troskap til noen annen fane enn sannhetens hellige fane, fortjener sitt vakre navn. Og det er bare én som kan gjøre oss fri på den måten: den evige Sønn. Han alene lærer oss den store kunsten å «ikke lenger spørre etter himmel og jord» for hans skyld!

III.

Jehu ber sin sølvhårede venn sette seg opp i vognen til ham. «Følg med meg,» sier han, «og se hvor nidkjær jeg er for Herren!» Det er store ord, men han hadde rett til å si dem. Om vi skulle løse opp nidkjærheten hans i bestanddelene, ville vi riktignok finne et temmelig tykt bunnfall av rent kjødelig omsorg for å sikre sin egen makt og ære. Men det er likevel så mye prisverdig i den at det vakre navnet «nidkjær for Herren» med rette er hans.

«Nidkjær for Herren!» Å, hvorfor møter vi så sjelden denne himmelske blomsten i vår kirkes hage i våre dager? Jeg skimter nok noe her og der, men det er ikke den skjønne blomsten. Det er bare et jordisk tåke- og skyggebilde av den, selv om det vokser ved alteret.

Se på leiren til våre troende teologer. Med glede hilser jeg denne velutrustede styrken og ser hvordan den har sluttet rekkene mot fanebærerne for en moderne filosofi som fornekter Gud og Kristus. Jeg ser nidkjærheten deres, men hva blir det av den når jeg ser nærmere etter? Å, i de fleste tilfeller ligger det bare våre venner på hjertet å vinne en vitenskapelig seier over en motstander som har våget å kalle dem uvitenskapelige. De kjemper nok ivrig for å forsvare systemet sitt mot angrepene fra den fornektende fornuften.

Men en glød som ser fiendene som en ugudelig flokk spottere, som har dristet seg til å angripe æren til deres høyt elskede Herre, merker en lite eller ingenting til hos dem. De gløder bare av menneskelig ild og minner nok om Nadab og Abihu (3 Mos 10), men ikke om kjemper som Moses og Elia.

Der står skarpskytterne våre mot rasjonalistenes hær. De spenner buene godt, sikter rett og brenner av kamplyst. Vi velsigner denne avdelingen under sannhetens fane. Men hva er løsenet deres? «Dette er falskt, det der er åndløst, og det der borte er utslitt eller vitenskapelig tomt og uholdbart.» Se, det er pilene deres, det er sverdhoggene deres.

Men et «Det er ugudelig, forrykt, bespottelig!», presset fram av hellig smerte og fulgt av gru over den farlige og skjebnesvangre tilstanden disse menneskene er i, hører en bare sjelden blant dem. «De kjemper for den gode sak!» Ja visst! Som lette fortropper kjemper de for den. Men den rette rustningen, Guds rustning, en ren nidkjærhet for Guds rike for dets egen skyld, ser ut til å være fremmed for hjertene deres.

Blikket vårt faller på protestantismens forkjempere. Godt bevæpnet står de i rekker og geledd, og de tunge kanonene deres mot den gamle løgnbygningen på de sju høydene skyter ikke i løse luften. Så grundig de blottstiller en kanonisert ufornuft! Så nøye de dissekerer den tusenårige villfarelsen helt inn til nerver og fibrer! Så frimodig de river masken og den skinnhellige sminken av prestebedraget, farer stolt fram og jubler over seieren! Nå ja, vi jubler med. Om vi bare ikke måtte savne én ting hos heltene våre!

Vi leter etter en tåre av hellig sorg over en slik «ødeleggelsens styggedom». Vi leter etter den rene flammen av guddommelig harme over det antikristelige og djevelske i denne store løgnen, det som vanærer Gud og hans Salvede. Vi leter etter sukket som springer ut av dypt, tårefylt vemod: «Å, om Herren ville se ned på det i nåde og stanse en så grufull ødeleggelse!» Det leter vi etter, men forgjeves!

Ja, kampen for sannheten mot villfarelsen ser vi. Men hvor er den nidkjærheten som springer ut fra Gud, med inderlig gråt over at navnet hans blir vanhelliget, og med brennende iver for dette ene: at han må bli herliggjort, og at hvert kne må bøye seg for ham?

Vi takker og hilser med glede dem som bekjemper de lettferdige grunnsetningene i vår tids raffinerte verdslighet og grenseløse jag etter fornøyelser og

nytelse. Men deres ridderlige taler mot en verden som er sunket ned i materialisme, ville virke uendelig mye dypere og få langt større følger om det strømmet like mye hellig, harmfull sorg gjennom dem over det ugudelige i denne moderne levemåten som det gløder bitter hån i dem over hvor forfengelig, verdiløs og fattigslig tom den er.

Å, også våre profeter har drukket en ikke ubetydelig dråpe av rusbegeret til dette århundret som jager etter skinnet. Som en skjult magnet bærer de på altfor mye uovervunnen sympati for den forfengelige retningen de angriper.

De er fortsatt altfor lette å påvirke, snart av ros for sin vitenskapelighet, snart av kunstens trolldom, snart av det som i verden kalles «åndrikt», «genialt» og «originalt». Derfor står også de kuet på valplassen før kampen i det hele tatt er begynt, og de minner bare om den kjente helten fra Sorek-dalen (Dom 16,4). Dalilas barberkniv har gått over hodene deres, og da faller det ikke filistrene inn å frykte truslene og rasingen fra menn som har latt sin indre heltekraft bli igjen i hendene på forføreren.

Å, dere rikets herolder fra en stor fortid! Dere som var nidkjære for Herren med rent, opprinnelig, kjernefullt alvor! Dere med klagen som rystet verden: «Å, om mitt hode var vann, og mitt øye en tårekilde! Da ville jeg dag og natt gråte over de drepte blant mitt folk» (Jer 9,1). Dere med basunlyden som vekket døde: «Land! land! land! Hør Herrens ord!» (Jer 22,29). Dere med tordenropet som knuste klipper: «Hvorfor vil dere dø, Israels hus?» (Esek 18,31).

Dere som var rustet med tredobbelt jern mot den slappende innflytelsen fra en fordervet tid! Dere vandrende flammer av iver for Herrens og hans rikes ære, som pleide å hilse vanæren for Kristi skyld som deres skjønneste krone, og som for den langt høyere kunnskapen om Herren regnet verdens laurbær og herlighet som tap: Jesaja, Jeremia, Daniel, Paulus, Luther, Calvin, Knox, og hva dere ellers heter! Ja, slike menn trenger en tid som vår!

Dere menn av ekte malm, menn med klart blikk som ingen trelldom formørket, menn som fløy som ørner over høydene og dybdene i sitt århundre, med den ene følelsen i det hellig glødende brystet: at Immanuel måtte herske og bli stor og herlig! Å, stig opp igjen av asken, dere lyse skikkelser! Kom tilbake og la en kuet slekt på ny forstå hva ilddåpen fra det høye vil si, og hvordan Kristi nåde viser seg mektig i menneskers svakhet gjennom den fullkomne tro!

«Nidkjær for Herren!» Heller ikke blant oss mangler det på det som ser ut som slik nidkjærhet. Å, om en bare alltid kunne slutte fra det ytre til selve saken! Frimodige bekjennere av Jesu navn, stridslystne kjemper mot de falske profetene og ivrige støttespillere for misjonen og bibelspredningen finnes det vel mange av blant oss i våre dager.

Men det ville være for dristig å slutte at det er Herrens ære de alle beiler til. Mange av dem viser bare altfor ofte at det ikke er så viktig for dem å gi Gud alene æren i alle ting. Under skiltet med den reneste ydmykhet klarer de likevel ikke alltid å bekjempe lysten til selv å være og forbli noe ved siden av Gud.

Dere behøver bare å sette dem på prøve og forkynne for dem, i samsvar med sannheten, at de i og av seg selv verken eier, er eller kan noe som kunne bestå for Gud.

Forkynn for dem at frelsen deres slett ikke avhenger av at de «vil» og «løper», men at både opplysningen, omvendelsen, rettferdiggjørelsen, helliggjørelsen og saligheten deres er et rent verk av den frie nåde. Til det har de ikke bidratt med det minste selv, og de kunne heller ikke ha gjort det. Det er et nådeverk av et slikt slag at om Herren ville ta tilbake det han fritt har gitt, ville ikke et gran av noe godt de selv hadde vunnet, bli igjen.

Ja, det behøver dere bare å forkynne for dem, og hva blir følgen? Dere vil se dem endre sinnelag og mine mot dere, slik de dessverre gjør mot så mange av brødrene deres. Og noen av dem vil dere se gripe til våpen mot dere, langt mer pirrelige enn de noen gang er overfor de vantro, evangeliets fiender.

«Å,» skulle jeg ønske jeg kunne rope til mange av dere, «vil dere vise nidkjærhet for Herren og hans ære, så vis den framfor alt ved at dere bøyer dere helt for hans ord og alltid gir det rett, og lar hans nåde beholde den majestetiske glansen den overalt har i dette ordet! At dere stiller dere på gatehjørnene med fromme ord og miner, er ikke nok. At dere legger klingende mynt i tempelkisten eller på hedningemisjonens alter, er heller ikke nok.

Gå framfor alt til brennofferalteret, der en ofrer seg selv til Herren! Gi der fra dere den siste resten av den falske innbilningen om at dere har egen visdom, rettferdighet og styrke!

Erkjenn i dyp ydmykhet at om nåden ikke pleiet, holdt oppe og bar dere fra det ene øyeblikket til det neste, ville dere likevel gå fortapt, tross omvendelsen. Og om den ikke fritt ga dere alt som tjener til liv og gudsfrykt, ville dere verken eie eller være noe, ja, mindre enn ingenting, om det var mulig! Ja, gjør som jeg sier, så skal vi rose dere for at dere gir Gud æren!» Den sanne nidkjærheten for Herren kjennes på løsenet i døperens ord: «Han skal vokse, jeg skal avta» (Joh 3,30).

IV.

Jonadab gjør som kongen vil, og setter seg opp i vognen hans. Selv på kongens trone ville han ikke ha satt seg om han hadde måttet kjøpe den æren med selv det minste skinn av svik mot sannheten. Når det er viktig for Jehu, er Jonadab villig til fritt og åpent å vitne om at han for sin del godkjenner det Jehu har gjort, fordi han vet at Gud allerede har stadfestet det.

Det avskyelige smigeret som gjør selv de helligste overbevisninger til sjakkbrikker i hendene på jordens mektige, så de kan spille med dem som de vil, har aldri vanhelliget Jonadabs bryst. Heller ville han ha lagt nakken på blokken enn å smiske for de mektige og nikke bifallende til noe som helst samvittigheten hans misbilliget, dømte og forkastet.

Det var nok en uvanlig stilling den enkle gjeteren med ett ble løftet opp til. Men et menneske som virkelig lever i Herren og i evighetens lys, vil ikke i noe livsforhold, ikke engang det mest forfengelige, mangle det vi kaller mandig holdning, likefremhet og rett takt.

Jonadab har sikkert, like naturlig som oppriktig, gitt kongen ved sin side alt som var kongens, og alt som tilkom ham. Men for øvrig holdt han seg like langt borte fra den smålige, rådville og forvirrede forlegenheten som så fort griper

små sjeler overfor dem verden forguder, som han i ånden hvert øyeblikk var nær tronen til kongenes Konge.

Han regnet det nok som en ære at han ved Jehus side kunne være et, om enn stumt, utropstegn for den sannheten at det er Gud som nå har rustet seg til dom. Men den æren han hadde fått ved kongens store nedlatenhet, betydde bare noe for ham så langt den kom Herren til gode, han som han tjente, hvis sak han representerte på jorden, og som han av hele sitt hjerte lengtet etter å se herliggjort.

Så sitter de da sammen, disse to. Et underlig par! En mørk gåte, og den lyse løsningen ved siden av. En svart uværssky, vennlig omstrålt av en løfterik regnbue. Det var som om lov og evangelium var blitt kjøtt og blod i disse to, i en levende allegori: Jehu, Guds rettferdighets ve-rop over alt ugudelig vesen; Jonadab, fingeren som peker opp mot nådens trone. Begge er sinnbilder ved tempelportene til den evige helligdommen, talende vitnesbyrd om det ene nødvendige.

Begge er dessuten betydningsfulle bilder på stat og kirke. De peker på hvordan de rett skal stå til hverandre, og på det inderlige, gjensidige vennskapet som burde være mellom dem. Jonadab er *kirken*, som har sitt liv i himmelen, som vet om sin guddommelige rett, og som vokser fritt ved Den Hellige Ånds kraft. Jehu derimot er *staten*, den som verner, og som til kirkens beste har fått det stadfestende seglet og det beskyttende sverdet. Og derfor blir staten også, for sin gudgitte myndighets skyld, æret og anerkjent av Sions datter, omfattet med ærbødig kjærlighet og båret fram i hennes forbønn.

Riktignok kan den sanne kirke rose seg av et enda høyere vennskap og fellesskap enn den verdslige maktens. Også han som er kongenes Konge, løfter den jo opp i sin seiersvogn og vil ikke hvile før han har lagt alle dens fiender som skammel for dens føtter. Men heller ikke for ham er ventetiden ennå over. Guds rettferdige orden krever at Satans rike først skal få rom til en viss utvikling og utfoldelse før det tilintetgjørende slaget rammer det. Ugudelighetens sæd må først modnes før sigden settes inn.

Men hvor fort går den ikke mot denne modenheten i den nyeste tid! Hvordan blir ikke det alminnelige frafallet fullbyrdet! Hvordan våger ikke Antikrist seg i frekk nakenhet stadig lenger fram fra skjulestedet, der en viss frykt for den offentlige mening, eller en «from fordom», som de kaller det, hittil har holdt ham tilbake! Hvordan tårner ikke vantroen seg opp til den mest avgjorte ateisme, hovmodet til den mest forrykte forgudelse av menneskeånden, og det kjødelige sinnet til den mest raffinerte materialisme! Den som har Herrens rike på hjertet, skulle han ikke bli redd og engstelig i våre dager?

Men troen blir ikke redd. Den drar allerede i triumf over alt dette, for den ser i det bare tegn på at Herrens dag står for døren, og at motstandernes triumf går mot slutten. Hva som ennå hindrer ondskapens hemmelighet i å nå sitt høydepunkt, det vet vi. Det er den politiske statsmakten, som ennå ikke gir det store løgnriket rom til å organisere seg formelt ved siden av Kristi kirke.

Men så snart også denne siste skranken faller, lyder plutselig, midt i jubelen hos Kristi fiender, hans venners «Hosianna!» med seierstone. Brudgommen

kommer; han som tråkker vinpressen, binder beltet om seg. Det vi i tro og håp med glede har grepet på forhånd, blir da historie: vårt rikes seiershistorie, historien om dets siste, herlige og evige fullendelse!

V.

Når rekabitten har steget opp i kongevognen, går det med slakke tøyler av sted til en ny henrettelse. Denne gangen er det Ba'als prester i Samaria som skal på slaktebenken. Synet av den fromme Jonadab ved Jehus side gjør det inntrykket på folket som det var ment å gjøre. Det Jehu gjør, står med ett i lyset av en høyere godkjennelse; blodsdommene hans bærer preg av Guds bifall.

Riktignok må Jonadabs stilling ha kostet ham nok av ve og smerte. Hvor mye heller ville han ikke ha sett Herrens fiender ydmyket av den omvendende nåde enn knust av den tilintetgjørende vreden! Men Guds rådslutning var en annen. Og at Jonadab fornektet seg selv og bøyde seg for denne rådslutningen, var en større dyd i dette tilfellet enn en egenrådig medlidenhet som rister på hodet, uansett hvor mye penere den kunne se ut. Det er en tåpelig tanke at det i verden skal gå slik den bløte følsomheten vi kaller vår kjærlighet, finner for godt.

Det kjente ordtaket «Hver synder skal finne forlatelse, og helvete skal ikke være til lenger!» er like ugudelig som det er yndet i vår lettferdige tid, som jevner ut alt religiøst, hvor absurd det enn er. «Fordømmelsen,» sa en følsom dame, «er en gledesløs og dermed uberettiget idé.» Om noe er uberettiget, så er det slik tale, som fornekter at synd er synd, og frakjenner Gud hans hellighet. Vi kan ikke tenke oss lyset uten i kamp mot mørket, og ikke Gud uten i klar motstand mot det onde. En Gud som ga lov, men ikke samtidig dømte, ville være den mest absolutte selvmotsigelse og en uting.

Å frykte Gud er å erkjenne på sine knær at hans navn ikke viser seg mindre herlig i helvetesstraffens flammer enn i nådens rosenfargede trekk og i forsoningsverkets blodrøde. Både de frelstes halleluja i himmelen og de forkastedes fortvilte jammer i det evige mørket er en salme som herliggjør ham. Hans barn bør ofre ham sitt eget hjertes lovbundne strenghet når han nedlater seg til syndere og benåder dem, like mye som hjertets menneskelige, saltløse toleranse når han forkaster og straffer dem.

Samværet mellom Jehu og Jonadab minner også om et annet samvær, av åndelig art: samværet mellom det gamle og det nye mennesket i hver sann kristen. Hvor sjelden trer Ånden fram i liv og ferd hos en slik uten at kjødet blander seg inn! Men hvor sjelden handler også naturen alene, uten at nåden, det nye, guddommelige jeget, på en eller annen måte også er virksom!

Da Moses kastet lovens steintavler i bakken og knuste dem, satt hans gamle og hans nye menneske side om side i denne handlingen, som i en sky. Som i én vogn viste de seg sammen hos Elia da han under gyvelbusken ba Herren sin Gud om å ta livet hans, fordi han var trett av dette jammerlivet. Hvor nær forent trådte de ikke fram hos Peter da han i Getsemane grep sverdet og gikk løs på Mesterens fiender!

Og jeg skulle gjerne visst, mine kjære, om det finnes én eneste gjerning hos oss der de ikke begge er å se. Ser vi dem ikke for eksempel når vi gir almisser, eller blir harme på de vantro, eller taler veltalende om åndelige ting, eller

fremmer kristelige tiltak, eller nærmer oss Herren i bønn? Å, selv i de helligste øyeblikkene holder Kristus bare svært sjelden sitt inntog i oss alene. Alltid slutter Adam seg på en eller annen måte til følget hans, og våre beste gjerninger blir stykkverk og ufullkomne.

At det gamle mennesket iblant får en lånt glans av det nyes guddommelige skjønnhet, gjør ikke at det slutter å være det det er: en motbydelig skapning som er dømt til døden. Like lite blir det nye mennesket besmittet og slutter å være rent og fullkomment i Guds øyne fordi det gamle ofte blander noe av sitt inn i det nyes liv og gjerninger.

Men en gang kommer den lengtede tiden da det nye blir alene, og det gamle for alltid blir tatt bort fra dets side. Allerede nå sitter det gamle jo bare som en døende gjest ved siden av det nye. Herren har for lenge siden dømt det til sverdet, og det bærer alt dødens spire i lemmene.

De to der i Samaria sprengte av sted, som vi har hørt, mot nye blodsdommer. Jonadab skal være vitne; sverdet bærer kong Jehu. I Jonadabs misunnelsesverdige stilling ser vi vår egen, om enn bare i svake trekk, så sant vi står i troen. Kongenes Konge har løftet oss opp til seg og farer av sted med oss for å kjempe for oss, slik han en gang kjempet i vårt sted.

Hvorfor er vi bekymret? La oss være rolige og fornøyde! Hva som enn ennå står oss imot og har sammensverget seg mot oss, det vil og skal han overvinne og slå ned for oss. Vi skal bare svinge fanene og rope: Seier!

La oss da aldri glemme hvilken stilling vi har fått! Kommer det noe som vil skremme oss, å, så la oss bare puffe borti ham som sitter ved siden av oss, og hviske til ham: «Til kamp, Herre!» Og så kan vi rolig vente og se hva hans arm vil gjøre! Hva vil dere vedde? Vi blir stående som seierherrer på valplassen! «Hver den som tror på ham, skal ikke bli til skamme» (Rom 10,11).

Før det går til det nye blodbadet, gjør de to forbundsfellene en tur over slagmarkene der Herrens fiender alt ligger i sitt blod. Dermed minner de oss igjen om våre egne forrettigheter, for også vi vet at vi har rett til lignende turer i ånden, på troens vogn.

Vi drar av sted og kommer først til en hemmelighetsfull haug. På toppen rager et skremmende tegn mot himmelen. Å, de falne som dekker marken her! Det er syndene fra livet vårt. De er overvunnet og drept, og det er gjort opp for dem overfor Gud, riktignok ikke med sverd, men på en underfull måte, med et hellig Lams blod.

Over slagmarken lyder budskapet: «Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss. For det står skrevet: Forbannet er hver den som henger på et tre» (Gal 3,13). For en fredelig tur! Vi puster fredens luft. Hvem vil fordømme?

Vi farer videre og kommer til hagen der den åpne, tomme graven møter oss. Halleluja! Her sank en stor kjempe i støvet. Her ble det holdt triumf over redslenes konge. «Død, hvor er din brodd?» (1 Kor 15,55). Døden er oppslukt til seier, og livet er brakt fram i lyset!

Den åndelige vognen fører oss videre, og en ødelagt borg møter vårt glade blikk. Det er mørkets fyrstes slott. Hans septer over oss er brutt. Han har riktig-

nok fått en viss frist ennå, for at vi skal bli lutret, men all rett over sjelene våre er tatt fra ham, og hodet hans er knust. «Den onde rører ham ikke» (1 Joh 5,18).

Vi kjører videre, og her, for et syn! Også Moses med sine krav og bud! Han er nok ikke drept, men likevel på den helligste og mest lovlige måte overvunnet. Han må hylle oss syndere, erkjenne at vi er rettferdige, og kalle tilbake alle forbannelsene han har lagt på oss. «For Kristus er lovens endemål, til rettferdighet for hver den som tror» (Rom 10,4).

Videre! Og så stanser vi på tempelberget. Det er pinse. Ser dere de små ildtungene som svever ned? En ny seier! Også døden i oss blir overvunnet ved et liv fra det høye; naturens tyngde blir opphevet av en Åndens ild som stiger mot himmelen. «Om noen er i Kristus, da er han en ny skapning, det gamle er forbi, se, alt er blitt nytt» (2 Kor 5,17).

Vi skynder oss videre, og en vakker, blomstrende eng brer seg ut foran oss. Det er Guds løfters eng. Men også her er det en valplass full av døde. Bekymringene våre er fiendene som ligger her livløse, kraftløse og slått til jorden: bekymringene for det daglige brød, for hvordan vi skal komme oss gjennom verden, og for den åndelige pleien, styrken og bevaringen. Alle sammen har de fått sin grav her. Vær ikke bekymret! «Vær frimodige! Jeg har overvunnet verden» (Joh 16,33).

Se, slik er alle fiendtlige makter tilintetgjort for dem som er i Kristus Jesus. La også oss, mine brødre, bli stadig mer levende bevisst den kongelige stillingen vi har fått i Kristus, og la oss lære å gå med stadig sikrere skritt! Hva kan «nattens redsler» gjøre oss når vi er skjult i hans sår? Hva kan «pil som flyr om dagen» gjøre oss når vi er dekket av hans nådes vinger? (Sal 91,4–5).

Her er den borg som fiendeflokken
skal aldri makte styrte ned;
her kan Israel over døden
og helvete synge seier i fred;
her er Soar, hvor ingen ildstrømmer
fra Gomorra når ditt bryst;
la hjerte og verden deg fordømme:
her lyder Offerlammets ømme,
men sterke «Ti!», og alt blir tyst.

VI. Joasj

Hør apostelen Johannes' vitnesbyrd i 1 Joh 1,1–3: «Det som var fra begynnelsen, det som vi har hørt, det som vi har sett med våre øyne, det som vi betraktet og våre hender rørte ved, om livets Ord – og livet ble åpenbart, og vi har sett det og vitner og forkynner dere livet, det evige, som var hos Faderen og ble åpenbart for oss – det som vi har sett og hørt, det forkynner vi for dere, for at også dere kan ha samfunn med oss. Og vårt samfunn er med Faderen og med hans Sønn, Jesus Kristus.»

For et ord! Å, for en strøm av lys og liv som går over sine bredder og strømmer ut i dette ordet! Å, for en bølge av kjærlighet og hellig henrykkelse som slår imot oss her!

Dere hører hvordan apostelen kjemper med språket. De fattige menneskeordene er altfor trange for ham; han finner ikke ord som svarer til det som rører seg i ham. Dere merker at han derfor et øyeblikk nesten bryter av talen han så vidt har begynt på. Men han kan ikke tøyle følelsene sine, og det fulle hjertet bryter gjennom alle skranker og sprenger alle bånd.

Å, her møter vi Johannes fra den siden som er mest hans egen! Som en solørn, evig ung og sterk, svinger han seg med majestetiske vingeslag opp over verden for å ta plass ved den høye herlighetens trone. Ansiktet hans lyser av evighetens stråler, og stemmen hans lyder ned i verden som torden: Den høres nok på jorden, men forlater ikke av den grunn skyene den troner blant.

«Det som var fra begynnelsen,» sier apostelen. Han har løftet vingene og rystet jordens støv av føttene. Med ørnens henrykte blikk i ånden er han borte, hinsides alle grenser for tid og rom. Bak ham ligger grensene for alt det skapte; dypt under ham forsvinner de menneskelige begrepenes verden. Han er ført bort i den umålelige fortiden, langt, langt bort, forbi krybbe og kors, forbi lovens og løftenes årtusener, forbi patriarkenes dager og skapelsens dager, bort i det uendelige, det opprinnelige, det grenseløse, der ingen timer ennå slår, ingen måner skifter og ingen år farer av sted, raske som piler. Han står i evigheten!

Omkring ham er en umåtelig tomhet, der hvor verdener i dag går i sine baner! Ennå grønnes ingen jord i dypet; ennå stråler ingen himmelhvelving i det høye og forteller om Guds ære; ennå gir ingen seraf liv til det evige lysets stille rom. Der troner ennå bare Én i den dype stillheten: han som ikke har begynt å være til, og hvis år ikke tar slutt, han som er seg selv nok og salig i seg selv.

Men han troner ikke alene. I hans fang hviler avtrykket av hans vesen, den enbårne Sønn. I ham ser Faderen seg selv, og ham omfavner han i kjærlighet som sitt annet jeg. For å være salig trenger han ingen andre enn dette personlige speilbildet av sin herlighet: ingen skapning, ingen morgenstjerner, ingen engel eller erkeengel. Hele hans hjerte hviler i å se Sønnen; i kjærligheten til ham blomstrer hans himmel.

«Det som var fra begynnelsen!» roper Johannes. Ropet hans lyder til oss som en røst fra åndeverdenen. Det fører oss ikke bare fram for den evige Faderens trone, men også inn i hans hjerte.

Fra begynnelsen var Kristus. Da ennå ingenting var til, var den store tanken om forløsningen allerede født i Faderens hjerte. Det som først skulle bli til i kommende tidsaldre, sto allerede levende for ham. Allerede så han verden kalt fram av intet. Han så de lysende åndene, som ennå ikke var skapt, som om de alt sto skapt foran ham. Han så det salige paret vandre i den vennlige skyggen av paradisets palmer. Akk, han så også slangen som lurte under blomstene, og hvordan skapningen sammen med sin herre, mennesket, falt under synd, død og forbannelse.

Og se! Allerede da bruser den evige barmhjertighetens hav; allerede da strekker Guds kjærlighet ut sine frelserarmer etter de falne; allerede da lyder spørsmålet gjennom himmelen: «Hvem skal jeg sende?» (Jes 6,8). Og Sønnen trer fram: «Se, jeg kommer … Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst, og din lov er i mitt hjerte» (Sal 40,8–9). Apostelen ser det i ånden. Han hører det og roper i salig undring: «Det som var fra begynnelsen!»

Så fortsetter han: «om livets Ord.» Slik kaller han Herren Kristus. Å, for en dybde i dette navnet! Med det antyder han Sønnens ufattelige forhold til den evige Faderen. Med det åpenbarer han for oss at Kristus er sann Gud, ett med Faderen i herlighet, natur og vesen, selv om apostelen riktignok må stamme og tale i et jordisk bilde.

Ordet som går ut av munnen vår, åpenbarer og uttaler sjelens skjulte tanker. Det er noe annet enn tanken, og likevel er det ett med den og rommer den i seg. Slik ble den skjulte Gud legemlig åpenbart i Kristus, og derfor kalles han «**Guds åsyn**», ja, «**Åpenbaringens Gud**».

Slik tankene i mitt hjerte når deg på ordenes vinger, slik har Gud, som er alt i seg selv, besøkt oss i Kristus. Gjennom ordet blir min sjel inderlig forbundet med din, så du kjenner min sjel, og den har strømmet over i din. Slik er Kristus mellommannen mellom Gud og oss, han som fører oss tilbake til samfunnet med Gud, så Gud igjen bor i oss i kjærlighet.

Kort sagt, Johannes vil si: Mannen i Josefs snekkerverksted og på korset er «**Gud, født av Gud**». Ved ham og for ham er verden skapt, i ham alene består den, og gjennom ham strømmer alle velsignelser fra det høye til den.

Når han slik har vist at Kristus er midtpunktet i all evangelisk forkynnelse, framhever han hvor urokkelig sikkert vitnesbyrdet hans om ham er. Han begynner: «Det som vi har hørt», det forkynner vi dere om ham.

Med dette «vi» kaller han fram hele skaren av vitner om Kristus, både de som er døde, og de som ennå lever. Han ser profetenes og patriarkenes ånder, disse

lysende stjernene i nattens mørke: svanen som landet på Ararat, troshelten fra Mamres lund, han som kjempet med Gud og vant, med sitt «Juda, dine brødre skal prise deg!» (1 Mos 49,8), ørnen under basunlyden på Sinai, som løftet vingen helt inn i mørket der Gud selv var, og den kongelige harpespilleren på Sions berg.

Disse gamle heroldene, som Herren talte med ansikt til ansikt, ser han. I ånden oppfordrer han dem til å kunngjøre det de en gang hørte fra skyene om «løven av Juda» som skulle komme, og om «rettferdighetens sol» som skulle gå opp over jordens netter.

Ved siden av dem ser han sine medapostler. De satt sammen med ham ved Fredsfyrstens føtter, var med ham på det hellige berget og hørte sammen med ham det opphøyde vitnesbyrdet fra himmelen: «Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag: Hør **ham**!» (Matt 17,5). Med ham så de Kristi herlighet, «en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet» (Joh 1,14).

Han ser gjeterne som hørte englenes lovsang lyde over haugene ved Betlehem. Han ser de trøstede og frelste synderne som fikk høre det store ordet fra Herrens lepper: «Dine synder er deg forlatt! … Gå bort i fred!» (Luk 7,48.50). Fra den stund var hver skade på sjelen deres leget. Denne glade skaren av vitner, som ingen kan telle, ser han i ånden. Han slutter seg til dem og roper: «Frelsen er kommet, for vi har hørt det!»

«Sett det,» fortsetter han, «med våre øyne.» Å, hvilke uforglemmelige hendelser trer da fram for hans indre blikk! Han ser ham enda en gang vandre over jorden. Nytt liv lyser i hans fotspor som ildstriper, død og elendighet flykter for ham, og allmaktens og kjærlighetens gjerninger merker veien hans. Her tier stormene når han byr dem; der blir bølgene fast grunn under føttene hans; der flykter mørkets makter for ham og ber forskrekket om at han ikke må befale dem å fare ned i avgrunnen! Dette tenker Johannes henrykt tilbake på, og han jubler: «Vi har sett det!»

Sett? «Nei,» fortsetter han, «det som vi betraktet.» Han vil si: «Vi vitner om Kristus, ikke ut fra flyktige glimt som bare har fart forbi oss som et lyn. I ro og med fryd har vi gledet oss over ham og levd sammen med ham. Hele dager, ja, år, har vi bodd i lyset fra hans ansikt og solt oss i hans skjønnhets underfulle glans.»

«Ja, våre hender,» sier han videre, «har rørt ved ham!» Å, hvilke søte minner vekker ikke disse ordene i hjertet hans! Han kaller ikke bare fram for seg hvordan de så ofte satt omkring ham i fortrolig krets, ja, hvordan de la sine urene hender i hans hellige høyre hånd og fingrene sine i sårene hans.

Framfor alt står de timene levende for ham da han fikk den salighet å hvile ved brystet til den skjønneste av menneskebarna. Da hørte han med sitt kroppslige øre syndervennens barmhjertige hjerte slå, og da kjente han hans guddommelige ånde, som brakte frelse og legedom, mot ansiktet sitt. Dette tenker apostelen på, og derfor vil han si: «Se, med alle våre sanser har han gitt oss seg selv og fylt øynene, ørene og hendene våre med sin herlighet!»

Å, om de gamle kongene og profetene hadde kunnet høre og se det samme som Johannes, ja, som vi! Men deres dager falt i forventningens og håpets tid.

Å, hvor tungt de iblant må ha hatt det når de i tro skulle kjempe seg fram til ham som også var deres eneste trøst i liv og død! Hvilke fortrinn har ikke vi framfor dem, barna av den gamle pakt!

Historien vår i dag skal gjøre dette tydeligere for oss. Den skal overbevise oss om at når vi sammenligner vårt forhold til Jesus med de gammeltestamentlige helliges, har også vi all grunn til å juble med Johannes: «Det dere bare hilste langt borte fra, det har vi hørt, sett, betraktet og rørt ved med våre hender!»

2 Kong 11,1–4

> Da Atalja, mor til Akasja, fikk vite at sønnen hennes var død, gikk hun i gang med å utrydde hele kongeætten. Men Akasjas søster Josjeba, kong Jorams datter, tok Joasj, Akasjas sønn, og førte ham hemmelig bort fra kongesønnene som skulle drepes. Hun førte ham og hans amme inn i et sengekammer. Der gjemte hun ham for Atalja, så han ikke ble drept. Siden var han hos henne i Herrens hus og ble holdt skjult i seks år, mens Atalja regjerte i landet. Men i det sjuende året sendte Jojada bud etter livvaktens høvedsmenn og lot dem komme inn til seg i Herrens hus. Han gjorde en pakt med dem og tok dem i ed der i Herrens hus og viste dem kongens sønn.

Hendelsen dere nettopp har hørt begynnelsen på, er riktignok ikke en del av Elisjas historie. Men den skjedde i Elisjas tid og må ha gjort et dypt inntrykk på Guds mann.

Hendelser som på noen måte styrker troen, løfter oss opp og gir liv i det indre, har med rette en plass i bildet av vårt liv, hvor langt utenfor vår egen krets de enn ligger. La meg derfor flette inn denne rørende, trøsterike og betydningsfulle hendelsen som et vennlig mellomspill i betraktningene våre. Jeg vil fortelle dere om Joasj, det underfulle kongebarnet: **hvilke store farer som truet ham, men også hvor herlig han ble vernet, og hvor høyt han ble opphøyd!**

I.

Hendelsen utspiller seg ikke i Samaria, der Elisja holdt til, men i Jerusalem, hovedstaden i Juda rike. Dere vet at Guds hevnsverd i Jehus hånd også hadde gitt kongehuset i dette riket smertelige sår. Judas konge Akasja hadde falt ved Jisre'el samme dag som sin fetter Joram, Israels konge. En lignende skjebne rammet førtito av hans nærmeste slektninger, nettopp da de var på vei for å besøke Jisre'el og nærmet seg sommerpalasset til sin kronede venn. Dermed sto Judas trone tom, og en av Akasjas etterlatte sønner kunne ha besteget den. Den yngste av dem, Joasj, hadde så vidt fylt ett år da faren døde.

Men over disse unge kongsskuddene glødet en ulykkesstjerne med drepende stråler: øynene til deres egen farmor Atalja, som brant av hat og misunnelse. Denne hovmodige, avgudsdyrkende kvinnen hadde arvet alle syndene til sin far Akab og sin mor Jesabel. For et skrekkelig minne! Særlig hadde hun fått med seg fra moren det umettelige herskerbegjæret som aldri lot henne nøye seg med andreplassen.

Knapt hadde Atalja fått bud om at hennes kongelige sønn var død, før en vill lyst til selv å gripe regjeringstøylene blusset opp i hjertet hennes, i stedet for vemod og sorg. Snart var beslutningen jernfast: Hun ville for enhver pris

tilfredsstille stoltheten sin, om hun så måtte reise sin herskerstol over likene av sine myrdede barnebarn!

Hun skjønte også at det ikke fantes noen annen vei til målet enn mord. Så samlet hun yndlingene og de fortrolige sine omkring seg, la fram planen for dem og delte de blodige rollene mellom dem, uten tvil med gylne løfter. På én natt ble det i Jerusalem gjort en gjerning som kunne ha fått steinene til å grøsse og skjelve. Akasjas unge sønner ble plutselig overfalt i soverommene sine og gjennomboret uten barmhjertighet rett for øynene på sin grufulle farmor, ja, kanskje til og med av hennes egen hånd!

Og den allmektige Gud? Han tillot ugjerningen. Det undrer oss dypt, særlig når vi tenker på hvor viktig plass disse myrdede hadde i Guds frelsesplan. I dem grønnet jo den stammen som Herren hadde kronet med løftet om at kvinnens ætt, som skulle knuse slangens hode, skulle spire fram av den. Hvordan kunne dette løftet bli oppfylt når roten det etterlengtede skuddet skulle blomstre fram av, ble ødelagt? Mordstålet rammet altså ikke bare prinsene. Slik det så ut, ga det også Herrens saligste løfte, ja, selve menneskehetens frelse, dødsstøtet.

Knapt noe blodbad har noen gang voldt større jubel i helvete og dypere nød og sorg blant de troende enn dette i palasset i Jerusalem. Nå var jo, slik det så ut, Guds slangeknuser myrdet i sine forfedre etter kjødet. Satans seier over Gud var avgjort, de helliges håp knust, og, akk, Herrens trofasthet og sannhet var satt i det mest tvilsomme lys. Slik så det ut; men Gud være lovet, det bare så slik ut!

Tusen ganger hender det at Herren selv murer igjen og sperrer sin egen vei med hindringer som i første øyeblikk ikke kan annet enn fylle oss med den største forskrekkelse. Men hvor uoverstigelige de enn ser ut, hindrer de likevel ikke at rådslutningene og løftene hans blir virkelighet. Før vi vet ordet av det, er hindringene ikke bare helt overvunnet, men til og med gjort til midler som fremmer Guds hensikter, så hans makt og trofasthet stråler oss i møte i desto sterkere glans.

Så **vent** bare på Herren! Han gjør alltid alt vel og kommer med glans ut av enhver floke. Vil dere ha bevis for denne trøsterike sannheten? Hvor rikelig finnes de ikke nettopp i slektsregisteret til vår mellommann etter kjødet og i slektens historie! For en glans fra alle Guds fullkommenheter som omgir oss der!

La oss bruke hendelsen i kongeborgen i Jerusalem som en kjærkommen anledning til å kaste et blikk, om enn bare kort, på dette slektsregisteret! Vi kjenner det ledd for ledd fra de to stamtavlene som er bevart for oss i Matt 1 og Luk 3. Riktignok møter vi her bare et nakent stamtre av navn og ingenting annet enn navn. Men det er et tre som begynner å grønnes når vi ser nærmere på det, ja, som skyter frodig løv, og som til og med lønner den som trenger dypere inn, med tusen duftende blomster og forfriskende himmelske frukter.

Allerede registeret i seg selv, slik det ligger foran oss med sine ledd strukket ut gjennom årtusener, vekker stor undring. Det finnes familier blant oss som regner det for stor ære og adel å kunne føre slekten sin tilbake atten eller tjue ledd.

I jomfru Marias slektsregister har vi et stamtre som i rett linje ser tilbake gjennom fire tusen år på 117 forfedre. Med sine ytterste røtter rører det ved verdens begynnelse, og det nevner alle disse forfedrene ved navn. Allerede det er noe uten sidestykke og uhørt. Allerede det lar oss ane noe mer enn en bare menneskelig ordning.

Da vår Herre ble født, fantes dette slektsregisteret fullstendig i Israel. Mange fromme familier eide det som en dyrebar arv. Også de offentlige arkivene tok vare på det på eldgamle pergamenter som en skatt det knapt fantes maken til.

Hvem skrev denne underfulle familieboken? Hvem førte den så omhyggelig videre fra ledd til ledd? En høyere hånd gjorde det, det er ikke til å ta feil av, men ikke direkte fra himmelen; det skjedde ved menneskelige midler og redskaper.

Ja, se bare på den med en viss andakt, hele denne rekken av navn, hos Matteus fra Abraham, hos Lukas helt fra Adam til Maria! Å, det er en underfull kjede, føyd sammen ledd for ledd av dyrebare hender! Tråden navnene er tredd på som perler og edelstener, er kanskje skjult for øyet, men den er ikke mindre kostbar og gyllen av den grunn. Håpefull tro heter denne tråden, og det var lengselen og kjærligheten som tredde navnene på!

For de visste det jo, de gamle, hvilken usigelig gave den nådige Gud hadde tiltenkt dem! De visste at det skulle komme en frelser, en fredsfyrste, en som skulle utslette synden, til dem, de fattige syndere som loven hadde knust. «Av Abrahams ætt» skal han komme, lød det i verdens totusende år, og etter denne åpenbaringen ble det ingen ende på å gi akt, granske og skrive opp.

I de første hundre årene var det riktignok ikke så vanskelig å føre videre den slektslinjen Messias ble ventet fra. Etter Abraham knyttet håpet seg av seg selv til Isak, etter Isak til Jakob, som Herren tydelig nok foretrakk framfor broren Esau. Hvem av Jakobs sønner som skulle bli stamfar til Kristus, var en hemmelighet helt til Jakob lå for døden. For da åpnet profetiens Ånd munnen på den døende oldingen, og han sa det betydningsfulle ordet: «Juda, dine brødre skal prise deg! Din hånd skal være på dine fienders nakke» (1 Mos 49,8).

Så var altså **Juda** nå den første og viktigste personen på jorden, fordi løftet hvilte på hans hus. Men på hvilket skudd av hans hus? Snart ble også det åpenbart ved et vink fra Gud. Sønnen hans, **Peres**, var den utvalgte, og straks ble også hans navn skrevet inn på listen. Slik fortsatte de å gi akt og være på vakt. De troende mistet ikke lenger sporet.

Etter Peres ble sønnen hans, **Hesron**, skrevet inn i registeret, fordi Gud igjen ga tydelige tegn på at han skulle være neste ledd i den skjebnesvangre kjeden. Etter Hesron **Ram** etter Ram **Aminadab** etter Aminadab **Nahson** etter Nahson **Salmon** etter Salmon **Boas** etter Boas **Obed** etter Obed **Isai** etter Isai kong **David**, og så videre.

Det kan virke ubegripelig at de aldri tok feil av personene. Men det hindret Gud, som alltid pekte ut løftets arvinger så tydelig at ingen kunne ta feil.

Riktignok hendte det nok iblant at de fromme, som ikke visste når den ventede frelseren skulle komme, så på en nyfødt sønn av en av disse stamfedrene med slike tanker og forventninger som Eva en gang hadde til sin Kain, eller Lamek til

sin Noah. De sto ved vuggen til en slik gutt og følte det som om den lengselsfullt ventede nå var kommet, og det store jubelåret hadde brutt fram med ham.

Men det varte aldri lenge før den søte innbilningen forsvant, og da trøstet en seg med at det som ikke skjedde denne gangen, kunne skje neste gang. Likevel skjøt stammen som var kronet med Guds løfte, alltid et nytt skudd, og allerede det var verd stor glede og lovsang.

Nest etter Guds ord pleide Abrahams barn å regne dette stamtreet som sin beste skatt. De la det ved testamentet sitt, så barna skulle føre det videre. Som lyse, vennlige stjerner funklet navnene i registeret på himmelen over livet deres. Og dere kan tro at det ikke finnes et eneste navn i hele den lange rekken som det ikke fra gammel tid har falt en tåre av hellig lengsel, kjærlighet og glede på.

Se, slik står dette stamtreet som et forunderlig minnesmerke over de gamle helliges tro og lengsel, og med rette skrev apostelen dette ordet i margen: «I tro døde alle disse uten at de hadde oppnådd det som var lovt. Men de hadde sett det langt borte, og hilste det» (Hebr 11,13). Gjennom greinene hvisker fra århundre til århundre den inderlige sangen: «Gi du ville flerre himmelen og fare ned!» (Jes 64,1), og takkens og gledens tårer væter røttene.

Men i hvilket skrekkelig lys står ikke kristenhetens forfall i våre dager når vi sammenligner dens lunkenhet med den brennende lengselen hos de gamle fromme! Å, om deres øyne hadde kunnet se det vi ser! Og tusenvis av våre egne står og gjesper foran krybbe og kors, som om de sto foran støvete relikvier fra en avsluttet fortid uten betydning for nåtiden! Er det ikke grufullt?

Står det enda en innskrift på vår Herres stamtre ved siden av den vi nettopp nevnte, så er det det gamle Guds ord: «Fiendskap setter jeg mellom deg og kvinnen, mellom din ætt og hennes ætt» (1 Mos 3,15).

Det er knapt til å beskrive hvor mange angrep og farer Kristi menneskelige slekt har vært utsatt for på jorden, allerede før han ble åpenbart. Den faren som truer den i dagens fortelling, var ennå langt fra den største og verste. Det er fryktelig å se hvordan den onde fienden fra tid til annen har hveset omkring i greinene på dette treet. En skal lete lenge etter et sted på det der den grumme slangen ikke har satt tennene i.

Fra det øyeblikket fienden fikk snusen i slektslinjen til helten som skulle knuse hodet hans, sto han på valplassen mot den, i full rustning av list og makt. Hele planen hans gikk ut på å utrydde slekten som var kronet med løftet, og slik velte de troendes håp og bevare og sikre sitt eget rike.

Noen ganger styrtet han Immanuels stamfedre ut i himmelropende synder og forbrytelser, for å gjøre dem forkastelige for Gud og tvinge ham til å ta tilbake løftene sine i vrede. Andre ganger la han ut dødssnarer for dem og svingte mordstålet mot dem. Slik en dreper planten i spiren, ville han i dem drepe deres store etterkommer og felle hele treet før det fryktede skuddet spirte fram.

Atter andre ganger prøvde han å utsette dem for offentlig forakt og skam og sette dem i nedverdigende kår. Da skulle i alle fall de troende bli tvilrådige og komme på den tanken at Messias umulig kunne komme fra slike mennesker.

Hadde løgnens far lyktes med å forlede de troende til å føre et falskt slektsregister, ville han allerede ha vunnet så mye at Messias ikke ville bli trodd når han virkelig sto fram, fordi han etter folkets mening ikke kom av den rette roten. Satan rettet angrepene sine mot hver grein på det store stamtreet, og hver gang måtte han svært snart oppgi håpet om å kunne ødelegge den. Likevel sluttet han ikke å spy ut sitt hat og sitt blinde raseri mot den på alle måter.

Tenk bare på Juda og den grufulle skammen djevelen lokket ham inn i! Tenk på David og spydet den onde ånd kastet mot hjertet hans gjennom Saul! Tenk på Manasse, fanget og vanæret med skrekkelige brennmerker, og, akk, på så mange andre grusomheter Kristi forfedre etter kjødet har opplevd! Hva hører dere i alt dette, om ikke løvens brøl fra avgrunnen? Hva flammer der, om ikke den gamle slangens fiendskap og raseri mot Kristus?

Men når mørkets fyrste allerede den gang raste så fryktelig mot Herren Jesu hus, hvor stor må ikke vreden hans være nå, etter at han som skulle knuse hodet hans, virkelig er kommet og daglig påfører riket hans nye tap! Akk, den mest pinefulle og grufulle ild som er beredt den usalige ånd, er at han evig bare hater og må hate alt som er godt og elskverdig, og likevel aldri når målet i kampen mot det.

Det er derfor ikke noe dårlig tegn å bli anfektet av djevelen. Sine egne lar han jo pent være i fred; bare mot Kristus og hans ætt viser han tennene.

Står det en tredje innskrift på Kristi stamtre, så er det Herrens ord hos Jesaja: «Jeg vil opprette en evig pakt med dere, og gi dere Davids rike nåde, den visse» (Jes 55,3).

Like stor og beundringsverdig som Herrens makt er den trofastheten han har vist når han har holdt sin hånd over den lovedes slekt, som så ofte var hardt truet og trengt. Djevelens helvetesplan fikk ikke på noen måte lykkes. Alt erkefienden i sin grusomme rustning kunne finne på for å hemme eller ødelegge Guds nådeplan, var forgjeves. Noen ganger var det Guds styrke, andre ganger hans nåde eller visdom, som den ondes våpen og makt måtte knuses og splintres mot.

Til slutt viste det seg at fienden gjennom årtusener hadde stormet mot Herrens sak uten å ha kommet et eneste skritt nærmere målet for raseriet sitt.

Styrtet han Messias' stamfedre i overtredelser og synder, var den evige barmhjertigheten alltid større enn misgjerningene deres, og derfor ble løftet ikke tatt fra dem. Trodde han at han allerede hadde forvirret folket om hvem som var kalt til å føre den hellige linjen videre, var Herren straks til stede. Han pekte ut den rette stamfaren så tydelig at ingen kunne ta feil.

Trodde den onde, beruset av seier, at Messias' slektstre nå var utryddet til siste rot, spirte det uventet her eller der fram en liten kvist som var brakt i sikkerhet, og som foldet seg ut i nye skudd. Slik holdt Gud alltid sin vernende hånd over den utvalgte slekten. Ingen ødeleggelse eller undergang kom over den, hvor ofte helvete enn tømte seg i stormløp og renker mot den!

Skimter dere en fjerde innskrift på Herren Jesu stamtre, så må det være hans eget ord: «Menneskesønnen er kommet for å søke og frelse det som var

fortapt» (Luk 19,10), eller apostelens ord: «Derfor skammer han seg ikke ved å kalle dem brødre» (Hebr 2,11).

For et nådens lys som stråler om kronen på dette treet! For en glans av Guds kjærlighet til syndere som lyser som paradisets solskinn over greinene! Se på de enkelte personene som danner leddene i Herrens slektskjede! Hva er de vel annet enn levende hieroglyfer, fulle av mild og trøsterik mening!

Det første dere legger merke til, er at Kristi familie det meste av tiden var en ringe og uanselig slekt i verdens øyne. Abraham, sønn av hedningen Tarah, hva var han før Herren kalte ham? Hva var Boas og Obed, disse bøndene i Betlehem, og David, gjeteren fra Betlehems marker? Riktignok ble Davids etterkommere en tid født som kongebarn, men bare for snart å synke tilbake i den dunkelheten de var kommet fra. Etter fangenskapet i Babel møter vi dem igjen i borgerstandens laveste lag, som håndverkere, snekkere, vevere og så videre.

Se, slik møter vi allerede i Kristi stamtavle et forvarsel om det Herren selv senere vitnet: «Evangeliet forkynnes for fattige» (Luk 7,22). Og allerede om stamfedrene til den store syndervennen gjaldt det Paulus senere sa: «Ikke mange vise etter kjødet ble kalt, ikke mange mektige, ikke mange av høy ætt. Men det dåraktige i verden, det utvalgte Gud seg» (1 Kor 1,26–27).

Personene i stamtreet er alle slike som nåden er blitt stor over. De står for oss som minnesmerker og lysende eksempler på barmhjertighet. De er mennesker som først begynte å bli noe da det behaget Gud å gjøre noe av dem, til ære for hans hellige nåde.

Hva hadde vel Juda gjort for å fortjene at Gud gjorde ham til Kristi stamfar, og ikke Josef eller Ruben? Hva hadde selv Abraham gjort for å bli verdig til å bli kalt ut blant hedningene og utpekt til stamfar for den lovede mellommannen? Hvordan vant David den æren at Messias skulle kalles «Davids sønn»?

Ja, se dere om, og dere skal bare sjelden finne grunnen til den høye opphøyelsen hos disse utvalgte selv. Det er åpenbart ment som et fingerpek til oss: Herren Kristi åndelige hus består av nådebarn, ingen egen verdighet teller her, og her blir ingen annen fortjeneste anerkjent enn **Hodets**!

Ser vi nærmere på vår Herres stamfedre, møter vi til og med enkelte hedninger blant dem. Moabittinnen Rut var hedning; hedning var også kanaaneerinnen Rahab. For et vennlig vink! Ja, den lovede skulle komme for å bryte gjennom jødedommens skranker med sitt frelsende lys. Han skulle også la seg finne av dem som ikke søkte ham, og si til dem som ikke spurte etter ham: «Se, her er jeg, her er jeg!» (Jes 65,1). Også ørkenens forvillede sønn skulle se hans ansikt og bli helbredet; også det forlatte barnet i dødens skygge skulle glede og fryde seg over hans nåde.

Et slikt barn var også du en gang, mitt kjære fedreland! Og stadig lenger ut skal ordet som frelser verden, nå: «Stå opp, bli lys! For ditt lys kommer, og Herrens herlighet går opp over deg» (Jes 60,1).

Se nå også på Jesu stamfedre fra den moralske siden! Hva slags mennesker var de? Bare hellige mennesker, kjent for ustraffelighet og dyd? Det skulle en tro, men det viser seg å være helt annerledes!

Gå enda en gang gjennom denne linjen og mønstre den helt fra begynnelsen! Se, der er Juda, og han møter dere sannelig ikke i uskyldens hvite drakt. Der er Rahab, og dere vet jo hvor hun hørte hjemme før Gud tok seg av henne. Der er David, og svært betegnende står det om ham: Han fikk Salomo «med Urias kone» (Matt 1,6). Der er Manasse, mannen med de blodstenkte hendene bak fengselsgitteret! Hva sier dere om dette selskapet? Se, slike syndere skammer himmelens Herre seg ikke ved å kalle brødre!

Å, at Messias står fram midt blant slike mennesker, hvor tydelig forkynner ikke det den store sannheten: «Der synden ble stor, ble nåden enda større!» (Rom 5,20).

Hvor mektig basunerer ikke dette ut i verden at Jesu sendelse slett ikke bygger på noen menneskelig verdighet! Hvor trøsterikt viser det ikke at ingen synder, om han så var den groveste blant de grove, noen gang har grunn til å regne seg utelukket fra nåden i Kristus for syndenes skyld! Og hvor inntrengende og oppmuntrende roper det ikke til de redde og motløse i nåderikets forgård: «Ja, Menneskesønnen er kommet for å søke og frelse det som var fortapt!»

Riktignok kunne noen ta anstøt av rekken av overtredere som slynger seg gjennom Jesu slektsregister. Vi tar så lite anstøt av den at vi tvert imot blir oppmuntret og styrket av den. For oss er den et langt gladere syn enn en rekke av bare dydshelter og hellige ville ha vært.

Kaster vi enda et blikk på personene i stamtreet, gjør vi til slutt to iakttakelser. For det første møter vi blant disse fedrene flere som riktignok var kommet i pakt med Gud, men som senere ble revet med i alvorlige frafall, og som likevel ikke mistet plassen sin blant løftets arvinger. Peker ikke det mot sannheten at Kristus «tok gaver blant menneskene, også blant de gjenstridige» (Sal 68,19)?

For det andre finner vi riktignok slektninger av ypperstepresten Aron i slektsregisteret, men ingen av Moses' etterkommere. Enda en betydningsfull omstendighet! I Jesu husholdning går det ikke etter gjerningshellighetens grunnsetninger og regler; her er det nåden, og bare nåden, som styrer. «Kristus er lovens endemål, til rettferdighet for hver den som tror» (Rom 10,4).

Hvor mye forbilde lå det ikke også i den ærefulle og trygge stillingen disse forfedrene til Kristus etter kjødet kunne glede seg over, et forbilde på noe som først i høyere forstand skulle bli virkelighet i Herrens åndelige familie! De var jo alltid de første og mest ansette i folket. Hvor de kom, ble de møtt med den dypeste ærbødighet og den mest håpefulle kjærlighet.

Hvor hardt ville ikke den ha måttet bøte som hadde villet gjøre dem noe imot! Han ville jo på forbrytersk vis ha forgrepet seg på nåderikets støtter og bærerne av den saligste framtid. Det ville ha blitt regnet som noe enda verre enn majestetsfornærmelse, og med rette.

Men hva skyldtes den høye anseelsen og den trygge stillingen disse menneskene hadde? Ikke seg selv, men ene og alene slektskapet med Kristus. Det store skuddet som skulle komme av dem, bar dem, og de strålte i hans glans.

Og i dette var de et betydningsfullt forbilde på det som er uendelig mye høyere og saligere hos de forløste som etter Ånden er podet inn i Jesus! De er utstyrt med en usigelig herlighet, og likevel er og har de ingenting av dette i seg selv.

Alt har de bare i ham som «for oss er blitt visdom fra Gud, rettferdighet og helliggjørelse og forløsning» (1 Kor 1,30).

De utgjør nå Jesu stamtre i en mer herliggjort skikkelse, bare med den forskjell at Jesus her ikke lenger er en grein på treet, men roten det spirer fram av og har sitt liv fra. Det skyter nå kvister og greiner, og greinene er vi, så sant vi får del i hans natur.

Å, måtte kronen på dette treet bli stadig frodigere, og måtte Herrens egne løfter bli oppfylt på ham selv: «Dine barn er som oljekvister rundt om ditt bord» (Sal 128,3), og løftet til Abraham om en ætt like tallrik som stjernene på himmelen (1 Mos 15,5)!

Men tilbake til den skjebnesvangre scenen i Jerusalem, der helvete endelig ser ut til å lykkes med dødsslaget mot Messias' slektslinje! Atalja har fullført sin skrekkelige forbrytelse mot Akasjas barn. Hun tror i alle fall at alle sammen, også diebarnet, ligger med gjennomborede hjerter i gravene på hennes blodige åker. I stedet for sørgeflor vaier triumf- og gledesfaner omkring gravsteinene deres.

Akk, hvilken sorg og klage må det ikke ha vakt hos de stille i landet da nyheten om denne grufulle hendelsen også nådde dem! Hvordan må de ikke da i sine dypt rystede sjeler ha ropt og spurt: «Israels vokter! Sover og slumrer du? Tenker du ikke lenger på løftene dine?» «Akk, se! Nå er det ute med oss, håpet vårt var forgjeves!»

Det var jo en hendelse ikke helt ulik det senere barnemordet i Betlehem. Israel så plutselig sitt saligste håp druknet i en blodstrøm.

Men ingen strøm, enten av blod eller av flammende ild fra avgrunnen, kan noen gang rive bort eller sluke så mye som en stavelse av det Herren en gang har lovt sine. Bølger som vekker angst, kan bruse over det. Men det som er sterkere enn alt, det som igjen dukker seierrikt opp av alle dyp, det som bryter gjennom alle fengsler og overvinner hver motstander, det er det ordet han en gang har gitt oss i sine løfter.

II.

Denne trøsterike sannheten blir bekreftet på nytt i historien vår. En skulle knapt tro det, for Atalja ser virkelig ut til å ha truffet Guds løfte i selve roten. Likevel er det ennå en svak spire igjen, selv om hun tror at også den er tilintetgjort: lille Joasj. I ham blir den velsignede Davidsstammen holdt oppe, i alle fall for en tid.

I det indre livet blir bønnen eller lengselen etter Herren ofte en slik Joasj for oss. I engstelig sorg synes vi å se at alle kjennetegn på gjenfødelsen er slukket hos oss, bortsett fra dette siste åndelige livstegnet. Bare til det klamrer vi oss ennå i håpet om at vi likevel er Guds barn. Som en gruvearbeider i gravmørket under jorden engstelig passer på den eneste lampen som lyser for ham i de mørke, kronglete gangene, slik passer vi da, nær fortvilelsen, på dette siste livstegnet, den eneste trøstestjernen som ennå lyser i mørket vårt.

Og ser det ut til at også det holder på å slukne, og det kan lett skje, akk, da ligner vi en mor som i sorg har drømt at hennes eneste barn lå for døden. Hun våkner av den tunge drømmen, farer forferdet opp av sengen og lister seg med

lampen i hånden bort til vuggen. Hun bøyer seg ømt over den og lytter lenge til den lilles pust for å bli beroliget.

Å, hvor inderlig lykkelig blir hun ikke når hun hører at det lille brystet hever og senker seg jevnt og rolig, og hun kan legge seg til ro igjen i vissheten: Det var bare en vond drøm; han lever! Min kjære lever!

I Joasj skal altså Akasjas familie og Davids stamme holdes oppe. I Guds hjerte står dette «skal». Så frykt da ikke lenger for gutten! Om de sterkere faller: Øyestenen i vuggen, den forlatte, den vergeløse, skal leve!

Ja, sov du bare rolig, du kjære barn! Hvor fryktelig natten enn er som senker seg omkring deg, hvor lumsk de morderiske dolkene enn blir trukket: Sov og frykt ikke, kjære gutt! Brødrene dine ligger riktignok alt og raller i sitt blod; også for ditt unge, svake hjerte er stålet allerede slipt. Føttene dine kan ennå ikke bære deg på flukt, hendene dine er ennå for svake til å verge deg, og barnlighet, uskyld og tårer kan ikke røre et hjerte som Ataljas.

Likevel: Sov rolig! Ingen engstelig drøm skal plage deg, ingen tung anelse skal komme nær sengen din! Den evige kjærligheten dekker deg med sine vinger, og ingen borg er så trygg som den du er i. Om så verden styrtet sammen over vuggen din, ville ruinene bare hvelve seg til et vernende tak. Og om avgrunnens ildbølger rullet over jorden, ville de møte en klippe foran den lille sengen din og brytes mot den.

Å, du tause og likevel så mektige forkynner av at Guds utvalgte er trygge! Det betyr ikke at redsler ikke kan samle seg om dem, slik de samlet seg om deg. Grusommere fiender kan slå vognborg om dem, mer morderiske dolker kan trekkes mot dem, større farer kan true dem.

Men hva som enn går sammen mot dem, kan de likevel, som du, hvile trygt. Så sant Herren lever, han som har tegnet dem i sine hender (Jes 49,16), skal de komme uskadde og frelst ut av hver morderhule. Og så mange truende skyer som trekker sammen over dem, så mange salmer om Herrens trofasthet kan de allerede på forhånd stemme harpene sine til.

Hvordan gikk så redningen av vår Joasj for seg? Ikke ved et under, om en da ikke også vil kalle det et under at den store Gud ved sin Ånd stiger ned i et stakkars menneskehjerte, og der i det skjulte styrer sinnelag, tanker og vilje og bøyer det dit han vil.

Denne gangen måtte Josjeba, yppersteprestens hustru, være Herrens redskap for hans vernende nåde. Hun var en av Jorams døtre, men med en annen mor enn Atalja, og altså halvsøster til den avdøde kong Akasja. Om hun bare tilfeldigvis, som det heter, var i kongeborgen i dette øyeblikket, eller om en eller annen embetsplikt gjorde at hun bodde på slottet til visse tider, blir ikke fortalt. Det vi vet, er at i den timen Atalja hadde fastsatt for mordet, var heldigvis også den trofaste Josjeba under slottets tak.

Det var natt; alt lå i dyp ro. Da blir Josjeba skremt opp av søvnen, enten av en fryktelig drøm eller av selve larmen fra mordet! Å, hvem kan beskrive redselen hennes! Idet hun våkner, synes hun å høre noe som halvkvalte dødsrallinger fra prinsenes rom. Straks aner hun hva som skjer, for hun kjente Atalja. Sannelig et øyeblikk som kunne ha lammet selv den modigste!

Men Josjeba mister ikke fatningen. Hennes første tanke er lille Joasj og hvordan han kan reddes. Hun farer opp av sengen og skynder seg til kammeret, som kanskje lå like ved, der øyestenen sover under ammens tilsyn. Hun vekker ammen, hvisker til henne hvilke skrekkelige ting som skjer i slottet, og får henne til straks å forlate det grufulle huset med gutten og følge henne. Den forskrekkede ammen nøler ikke et øyeblikk.

Den lille blir tatt opp av vuggen, nøye svøpt og tildekket og båret ut gjennom en av slottets bakdører til tempelet, der den store sidebygningen rommet boligen til Josjeba og mannen hennes.

Ypperstepresten Jojada blir svært overrasket over dette nattlige besøket. Når han får vite hva det betyr, priser han, dypt rystet, men også inderlig glad, Guds trofasthet, som i dette lille skuddet ville redde den velsignede kongestammen fra helvetes mordsverd. Han gir ammen et hemmelig rom i bakgården til den romslige presteboligen. Der kunne hun, skjult for verdens blikk og trygg mot forræderi, pleie det løfterike barnet fram til den timen Herren hadde bestemt.

Der, i skjult stillhet, vokste det fagre Davidsskuddet nå opp, tett ved helligdommen og alteret. Ingen visste at han var der, unntatt de tre: Josjeba, ammen og ypperstepresten. Der grønnet den spede kvisten, som om Gud hadde gjemt den i et hellig skrin, og den var sannelig den dyreste av alle tempelets skatter. Den bar i seg spiren til det store livets tre, som en gang skulle bre sin salige skygge ut over hele verden.

Atalja aner ikke at det unge skuddet ennå lever. Hun tror at også han er rammet av den blodige skjebnen. Og hun er desto sikrere på det fordi yndlingene hennes ivrig styrker henne i den troen, enda de nok ble sterkt forskrekket da de fant Joasjs vugge tom. Heller ikke de kunne finne ut hva som hadde skjedd med den lille, og de måtte derfor gå ut fra at han var ført bort.

Selvtilfreds og uforstyrret brisker hun seg på sønnens trone, mens øksen, uten at hun vet det, allerede ligger ved roten av det herredømmet hun har tilranet seg ved mord: i det skjulte barnet.

Å, hvor mange ganger har ikke Atalja og det hun gjorde, siden gjentatt seg i antikristelige ulver og fortapelsens barn! Også de har, beruset av de helliges blod, kjent seg stolte i den tro at de nå hadde utryddet lysets rike fra jorden og for framtiden skulle være alene om makten.

Men et sted – om ikke i et tempel, så kanskje i et kloster, et verksted eller under stråtaket på en hytte på landet (tenk på Buscherhof i vårt nabolag!), ja, til og med i et gjetertelt – vokste den åndelige makten allerede fram i stillhet og ble styrket. Mot den skulle fiendenes stolthet knuses, og ved den skulle de gå til grunne med all sin triumf og sitt herredømme. Den ble pleiet av opphøyde prestehender, høyere enn Jojadas, fordi vi ennå ikke var blitt «som Sodoma» og lignet «Gomorra», og fordi Gud hadde latt det «bli tilbake en liten rest» (Jes 1,9). (*Buscherhof: martyren Adolf Clarenbachs fødested.*)

For Kristi motstandere blant oss, som hviler trygt i sin kjødelige sikkerhet og sitter på sine vaklende troner av innbilt visdom, rettferdighet og dyd, ligger øksen som skal felle dem, i Skriftens tempel. Det er Moses; det er loven; det er ordet: «Den som ikke vil tro på Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir

over ham» (Joh 3,36). Også de drømmer om trygghet og ro; men: «Fienden er etter deg, Benjamin!» (Hos 5,8). Gjerningene deres skal omringe dem. De slår leir på en vulkan der den varslende tordenen allerede ruller i dypet!

Atalja herjet nå i Juda, slik moren Jesabel en gang hadde gjort i Israel. Dyrkelsen av Herren skulle utryddes, og Ba'al skulle være Gud. Offerhaugene og lundene kom til ære igjen; avgudsdyrkende skjenselsfester var dagligdags; sannhetens rike syntes nær ved å gå under; de i Israel som var bestemt på å holde fast ved fedrenes tro, var ikke lenger sikre på livet.

Å, en slik nødens og trengselens tid hadde de fromme knapt hatt før! For selv om det også tidligere kom stor angst over dem, sto likevel Messiasløftets milde, lyse stjerne på den mørke himmelen og brøt mektig gjennom skyggene og spredte dem. Nå var også håpet om at den lovede skulle komme, slukket. Det kom i tillegg til trengslene under det ugudelige styret og gjorde jammeren fullkommen. De måtte tro at det ikke var en eneste bloddråpe igjen av Davids stamme, og slik var de troende nær ved å fortvile.

Riktignok engster troende seg av og til uten grunn. Også den gang burde de ha tenkt som Abraham i sin tid: Gud, den sanne og trofaste, vil heller vekke en av de myrdede kongesønnene opp fra døden enn la en stavelse av løftene som er knyttet til dem, falle til jorden.

Men å tro selv der det ikke lenger er noe å se, kan iblant synes umulig selv for de sterkeste og mest modne blant dem. Hør likevel hvor trøsterikt Skriften taler: «Er vi troløse,» sier den, «så forblir han trofast. For han kan ikke fornekte seg selv» (2 Tim 2,13).

Minner for øvrig ikke Joasj, innestengt i tempelet, oss også om den guddommelige skapningen, det nye mennesket i Guds barn? Hvilke farer kan ikke også omringe det nå og da! Djevelen utenfor og synden i kjødet innenfor truer med å myrde det. Fryktelig tvil trekker mordstålet mot det. Bekymringen for denne verdens ting får igjen rom og styrke i kjødet, så mye at det nye mennesket synes bundet og lammet i alle lemmer. Ja, det synes dødt, for vi kan ikke lenger merke noen bevegelse hos det; det synes utslettet.

Men hva som enn rammer det: En virkelig undergang er aldri å frykte for denne indre Joasj. Guds skapning består; den er skapt for evigheten.

Om menneskeøyne ikke lenger kan se det nye, guddommelige jeget, så er det likevel ennå der, dette mennesket av Gud. Et stille, lukket bakkammer i hjertet vårt skjuler det.

Tre kjenner det og ser det, nå som før: den store ypperstepresten, som det stammer fra; ammen, Den Hellige Ånd, som nærer og pleier det; og en opphøyd Josjeba, den evig trofaste, stadig vernende morskjærligheten i himmelen. Disse tre vender aldri mer blikket, hjertet og hånden bort fra det, selv om det er trådt i bakgrunnen. Det er deres verk; det forblir deres øyesten og pleiebarn.

Den tid skal komme da det, kanskje lenge savnet, igjen bryter fram fra skjulestedet og sløret, uskadd, ja, med ny kraft og friskhet. Og da er det ikke synden, ikke kjødet, ikke denne verdens vesen eller noe annet av det som kan ha truet det, som står igjen. Nei, det er han, den Joasj som er født av Gud og trofast bevart, som står igjen som seierherre på valplassen.

III.

Seks år er gått. For Joasj var det år fulle av stille forberedelse ved bønn og undervisning i folkets historie; for de stille i landet var det seks år med sorg og skrekk. Da får ypperstepresten et vink fra det høye om at den timen er inne som Herren har satt for Ataljas fall og for å la den rettmessige tronarvingen tre fram. Sammen med vinket kommer også Guds befaling om hvordan presten skal gå fram når den store hemmeligheten skal kunngjøres, og ved salvingen og kroningen, som skal skje uten opphold.

Det må ha vært tungt for Jojada å bære på sin dyrebare hemmelighet i de seks årene. Tenk deg å være i hans sted: å kunne forvandle klagen hos dem som gråt i Sion, til jubel med ett eneste ord, og likevel måtte holde dette salige budskapet for seg selv i hele seks år!

Jojada tar imot befalingen med stor glede. Det er som om et fjell velter fra hjertet hans når han ser hundremannsførerne og en flokk lojale offiserer og livvakter samlet omkring seg i Herrens hus, og skal til å innvie dem i hva saken egentlig gjelder.

Det var et viktig øyeblikk. Jojada prøver først å finne ut hvordan de forsamlede egentlig stiller seg til Atalja og hennes yndlinger og fortrolige, som så åpent og hånlig tråkket Israels egenart som folk under føttene. Deretter antyder han så vidt hemmeligheten sin.

Når han er sikker på hva de mener, slutter han høytidelig et forbund med dem og tar dem i ed foran helligdommens alter: Om han kunne føre fram for dem en rettmessig arving til Judas septer, et ekte Davidsskudd, skulle de, så sant Herren lever, forplikte seg ikke bare til selv å tjene ham med liv og blod, men også til å bruke all sin innflytelse for å skaffe ham folkets hyllest!

Etter denne innledningen befaler ypperstepresten at kong Davids spyd, skjold og sverd, som ble oppbevart i tempelet, skal bæres fram. Han ber mennene væpne seg med dem og gir hver flokk sin bestemte plass i Herrens hus.

Når de har tatt oppstilling, skjelvende av forventning om det som skulle skje, åpner han en sidedør. Sammen med den fromme Josjeba og den trofaste ammen kommer Guds lille myndling inn, en vakker, frisk gutt, Israels glade håp, Kristi rot etter kjødet.

Jojada, omgitt av sønnene sine, som også var prester, tar ham dypt beveget og ærbødig i hånden og fører ham bort til søylen der kongene pleide å stå. Han gir ham Mose lovbok, Israels grunnlov og frihetsbrev, i høyre hånd, salver hodet hans i Herrens navn og setter så den hellige kronen på ham. I samme øyeblikk begynner trompetene å lyde, de væpnede klapper i hendene, beruset av glede, og som en storm bruser hyllingsropet gjennom tempelet: «Kongen leve! Israels konge leve!»

Og ropet dør ikke hen mellom tempelets søyler, men bryter ut gjennom den åpne porten og ut i byens gater. Fra hus til hus, fra munn til munn flyr nyheten om det utrolige som nettopp har hendt, og etter få øyeblikk er tempelberget dekket av en mengde mennesker som strømmer til. Stadig sterkere blir jubelen. Med tusen stemmer stiger den mot himmelen som et brusende hav. Overalt

hvor de skingrende trompetene og harpetonene bærer den, får den fulltonende gjenklang.

Bare to steder blir det stille: i husene til dronningens tilhengere, der det bare viser seg bleke ansikter og forstyrrede miner, og i de troendes hytter, der alle ligger i støvet og tilber, og der det første inntrykket er skam, takk og glede.

Også Atalja merker den brusende larmen i kongeborgen sin og hører folk mumle om hva den betyr. Straks skynder hun seg selv til Moria-berget, fulgt av noen av yndlingene som ennå var henne tro. Der ser hun den kronede gutten ved kongesøylen, prestene og livvaktene i høytidsdrakt ved hans side og den gledesberusede mengden omkring ham, som jubler og hyller ham.

Hadde himmelens lyn stått til hennes rådighet i dette øyeblikket, ville ingen i Israel ha sluppet unna, og ikke én stein i tempelet ville ha blitt liggende på en annen. Men denne gangen var det hennes eget hode som var utsett som skive for Guds hevnstråler. Der står hun, og i sin avmakt har hun ikke annet å gjøre enn å flerre klærne sine i fortvilet raseri og med skriket «Opprør, opprør!» (2 Kong 11,14) stige ned fra den blodflekkede tronen hun hadde hersket fra, med et styre merket av tusen skjensler og dårskaper.

I hans navn som er «en fortærende ild» for sine fiender, befaler Jojada høvedsmennene å føre den forbannede ut mellom rekkene, og pålegger dem å hogge ned uten nåde enhver som våger å ta dronningens parti. Ingen våger det. Jesabels datter blir grepet og ført bort, omgitt av lynende blanke våpen, og ved den såkalte Hesteporten, der den fører inn til kongens hus, ved palasset hennes, blir hun drept med sverd.

I blodet hennes blinker Skriftens ord: «Den ugudeliges lys skal bli slokt» (Job 18,5). Over liket hennes lyder ordene: «Så tråkket jeg på dem i min vrede og trampet dem i stykker i min harme» (Jes 63,3).

Etter denne blodsdommen slutter Jojada en pakt mellom Herren, kongen og folket, om at de igjen skulle være Herrens folk, og deretter mellom folket og kongen, om at de i Herrens navn skulle være ham lydige. Da styrter mengden, full av hellig iver, inn i Ba'als hus. Skjenselstempelet blir omringet, alterne og bildene der revet ned, og **Mattan**, presten, drept foran alterne.

Så besetter ypperstepresten igjen embetene i Herrens hus og pålegger prestene og levittene på ny å gjøre sin hellige tjeneste etter lovens forskrifter. Deretter blir den unge kongen ført til kongeslottet og satt på tronen, «og hele folkemengden gledet seg, og byen var rolig», melder historien. «Joasj var sju år gammel da han ble konge» (2 Kong 11,20–21), og «Joasj gjorde det som var rett i Herrens øyne, hele den tiden presten Jojada veiledet ham» (2 Kong 12,2).

Se, der har dere historien! Hvor finnes det en hendelse som i høyere grad viser Herrens herlighet og visdommen og trofastheten i hans styre, enn denne? Hvor vakkert løser han ikke de vanskeligste floker og baner vei for planene sine fram til målet, selv over fjell av hindringer! **Hva** han enn har lovt, la det alltid være nok for deg at **han** har lovt det!

Løftene hans kan gå underlige veier. De går gjennom hendelser som står mot dem som **nei** mot **ja** men de går bare **igjennom** dem. Tålmodighet! De dukker

opp igjen fra alle bølgene som skjuler dem, og det **endelige** utfallet setter den evige sannhets stempel på dem så tydelig at en kan ta og føle på det.

Herren går en stille, men storslått gang i sitt styre. Ville han bare vise sin **makt** når han fullfører sine rådslutninger, ville nok alt nå målet raskere og mer synlig, og vi ville bli spart for mange sorger, bekymringer og tvil.

Men **alle** hans fullkommenheter skal få anledning til å vise sin glans i gjerningene hans, og derfor må trådene i omstendighetene og hendelsene så ofte krysse hverandre og slynge seg så underlig inn i hverandre. Hans makt trenger motstand som bakgrunn, hans trofasthet trenger farer, hans visdom floker, hans nåde den benådedes åpenbare uverdighet, hans barmhjertighet trang, nød og elendighet. Jo flere slipte flater et glass har, desto rikere fargespill gir det **ene** sollyset på én og samme gang.

Hvor skjult du enn går, min bror i Herren, og hvor åndelig fattig du enn synes du er: Å, når du i din fattigdom håper på Jesus, så la ikke det holde deg tilbake fra å se ditt bilde i Joasj og din egen historie i hans! Om du er aldri så ukjent for verden, ja, delvis skjult selv for dine **brødre**: Du er likevel, i din skrøpelighets dunkle forkledning, et kongebarn som har funnet et tilfluktssted i hans tempel, om enn ikke ved alteret, men bare i et skjult bakkammer, og som blir pleiet av en stor prests hender!

Jeg vet ikke hva som er besluttet om deg. Men en gang slår den timen, om den så er den siste i ditt jordiske liv, da døren til din tårehytte åpner seg. Da roper han som du ikke forgjeves har betrodd deg til, et salig «Kom fram!» til deg. Livvakter i klær som lyser som lynet, går bort til deg for å pryde deg med smykket og kronen til kong David, han som har et evig herredømme, og seiersskaren som ingen kan telle, jubler sitt tusenstemmige «Velkommen!» til deg.

Men da er det helvetes tur til å senke hodet i skam, og en fiendtlig verdens Atalja skal stusse og tie, rød av skam! Du derimot stiger opp til den høye himmelske gleden som aldri visner, og priser med høy jubel ham som det med rette står skrevet om: «De så opp til ham og strålte av glede, og deres ansikt rødmet aldri av skam» (Sal 34,6).

Og slik det går deg, skal det en gang gå hele hans menighet. «Frykt ikke, Jakob, du usle makk! … Jeg hjelper deg» (Jes 41,14). Gutten Joasj er et forvarsel om dens framtid. Også for den ligger krone og kongekappe allerede ferdige, selv om en tiggerfille nå knapt dekker nakenheten dens. Ta derfor frimodig imot herligheten på forskudd i tro, til innvielsens dag kommer!

Den tid skal ikke utebli da det skal hete til den: «Rop med fryd, Sions datter! Rop høyt, Jerusalems datter! Se, din konge kommer til deg» (Sak 9,9). «På den dagen skal Herren verne Jerusalems innbyggere. Den iblant dem som snubler, skal på den dagen være som David. Og Davids hus skal være som Gud, som Herrens engel foran dem» (Sak 12,8).

Vær trøstig, selv om du ser en hær
av fiender som ruster seg!
Din egen er du ikke mer,
en Annen skal beskytte deg.
Snart klar igjen du himlen ser,

om den i skyer nå er svøpt;
du er jo ikke din egen mer,
med blod har **Herren** selv deg kjøpt.

Om motgang deg forfølge vil,
så frykt dog ikke for dens brodd!
Deg selv du ikke hører til,
og Gud er stor i råd og dåd.
Mist ikke motet i største nød,
for hvem er vel så sterk som han er?
Og du, i livet som i **død**,
er **hans** og ikke din egen mer!

VII. Sykeleiet

«Visste også du, om enn først på denne din dag, hva som tjener til din fred!» Slik sier Herren med tårer i øynene til den ubotferdige byen Jerusalem (Luk 19,42).

Alt som lever, har *sin* dag. Hver enkelt av oss har fått et visst antall dager og år på jorden. Tiden er kort og flyktig, selv for den som får leve lengst. Skriften, som pleier å måle og vurdere alt ut fra evigheten, gir svært lite for hvor lenge vi lever. Den kaller jordlivet vårt en *skygge*, en *drøm*, en *røyk*, et *pust*. Den sier: «Se, som en håndsbredd har du satt mine dager, min livstid er som intet for deg» (Sal 39,6).

Like lite som Skriften gir for hvor *lenge* vi lever her, like høyt setter den *verdien* av dette livet. Den flyktige skyggen, det forgjengelige intet, den svinnende drømmen kaller Skriften samtidig en «*nådens tid*», en «*frelsens dag*», et «*nådens år*». Ja, den ser den korte levetiden som *evighetens forgård*, og den knytter *himmel* eller *helvete* til hvordan vi bruker den.

Etter Skriften har vi fått livet for én eneste hensikt. I det korte *nå* skal *alt* innrettes med tanke på det lange *en gang* ja, her skal grunnen legges til et evig liv. Den som ikke regner alt annet som ringe og setter det til side for dette målet, som rekker inn i evigheten, ødsler uforsvarlig bort den kostbare skatten som tiden er, og som Gud har gitt oss. Og akk, hvor mange blant oss må ikke godta anklagen for at de til nå har sløst den fryktelig bort!

Når dere ser over den *lasten* dere til nå har ført med dere fra fortiden, i livsbåten som stormen har kastet hit og dit, hva er det da? Småtterier og ballast: minner, bilder og goder som dere ikke har vunnet noe med for evigheten!

Hva har det gitt dere for det hinsidige at dere åt og drakk og sørget for tak over hodet og klær? Hva hjelper det dere at dere oppdro barna for verden og gjorde dem til helvetes barn, at dere skaffet dere og dem en klingende skatt? Hva hjelper «den urettferdige mammon»? Kjenner dere ikke det fryktelige ordet som ble sagt til den rike bonden i evangeliet: «Du dåre! I denne natt kreves din sjel av deg. Hvem skal så ha det du har samlet?» (Luk 12,20).

At dere har drukket både det ene og det andre av gledens beger, hva gagner det? «Verden forgår og dens lyst» (1 Joh 2,17). At dere kanskje har vunnet en ærekrans ved verdens bifall eller beundring, hva betyr det? Han som har det siste og avgjørende ordet, måler med et annet mål enn verden. Han lar det skinnende og brennende lyset fra sin hellige lov falle på dagene deres, og i det lyset viser livet deres seg som et syndeliv, enten dere tror det eller ikke.

«Hva?» Ja, dere står som *misgjerningsmenn* for hans dom. «Som misgjerningsmenn?» Ja, nettopp som det, dere som ikke har levd for Gud og hans ære, men til nå bare har levd og rørt dere i egenkjærlighetens og egennyttens forbannede element.

Dere vendte Den Evige ryggen. Dere søkte bare deres egen ære, ikke hans navns. Dere satte Egypts kjøttgryter høyere enn skattene i Det nye testamente. Selv om det *ytre livet* deres var pyntet, har dere levd med et *sinn* som er fremmed for Gud. Dere har overlatt fornuften til løgnen, samvittigheten til det grufulleste selvbedrag, viljen til egenkjærlighetens herredømme og hjertet til kjødets lyster.

Der står dere nå. Sjelene deres er som et øde land; de har ikke *fred*, bare *dødens ro*. Dere bærer ingen spire til evig liv i brystet, ikke noe vitnesbyrd om at dere har rett til å være Guds barn, ikke noe håp om himmelsk herlighet. Å, dere stakkars, ulykkelige mennesker!

Og hva ser jeg? Det er folk blant dere som alt har alderdommens snø på hodet og dødsdommen skrevet i pannen. Det er folk som står som ensomme trær, fordi døden for lengst har hogd ned skogen av ungdomsvenner rundt dem. Og å, så mange ganger i livet og på alle slags måter, gjennom velsignelse og ulykke, er de allerede blitt advart, vekket, kalt bort fra den brede vei og sterkt minnet om det ene nødvendige.

Og hvordan finner jeg dem? Har de kommet til ettertanke? Slår de hendene sammen over seg selv? Roper de: «Å, dere forspilte år, dere bortkastede dager i vårt liv, anklag oss ikke!»? Ligger de gråtende i støvet og roper om nåde? Å nei, langt ifra!

Slik de har levd i tretti, førti, femti år, slik lever de fremdeles. Alt ved det gamle! Den ene med kortstokken i hånden i stedet for Bibelen, en annen bekymret for pengene sine i stedet for himmelens skatter, en tredje full av tom prat i stedet for sukk om barmhjertighet, en fjerde som bare jager etter det som frister gane og mage, i stedet for vannet som veller fram til evig liv.

En femte er fylt av den bitreste misnøye over at tiden flyr så fort, i stedet for å gråte i anger over at han har misbrukt tiden så uforsvarlig. Og akk, alle er de dessuten ivrig opptatt med å kaste bort den lille resten av nådetiden de har, slik de kastet bort årene før!

Å, fryktelig, fryktelig! Dere forblindede! Hva skal det bli av dere? Øksen ligger allerede ved roten av dere, dere trær som ikke bærer frukt (Matt 3,10)! Dommens sky stiger høyere og høyere på himmelen deres, og det er bare *ett skritt* mellom dere og det skjebnesvangre øyeblikket da Den Allmektiges tålmodighet tar slutt, og deres evige *forkastelse* blir avgjort!

«Visste også du, om enn først på denne din dag, hva som tjener til din fred!» Ja, ordet er alvorlig. Men hører dere ikke også den vennlig lokkende stemmen som lyder gjennom tordenen i ordet? Legg merke til det: Det er altså mulig å vite hva som tjener til ens fred. Freden er å finne, også *nå* Sannhetens munn sier det.

Men hva er *fred*? Fred er hellig ro, også overfor de bortkastede årene. Fred er en stille sabbat i hjertet, hva som enn hender oss. Fred er frimodighet overfor Gud og mennesker. Fred er en frelst samvittighet som har øynene åpne for sin

skyld. Fred er en følelse av seier over verden, djevelen, døden og dommen. Fred er den største av alle skatter.

Men ingen filosofi gir den; hvordan skulle filosofien kunne rense fra synd? Ingen gjerning gir den; hvordan skulle en gjerning kunne rettferdiggjøre? Stig ned i hvilken gruve du vil, rist hvilket tre du vil, bank på hvilken dør i verden du vil! Den fattige verden kan ikke gi deg den. Det finnes bare én fred; bare Én har freden; bare Én gir den.

Kjenner dere ham som sier: «Dette har jeg talt til dere for at dere skal ha fred i meg. I verden har dere trengsel. Men vær frimodige! Jeg har overvunnet verden» (Joh 16,33)? Hans navn er «Fredsfyrste». Kom med meg til Elisjas hytte! Elisja skal legge ut på sin siste reise. Se i ham hva *Guds fred* er!

2 Kong 13,14–17

> Da Elisja var blitt rammet av den sykdommen som han døde av, kom Israels konge Joasj ned til ham. Han bøyde seg over ham, gråt og sa: Min far, min far! Israels vogner og ryttere! Da sa Elisja til ham: Hent en bue og noen piler! Så hentet han en bue og noen piler til ham. Og han sa til Israels konge: Legg din hånd på buen! Og han la hånden sin på den. Og Elisja la sine hender på kongens hender. Så sa han: Lukk opp vinduet mot øst! Og han lukket det opp. Da sa Elisja: Skyt! Så skjøt han. Da sa han: En frelsens pil fra Herren! En frelsens pil mot syrerne! Du skal slå syrerne i Afek og gjøre ende på dem.

Slik går da vår profets livsdag mot kveld, men slik solen går ned: stille og høytidelig, og velsignende ennå mens den går bort. For ham er det bare godt at han nå skal reise; over oss senker det seg et stille vemod.

Tenk at en kan leve seg slik inn i en mann og vokse sammen med ham i ånden, enda en aldri har sett ham, og enda han for flere tusen år siden har ristet jordens støv av føttene! For oss sto han opp igjen; for oss levde og vandret han på ny. Vi så inn i det milde blikket hans, riktignok bare i ånden, men som om det virkelig skjedde. Vi hørte den vennlige klangen i stemmen hans, og nå dør han fra oss. Ja, for oss dør han først nå, og hjertene våre blør!

Elisja syk, *begrått av sin konge*, men *profet til siste åndedrag*: Se, der har vi de tre overskriftene og utgangspunktene for denne betraktningen. Måtte nådens Ånd hvile over den!

I.

Også de siste hendelsene i vår profets jordiske liv, avskjedens dager, foregikk uten tvil i Jeriko. Her sto Elisjas hytte; her var det han mer enn noe annet sted kalte sitt hjem. For hjemmet vårt er ikke der vuggen vår sto, men der de ømmeste og helligste båndene gjorde oss lykkelige. Der vi puster inn den kjærlighetens luft som er født av Gud og derfor er badet i udødelighetens kilde, der er hjemmet vårt. Og hvor pustet Elisja denne himmelluften rikere og renere inn enn i Jeriko, i den fortrolige kretsen av «profetenes disipler»?

Når vi i dag nærmer oss boligen hans, akk, da er ikke alt lenger slik det var i går og i forgårs! Dere husker hvordan vi ved et av de tidligere besøkene møtte syreren Na'amans prektige følge foran Elisjas dør. En annen gang fant vi profetdisiplene glade og travelt opptatt. De var i ferd med å bygge nye boliger og anlegge nye vingårder, fordi de gamle ikke lenger hadde plass til alle som

strømmet til hver dag for å finne frelse og lærdom. Den gangen sto Elisja, ennå en sprek og kraftig mann, midt iblant dem og oppmuntret dem med vennlige ord.

Akk, hvor stille er det nå i bosetningen, som om den var utdødd! Det er som om et sørgeflor ligger over alt, og de unge mennene vi møter her og der, bøyer hodet i vemod og ser sorgfulle ut.

Vi vet hvorfor de sørger så stille. Det er ikke uten grunn at de er så nedslåtte. En tykk, mørk sky har trukket sammen over dem. Elisja, deres usigelig elskede, faderlige mester, ligger syk, og det står svært alvorlig til med ham; det kan de ikke skjule for seg selv. Derfor er det for dem som om deres egen livssol holder på å gå ned, som om den vakre, glade morgenen i livet deres går mot slutten og skal vike for en lang, sorgtung kveld.

Å, hvor gjerne ville ikke også de pakke ranselen og si til den kjære mannen: «Dit du går, vil også vi følge med!» I øyeblikket kjenner de ingen kjærere tanke enn å få legge ut sammen med sin åndelige far, liksom i samme skip som han, bort fra denne siden av livet, som nå er så ensom og berøvet all ynde, over til det hinsidige, der intet dødssverd lenger truer kjærlighetens bånd, og ingen avskjedstårer lenger renner.

Og jeg skjønner godt at de har det slik. Å, hvor må ikke denne høyt opplyste og likevel så hjertelige og evangelisk vennlige mannen ha vært alt for dem!

Det sies nok at en ikke må knytte seg slik til mennesker. Men det er lett å si for den som aldri har hatt et menneske som ble en Guds engel for ham. Det er lett for den som aldri har hatt noen som ble for ham det den støttende stammen er for den spede ranken, det fyrtårnet på den fjerne kysten er for sjømannen som er drevet ut av kurs, det gartneren som pleier, verner og vanner som en mor, er for den ensomme, forsmektende planten.

De høye ordene «Det var jo bare et menneske! Hva kan mennesker være for meg?» er altfor ofte bare en glinsende fariseerkappe kastet over skammen ved vår utakknemlighet, hjerteløshet og kulde.

Ja, jeg vet at hele min *frelse* er hos *Herren*. Likevel kjenner jeg mennesker som, hvis de går hjem før meg, vil gjøre jorden mer ensom og øde for meg, himmelen mer fortrolig og meg selv mer rede til å dra herfra. Og jeg priser meg lykkelig over at jeg har funnet slike sjeler på min livsvei. De kosteligste gavene jorden kan gi oss på Guds befaling, er ikke hester og kyr eller klingende mynt, men dyrebare, likesinnede mennesker som er forbundet med oss i Herren og står oss inderlig nær.

Kom, la oss gå inn til profeten! Vi åpner døren til et stille, beskjedent lite kammer, og se! Der ligger den dyrebare Guds mann, blek og syk, og akk, det er bare altfor tydelig at vi denne gangen kommer for å ta farvel. La oss bli stående noen øyeblikk på avstand og gi rom for de stille tankene som går gjennom oss!

Elisja syk! Hvor mange syke har han ikke helbredet! Selv døde har han kalt tilbake til livet!

Nå ligger han selv bundet av en tung sykdom ved gravens rand, men han får ikke oppleve noe under som helbreder ham eller reiser ham opp. Nei, han ønsker vel heller ikke noe slikt. Med glede setter han seil for vinden som skal

føre ham inn i havnen der Guds hvile er. Men selv om han hadde følt det annerledes, er det tvilsomt om han ville ha våget å gjøre mot seg selv det han ved under hadde gjort mot andre.

Guds menn sto i samme forhold til sine undergaver som vi står til våre åndelige nådegaver. De hadde disse gavene bare til Guds ære, slett ikke for sine egne personlige interesser, slik også vi har de kreftene til tro, til å overvinne og til helliggjørelse som er betrodd oss. Dessuten var gavene aldri deres eiendom, som de fritt kunne rå over. Tvert imot måtte de i hvert enkelt tilfelle ta imot dem på ny fra Herrens nådige hånd og bruke dem slik han bød.

Selv måtte de gå den samme troens vei som andre Guds tjenere. Det høye *embetet* deres fritok dem like lite som brødrene deres fra å bli ydmyket ved den samme smertelige erfaringen av egen avmakt og avhengighet, og fra å bli øvd i troen på det faste profetiske ord gjennom de samme gåtefulle og mørke førelsene. Også de måtte lære ordet: «Salige er de som ikke ser, og likevel tror» (Joh 20,29). Heller ikke de kunne gå utenom ordet: «*Han skal vokse, jeg skal avta*» (Joh 3,30).

Var de i det ene øyeblikket kraftige hyrder, var de i det neste svake lam. Sto de nå som bærere av Guds kraft på strålende høyder, lå de like etter sammen med andre syke i Guds sykehus, selv i nød etter styrke fra himmelen.

Ellers skiller vår profets sykeværelse seg ikke på noe punkt fra andre sykeværelser. Det går stille og rolig for seg der inne. Ingen hilsen lyder fra det høye; ingen åpenbaring fra himmelen er å se.

Riktignok er stedet høytidelig og hellig. Det er ikke bare vi som står rundt dødsleiet; Guds engler slår usett leir omkring det sammen med oss, ja, Herren selv er usynlig til stede. Paradisets porter åpner seg; fullendte rettferdige står rede til å ta jublende imot brodersjelen som vender hjem. Men alt dette er ting bare troens åndelige øye ser, og som det underlig rørte hjertet i beste fall aner. For sansene ligger det et tykt slør over det, som ingen kan se igjennom.

Troens vei går helt fram til det mørke punktet der øye og hjerte brister. Da løftes sløret, og vi begynner å *se*. Da stråler han oss i møte, han som har sagt: «Jeg … kommer igjen og skal ta dere til meg, for at også dere skal være der jeg er» (Joh 14,3).

Vi hører ikke lenger stemmen hans gjennom det skrevne ord, men båret av pusten fra hans egen munn. Syndens mørke drakt, som her nede ennå hyller inn den guddommelige naturen i oss, faller av for alltid. Omgitt av kjærlige hilsener og kor fra de himmelske kjenner vi oss ført over i lysets og den evige freds verden.

Elisja må gå dødens mørke vei, mens hans mester, tisbitten, fikk ta den herlige snarveien. Var Elisja derfor mindre Guds yndling enn Elia? Visst ikke! Hvor trøsterikt er det da at han må gå sammen med oss gjennom dødens mørke dal! Da kan ikke denne veien være vond eller farlig, og den må føre like sikkert til Fars hus som skybanen Elia svang seg opp på. Altså skal de himmelske lysene brenne også langs denne veien, og vennlige følgesvenner slutte seg til den ensomme vandreren.

Riktignok går kroppen tapt her; og hvem ville ikke med Paulus heller bli «overkledd» enn «avkledd» (2 Kor 5,4)? Men når vi gir fra oss vårt syndige kjød, fullføres den rekken av offer som den evige kjærlighets visdom har lagt på alle forløste. Og når vi ser den siste resten av den gamle Adams natur synke sammen i døden med *kjødet*, så ofrer vi det dessuten ikke til ødeleggende makter. Vi ofrer det til Herren, som i sin tid skal gjøre det levende igjen, ja, gi det tilbake til ånden, åndelig og forklart.

Og la ingen være engstelig for tiden imellom, som om han da måtte være naken og uten kledning! «Vi vet jo», sier vi med Paulus, «at om det teltet vi lever i på jorden (kroppen) blir brutt ned, så har vi en bygning som er av Gud (et nytt redskap for sjelen, selv om det er forskjellig fra *oppstandelseskroppen*), et hus som ikke er gjort med hender (men beredt av Gud), evig (udødelig), i himmelen (ikke himmelen selv, men i himmelen)» (2 Kor 5,1).

Elisja vet at han har fullført dagsverket sitt, og at evigheten er nær. Men han gruer seg ikke, for han er ikke som «de andre, de som ikke har håp» (1 Tess 4,13).

Overfladiske folk har nok villet påstå at tanken på et liv etter døden var fremmed for de fromme i den gamle pakt. Men det var jo nettopp troens blikk inn i det hinsidige, og det alene, som holdt dem oppe på den møysommelige pilegrimsferden, fylte hendene deres med gaver og offer for Herren og gjorde dem i stand til å fornekte seg selv og alt for hans skyld.

Hva forsonet dem med Abels død? Var det ikke vissheten om den skjønne harmonien som den skjærende mislyden skulle løses opp i der hinsides? Hva gjorde Enoks bortrykkelse begripelig for dem? Hva annet enn den salige hjemgangen som venter alle Guds tjenere? Hva leste de i den døende Jakobs himmelsk forklarte ansikt og i hans «Etter din frelse bier jeg, Herre!» (1 Mos 49,18)? Kunne de lese noe annet i det enn patriarkens visshet om at han gikk hjem til Faderen?

Over gravene til disse heltene i sitt rike pleide Den Allmektige senere å gi seg selv en betydningsfull tittel: «Abrahams, Isaks og Jakobs Gud». Hva forkynte den for dem? Måtte de ikke av denne betegnelsen slutte at disse fedrene, selv om de var sovnet inn, ikke kunne være døde, men måtte leve?

«Han er ikke de dødes Gud, men de levendes,» sier Herren Jesus, idet han tyder hemmeligheten i denne tittelen på samme måte (Matt 22,32). Aldri vil Gud kalle seg Gud for det som har gått i oppløsning og forråtnelse, enn si for det som slett ikke er til.

Tvert imot: Når Den Evige erklærer at han er noens Gud, er det hevet over all tvil at denne virkelig er til og lever for Gud, slik Gud er til for ham. Denne slutningen er ikke til å komme utenom.

Riktignok er det også sant, som apostelen sier, at «veien til helligdommen ennå ikke er blitt åpenbart så lenge det forreste teltet ennå står» (Hebr 9,8). Men her er det ikke tale om selve himmelens helligdom, som om den ennå ikke var åpnet. Det visste de gamle godt. Og hvordan skulle ikke særlig Elisja ha visst det, han som med sine egne øyne så dørene til Fars hus åpne seg da hans store forgjenger fór opp!

Her er det tvert imot bare tale om veien til helligdommen, slik Lammets blod åpnet og banet den: om synderes frie adgang til de evige boligene, kledd i den

guddommelige borgensmannens rettferdighet. Over dette hvilte det nok ennå, mer eller mindre, et slør for de gamle.

Men også her så noen utvalgte klarere og dypere enn den store mengden. For David, for eksempel, var evangeliet ikke lenger skjult av loven. Herren lærte ham den skjulte visdom, og kongen visste hva han ba om da han sa: «Rens meg fra synd med isop så jeg blir ren! Vask meg så jeg blir hvitere enn snø!» (Sal 51,9).

Og hvem vil tvile på at også Elisja sto i dette lyset? Hele hans framtreden strålte bare av nytestamentlig fred. Over pannen hans lå, som et stjerneskinn, gløden av en hjemlengsel som aldri slapp ham, og hele hans vandring var en «vandring i himmelen» (jf. Fil 3,20).

II.

Taus, fordypet i det han snart skal få se i himmelen, ligger profeten på leiet sitt. Da kjører plutselig en praktfull vogn fram foran den fattige hytta hans, og straks etter kommer en ung mann inn i kammeret. Så snart han ser den syke, kaster han seg over ham i tårer og bryter hulkende ut i klagen: «Min far, min far! Israels vogner og ryttere!»

Hvem er denne mannen, så dypt rørt og grepet av sorg? Det er Israels konge Joasj, sønnesønn av den avdøde Jehu. Da han fikk høre at Elisja var syk, grep det ham dypt og inderlig, og han måtte straks skynde seg til den ærverdige Guds mann for å vise ham sin aktelse og kjærlighet før profeten døde.

Dere har hørt hvordan kongen hilser profeten med de samme ordene som Elisja en gang ropte fra ørkenen etter sin mester da Elia fór opp i skyene. Han mener: «Du Israels styrke, dets vognborg og festning, dra ikke fra oss! Du som vi setter vår lit til, bli hos oss, bli!»

Et vakkert vitnesbyrd! Det må ha vært en glad overraskelse for Elisja. Ikke på grunn av æren det ga ham; slik ære lengtet han ikke etter. Nei, gleden kom av det vennlige sinnelaget kongen viste, og som for profeten syntes å være et nytt tegn på at en bedre tid virkelig var i ferd med å bryte fram for Israel.

Dessuten minnet disse ordene ham sterkt om hvordan han hadde hatt det den gang han stirret etter Elia som fór bort. Den hjemlengselen som grep ham da, blusset opp igjen i hjertet hans, men nå var den gladere; for han visste at den om kort tid skulle bli stilt på det saligste.

Riktignok er kong Joasj i nød. Syrerne truer ham med et nytt angrep, og en god del av sinnsbevegelsen hans kan nok skrives på den regningen. Likevel er det svært gledelig at han forstår hva en mann som Elisja er verdt for et land. Han ser at de sterkeste støttene, ringmurene og skansene for en stat, særlig i nødens og farens dager, ikke er dyktige politikere og verdensvise diplomater, men menn som kan løfte seg på troens og bønnens vinger, og som hører hjemme i Guds helligdom.

Akk, at fyrstene i våre dager så sjelden deler kong Joasjs syn! Mange er til og med så forblindet at de ser det som en ulykke, ikke en lykke, å ha slike mennesker, og gjør det til sin oppgave å rense landet sitt for dem så langt det går. Ja, de setter alt inn på å fjerne lyset og saltet fra rikene sine, og hogger av statskroppen de eneste hendene som etter Guds løfte kan åpne velsignelsens sluser over dem!

Når disse makthaverne til og med arbeider for å drive den levende kristendommen og troen på Bibelen helt ut av undersåttenes hytter og hjerter, er ingenting sikrere enn at de dermed sager over røttene til sine egne troner. De setter både sitt eget styre og hele landets vel på kruttminer som i dag eller i morgen vil gå av og sprenge både det ene og det andre i luften.

I den såkalte *naturretten* finner ingen av ordningene og institusjonene i det menneskelige samfunn noe sikkert grunnlag eller noen garanti for at de skal bestå. Naturretten verner ikke eiendommen din, for den kan ikke vise at det må finnes rike og fattige side om side. Den kan ikke bevise at jakobinernes slagord «Frihet og likhet!» er uberettiget. Seiersvåpenet mot kommunismen finner en i Guds ords våpenkammer.

Naturretten kan ikke begrunne at barn skal lyde far og mor fordi de er far og mor. Moralpratet dens må tie straks lettsindigheten kommer med den enkle innvendingen: at foreldrene jo ikke ga barna livet for å gjøre vel mot dem, og at de derfor ikke har noe rettmessig krav på deres takknemlighet, enn si på deres underdanige hengivenhet.

Den såkalte *menneskeretten* har ikke noe holdbart å sette opp mot vår tids kamprop «*Emansipasjon!*», heller ikke innenfor familien. Barnas plikt til å underordne seg har sin garanti og støtte i Guds ord alene; for det lærer oss å ære foreldrene våre som dem som står i den levende Guds sted for oss.

Naturretten vet ingenting om ekteskapets hellighet. Den kjenner bare en kontrakt mellom mann og kvinne som kan oppløses når som helst, ja, som i virkeligheten alt er oppløst så snart den ene parten bryter den på noen måte, og som da ikke lenger binder den andre. Den har ingen anelse om ekteskapet som en pakt knyttet av Gud.

Der speiler Kristi forening med menigheten seg levende; der blir det naturlige underlagt Ånden og himmelsk forklart; der skal de som er forent, oppdra hverandre og barna sine, Herrens gave, for himmelen, og i det små vise Guds rike i praksis.

Til dette høyere synet på ekteskapet når ikke naturretten opp; den holder det nede på et lavere plan. Skrankene den setter opp mot ekteskapsbrudd, er bygd av elendig materiale, og lovtalene dens over kyskheten har ingen fast grunn og avslører seg snart som talemåter uten marg og kraft.

Naturretten holder ikke oppe folkets troskap mot arvefyrsten. I synet på forholdet mellom undersåtter og landsherre kommer den ikke lenger enn til det tomme begrepet om en samfunnskontrakt mellom de to. Derfor kan den heller ikke sette noe som holder, opp mot påstanden om at det er rett å gjøre revolusjon der fyrsten etter flertallets dom ikke har oppfylt sine forpliktelser til punkt og prikke.

Den vet ingenting om regenter «av Guds nåde», og folkets ærbødighet for fyrsten er for den et tomt ord. Denne ærbødigheten har sin eneste rot og kilde i den åpenbarte kristendommen, som lærer oss å se fyrsteslektene som en ordning fra Gud, og øvrigheten over oss som Guds stattholder, som bærer sverdet i hans navn.

Slik blir familie, samfunn og stat båret oppe av Guds ord alene, og all menneskelig og guddommelig orden står for fall så snart denne hellige grunnen viker under folkenes føtter. Derfor burde fyrster som vil seg selv og landet sitt vel, fremme den evangeliske troen på alle måter i stedet for å undergrave og forfølge den.

Tiden vil vise at alt som heter troskap, lydighet, ærbødighet, moral og tukt, i lengden bare holder seg der en ennå ser ordningene i hjem, samfunn og stat i det lyset Guds ord setter dem i, og der en i den menneskelige lovgivningen også hører en gjenklang av den guddommelige og derfor adlyder for Herrens skyld.

Hør Skriften! «For Herrens skyld skal dere underordne dere under enhver menneskelig ordning,» sier Peter, «enten det nå er en konge, som den høyeste, eller landshøvdinger som er utsendt fra ham for at de skal straffe dem som gjør ondt og hedre dem som gjør godt» (1 Pet 2,13–14).

Paulus sier: «Hver og en skal underordne seg de myndigheter han har over seg. For det er ikke øvrighet uten av Gud, men de som finnes, er innsatt av Gud. Den som setter seg opp mot øvrigheten, står Guds ordning imot. Men de som står imot, skal få sin dom» (Rom 13,1–2).

«Miskunn og sannferdighet er en vakt om kongen,» sier Salomo, «han støtter sin trone ved miskunn» (Ordsp 20,28). Salmisten sier: «Ja, hans frelse er nær hos dem som frykter ham, for at herlighet skal bo i vårt land. Nåde og sannhet skal møte hverandre, rettferd og fred kysse hverandre. Sannhet skal vokse opp av jorden, og rettferd se ned fra himmelen» (Sal 85,10–12).

Men det som fikk kong Joasjs tårer til å renne ved Elisjas sykeseng og presset klageropet ut av ham, var ikke bare sorgen over å skulle miste profeten, men også dyp anger over hvordan han tidligere hadde oppført seg mot ham. Han kjente dypt at han burde ha aktet denne mannen og hans ord på en helt annen måte enn han hadde gjort. Som den aller største delen av folket hadde heller ikke han satt så stor pris som han burde, på den gaven Gud i sin nåde hadde gitt landet i denne profeten. Derfor plaget samvittigheten ham nå med de bitreste bebreidelser.

Akk, døden ransaker grundig. Hvor ofte opplever vi ikke slike eksempler på anger som kommer sent! Hvor mange ganger hører vi ikke smerteropet: «Å, om jeg bare hadde verdsatt bedre det Gud ga meg i dette eller hint mennesket!»

La oss da endelig bli kloke av slike erfaringer! La oss spare oss for den nagende bevisstheten om å ha forsmådd nåden der den var oss nærmest! La oss allerede i dag slå inn på den veien som vi ellers en dag vil klage over: «Akk, om jeg bare hadde slått inn på den den gangen jeg fikk så sterk oppfordring og anledning til det!»

Og la oss allerede i dag, i *dag*, begynne det livet som det snart kunne komme til å hete om: «Å, jeg skulle begynne et helt annet liv, om Gud bare ville føre meg tilbake til det punktet der jeg sto den gangen!» Men kanskje fører Gud oss ikke tilbake dit; fristen vår er ute, angeren og det gode forsettet kommer for sent! For sent? Nei, sann anger kommer alltid i rett tid. Gud er stor i langmodighet og barmhjertighet! Også tårer som Joasjs finner nåde hos ham.

III.

Elisja skjønner snart hva som rører seg i kongens hjerte. Han som på jorden står for Herrens miskunn og nåde, vil slett ikke trykke brodden, som sårer kongen til blods, enda dypere inn i hjertet hans. Han vender seg sukkende til Herren, ikke for at Herren skal gjøre Joasj til skamme, men for at han skal vise ham hele rikdommen av sin godhet, om den kanskje kunne drive ham til omvendelse (Rom 2,4).

Og Herren hører stemmen til denne mannen. I hjertet hans er det ikke rom for bitterhet over krenkelser han tidligere har lidt. Han lar seg heller ikke blende av æren ved det høye besøket, og han mister ikke av syne hva som må gjøres for å fremme kongens frelse og Guds ære.

Profeten skal på Guds befaling love den dypt rystede kongen seier. Knapt har han fått dette budskapet fra Gud til Joasj, før han selv kjenner ny livskraft strømme gjennom årene. Som om han var blitt ung igjen, ja, født på ny, sitter han plutselig oppreist i sengen, og gleden lyser fra ansiktet hans.

Spør dere hva det er som gjør ham så oppglødd og glad? Først og fremst nettopp det budskapet fra Gud som han hadde lengtet etter: at hedningene ikke skal få overtaket over Israel.

Legg merke til at vi her blir kjent med enda en side av profetens rike indre liv: hans kjærlighet til fedrelandet. Ja, skal en lete etter fedrelandskjærlighet og inderlig tilknytning til hjemmet, så skal en spørre etter den hos Israels hellige, og særlig hos de gamle profetene! Hos dem viser den seg for oss i sin sanne skikkelse. Her ble den innviet av Gud og forklart til en blomst som fikk plass også i Guds helligdom, blant Den Hellige Ånds planter som aldri visner.

Det er sannelig rørende å se med hvilken ømhet disse gudsmenneskene omfavner sitt folk og land og bærer dem på hjertet, også når de nesten overalt bare møter åndelig død, frafall og moralsk forfall, og ikke får annet enn bitterhet, hat og forfølgelse fra sine landsmenn.

Det som også under slike forhold binder dem så uoppløselig til hjemmet, er ikke et blindt, kjødelig instinkt, eller den lave æresyken og misunnelsen som menneskers patriotisme så ofte koker ned til. Det er tvert imot fotsporene etter Guds barmhjertighet, som de ser at landet er oversådd med. Det er de tallløse minnesmerkene om Herrens trofasthet og nåde som ligger spredt på kryss og tvers i det, og folkets rike, storslåtte historie.

Det er gravene til alle de ærverdige gudsmenneskene og høyt benådede gamle som de vandrer imellom. Og framfor alt er det de tusener av uforlignelige tilsagn og løfter som peker trøstende inn i den fjerneste framtid, og som brer seg ut over folket og hjemmet deres som en glitrende stjernehimmel.

Alt dette holder ved like en kjærlighetens ild til hjemlandets jord i hjertene deres, som mange strømmer ikke kan slokke. Selv i de verste tidene av åndelig forfall lar den dem verken bli lunkne i bønnen eller vaklende i håpet. «Det er likevel et Guds land vi bor i!» sier de da til seg selv, og i denne bevisstheten grønnes den uvisnelige, himmelsk forklarte planten som er deres fedrelandskjærlighet.

En fedrelandskjærlighet lik de gamle israelittenes har jeg møtt i det landet vi her ved Nedre Rhinen har så mye felles med kirkelig og åndelig; jeg mener Ne-

derland. Aldri har jeg sett en inderligere tilknytning til fedrenes kirkeordning enn den jeg har funnet, særlig blant de levende troende nederlandske reformerte. Dere vet at kirken der for tiden alt i alt ikke er et gledelig syn, selv om de fleste medlemmene holder fast ved den overleverte bokstaven i bekjennelsen.

Dere har hørt hvordan den over store områder bare ånder dødslukt, ja, hvordan de fleste av dens ledere, hyrder og skriftlærde er fiendtlige mot dens mer levende barn. Den forfølger dem og tåler dårlig menn som har salt og ild i seg, og som blåser i evangeliets basun med pusten fra sitt eget trosliv.

En skulle derfor tro at kjærligheten til en slik kirke måtte bli kald i de troendes hjerter, og at de i flokk og følge måtte gå ut av den for å grunnlegge noe nytt. Og visst har det i den nyeste tid kommet flere splittelser. Der presset utenfra er blitt altfor stort, har en liten flokk her og der gått ut av morskirken, men med tårer.

Det store flertallet av de levende kristne er likevel fortsatt tro mot den. Selv om den urettferdige, hardhjertede moren skulle tråkke på dem, sine mest hengivne barn, forlater de henne likevel ikke, men fortsetter å bære henne på hjertet med den ømmeste ærbødighet.

Hvorfor? De holder seg ikke så trofast til landets kirke bare fordi de ble født i den og drakk det evige livs første melk ved hennes bryst. Heller ikke bare fordi kirken etter bokstaven i sine bekjennelsesskrifter fortsatt hviler på den rette grunnen for liv og tro. Årsaken ligger dypere.

Brødrene kjenner den storslåtte historien til landets kirke, gjennomvevd av tusen Guds under. De vet om strømmene av martyrblod som den ble bestenket og innviet med ved sin fødsel. I ånden ser de forbønnene som fedrene ba for Nederlands kirke – troshelter som nå er gått hjem – fremdeles stige opp for Guds trone og sveve over denne kirken som like mange løfter.

De har hørt om de uttrykkelige tilsagnene fra Gud som fedrene fikk for hjemlandets kirke, og om de lyse utsiktene for Nederlands framtid. Med disse utsiktene for øyet sovnet fedrene salig inn, rolige og trygge.

Av alle disse grunnene kan de aldri gi opp landet sitt og dets kirke. Nå som før ser de på den med hjerter fulle av håp. De tenker at den Gud som har utvalgt den fra gammel tid og så underfullt har vist sin makt og nåde i den, ikke kan forlate den eller ta hjelpen sin fra den. Og slik venter de som sanne patrioter tålmodig på en ny tid med liv og jubel i kirken sin. Håpet deres skal ikke gjøre dem til skamme, men kanskje enda tidligere enn de tror, modnes til den saligste virkelighet.

Dere, mine brødre, henger inderlig ved den menigheten dere hører til. Dere elsker den, og det med full rett. Også menighetene i vår dal har sin historie med Gud. I hundrevis av år har Herren i sin nåde villet bo også i dem og vise sin herlighet i dem. Også over dem ligger ennå en morgenrøde full av løfter.

Den er laget av velsignelsesønskene som så mange tusen sjeler fra nær og fjern, som fant livets lys her, har uttalt over dem med hellig bevegelse. Over dem svever en sky av hjertelige forbønner som drypper dugg; med slike forbønner tok hellige i Kristus takknemlig farvel med menighetene da de selv vandret hjem. Dessuten er de kranset med det eviggrønne løvet fra mange tydelige

tilsagn som en og annen har fått fra himmelen for dem, og som vi trygt kan regne med skal bli virkelighet en gang.

Vi har ennå enkeltpersoner og hele familier i menighetene våre som troende forfedre har kjempet med Gud for i Jesu navn. De var Herrens venner, og han som ikke forkaster den rettferdiges bønn, svarte dem: «Jeg vil velsigne deg i dine barn og barnebarn!» Derfor finnes det uten tvil ennå mange uoppdagede gull- og sølvårer i menighetenes gruve, og vi kan trygt vente at ikke så få av dem vi nå møter på dødens brede vei, allerede i dag eller i morgen skal gå sammen med oss mot Guds rike.

Det er denne vissheten som holder hjertet vårt varmt for menighetene våre, også for de uomvendte i dem, og som legger lyse morgenskyer over det som ellers er mørkt og trist. På den bygger vår kjærlighet til denne jorden. Vi elsker hjemmet vårt, slik Israel elsket sitt, fordi vi ser at det hviler under Guds åpne øye og under hans vinger.

Tilbake til historien! For å forsterke inntrykket kler Elisja budskapet sitt til Joasj i en profetisk handling. «Hent en bue og noen piler!» sier han. Kongen henter dem. «Legg din hånd på buen!» Joasj gjør det. Profeten vil vise kongen at en annen skal sikte for ham og med ham. Derfor legger han sine hender på Joasjs hender og sier: «Lukk opp vinduet mot øst!», altså i den retningen de fiendtlige syrerne skulle komme fra.

Joasj åpner vinduet. «Skyt!» sier Elisja, og kongen skyter. Da roper den gamle, syke seeren med glad, løftet stemme: «En frelsens pil fra Herren! En frelsens pil mot syrerne! Du skal slå syrerne i Afek og gjøre ende på dem!»

Hvor gledelige virkninger måtte ikke straks følge av dette ordet! Med det satte Herren jo Elisja inn i tordenskyen som hang truende over Israel – som en regnbue, som en vennlig stjerne, ja, som en sol som lyste over by og land.

Sannelig, at Safats sønn fikk dra bort med en slik spådom for Israel, kastet også over hjemferden hans en forklarelsens glans. Den var riktignok av et annet slag og mindre strålende for det kroppslige øyet, men den sto likevel ikke tilbake i herlighet for den glansen Elia en gang ble rykket bort i.

Hvor godt passet det ikke til Elisjas særegne kall og karakter at han tok avskjed med livet her ved å velsigne det med et frelsens budskap! Den flammende skyvognen og de luende hestene med tordnende hover hørte ikke hjemme ved hans bortgang; de passet bedre for tisbitten, botspredikanten.

Elisjas ord har en frisk, kraftig klang. De er selv som piler, skutt ut fra en stram buestreng av fullkommen indre tillit og visshet. Hør disse ordene: «Hent!», «Legg hånden på!», «Skyt!» Klinger det ikke som en hærførers kommandoord? Hør hvor sikker han er: «En frelsens pil fra Herren! En frelsens pil mot syrerne! Du skal slå syrerne og gjøre ende på dem!»

Skulle en ikke tro det er Herren selv som taler? Å, å vite sikkert at den saken en fører, den opplysningen en gir, det ordet en taler, er Guds: Hvilken fasthet gir ikke det, og hvor seierrikt går ikke alt det fram som blir påbegynt, gjennomført og sagt i denne vissheten!

Ja, det er knapt til å si hvilken makt den har som får forkynne Bibelens ord i full, levende overbevisning om at det virkelig er Guds ord. Et slikt menneske

bærer et kongelig septer. Åndene er ham underlagt, et tveegget sverd går ut av munnen hans, og jorden han setter foten på, blir straks en valplass, ja, en valplass etter seieren.

Han har gjort underverk før en vet ordet av det. Her har han lagt tøyler på en ånd, der har han kastet spyd og nagler inn i et hjerte, her har han bundet en Leviatan med jernlenker, der har han brutt de ugudeliges kraft, forvirret og gjort de frekke til skamme, avvæpnet de opprørske, fått spotterne til å tie og tvunget de tøylesløse tilbake, i alle fall innenfor skrankene for en ytre orden.

Riktignok kan han bare samle under Sions banner og virkelig omvende dem som den allmektige nåde vil omvende gjennom ham. Men virkninger av det slaget jeg nevnte, vil overalt følge ordet hans.

Innvender dere at en likevel ikke ser slike følger overalt der Guds ord blir forkynt? Da ber jeg dere først tenke på at Guds ord, særlig i vår tvilende tid, ikke alltid blir forkynt med en full og ubrutt visshet om at det virkelig til punkt og prikke er Guds ord, der det igjen lyder i kirken. Da er det forkynte ordet ikke annet enn Elisjas stav i hendene på tjenestegutten Gehasi.

Legg dernest merke til at svært mange ikke lar Ordet lyde med full klang og uforfalsket guddommelig innhold, men svekker og utvanner det av menneskefrykt! Da kan det ikke unngås at en skjult tvang sniker seg inn i samvittigheten deres. Den tar fra dem den løftende vissheten «Dette sier jeg dere i Guds navn!», som gjør et mektig inntrykk selv på den dypest sunkne blant tilhørerne.

Men der denne vissheten bærer ordet og vitnesbyrdet, mangler det aldri vekt og virkning. Og om det ikke omvender, så binder det likevel eller fremmer modningen til dommen, og også dette skjer under Guds styring og etter hans vilje.

Hvordan syrerne skulle bli utslettet ved Afek, visste nok ikke profeten selv; det bekymret ham heller ikke stort. Da han hadde fått løftet om *at* det ville skje, overlot han trygt *hvordan* det skulle skje, til ham som overalt vet å stadfeste sitt ord. La oss lære av det og slutte å bekymre oss så snart vi har løftet om hjelp! Gjennom fjell av hindringer og motstand bryter løftet seg vei; for Guds ære avhenger av at det blir sannhet og virkelighet.

Ta buen din, lukk opp vinduet, skyt! I Herrens navn legger jeg mine hender på dine og sier: «En frelsens pil mot *Babel*!» Den tid skal komme da du jublende skal bryte ut: «Babel, Babel er falt!» Tenk ikke på hvordan det skal gå til, men nyt seierens glede på forhånd i troen!

Riktignok feirer systemet på Romas sju høyder nye triumfer i våre dager. Men merker du ikke det tvungne i seiersjubelen, og at det er en fortvilet kamp det har rustet seg til, med minene under føttene? Og selv om det kjempet med full tillit, er Herrens sverd likevel skarpt, og lynet hans mektig nok til å slå ned både det grønne og det tørre treet. Løft hodet og kast bekymringen bort! Spenn buen og skyt en frelsens pil mot fritenkerne, mot Antikrist!

Jesu lille kirke! Som en skammel for dine føtter skal du se dem ligge. For så sier Herren: «Hvorfor larmer hedningene? Og hvorfor grunner folkene på det som fåfengt er? … Han som troner i himmelen, ler. Herren spotter dem. Så taler han til dem i sin vrede, i sin store harme forferder han dem» (Sal 2,1.4–5).

Riktignok taler de stolt og spotter bitende, og de stiger høyt i våre dager. Men ser dere dem ikke allerede selv, som skremmende eksempler, rystet av dødskulden på de nakne isbretoppene i sin trøstesløse visdom? Ser dere dem ikke svimle og miste balansen på de blodige fjelltoppene i sine teorier som fornekter Gud? Ser dere dem ikke, stadig oftere, falle for sin egen dårskaps sverd?

Men selv om det ikke var slik, og de sto i faste stillinger med full kraft på valplassen: Guds hammer har en fryktelig tyngde og knuser jernpansere som hule skall. Den timen da det skal bli vist deg i gjerning, er ikke langt borte.

Derfor: Vær frimodig og mist ikke motet, hvor mye de enn raser! Spenn buen, sikt, skyt: en frelsens pil *mot verden*, *synden*, *døden* og *djevelen*! Du skal klappe i hendene over dem og juble: «Ødeleggerne har flyktet fra striden; jeg har seiret!» Selv om det knapt synes mulig, er det likevel lovt deg. Svinger de sterke banneret over deg, er hodet deres likevel alt knust.

Hvor mye verden enn truer deg med sine snarer, synden ryster og plager deg, redslenes konge skremmer deg, og djevelen presser deg med sine glødende piler: En gang skal en allmektig stemme likevel rope fra det høye: «Løs ham som dere har bundet med urett!» Og du skal juble i usigelig seiersglede: «Snaren er revet i stykker, og jeg er fri!» (jf. Sal 124,7).

En gang faller et slag; du tror at det treffer deg. Du *dør* – men egentlig er det ikke du som dør; du *lever*, det er bare de mørke maktene som dør bort fra deg.

Stå da fast på Guds løfters klippe, gi Herren æren ved å være stille og håpe, og si både i solskinn og i storm og uvær:

Jeg holder meg, å Herre Gud, til deg,
ditt hellige ord har du meg givet;
til *død* er jeg ei bestemt, men til *livet*,
ei *spott*, men *ære* skal bli gitt til meg.
Er labyrintisk enn min vei på jord,
du, Fredens Fyrste, vil en utvei finne,
og gjennom den kan jeg min frelse vinne,
og seier kan du skaffe ditt eget ord.

Jeg holder meg, du Israels Klippe, til deg,
du bød meg alle sorger å forsake;
det *har* jeg gjort til nå i alle dage,
på Ordets fjell *vil* jeg alltid støtte meg.
Du, Herre, evig uforandret står,
om himmel enn og jord sammen skulle falle!
Og svikter bare *ett* av ordene dine alle,
med dette ord du selv til grunne går!

VIII. Slå sju ganger!

Kjenner dere historien om Jabes? Dere kan lese den i 1 Krøn 4,9–10: «Jabes var æret fremfor brødrene sine. Hans mor ga ham navnet Jabes, for hun sa: Jeg har født ham med smerte. Og Jabes påkalte Israels Gud og sa: Om du velsigner meg og utvider mine landemerker, og din hånd er med meg, og du gjør det slik at det onde ikke volder meg smerte – – Og Gud lot det komme som han hadde bedt om.»

Det er en kort og enkel historie, men den er innholdsrik og verd å legge seg på hjertet. Denne indre livshistorien til en av Judas etterkommere er viktig fordi den viser, hevet over all tvil, at det er mulig, allerede mens vi vandrer her på jorden, å bli helt fri for alt som heter indre tyngsel, nag og sorg. Samtidig viser den veien en allerede her nede kan gå for å nå fram til sann fred og tilfredshet.

La oss prøve å bli litt bedre kjent med mannen i den lille historien vår! Når vi ser på grunntrekkene i sinnelaget hans, vil mange av oss kjenne igjen sitt eget bilde. Riktignok sier teksten først bare hva han senere ble.

«Jabes,» heter det, «var æret fremfor brødrene sine.» Det var han ikke fra begynnelsen. Fortellingen gir oss tydelige vink om hvordan det sto til med ham før. Livet hans var innhyllet i natt, og helt fra barndommen lå det en tung skygge over sjelen hans. Folk kjente ham bare som et unnselig, forknytt og sorgfullt menneske. Han gikk stille omkring, innesluttet og menneskesky, og hvem som helst kunne merke at han bar på en hemmelig byrde i hjertet.

Hvor kom dette mørket fra, som lå over hele hans vesen som en gravskygge? Historien gir oss en viss forklaring. «Hans mor,» heter det først, «hadde født ham med smerte.»

Hva det var som formørket morens sinn mens hun bar gutten under hjertet, blir ikke fortalt. Var det bekymring for guttens frelse, eller var det anfektelser og mørke anelser som hun ikke selv kunne forklare, verken hva de gikk ut på eller hvor de kom fra? Det kan ingen si. Nok er det: Morens tungsinn gikk over i guttens sjel. Men anklag ikke Gud for det! Ellers ville dere bittert angre den forhastede dommen.

Moren fødte. Men heller ikke da gikk det henne slik Herren sier: «Når en kvinne skal føde, har hun smerte, fordi hennes time er kommet. Men når hun har født barnet, minnes hun ikke sin trengsel mer, i glede over at et menneske er født til verden» (Joh 16,21). Selv da barnet lå ved brystet hennes, klarte hun ikke å glede seg over ham. Hun så på ham med tungt hjerte, og full av dystre forutanelser kalte hun ham Jabes, det vil si smertens sønn.

Og dette navnet ble senere en ny kilde til hemmelig tungsinn for den stakkars gutten. I Israel pleide en nemlig å gi barna betydningsfulle navn, som ikke sjelden uttrykte hva en ventet seg av dem. Ja, ofte ble navnet gitt etter tilskyndelse fra Gud, og da slik at menneskets framtidige skjebne og hele livsvei virkelig ble antydet allerede i navnet. Men sett slik var navnet Jabes lite egnet til å oppmuntre den som bar det, eller til å fylle ham med glade tanker og forhåpninger.

Navnet Abraham, «far til mange folk», hadde noe svært trøstefullt ved seg. Det minnet om de store løftene Tarahs sønn hadde fått, og det kunne nok veve et muntert solstreif inn i hans mørkeste timer. Enok kunne glede seg inderlig over navnet sitt hver gang han kalte seg ved det. Det betydde nemlig «en innviet», og det uttrykte det salige forholdet mellom Enok og hans paktsgud.

Men Jabes kunne tolke navnet sitt hvordan han ville, noen gledelig betydning fikk han aldri ut av det. Jabes betyr en mann som er født til smerte og bare sprer sorg rundt seg. «Akk ja,» måtte Jabes tenke, «jeg bærer allerede navnet med rette. Jeg kjenner og volder bare bedrøvelse, jeg er født til sorg. Og akk, hva skal det vel bli av meg?»

Så gikk han sørgmodig omkring, uten sann glede og uten fred, dypt i sitt indre fylt av all slags sorg, som om han pustet inn lummer uværsluft hvor han gikk og sto.

Å, Jabes! Du har dine brødre og søstre. Du har dem så langt synden har strødd ut sin fordervelses såkorn, og så langt dødens mørke vinger kaster sine skygger. Den muntre overflaten i den store menneskeheten bedrar. Det finnes uendelig mye skjult nød og hemmelig sorg på jorden som en ikke vil innrømme. Det finnes dype, dype lidelser, og ofte nettopp der en minst skulle vente dem.

Jeg vil ikke snakke om personlig og særegen nød, selv om jeg kjenner til mye av den og kunne ha fortalt om den. Til **deg**, det vet jeg, sa din far en gang bekymret at han fryktet det aldri ville bli noe ordentlig av deg. Og de ordene følger deg som om han hadde profetert.

Deg har din salige mor ikke velsignet, det er ikke skjult for meg. Du var med på å føre henne i graven med sorg. Gjerne ville du grave henne opp av jorden tusen ganger med dine egne hender, om du bare ved det kunne tigge til deg ett eneste ord av tilgivelse fra henne.

Du, det vet jeg nok, er av en slekt som det etter historien å dømme ser ut til å hvile en forbannelse over. Denne skrekkelige tanken forfølger deg som et mørkt gjenferd og jager bort all glede. **Du** kan ikke bli kvitt minnet om en gammel, illevarslende drøm. Du sier vel: «Jeg er ikke overtroisk», og likevel kveler og piner drømmebildet deg.

Du bærer på hemmeligheten om en alvorlig forbrytelse, og du vil gjerne gi inntrykk av at du ikke tror på noen kommende dom. Men roen din er borte, og jeg ser deg rastløs og på flukt som Kain. **Du**, stakkar, har den ulykke at ikke et menneske stoler på deg. Som en fredløs står du der i den vide verden, og hva hjelper det deg at du ellers ikke mangler noe? Du er fattig midt i all din rikdom.

Du mener at du i din ungdom har syndet mot Den Hellige Ånd. Du sier kanskje: «Jeg tror ikke på Bibelen», og likevel svever den over deg som en kjerub med flammende sverd. I hver stille time med ettertanke kjenner du på ny dens

fordømmende dom over deg og erfarer at «Guds ord er ikke bundet» (2 Tim 2,9), heller ikke der det blir fornektet.

Du, en slu hykler, har spilt komedie hele livet, og ditt sanne jeg kom aldri til syne. Samvittigheten holder det fram for deg og skjeller deg ut som et avskyelig menneske. Du er ulykkelig under dens anklage, og likevel fortsetter du det elendige spillet helt til denne dag. **Du** – men nok, nok!

Jeg hadde ikke tenkt å snakke om den enes eller den andres særegne hjertesorg. Jeg ville snakke om den alminnelige, hemmelige ulykken som hviler i hjertedypet hos tusener og atter tusener som en uforanderlig, mektig skygge, uten at den akkurat viser seg utad.

Til dere ville jeg rette ordet, dere som uten å nøle ville skrive under for **deres** egen del på den bekjennelsen en bestemt mann ble nødt til å komme med, til ære for det evangeliet han selv foraktet. I verdslig forstand var han nok en av de lykkeligste som noen gang har levd på jorden.

Han var en stor ånd. Han hadde gods, anseelse og ære, de mektiges gunst og god helse, alt det denne verdens barn bygger sitt himmelideal av. Det var **Goethe**.

Og denne mannen innrømmet da han nærmet seg åtti, at han ikke kunne huske å ha vært virkelig lykkelig så mye som noen få uker i strekk. Ja, når han ville ha det godt, hadde han måttet legge et slør over sin egen selvbevissthet. For omtrent slik sa han: «Vil du være fornøyd og glad, så se ikke inn i ditt eget bryst!» Og videre: «Blir du kjent med en som er lik deg, vil du straks trekke deg unna.»

Å, om også dere som jeg tenker på, en gang ville åpne det innerste i hjertet like uforbeholdent for oss! Da kan jeg love at vi også hos dere ville lete forgjeves etter det paradiset som deres muntre ytre så ofte gjøgler fram for oss.

Akk, for det første ser en jo stadig klarere hvor tomt og usselt alt er som verden kaller vakkert og herlig. Jo lenger en lever, desto mer virker livet som en sammenhengende rekke av skuffelser. Alltid gylne fjell og lokkende, fortryllede øyer i det fjerne. Men når en styrter av sted mot dem, er det bare luftspeilinger, og noe som virkelig tilfredsstiller, finnes ikke.

Å, hvor full av skinn og blendverk er ikke verden! Og tror en at en endelig har plantet seg et lite Eden, så faller det meldugg eller rust på det med ett. Før kvelden har en sett de vakre blomstene, som knapt hadde sprunget ut, visne igjen. For en fryktelig ubestandighet i alt jordisk! Alt vakler og svinner omkring oss. Hvordan kan en være lykkelig med noe så usikkert? Og før vi vet ordet av det, vakler vi selv.

Alderdommen kommer, og vi kjenner hvordan sjelens krefter synker sammen med kroppens. Vi merker at selv vår egen person og styrke hører med til den herligheten apostelen taler om: «For alt kjød er som gress, og all dets herlighet som blomsten på gresset» (1 Pet 1,24). En ser seg truet med **å miste seg selv**! Å, si meg, hvordan kan en være lykkelig med en slik erfaring?

Og hvem lurer på oss like i nærheten? Det uhyggelige, dunkle vesenet, hvem er det? Å død, død, hvor fryktelig og bitter du er! I dag eller i morgen kommer du også inn i vårt hus, du morder, du redselsfyrste! Og borte er alt vi eide, borte

er vi selv! Å, du ravnsvarte sky av dødens vinger, som alt brer seg over hodene våre! Hvordan kan en se den uten å bli redd?

Og til all denne elendigheten kommer den nagende ormen dypt i hjertet! Dere kjenner kanskje ikke navnet på den, men vi kjenner det. Ormen heter den hemmelige **bevisstheten** om vår skyld. Det er følelsen av å ha **forspilt et liv** – en følelse vi med all makt undertrykker, men likevel ikke kan utslette. Det er virkningen av en ond spådom som samvittigheten uttaler over oss i skrekkelige, gåtefulle toner. Kort sagt: dunkle, skjulte fornemmelser av forbannelse!

Riktignok ser dere for det meste muntre ut når vi treffer dere der ute. Men dere klarer ikke å lukke skoddene så godt at en ikke nå og da kan få et glimt av hvordan dere egentlig har det.

Akk, kunne en se dere i smug innenfor kammerets fire vegger, ville en se enda mer. Og kunne en bare få dere til å øse ut hjertet og si åpent hva dere innerst inne tenker og føler, å, Jabes, hvor utallig mange speilbilder av deg ville vi ikke da få se for øynene våre!

Ja, det finnes mye hemmelig nød på jorden, men ingen som ikke kan bli grundig overvunnet. «Hva? Virkelig ingen?» Nei, ingen! «Og kunne også jeg bli kvitt min elendighet?» Ja, også **du**, også du! Men de veiene du ennå irrer omkring på, fører aldri til målet. Pass deg! Den korte rusen du tar med deg hjem fra klubbene, selskapene og teaterbesøkene, blir snart avløst av et enda dypere fall tilbake i de gledesløse skyggene av den dunkle angsten som formørker hjertet ditt.

Å, se på Jabes! Den lykkelige mannen kom til slutt til bunns i sin hemmelighetsfulle sorg og fant kilden til den. Å, den lå ikke i arven fra moren, ikke i det sørgelige navnet og ikke i at alt jordisk er ufullkomment, men i at han var uten håp og uten Gud i verden (jf. Ef 2,12). Og derfra, dere fredløse blant oss, stiger også de skyggene opp som har slått leir rundt livet deres. Det forklarer hele hemmeligheten bak deres indre nød og sorg.

Etter mange års indre tyngsel, og sannsynligvis etter tusen mislykkede forsøk av alle slag på å finne ro, tar Jabes mot til seg. Hvor går han? Å, se! Med ett skritt er han ved målet. Der ligger han i støvet for Israels Gud og øser ut for ham sitt stakkars hjerte, som så lenge, å, så lenge, stumt har holdt den nagende sorgen innestengt.

«Om du velsigner meg,» ber han, «og utvider mine landemerker» (det ber han bare om som et tegn på at Herren vil være ham nådig), «og din hånd er med meg, og du gjør det slik at det onde ikke volder meg smerte» (han mener det onde som navnet hans spår ham), «da – –» Ja, hva da? Dere merker at han ville si mer. Men tårene kveler stemmen hans, og overveldet av vemod må han bryte av midt i setningen.

Men Herren forstår å fullføre den avbrutte bønnen. Han hører hvordan den knuste sjelens innerste trang skriker etter nåde, tilgivelse, barmhjertighet og en fredshilsen fra det høye. Han hører det, og hva melder Skriften? «Gud,» leser vi, «lot det komme som han hadde bedt om.» Da Jabes reiste seg fra bønnen, var han som skapt på ny, «æret fremfor brødrene sine», et salig gudsmenneske, fullt av fred og glede.

Nei, det er ingen innbilning at det allerede på denne siden av evigheten finnes et fredens rike, der det springer kilder med vann som for evig slokker sjelens tørst. Det er ingen innbilning at det allerede i denne pilegrimsørkenen vokser et livets tre, og at bladene tjener folkene til evig legedom (jf. Åp 22,2). Det er ingen innbilning at synderen allerede her nede kan få del i barmhjertighetens skatter, som gjør dette livet til himmelens forgård.

«Og veien dit?» Veien er å ta sin tilflukt til Israels Gud. Vil dere bli bedre kjent med den? Hør da på historien som ligger til grunn for betraktningen vår i dag!

> Så sa Elisja: Ta pilene! Og han tok dem. Så sa han til Israels konge: Slå på jorden! Og han slo tre ganger. Så holdt han opp. Da ble Elisja, Guds mann, vred på ham og sa: Du burde ha slått fem eller seks ganger! Da hadde du slått syrerne og gjort ende på dem. Men nå skal du bare slå syrerne tre ganger. (2 Kong 13,18–19)

Står vi ikke her overfor en gåtefull scene? Ja, gåtefull er den, men det sier seg selv at den slett ikke er uten betydning. Dere undrer dere kanskje over at jeg våger å ta fram denne lille hendelsen nå, når vi skal forberede oss til å gå til den hellige nattverd. Men vent med å dømme om det er dristig eller ikke, til vi har funnet ut hva den uanselige scenen betyr!

Tre ting blir her anbefalt i Guds navn, ikke bare til Israels konge, men også til oss, og helt særlig til oss, så sant vi vil komme til Herrens bord. For det første: **å ta fornuften til fange under troens lydighet**. Dernest: **å legge bort en falsk beskjedenhet i det vi krever og ber om**. Og til sist: **en ubetinget og glad tillit til at Gud vil gi det vi ber om**. Måtte det behage Herren, mens vi ser på dette, å plante denne edle, tredobbelte åndelige virksomheten i hjertene våre ved Den Hellige Ånd!

I.

Den lille historien, som rommer Guds oppfordring til disse tre vesentlige tingene, fører oss igjen til Elisjas sykeleie. Der ligger den gamle seeren, glad og frimodig som en helt som går til sin kroning. Foran ham står fremdeles kong Joasj med buen i hånden og et ansikt som stråler av glede. Han har nettopp fått det inderlig ønskede budskapet om at han skal slå syrerne ved Afek til han har gjort ende på dem.

Men syrerne ved Afek var ikke hele den syriske hæren, bare en del av den. Gud hadde imidlertid tiltenkt israelittene enda større seire over disse arvefiendene og erkefiendene sine. Det er dette den andre profetiske handlingen i scenen peker på.

Joasj fryder seg allerede over forsmaken på seieren og tenker med stolt mot: «Ja, vi skal slå dem, mine tapre menns piler skal felle dem!» Da sier Elisja med høytidelig alvor: «Ta pilene!» Kongen tar dem. «Slå på jorden!» sier Elisja videre. Joasj stusser, som om denne seremonien virker mindre verdig enn den krigerske bueskytingen. Han nøler noen øyeblikk, som om han blir bedt om å gjøre noe barnslig.

Men siden profeten tross alt har befalt det, slår han på jorden, men bare tre ganger og raskt etter hverandre, for å bli ferdig med den underlige gjerningen så fort som mulig. «Så holdt han opp,» forteller historien, som om den ville si: Han

rettet seg opp og inntok igjen sin kongelige holdning, for straks å vinne tilbake den verdigheten han kanskje hadde gitt slipp på.

Elisja så og merket alt. «Da ble Elisja, Guds mann, vred på ham,» heter det, «og sa: Du burde ha slått fem eller seks ganger! Da hadde du slått syrerne og gjort ende på dem. Men nå skal du bare slå syrerne tre ganger.» Hvor underlig og gåtefullt dette trekket enn ser ut ved første øyekast, forstår vi likevel godt hva det betyr, og betydningen er dyp og rik. Kom, la oss prøve å gripe den!

Ved den symbolske bueskytingen var det fremdeles rom for at Joasj kunne tenke: «**Jeg og Gud** skal nok bli ferdige med fiendene.» Å slå på jorden ga derimot ikke rom for hans eget **jeg**. Det tvang ham til å tenke at **Gud alene** ville gjøre det, på underfullt vis, for et slag på jorden har jo aldri felt en hær. Men dette «jeg og Gud» liker vi bedre enn «Gud alene». Det tåler ikke Herren hos sine, og han vet alltid å skjære bort dette «jeg».

Bueskytingen framstilte i det hele tatt den lovede seieren som noe som skulle skje ved menneskelige midler, og gjorde hele saken lettere å godta for fornuften. Det andre tegnet krevde tro på under. Joasj kunne tenke: «De uomskårne tar vel ikke skade av at jeg pisker jorden!» Og likevel gjør de det, Joasj, når Gud vil at disse slagene skal kaste dem til jorden. Når Gud vil at en seierskrans skal spire fram av jorden for hvert slag hånden din gir den, så spirer den fram.

Joasj burde ikke ha glemt at han hadde med en Guds mann å gjøre, og at det han ble bedt om, var pålagt ham av Gud. Han måtte ha den tillit at Gud ikke pålegger noe tomt, kraftløst eller tåpelig, og om det enn ser slik ut, så er «Guds dårskap visere enn menneskene» (1 Kor 1,25).

Men Joasj gjorde ikke dette, tenkte ikke slik og la seg det ikke på hjertet. Han så bare noe underlig i den profetiske handlingen, noe det ikke ville komme stort ut av. «Slag i pannen på syrerne,» tenkte han, «kan nok vinne slag for oss, men slag på jorden?»

Å, Joasj! Hvor lite forsto du ennå den store Gud i dybden av hans gjerninger! Hvor mange ganger har han ikke befalt en av sine tjenere å gjøre ting som i seg selv var kraftløse og uten betydning! Men han sa: «Gjør det!», og den seierrike virkningen han lovte, uteble aldri for den som gjorde det. Jo tydeligere det var at det middelet Gud anbefalte, i seg selv var maktesløst, desto tydeligere var det at virkningen var et under.

Men fordi virkningen alltid bare kom når den foreskrevne handlingen ble utført, kunne det aldri være tvil om at den ikke var en tilfeldighet, men virkelig den levende Guds gjerning. Samtidig hadde det noe fortrolig og godt for hjertet ved seg at Herren nedlot seg så mye til syndere at han på en måte lot dem få del i sin gjerning.

Et **lams blod** kan ikke verne mot morderengelen. Men etter at Gud hadde sagt at han ville gå forbi de husene der blodet var strøket på dørstolpene (2 Mos 12,7.13), kjempet israelittene seg gjennom alle fornuftens innvendinger med den enkle tanken: «Gud vet hva han sier.» De strøk blodet på dørstolpene og ble spart.

Det skummende havet er ikke redd for en stav. Men etter at Herren hadde sagt til Moses: «Løft nå din stav og rekk din hånd ut over havet» (2 Mos 14,16), gjorde

Moses rett i å slå ned alt som ville holde ham tilbake fra en så tilsynelatende tåpelig handling, med denne sannheten: «Gud er allmektig.»

Han løftet staven som en feltherre og truet med den, som om han ville gi de brusende bølgene ordre. Og han ga dem virkelig ordre. Vannet tårnet seg opp på Moses' vink, strømmene hopet seg opp, bølgene stivnet midt i havet, og Israels barn gikk igjennom med tørre føtter.

En grein som er saget av et tre, gjør ingen bitter kilde søt. Men da Herren i ørkenen hadde gitt sitt ord på at et slikt trestykke skulle gjøre vannet i Mara drikkelig, var det klokt at de som vansmektet av tørst, lot all grubling fare. I god tro bøyde de seg for Guds anvisning og tenkte at det som ikke var i treet, kunne Gud lett legge i det. Slik handlet de, og troen deres ble ikke gjort til skamme.

Hvem har noen gang hørt at en kobberslange kunne gjøre giftige slangebitt uskadelige, og det bare ved at en så på den? Likevel sa Herren til sin tjener Moses, etter at Israels barn hadde vært utsatt for det fryktelige angrepet av giftslanger på veien mot Rødehavet: «Lag deg en serafslange og sett den på en merkestang. Så skal hver den som er bitt og ser på den, få leve» (4 Mos 21,8).

Det var ikke lett å ta dette på alvor. Men den enkle tanken «**Gud** sier det!» vant til slutt over all hoderysting i Israel. Alle som lydig gjorde som Gud bød, selv om de risikerte å virke latterlige, ble helbredet for sårene sine på stedet.

Å, hva Gud enn foreskriver, og hvor underlig det enn ser ut, så la oss gi ham æren, gjøre som han sier og ta fornuften til fange under troens lydighet! Det vil gå oss vel. Og når vi tenker oss om etterpå, vil vi også se at det som ble foreskrevet, ikke var valgt helt vilkårlig, men i seg selv hadde sin betydning og sin dybde.

For en dybde det var i lammeblodet i Egypt som forbilde på Jesu blod! Og i Moses' stav som bilde på septeret for Guds makt og styrke, som Herren ville legge i menneskenes hender – i hendene på deres førstefødte bror! Og i treet som ble lagt i den bitre kilden, som et vink om underkraften i Kristi kors! Og framfor alt kobberslangen, å, for en rikdom av de mest hemmelighetsfulle hentydninger den skjulte i seg!

Og hva skal jeg si om den hellige nattverd? Også den er utad et uanselig tegn. Men det er et tegn der hele kristendommens karakter og vesen blir synlig, og der alle evangeliets solstråler samles som i et brennpunkt.

En bit brød, en slurk vin, hva er det når man veier det på den naturlige fornuftens vekt? Lite eller ingenting. Men i sakramentet knytter et Guds ord seg til det, og Guds ord gir alltid det som i seg selv er tomt, betydning, og det som i seg selv er ringe, verdi og vekt.

Herren sa: «Dette er mitt legeme … dette er mitt blod» (Matt 26,26.28; Mark 14,22.24), «Dette begeret er den nye pakt i mitt blod» (Luk 22,20). Og ved apostelens munn: «Velsignelsens beger som vi velsigner, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme?» (1 Kor 10,16). Herren har bedt oss spise av brødet og drikke av begeret, og i samme øyeblikk vil han velsigne oss åndelig og nære, styrke og vederkvege vårt indre menneske.

Å, la det være nok for oss at han har lovt det! La oss derfor ikke se på hvor ringe de ytre tingene er! Hit, hit! Gi hans ord æren! Kom hit, barnlig og forventningsfull! Herren ville slutte å være den han er, om han lot oss bli til skamme med vår tro og sendte oss tomhendte bort fra sitt bord.

II.

Til den vantro ringeakten som fikk kong Joasj nærmest til å avvise den symbolske handlingen han ble pålagt, kom det også, etter alt å dømme, en viss falsk beskjedenhet i det han krevde og ba om. «Skal hvert slag bety noe godt for meg,» tenkte han, «så må vel tre være nok.» Men hvordan gikk det ham? «Du burde ha slått fem eller seks ganger,» sier Elisja. «Da hadde du slått syrerne og gjort ende på dem. Men nå skal du bare slå syrerne tre ganger.»

Hvor godt gjennomskuet ikke Elisja kongen sin ut fra antallet slag! Hvor skarpt hadde han ikke sett de mest skjulte rørelsene i hans indre! Det er som om han vil si: «Du tenker at når bare Gud vil hjelpe litt, skal du nok selv sørge for resten. Du vil helst ikke være ham altfor mye til bry. Du stoler ennå for mye på din egen kraft, og du ser ikke at Gud må gjøre alt, og at han må gjøre det alene.»

Ja, hadde Joasj først veid mennesket, denne maktesløse makken, på den rette vekten, både hva det er og hva det kan, og var han dermed blitt grundig helbredet for all falsk selvtillit, da ville han ha slått sterkt og kraftig, den ene gangen etter den andre. Og han ville ikke ha holdt opp før Elisja hadde gitt ham et vink om at det nå var nok.

Å, brødre, slå ikke tre, slå seks, slå sju ganger! «Lukk din munn vidt opp, og jeg vil fylle den!» roper Herren (Sal 81,11). Det er ikke nok til deres frelse at dere bare får litt vederkvegelse eller trøst i livets strev. Dere har større og dypere behov som må møtes. Bli klart bevisst dem, og be ved nådens trone om at de må bli dekket fullt og helt!

Tenk på at dere ikke bare er trengende, men syndere, og at dere ikke bare bærer på den ene eller andre timelige byrden, men på den langt tyngre vekten av Guds forbannelse og dødsdom! Tenk over at det ikke er nok å væpne seg mot døden med trøsten om udødelighet. Framfor alt trenger dere et velbegrunnet håp om å komme lykkelig gjennom redslene ved den kommende dommen.

Og dere må ikke bare se dere om etter en stav dere kan komme gjennom verden med, men en stav dere også kan komme uhindret med gjennom leiren til mørkets fyrste og hans engler, og forbi fordervelsens avgrunn, inn i det evige liv!

Bort derfor med den falske beskjedenheten overfor de himmelske godene! Den springer bare ut av blindhet eller selvrettferdighet. Spenn kravene høyere! Be om forlatelse i Lammets blod for alle syndene deres! Be om Kristi rettferdighet som bryllupsklær, om Den Hellige Ånds ilddåp, om visshet om at dere står i nåden, ja, brev og segl på at dere er Guds barn!

Be om den freden som overgår all forstand, om det motet som er så langt fra å blekne for døden at det heller skriver apostelens ord på skjoldet sitt: «Jeg har lyst til å bryte opp herfra og være med Kristus» (Fil 1,23)!

Be om den frimodigheten i troen som sender det stolte spørsmålet ut gjennom himmel, jord og helvete: «**Hvem er den som fordømmer?**» (Rom 8,34).

Se, det er goder, det er gaver! Be Herren om alt, og ikke bare om det ene eller det andre av det! Slå ikke to, ikke tre ganger, slå seks, ja sju ganger! Dere trenger sårt hjelp, dere er dypt elendige. Med småpenger er dere ikke hjulpet. Et helt skattkammer må åpne seg for dere om dere skal kunne reise dere opp igjen av fattigdommen.

Og tro nå bare ikke at dere kan dele med Gud det veldige verket å reise dere opp igjen! Herren må gjøre det alene. Han må begynne, fortsette og fullføre. Han må kalle til omvendelse, tilgi, rettferdiggjøre, helliggjøre, bevare og tråkke fiendene under fot. Alt må Herren gjøre. Av egen kraft makter vi ingenting. Derfor bort med all forkjært forsagthet, mine brødre, og slå sju ganger!

III.

Og så: Ha tillit, ha tillit! Da Herren ved sin seer lot Joasj høre: «Slå på jorden!», rullet han liksom ut et blankt pergament for ham. På det kunne Joasj skrive alt han ønsket seg, og Herren ville godta det som et gyldig kredittbrev utstedt på ham selv. Ja, denne bunten med piler la Den Allmektige som en slags ønskekvist i hånden på Joasj.

Men Joasj skjønte ikke sitt eget beste. Han kjente Guds hjerte for dårlig. Han tenkte ut fra sine smålige begreper: «Slik tør en ikke komme til ham!» Derfor gikk det ham også etter hans tro. Han slo syrerne tre ganger, men han gjorde ikke ende på dem. Han ga dem foreløpig bare sår som senere grodde igjen.

Gjør det annerledes enn Israels konge, mine venner! Hør hva han har sagt, den allbarmhjertige i det høye: «Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull» (Jes 1,18). «Å, bare du ville akte på mine bud! Da skulle din fred bli som floden, og din rettferdighet som havets bølger» (Jes 48,18). «De skal ikke sulte og ikke tørste. Verken det glødende sandhavet eller solen skal skade dem. For han som forbarmer seg over dem, skal føre dem og lede dem til kildevell» (Jes 49,10).

«Nå vel, alle dere som tørster, kom til vannene! Og dere som ingen penger har, kom, kjøp og et, ja kom, kjøp uten penger og uten betaling vin og melk!» (Jes 55,1). «Som en mor trøster sitt barn, slik vil jeg trøste dere» (Jes 66,13). «Jeg er kommet for at de skal ha liv og ha overflod» (Joh 10,10).

Å, hele sitt skattkammer har han åpnet for **sine** og stilt til deres rådighet! Og alt vil han gi dem som ber om det, ikke for å lønne de verdige, men for å vise sin barmhjertighets rikdom mot syndere og uverdige og herliggjøre sin frie nåde i dem. Alt, i videste forstand, har han lagt på dørstokken sin for alle **Lasarus' brødre** som ikke skammer seg over tiggerstaven.

Eller kjenner dere ikke den store kunngjøringen fra kongenes Konge til sitt folk: «Og hva som helst dere ber om i mitt navn, det skal jeg gjøre, for at Faderen skal bli herliggjort i Sønnen» (Joh 14,13)? Se, slik ligger Joasjs piler, og noe enda større, i hånden deres! Så nøl da ikke og tenk ikke lenge over det, men slå på jorden, bestemt, kraftig og sterkt! Tro og ha tillit!

I den hellige nattverd blir alle skattene i Guds barmhjertighet stilt fram for oss i bilder. Men vi finner dem også virkelig der. Hvor mange kunne ikke ta dem med seg hjem fra det hellige bordet og være salige! Nattverden ble jo innstiftet

nettopp for at sultne og tørste syndere i de velsignede pantene, brødet og vinen, skulle få Guds skjøte på alle disse klenodiene.

Og om dere noen gang tør håpe å treffe Herren selv hjemme, så er det ved denne innstiftelsen, som ikke uten dyp mening har form av et måltid. Måltidet borger for at verten er til stede.

Å, måtte han selv lære dere å ta fornuften til fange under troens lydighet! Måtte han presse og drive dere til å gi opp all falsk beskjedenhet i det dere krever og ber om av hans nådes fylde, og i stedet fylle dere med en ubetinget og glad tillit til hans barmhjertighets rikdom og hans kjærlighets gavmildhet!

Om dere kom slik til det hellige bordet, mine kjære, ville det ikke slå feil: Han ville møte dere i nåde, gi dere rikelig av sin fylde og gjøre dere i stand til å stemme i med jubelen fra Sions trøstede datter: «Jeg vil glede meg i Herren, min sjel skal fryde seg i min Gud. For han har kledd meg i frelsens drakt, i rettferdighetens kappe har han svøpt meg» (Jes 61,10).

Synder! Vil du kvalen lindre,
bank på porten inn til livet;
sju ganger bank, og ikke mindre,
med det ord som Gud har givet!
For av Mesteren vi lærer
sju bønner **her** å be,
og for tronen dem å bære
står sju engler **der** til rede.

Kaller Herren deg **ved navn**,
bank, så **troen** ned seg senker
i ditt bryst, så der kan falle
såkorn som deg **livet** skjenker;
bank, så han deg gjør **rettferdig**,
gjør deg **hellig**, så du kan tre
som **innviet**, og til det verdig,
inn i hans **Salem** full av glede!

Og om han din tørst vil leske
med en dråpe av sin drikke,
bank, til han det fulle beger
setter til din leppe;
lyder hans sabbatsklokker
mildt mot deg med dempet klang,
bank, til du kan rope ut:
«De ringte meg til evig fred!»

Har du selv nå funnet frelse
for de dødssår som deg nager,
bank, til den blir vunnet også
for de sår som **dine** plager;
enda én bønn er deg unnet:
bank, til jorden er beredt

til Guds bolig hos menneskene,
og alt her er blitt én hjord!

IX. Elisjas død

«Død, **hvor er din brodd?**» Slik taler apostelen (1 Kor 15,55). Han taler på vegne av alle sjeler som er kjøpt med Lammets blod, og han bruker ordene til den gammeltestamentlige evangelisten, profeten Jesaja.

«Død!» begynner han, og vender seg mot dette ødeleggende, tanngnissende uhyret. Det var synden, dette helvetesbarnet, som fødte det til verden av sitt fruktbare morsliv ved kunnskapens tre, i skyggen av Guds vrede. Ellers pleier man å vike engstelig tilbake for dette skrekkens vesen. Selv den svakeste tanke på det faller som en bitter dråpe malurt i gledesbegeret vårt.

Men Paulus gjør det motsatte: Han oppsøker med vilje det mørke uhyret. Ja, han stevner det fram for sin domstol, slik en seierherre gjør med en overvunnet og avvæpnet fiende, eller en dommer med en pågrepet forbryter i lenker.

«Død!» roper han, og maner den fram som om den var en person. Og vandrer den ikke virkelig slik gjennom skaperverket, denne mørke skrekkens konge? Går den ikke gjennom de levendes rekker som en skjult bøddel med et sverd som aldri blir mett? Sitter den ikke som en mørk majestet på en trone bygd av hodeskaller, kronede og ukronede, en trone som uavlatelig slynger ut knusende lyn?

Hvor finnes en helt som den, med ofre over hele jordens krets? Hvor finnes en kjempe som den, som overalt kan vise fram seierstrofeer og minnesmerker over sine triumfer? Se, der står de, stein ved stein, gravhaug ved gravhaug! Det gryr ingen dag uten at nye reiser seg, og tusener faller som slaktoffer for dens mordersverd.

Og likevel hilser apostelen den med spørsmålet: «Død, hvor er din brodd?» For et underlig «hvor»! Kan døden virkelig bli svar skyldig? Å, **hvor** har ikke dette uhyrets brodd stukket? Hvor har ikke den giftige morderdolken blinket mot oss?

«Der», kunne skrekkens konge svare, «der er min brodd, der forråtnelsens stank slår imot dere fra de mørke gravene. Der jordens stolte herre metter ormene med sitt kjøtt. Der bare minnet om min majestet får dere til å grøsse, og der tanken på mitt kommende besøk hyller himmelen over livet deres i svarte skyer. Der vrir man hendene ved dyrebare likkister, men forgjeves. Der væter man nylig gjenfylte graver med strømmer av tårer, men gravene lar seg ikke røre og kjenner ingen barmhjertighet.

«Der river jeg skånselløst det elskede barnet fra den ømme morens hjerte, og den dyrebare hustruen fra ektemannen som hulker. Der gråter farløse barn blodige tårer, og forlatte enker går til grunne i sorg og smerte. Der lyder de døendes ralling mot dere, og skrikene i angst og fortvilelse fra dem som blir revet voldsomt bort. De byr gods og gull, krone og purpur for livet sitt, men venter forgjeves på at budet skal bli tatt imot.

«Der, ja der, hvor jeg slik river ned lykkens hjem, løser opp kjærlighetens bånd, gjør gledens saler om til jammerens huler og fyller hjerter med angst og helvete, og helvete med nye ofre, der truer min brodd. Der hugger mitt sverd, der rår min forferdelse, der utfolder mine redsler seg.» Slik kunne den tale, døden, skrekkens fyrste.

Likevel spotter apostelen den og fortsetter med sitt spørsmål: «Hvor er din brodd?» Det er uhørt! Hvor henter Paulus motet til dette? Hva gir ham rett til dette triumfropet over den siste fienden? I dag skal vi høre hva som gir ham denne retten. Og den har han i overflod: «Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!» (1 Kor 15,57) «Døden er oppslukt til seier», og livet er ført fram i lyset! (1 Kor 15,54; 2 Tim 1,10)

Så døde Elisja. (2 Kong 13,20)

Dere ser at den hellige historien går forbi profetens dødsstund uten å dvele ved den. Når det gjelder Guds barn, legger den ikke stor vekt på det vi kaller døden. Når en sommerfugl flyr ut, bryr vi oss ikke om puppehylsteret som er blitt liggende igjen, men retter all vår oppmerksomhet mot forvandlingen som har skjedd. På samme måte hviler Skriftens blikk, når Herrens hellige dør, bare på sjelen som går videre mot fullendelsen. At den jordiske kroppen blekner bort, lar Skriften ligge som noe uten betydning.

Lykkelige er de som har kommet så langt at de ser det på samme måte! Måtte denne betraktningen bane veien dit for noen av oss!

I dag slipper vi tråden i fortellingen vår, og drevet av en indre trang vender vi tilbake til sykesengen til vår gudsmann. Vi vil se ham dø. Vi vil se om han dør som vi, og spørre ham hvor han går. I den høytidelige stillheten i kammeret hans vil vi drøfte om det finnes **en verden på den andre siden**, om den også står **åpen for syndere**, og særlig **om også vi tør trøste oss med den**.

I.

Nå er vi framme. Der ligger Elisja, blek, med øyne som allerede er i ferd med å briste. En liten flokk profetdisipler står gråtende omkring sengen hans. Ubeskrivelig tynget lytter de etter det svinnende åndedrettet hans. Akk, om vi kunne trøste dem, disse dypt bedrøvede! Men hvor beklemt og ille til mote blir vi ikke selv!

Å død, hvor forferdelig du er! Er ikke engang det edleste trygt for din morderiske ljå? Blir det ikke i det minste trukket en guddommelig grense omkring en mann som vår venn Elisja, en grense med en innskrift som lyser mot oss: «Hit skal du komme, og ikke lenger!»?

Slik spør vi, men den mørke engelen bryr seg ikke om det. Med grusom taushet fortsetter den sin forferdelige gjerning. Den slukker stadig mer av lyset i øyet, der bare hellig kjærlighets ild før strålte, og senker den døendes bevissthet

ned i natt og mørke. Akk, døden truer med å begrave også vårt håp i natt og mørke!

Finnes det en vei ut av disse skyggene, en måte å slippe unna en slik ødeleggelse på? Er denne grufulle undergangen virkelig bare et mørkt blendverk? Er døden, tross alt som tyder på det motsatte, i virkeligheten bare en overgang til et herliggjort liv? Visner ikke mitt eget, personlige liv bort med mitt siste åndedrag, og er ikke verden murt igjen bak graven min? Finnes det, utenfor grensene for dette synlige skaperverket, en usynlig verden som står åpen for å ta imot ånden som drar bort i døden?

Akk, en lengsel etter en slik verden banker i hvert bryst, selv om den kanskje først kommer til syne når den jordiske grunnen alt begynner å vakle under føttene våre! Hvem vil vel gjerne dø, og enda mindre bli tilintetgjort? For en forferdelig tanke, at døden skulle være slutten på alt! «Men er den ikke det?» Å, hvordan skulle det være mulig å tenke seg?

«Det finnes noe på den andre siden!» sier anelsen i oss. «Det må finnes en havn for dem som drives omkring på livets stormfulle hav, et sted der de uskyldig undertrykte og miskjente får sin rett, en låve der alt som i sannhet er stort, hellig og edelt under solen, blir samlet inn!» Ja, slik taler anelsen.

Men hva er den annet enn en rykende veke? Den virkelige døden er en storm som veken ikke kan stå imot. Hva er anelsen annet enn en uskyldig, syngende fugl i det mørke krattet? Men synet av forråtnelsen er et uhyre som sluker fuglen.

Akk, den virkelige døden: den rallende undergangen, sansene som svinner, det siste åndedraget som farer bort, det kalde, stumme, stive liket på båren, kroppen som begynner å gå i oppløsning, senkingen ned i den ensomme, mørke graven, den fuktige jorden over den, og gravhaugen med visnende blomsterkranser og et tårevått lommetørkle som også litt etter litt har tørket! Akk, hvor grufullt!

Om det bare var noe **lyst** i alt dette: et vingeslag en kunne høre fra sjelen som drar bort, en engel en kunne se komme for å følge den hjem, eller bare en overjordisk glans som lyste gjennom mørket! Men for sansene viser det seg ingenting som kan veie opp for tanken på tilintetgjørelse. Alt er nattsvart, tett tilhyllet og stumt.

Og likevel! Nei, stilt overfor disse skrekkbildene får ikke anelsen fram dette «likevel!». Fornuften klarer det like lite, selv om den har anstrengt seg for det. Gjennom årtusener har den lett etter en pålitelig og grunnfestet trøst om udødelighet. Den har reist stiger av filosofiske slutninger for å finne den andre verden. I dristige spekulasjoners luftballong har den svunget seg opp og lett etter den, og den har spurt mennesker i ekstase, folk i transe og søvngjengere om den. Og hva har den funnet?

Riktignok taler også fornuften om «himmelske egner», «høyere sfærer» og så videre. Men det er talemåter og poesi, og selv tror den ikke at det er virkelig. Noe den kunne se klart og vite urokkelig sikkert, fant den ikke. Det «likevel» som er sterkere enn dødens redsel og gravens forfall, finnes bare på åpenbaringens lyse høyder.

Det hentes fra Josef av Arimateas hage, og framfor alt finnes det på Himmelfartsberget. La oss nærme oss dette hellige stedet! Se, der står han, omgitt av sine kjære, han som hele livet igjennom så ut som en som var klar for himmelfarten. Han hørte ikke hjemme på jorden og ble bare holdt fast her av et stort oppdrag som han selv fritt hadde valgt.

Hele hans underfulle framtreden bar allerede på pannen et mektig bevis for at en annen verden finnes. Man merket på ham at han kom fra en annen verden og måtte vende tilbake dit. Selv hadde han utallige ganger pekt på «min Fars hus», som han var kommet fra. Men det håndgripelige beviset for at en slik verden virkelig fantes, hadde han ennå holdt tilbake.

Se, der står han, og han skal bare være legemlig til stede på jorden noen få øyeblikk til. Han gjør seg klar til å avslutte og krone sitt jordiske dagsverk med dette beviset. Først taler han store, kongelige avskjedsord til disiplene sine: «Meg er gitt all makt i himmel og på jord», sier han. «Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende!» (Matt 28,18.20) Ja, han overgir hele verden til dem og ber dem ta den i eie for ham, i hans navn.

Så løfter han hendene og velsigner sine trofaste til avskjed. De ser helt oppslukt på hans nådefulle vennlighet, og de synes at en slik himmel, full av kjærlighet og nåde, aldri før har strålt mot dem fra blikket hans. De kjenner velsignelsene hans strømme gjennom seg som et fredens pust fra paradis.

Og da løfter han seg i stille majestet opp fra jorden! Den herlige svever velsignende opp fra disiplenes krets. Han stiger høyere og høyere, synlig og legemlig, hele tiden til stede i rommet, opp mot himmelen. Disiplene står og ser etter ham i tilbedende undring, til en sky kommer mellom ham og blikket deres og skjuler for dem det mest opphøyde og løfterike av alle syn.

Hva sier dere om dette? En begivenhet uten like! Nå er spørsmålet om en annen verden avgjort, riktignok ikke ved noe filosofisk bevis, men ved noe som i overbevisende kraft langt overgår alle fornuftsbevis: ved en kjensgjerning! Hva trenger vi da lenger andre vitnesbyrd?

Den andre verden finnes! For øynene våre dro en vandrer inn i den. Den er et sted på den andre siden av stjernene, en virkelig verden som finnes i rommet; for Herren steg legemlig over til den. Og en salig verden må det være. «Gud for opp under jubelrop», synger salmisten, «Herren under lyd fra horn.» (Sal 47,6)

Å, la oss ønske hverandre til lykke med dette håndgripelige seglet på vårt livshåp! Vi som er skapninger av kjøtt og blod, trengte nettopp et slikt synlig bevis for at det finnes en himmelsk verden på den andre siden. «Men …» Hva? Enda et «men» overfor en slik kjensgjerning? Men jeg forstår.

Å, den som ikke kan tro en slik historie som beretningen om himmelfarten! Disiplene lot seg steine og korsfeste for den. Om den trengte noen ytterligere bekreftelse, har den fått den i rikt mål ved at Den Hellige Ånd ble utøst, og ved at den kristne kirke ble grunnlagt, ledet og styrt.

Den står ikke som et enkeltstående mirakel, men er et uunnværlig ledd i hele sammenhengen i Jesu liv. Den skjedde i samsvar med de mest uttrykkelige og utvetydige forutsigelser. Og den kan så lite overraske den som tenker seg om, at han tvert imot ville undre seg storlig om den ikke hadde skjedd.

For han som kom ned fra himmelen, måtte ikke han vende tilbake dit? Og han som så fullkomment fullførte det store verket Faderen hadde gitt ham, fortjente ikke han en kroning, en triumf ved slutten av sitt løp? Og begge deler har han jo fått.

Den som ikke vil tro en historie som den om Guds Sønns herlige himmelfart, sier jeg, må fornekte all historie overhodet. For hvilken hendelse i den verdslige historien er blitt sterkere bekreftet, og ved sine vidtrekkende følger og virkninger hevet høyere over all tvil, enn denne kjensgjerningen i evangeliet? Den rettferdige tror, og han lever ved sin tro.

Fra Oljeberget går vi tilbake til Elisjas kammer. Å, se hvordan skyggene nå er spredt og det grufulle drevet bort! Brist nå bare, dere kjære øyne, og du trofaste hjerte! Skal sommerfuglen kunne vugge seg på paradisets blomster, må puppehylsteret falle av. Skal rosen kunne folde ut sin skjønnhet, må knoppen åpne seg. Ikke den senkede, sloknende fakkelen, men den som vender oppover og står i full lue, skal flamme som sinnbilde ved vår venns dødsleie. Og i stedet for sypresskransen skal en krans av eviggrønt slynge seg om hans bleke panne!

II.

Den andre verden finnes! Det er den første vissheten vi tar med oss fra Oljebergets høyde ned i dødens dal. Men står himmelen også åpen for syndere? Halleluja, det gjør den! Se, det er den andre sannheten. «**Han som bryter igjennom, stiger opp foran dem**», jublet Guds seere (Mika 2,13). Slik skjedde det. «Så bryter de igjennom!» ropte de. De som hører Kristus til, bryter igjennom. Altså står himmelen åpen!

Hvilke bommer holdt den en gang stengt? Tre kjeruber, ikke bare én, voktet portene med lynende sverd: Guds rettferdighet, Guds hellighet og Guds sannhet. De har trådt til side. Døren står åpen. For hvem? For øyet? Ja, også for det. Vi skuer inn i den andre verden, og for et syn! Jesus, vår førstefødte bror, i uendelig herlighet på tronen, med tøylene til verdensstyret i sin gjennomborede hånd! Han som bryter seglene på den store boken, han som fullbyrder Faderens rådslutning, kongen som bærer, styrer og har omsorg for sin kirke!

Men himmelen står ikke bare åpen for øyet, og heller ikke bare for hjertet, som i Jesu hjerte finner en trygg havn for sine sukk og i hans favn et vennlig tilfluktssted fra alle sine sorger. Også for din fot står paradiset åpent.

Lytt oppover! Det er ikke bare englekor som toner ned til deg. Hør: «Verdig er Lammet, som ble slaktet!» «Med ditt blod kjøpte du oss til Gud!» «Lammet tilhører velsignelsen og lovprisningen!» (Åp 5,9.12.13) Merker du det? Det er menneskestemmer. Og lytter du nøye, hører du tydelig blant dem stemmen til røveren, tolleren, Manasse, Rahab og Maria Magdalena, og stemmene til tusener av deres og dine brødre og søstre. For syndere står himmelen åpen, for lovbrytere som hadde fortjent helvete. Er det virkelig slik? Også dette har underet på Oljeberget gjort visst.

Hva ville vi gjerne rope etter Jesus fra dødens dal når vi ser ham stige opp i det høye? «Akk», ville vi sukke, «om du bare var en av oss og var vår forsoner, da hadde også vi rett til paradiset i deg! Om du sto i samme forhold til oss som en hærfører til sin hær, da var nøklene til Guds stad overgitt til hele hæren i det

øyeblikket du tok imot dem! Om du var vårt hode, slik Adam en gang var det, da var også lemmenes skjebne avgjort med din salige lodd!»

Slik ville vi tale med bevegede hjerter. Og se, det vi ville ønske og lengte etter, er virkelighet!

For hvem trådte i vårt sted og tok på seg å gjøre vår dårlige sak god igjen overfor Herren? Hvem tok våre synder på seg for å betale for dem, og våre forpliktelser for å oppfylle dem? Hvem sa: «Det jeg ikke har røvet, må jeg nå gi tilbake» (Sal 69,5), og: «Jeg helliger meg for dem, for at også de skal være helliget i sannhet» (Joh 17,19)? Det sa Jesus.

Og som gjenløser, borgensmann og talsmann, som hode og ny Adam for alle som tar sin tilflukt til ham og tror på ham, stiger han opp fra Oljeberget til det evige hjem. Der blir han kronet og tar den himmelske herlighets skatter i eie. Derfor nøler ikke apostlene med å rope til oss med hjertets fulle tillit og glede at Gud har «satt oss med ham i himmelen» (Ef 2,6), og: «Vi har vårt hjemland i himmelen!» (Fil 3,20)

Kan dere tenke dere en fastere grunnvoll enn den vårt livshåp hviler på? Det bæres ikke av kunstige slutninger og bevisførsler som må sky lyset. Nei, det bæres av begivenheter hele verden kjenner, av virkelige kjensgjerninger. Disse kjensgjerningene frykter ikke bølgene når nøden bryter inn, og de står støtt mot redslene i erfaringer som synes å si det motsatte.

Også Elisja kjente den urokkelige, diamantharde, blodbestenkte grunnen som holder vårt håps anker fast og sikkert, hva som enn bruser over det. Han så den lyse fram av ofrene i templet og av ordene til profetene, Guds talsmenn. Han kjente «Lammet som er slaktet, fra verdens grunnvoll ble lagt» (Åp 13,8), og det er i dette Lammets blod at også han, nå døende, hviler så mildt og fredfullt.

Åndedrettet hans begynner å stanse, pulsen slår mattere. Men vi gruer oss ikke lenger for dette synet. Dra av sted, Elisja! Vi følger etter! Skilles må vi jo. Vi er pilegrimer i dette livet, og årene som går, er en vandring hjem. Vi drar villig og spenner ut seilet for vinden som driver oss, fordi vi vet hvor vi skal.

Du skjønne hjemland på den andre siden! Ungdom som ikke lenger visner, vår som ikke falmer, glede uten vemod, lys uten skygge! Dra av sted, Elisja! Vi følger glade etter! Kristus er vårt liv; da kan døden jo bare være en vinning.

Ansiktet hans blir blekere, men ingen sky formørker pannen hans, ingen skygge av tvil glir over det. Den dypeste ro hviler over alle trekkene hans! Hør, hør! «**Jeg drar trygt!**» roper han med taus munn.

Ja, så lenge vår borgensmanns lydighet beholder sin verdi for Gud; så lenge Guds rettferdighet ikke kan tillate at djevelen sluker en **hellig** så lenge dette ordet står fast: «For fjellene kan vel vike, og haugene rokkes, men min miskunnhet skal ikke vike fra deg, og min fredspakt skal ikke rokkes» (Jes 54,10), så lenge er ingenting sikrere enn at Kristi lemmer skal nå målet for sitt himmelske kall, hva som enn skjer!

Ingen fallgrav de enn måtte havne i, er så dyp at den når ned til helvete! Ingen snare slynger seg om dem uten at den må briste; intet hav bruser omkring dem uten at det må gi dem vei igjennom.

Gå fram med fasthet, mine brødre! Vi bryter igjennom. Så sant som Forløperen gikk foran og banet veien for oss, blir heller ikke vi sittende fast i noen fristelsens dal, i noe trangt pass, i noen ørken av sult eller sorg. Vi når fram! De rettferdige som allerede er fullendt, står med palmegrener i hendene på de eviggrønne kystene og venter på oss!

«Vår venn er sovnet inn.» La ham bare sovne inn! Vi har jo ikke mistet ham av den grunn. Vi er lemmer på ett legeme, ett reisefølge som er inderlig og for evig knyttet sammen. Vår kjærlighet består. Den er badet i udødelighetens kilde. Den går over gravens grense og omfavner vennen, som nå er forklart, bare enda inderligere og fastere. Og etter hvert som tallet på våre kjære på den andre siden vokser, vokser også følelsen av å være fremmede her nede i kraft og dybde, og med den lengselen etter å komme til dem.

Stadig mer løsner røttene som binder oss til denne jorden. Stadig friere svever vi over jordens høyder. Stadig sterkere drar de milde stjernene der oppe oss mot himmelen, som lampeskinnet fra hjemmet. Og stadig klarere tar den stille vandreren mot Jerusalem form i oss, han som salmisten synger om: «De går gråtende og bærer den sæden de sår ut, de kommer hjem med fryderop og bærer sine kornbånd.» (Sal 126,6)

For en ønskverdig tilstand, å ha forlatt verden før den forlater oss! For en herlig frihet, å komme dødsengelen i forkjøpet ved å lette anker, og å ha seilt fra ham i hjemlengselens håpefulle, bevingede skip!

Elisja har fullført sitt pilegrimsløp. Han har gått inn til sin hvile; han er hjemme. Profetdisiplene står og gråter inderlig omkring leiet hans, og ikke uten grunn. Guds Sion har god grunn til å klage over tapet av en slik mann.

Her var det jo noe mer enn en tuktemester, noe større enn en pådriver, noe mer dyrebart enn en lovlærer. Slike som de jeg nettopp nevnte, finnes det nok ennå, og når en av dem går bort, står snart en annen klar til å fylle plassen hans. Men her var en evangelist, en nådens predikant, en som forkynte vår Guds vennlighet og kjærlighet. Og menn av dette slaget har det aldri vært noen overflod av på jorden.

Og hvor mye mer har ikke Elisja ellers vært for Guds kirke! Hvilke frelsesunder strålte ikke omkring hans fotspor! For en hærstyrke den Allmektige i ham stilte opp mot Israels fiender! For en demning han i denne ene mannen reiste mot avgudsdyrkelsens dype bølger, blant både høye og lave!

Ikke rart at kong Joasj kastet seg gråtende over den døende og brøt ut i klageropet: «Min far, min far! Israels vogner og ryttere!» (2 Kong 13,14) Israels krone var borte. En lynavleder, om jeg skal tale menneskelig, var falt ned fra folkets tak. En vandrende trøstens kilde var tørket ut, og en vinstokk var hugget ned, en som hadde båret søtere druer enn noen annen i Kanaan.

Og likevel, hvor fredfullt ligger han ikke der, den opphøyde avdøde, som om han ikke var død, men bare slumret og drømte om paradis! Her har døden ikke lenger noe grufullt eller skremmende ved seg. Man ser at det her bare har skjedd en hjemreise, ledet av en morshånd. Her har det ikke vært noen død, og han er ikke blitt revet bort fra de levendes land mot sin vilje.

Det ser svært fattigslig ut i dødskammeret. Hvor enkelt og uten prakt hviler ikke den dyrebare gudsmannen! Her ser man ingen stolt paradeseng. Ingen gylne lysestaker lyser opp det mørke kammeret. Ingen glitrende tegn på høye verdigheter og embeter blinker fra liksvøpet. Ingen krone, ingen ordensstjerne, ingen æreskrans minner om at her hviler noe mer enn et vanlig dødelig menneske. Men noe annet, som langt overstråler alt dette, vitner likevel om nettopp det.

Å, den som bare har øye for det, oppdager her en pryd for den døde så herlig som det sjelden blir konger og fyrster til del! Guds barn står og væter den dødes bleke panne med tårer av den inderligste kjærlighetssorg, og det er mer enn om et diadem av gull og perler slynget seg om den. Vennlige engler, som fulgte den hellige mannen mens han levde og bar ham på hendene, svever som stille, kjærlige voktere omkring det høytidelige leiet. Og når har vel edlere væpnere og livvakter stått omkring en likbåre?

Takknemligheten hos utallige sjeler som er knyttet til ham for evig, fletter ømme, usynlige kranser av blomster som aldri visner, til den kjære som er sovnet inn. Og det som fullender denne skjønne prydelsen, er det underfulle gjenskinnet av den dype freden fra Gud. Dette gjenskinnet etterlot den rikt benådede sjelen i de bleke trekkene på legemet da den dro hjem, som sitt siste, talende spor.

Nei, nei! For vår venn har evighetens åpne port ikke vært forferdelig. Han så den stråle i klar, vennlig festbelysning. For ham var den en triumfport som han etter endt livskamp endelig skulle gå inn gjennom for å ta imot rettferdighetens krone. Som innskrift over den leste han ordene: «De som sår med gråt, skal høste med fryderop.» (Sal 126,5)

Men når selv en mann fra den gamle pakt ikke lenger så noen grunn til å vike tilbake for dødens port, hvor mye mindre skal da vi, mine brødre i Herren, skremmes av den! Vi ser den jo stråle i den nye pakts fulle lys og herlighet, og vi leser ord over den som de hellige i gammel tid ennå ikke hadde hørt.

Å, ingen sky skygger lenger over denne inngangen for oss, ingen skremmende skikkelse møter oss i nærheten av den! Etter løftet: «Jeg kommer igjen» (Joh 14,3), tar kongenes Konge imot oss med åpne, kjærlige armer på evighetens dørterskel. De hellige englene flokker seg om porten for å ønske oss, rikets nye borgere, velkommen med harpeklang og glade, kjærlige hilsener og føre oss inn. Tusen salige løfteord er lysene som gjør forhallen klar som solen for oss.

Over den funklende porten står innskriften: «Kom hit, dere som er velsignet av min Far! Arv det riket som er beredt for dere fra verdens grunnvoll ble lagt.» (Matt 25,34) Like ved står det store ordet: «Den herlighet som du har gitt meg, har jeg gitt dem … fordi du elsket meg før verdens grunnvoll ble lagt.» (Joh 17,22.24)

Innenfor porten vinker en seraf til oss, sendt ut av Gud. I hånden har han en bryllupsdrakt, ren som lyset, en seierens palmegren, en uvisnelig æreskrone og en gyllen nøkkel til en fredens bolig i Jerusalem der oppe, alt sammen til den nyankomne.

Den gylne himmelharpen glimter i det fjerne, og fra den lyse bakgrunnen toner en herlig harmoni mot oss! Det er gjenlyden av det evige halleluja, det henrivende ekkoet av den fullendte menighetens store sang. Omkvedet i den, som aldri forstummer, er: «Lammet, som ble slaktet!» Og mot ham lyder den evige jubelen: «Du har med ditt blod gjort oss til konger og prester for vår Gud!» (jf. Åp 5,9–10)

Se, slik står det nå til med evighetens port for borgerne i Kristi rike! Den er blitt en triumf- og æresport. Vi burde juble høyt hver gang vi synes vi ser den bevege seg for å åpnes.

Men hvor sjelden begynner Guds folk den siste reisen med jubel! Det kommer av vår svake tro; det har sin grunn i vårt lovbundne og selvrettferdige vesen. Vi vil ikke stole på Kristi blod alene, og likevel skal det bli slik at dette blodet alene får all ære. Derfor må vi fremdeles så ofte gjennom alle slags smertefulle kamper før vi gir slipp på det jordiske.

Den siste resten av vårt eget skal bort; den falske grunnen under føttene våre skal vike. Da blir først alle slags stiger som vi innbiller oss at vi har reist mot himmelen i egen kraft, knust av Guds hånd. Så kommer de bitre fallene fra innbilte hellighetshøyder, de uutholdelige avkledningene helt inn til marg og bein, oppdagelsene av hjertets dype fordervelse, som får oss til å grøsse, nedrivningen av våre vakreste verk, og hva det ellers kan være.

«Til intet, til intet, til intet!» heter det da en gang til, helt til sist, og det blir kamp, storm og mørke før ankeret blir lettet.

Denne brenningen kaster mange over til kysten på den andre siden. Andre blir reist opp igjen i Kristus etter ydmykelsen og drar jublende bort.

Men la et Guds barn dra over som det kan, motløst eller kjempesterkt og jublende; det skal vi ikke bekymre oss for. «Far, jeg vil», sier Fyrsten, han som går god for sine blodkjøpte syndere, «at de som du har gitt meg, skal være hos meg der jeg er, for at de skal se min herlighet, som du har gitt meg, fordi du elsket meg før verdens grunnvoll ble lagt.» (Joh 17,24)

Jeg skal ikke dø, så sant som Herren meg
har gitt sitt hellige og trofaste ord:
«Jeg lever, også for deg er livet bestemt!»
I døden åpner himlen seg for meg.
Naturen selv har skrevet det med dunkle trekk,
det håp som næres av vårt hjertes beste drifter.
Om dette **skinnliv** skal bli mitt siste,
da ble hver sjels grunntone bare løgn.

Og hvilket offer måtte da følge meg,
om med en jordisk død mitt liv var omme?
Da måtte Gud selv dø, til drømmer tomme
forvandles Kristus og hans fredsord seg.
Jeg skal ikke dø. Hvor er din brodd, o død?
Hvor, mørke dødsdal, er dine redsler?
Guds ord skal være meg min stav og støtte
og Kristi blod min morgenhimmel rød!

X. Underet etter døden

I Judas' brev møter vi et gåtefullt utsagn. I vers 9 står det: **«Men ikke engang overengelen Mikael våget å felle en spottende dom da han trettet med djevelen om Moses' legeme, men sa: Må Herren straffe deg!»** Apostelen nevner her en hendelse som ikke er omtalt noe annet sted i Den hellige skrift.

Om Judas hadde denne kunnskapen fra en gammel overlevering eller direkte ved en åpenbaring fra Gud, har ingenting å si for om denne merkelige historien er troverdig. Troverdigheten er allerede hevet over all tvil ved at beretningen står i et apostolisk skrift.

Hvordan apostelen bruker denne underfulle hendelsen i praksis, er denne gangen mindre viktig for oss enn selve hendelsen. Hva slags strid er det han forteller om? Hvem sto mot hverandre, og framfor alt: Hva gjaldt den?

De som handler, er overengelen **Mikael** og **djevelen**. **Den første** er ikke helt ukjent for oss, for han nevnes flere ganger i Skriften. Mange har villet se Guds Sønn i ham, men uten grunn. Han er en av de skapte englene. Men som navnet «overengel» eller «erkeengel» antyder, hører han, i gaver, stilling og verdighet, til en høyere orden blant disse himmelske vesenene, slik også Satan gjorde før sitt forferdelige fall.

Navnet hans betyr: **«Hvem er som Gud?!»** Et slikt utrop må være grunntonen i engelens sjel, og en tilbedende, elskende beundring for Guds herlighet må være dronningen blant følelsene hans. Navnet uttrykker altså det dypeste, inderligste og mest særegne i hans vesen.

Den andre skikkelsen i dette krigsmaleriet er **djevelen**. Han er de falne åndenes overhode, erkefienden av all guddommelig orden, morderen, løgneren og ødeleggeren fra begynnelsen.

Det er **han** som har spunnet garnet som heter vår tids opplysning, den opplysningen som fornekter at det finnes en djevel. Nå knytter småfuglene selv videre på det garnet, uten hans hjelp. Han har fått menneskene til å tro at den moderne dannelsen for lenge siden har båret ham til graven som et hjernespinn, sammen med alruner og spøkelser. Og siden har han befestet sitt herredømme over verden i et slikt omfang at alle som har fått øynene åpnet, bare kan fylles av forbauselse og redsel!

Et merkelig møte, altså! Et sammenstøt mellom åndeverdenens to poler! En krig mellom lysrikets representant og mørkerikets representant! Når har man hørt om en mer storslått rettssak? For øvrig gleder vi oss over denne kampen.

Vi ser at vi ikke står alene i felten mot Satan. Også Herrens engler har erklært ham evig fiendskap, og de fører ikke striden for sin egen del. De er livvakt for Israels hær og skjoldbærere for Guds barn.

Slagmarken for denne opphøyde kampen er en grav, og det til og med graven til den mannen som Skriften gir dette store vitnesbyrdet: Det sto ikke mer fram noen profet i Israel som ham. Striden mellom de to fyrstene gjaldt **Moses' legeme**.

Dere vet at Moses ikke kom inn i det lovede landet, hvor inderlig han enn ønsket å følge folket sitt dit. «La meg nå få dra over og se det gode landet», ba han, «dette gode fjellandet!» «La det nå være nok!» svarte Herren. «Tal ikke mer til meg om dette.» (5 Mos 3,25 f.)

På grunn av noen få ord som hadde sluppet ut av ham, ble dette varme hjerteønsket ikke oppfylt, slik han selv forteller (4 Mos 20,10–12; 27,12–14; 5 Mos 1,37; 4,21 f.; 32,48–52). Ved klippen i ørkenen var han nemlig for noen øyeblikk blitt revet med av det opprørske folkets vantro. Han hadde sagt de motvillige ordene som vakte mistillit: «Mon vi kan la vann strømme fram for dere av denne klippen?»

Men i Det gamle testamentes tid skulle framfor alt den guddommelige lovens hellighet og ukrenkelighet vise seg i full glans. Derfor kunne ikke Herren la selv et så kort utbrudd av misnøye gå ustraffet, ikke engang hos en ellers så tro tjener som Moses. Ja, nettopp hos en Moses kunne han det enda mindre, fordi Moses representerte lovens hellighet. Derav dommen: «Du skal få se landet rett foran deg, men du skal ikke komme inn i det.» (5 Mos 32,52)

På fjellet Nebo døde Moses. Han døde salig «ved Herrens munn» (jf. 5 Mos 34,5), i kysset av Guds nåde og kjærlighet. Legemet hans ble vist stor ære: Gud selv begravde ham, men i det skjulte. Intet menneske fikk vite hvor han hvilte.

Men at Gud selv nedlot seg til å begrave ham, tydet klart på at han hadde noe særskilt i tankene med dette legemet. Og vi tar sikkert ikke feil når vi mener at det særskilte var at han ville vekke ham opp fra de døde allerede før den store dagen da alle skal stå opp.

Men hva gjaldt striden ved Moses' grav? Noen har ment at djevelen ville grave opp den israelittiske hærførerens legeme og gi det tilbake til jødene som lokkemiddel til avgudsdyrkelse, og at overengelen satte seg imot dette. Men den tanken mangler ethvert grunnlag, særlig fordi vi ikke har et eneste eksempel fra historien om Abrahams barn på at noen har dyrket eller tilbedt en avdøds legeme som en avgud.

Andre har forstått hele saken billedlig. De har villet se en hentydning til at lovens ordning ble opphevet ved nådepakten i Lammets blod, og at Satan protesterte mot dette for å verne sitt eget rike. Men denne forståelsen er helt vilkårlig og kunne i høyden godtas som en skarpsindig anvendelse av hendelsen. Nei, det er en virkelig hendelse vi får fortalt her.

Den fant uten tvil sted da Gud gjorde seg klar til å vekke opp og herliggjøre Moses' legeme. Om vi skal tenke oss at det skjedde før eller etter vår Herres oppstandelse, kan ikke sies med full sikkerhet. Men Paulus sier at Kristus er den

første som står opp fra de døde (Apg 26,23), «den førstefødte av de døde, for at han i alt skal være den fremste» (Kol 1,18). Derfor blir man tilbøyelig, for ikke å si nødt, til å legge Moses' oppvekkelse til tiden etter Kristi oppstandelse.

Vi leser jo også at mange av de hellige som var sovnet inn, gikk ut av gravene sine sammen med ham, oppvakt og herliggjort, og ikke bare i nærheten av Jerusalem, men i hele det lovede landet (Matt 27,52 f.). Og hvis også Moses var blant disse oppstandne, noe som er høyst sannsynlig, han som Gud en gang talte med «som når en mann taler med sin neste» (2 Mos 33,11), da kan den skikkelsen han tidligere viste seg i på forklarelsens fjell naturligvis ennå ikke ha vært det egentlige oppstandelseslegemet.

Nok om det: Gud vil herliggjøre Moses' legeme. Da trer Satan imellom og legger ned protest. «Nei», sier han, «noe slikt tilkommer ikke Moses' legeme. Fordi han ble nektet å komme inn i det lovede landet, er Moses stemplet for hele folket som synder og lovbryter. Derfor tilhører han meg, og jeg legger ned rettsgyldig innsigelse mot den utmerkelsen og herliggjørelsen som er tiltenkt ham.»

Slik talte Satan, «våre brødres anklager», som Åpenbaringen kaller ham (Åp 12,10). Hans misunnelse og ondskap unte allerminst Moses, skjold- og bannerføreren i Guds rike, en slik herliggjørelse.

Da trer Mikael fram mot ham, overengelen som ifølge 1 Tess 4,16 særlig synes å ha sin tjeneste der de døde står opp. Han begynner å **føre saken** for Moses mot mørkets fyrste. Hvordan han førte den avdødes sak, blir riktignok ikke fortalt, men vi kan ane det.

Han forsvarte ham ikke med Moses' dyder, og heller ikke med Moses' troskap, enda ingen var mer tro i Herrens hus enn han. Med de våpnene ville han ikke ha nådd målet. Hadde han ikke hatt noe bedre å føre fram til forsvar for profeten, ville han tvert imot ha måttet overlate slagmarken til Satan, som denne gangen kjempet med den guddommelige lovens hellighet som våpen. Ja, han ville ha måttet innrømme Satan eiendomsretten ikke bare til Moses' legeme, men også til hans sjel.

Mikael bekjemper anklageren med det våpenet Guds Sønn har som mellommann. Han kaster Lammets offer i vektskålen på sin side. Han reiser rettferdiggjørelsen i den store yppersteprestens blod som voll og mur omkring Moses. Og fordi han vet at han selv ikke kan tre inn i Moses' sted, sier han: «Må Herren (det vil si Kristus, den tornekronede gjenløseren) straffe deg, du Satan!»

Og sannelig! Mot Kristi blodige forsoningsverk, og mot at han trer inn som prest for synderen, kom Satan ingen vei. Han måtte tie og rulle sammen anklageskriftet sitt igjen. Men den Allmektige talte sitt skaperord over Moses' grav. Forråtnelsen vek, og det som var sådd i vanære og forgjengelighet, sto opp igjen i kraft og herlighet.

De som Kristus har kjøpt så dyrt, tilhører Gud med legeme og sjel. Levende eller døde hviler de i hans kjærlige favn. Ikke engang benene deres, som smuldrer bort i graven, glemmer han. De er hellige for Herren, og det forblir de i evighet.

Disse trøsterike og oppløftende sannhetene møter vi også i den historien som avslutter rekken av prekenene våre om Elisjas liv. Hendelsen setter det stadfestende seglet på vår seers profetembete. Måtte den sette et lignende segl på vår tro på den levende Gud og på hans nåde, som alltid virker for alle som stoler på ham!

> Så døde Elisja, og de begravde ham. Først på året pleide moabittiske herjeflokker å falle inn i landet. Så hendte det en gang at de fikk se en herjeflokk mens de holdt på å begrave en mann. Da kastet de mannen ned i Elisjas grav. Og med det samme mannen rørte ved Elisjas ben, ble han levende igjen og reiste seg opp på føttene. (2 Kong 13,20–21)

En gåtefull historie! Den siste i Elisjas liv, om man kan kalle den det. Det er med vemod jeg sier «den siste», som om vi i dag skulle ta avskjed med denne gudsmannen etter flere års samvær, ikke bare i tankene, men i virkeligheten. Og likevel, hvor inderlig nær er vi ikke kommet denne mannen! Kjærligheten i Gud spenner over årtusener. Den favner det fjerneste som om det var nært, og det vi aldri har sett, som om det sto lyslevende for øynene våre.

De helliges samfunn kjenner verken tid eller rom. Den som er gått inn i det ved å bli født på ny ovenfra, bor og vandrer allerede i dette livet i forsamlingen av alle Herrens kjære som har nådd fram fra denne verden til det himmelske hjemmet. Han omgås en Abraham og en David, en Peter, en Paulus og en Johannes og alle de andre fullendte rettferdige. Riktignok skjer det bare i **ånden**, men ikke mindre hjertelig og fortrolig enn med den broren vi ennå ser med kjærlighet her nede.

I dag drar vi på pilegrimsferd til Elisjas grav for å være vitner til et stort under. **Underet**, dets **mål** og **hensikt** er emnet for denne **avsluttende betraktningen** vår. Måtte Herren i sin nåde velsigne den!

I.

Vi vender oss mot Jeriko. Hendelsen finner sted på gravplassen ved Jordan som hører til det stille brorskapet vi kjenner så godt. Der hviler Elisja. Ja, profetdisiplene hadde insistert på at deres høyt elskede mester skulle få sitt siste hvilested hos dem. For omtrent et år siden bar de ham dit, de og en liten flokk andre som fulgte stille med. Tårer av kjærlighet falt på veien; det var rosene og liljene de strødde. Mange smertefulle sukk steg opp; de var deres rekviem, deres gravsang.

En sa: «Jeg begraver min åndelige far, han som Gud brukte til å føde meg til det evige liv!» En annen: «Jeg begraver mannen som ble et fyrtårn for meg på livets skjærfulle hav!» En tredje: «Jeg begraver alt som ennå holdt meg tilbake på jorden! Som jeg lengter etter å følge ham!»

Mange som ingen før hadde visst hørte til Guds barn, kom nå fram fra sine skjulte kroker og sa: «Å, om dere visste hva denne mannen også har vært for oss! Gud lønne ham for det! Vi kan aldri gjengjelde ham det.» Slik var alle hjerter tunge og alle øyne våte.

Det var nok et uanselig gravfølge, men samtidig et så herlig følge som jordens mektige sjelden får. Her begravde ikke døde en død. Her la himmelens arvinger et såkorn i jordens fang for evighetens høst. Og Guds engler gikk usynlige og

stille med i toget, med befaling om å vokte haugen der legemet til mannen Gud elsket, skulle hvile til oppstandelsens store morgen.

Under mange tårer bar de det dyrebare legemet, svøpt i hvitt lin, bort til den mørke graven. Og hvor mange vemodige hilsener av kjærlighet og takknemlighet fulgte det ikke!

Så trådte følget hulkende tilbake, og en tung stein lukket gravkammeret. Gravskriften hadde kong Joasj sørget for. Den lød: «Min far, min far! Israels vogner og ryttere!» Vi føyer til en gravskrift til. La det være Herrens ord til Daniel: «Da skal de forstandige skinne som himmelhvelvingen skinner, og de som har ført mange til rettferdighet, skal skinne som stjernene, evig og alltid.» (Dan 12,3)

Når vi i dag kommer til det stille hvilestedet ved Jeriko, har Elisja, som sagt, allerede sovet den dype søvnen i graven sin i et år. Elisja? Nei, ikke han, bare legemet hans, hans jordiske hytte. Selv sitter han til bords med Abraham, Isak og Jakob. Han puster ikke lenger inn jordens rå luft, men har ristet tåredalens støv av føttene. Der hvor all sorg og klage går opp i en uendelig gledesjubel, blander han sin jublende stemme med takkekoret til de himmelske palmebærerne.

Men hvordan er han der? Som en avkledd ånd? Å, slett ikke! «Vi vet jo at om det teltet vi lever i på jorden blir brutt ned, så har vi en bygning som er av Gud, et hus som ikke er gjort med hender, evig i himmelen», leser vi i 2 Kor 5,1.

Denne «bygningen» er ikke himmelen selv, men den blir til for oss «i himmelen». Den er en ny drakt som vi, som apostelen sier, blir «ikledd» der på den andre siden. Og apostelen ville gjerne bli «overkledd» med den straks, uten først å måtte gjennomgå en «avkledning» av det jordiske hylsteret.

Da er det klart at han med «bygningen i himmelen» mener en himmelsk legemlighet, et organ som er forskjellig fra oppstandelseslegemet. Det ligner det englene viser seg i på jorden, og er laget av et stoff som står over det vi kan sanse. Dette organet gir ånden igjen øye, øre og munn. Kort sagt gir det den alle redskapene den trenger for å være virksom og vise sitt herliggjorte liv utad.

Heller ikke Moses og Elia viste seg for disiplene på det hellige fjellet uten form, men i en eterisk legemlighet. Og det er utenkelig at bare disse to, og kanskje stamfaren Enok som den tredje, skulle vandre gjennom paradiset med legeme, mens alle andre salige skulle være nakne ånder, uten legeme og drakt.

Det ser nok ikke så luftig og uvirkelig ut i himmelen som mange tror. Riktignok er ikke himmelen noen muhammedansk basar der kjødet finner ny næring. Men den er heller ikke det grenseløse tåkeriket som flyter ut i blålig dis, uten Guds skapninger, uten faste omriss og former, slik et vantro og sentimentalt svermeri pleier å drømme seg den. Himmelen er et fylt rom, en blomstrende verden, en skapning som jorden bare er en svak, dunkel skygge av.

Der ligger altså Elisjas livløse legeme i graven. Også han har måttet gå all kjødets vei. Ja, også han, som i særlig grad var Herrens kjære, og som, når alt er nøye veid, fortjener den ros at han var åndelig mer moden og helliggjort enn selv sin store mester, Elia, tisbitten.

Likevel kom ingen ildvogn svevende ned til ham. Han måtte tvert imot finne seg i å bli avkledd og la legemet sitt bli igjen på jorden. Med det har Gud villet si

oss at Elisja ikke kommer dårligere ut av den grunn. For Gud kunne jo umulig ville at denne øyestenen hans skulle lide noen skade, da heller hvem som helst annen. Altså kan det ikke være noe tap å miste det jordiske legemet. Altså må de såkalte «gravens redsler» bare være tilsynelatende og innbilte redsler, fantomer og skygger, ikke noe virkelig. Og slik er det i sannhet.

Nei, vi lider ikke skipbrudd når legeme og sjel skilles. Ellers måtte man jo kunne kalle det et skipbrudd når puppen sprenges og sommerfuglen, en fri, bevinget skapning, svinger seg til værs ut av den. Og oppløsningen av vårt legeme fortjener et slikt navn enda mye mindre.

For er vi blitt glad i dette forgjengelige legemet som har fulgt oss på pilegrimsvandringen, så vet vi at heller ikke det er tapt for oss når vi legger det av i døden. Etter Guds løfte får vi det en gang tilbake i strålende herlighet! Til da vil Guds øye vokte det som en dyrebar skatt.

Selv om det er vanskelig å tro at en oppstandelsesmorgen også skal gry for legemene, så uteblir den likevel ikke. Det er like visst som at den en gang brøt fram over graven til ham som er «den førstefødte av de døde». «Han som er Israels ære, lyver ikke» (1 Sam 15,29). Den Allmektige står ved sitt ord.

Et år er altså allerede gått over Elisjas grav. Da hender det at herjeflokker fra de hedenske moabittene faller inn i landet. Vår hensovede venn kan de ikke lenger gjøre noe ondt. Men på en merkelig måte blir de årsak til at han plutselig igjen griper inn i Israels historie.

I ånden står vi på gravplassen. Se! Der kommer et gravfølge, et av de togene som uavlatelig og overalt, hvert øyeblikk, går over jorden. En israelittisk mann skal begraves, sannsynligvis en av de stille i landet, som ikke hadde bøyd kne for Ba'al.

Men **fattig** må han ha vært. For det er ikke gjort i stand noen uthogd grav for ham. Tvert imot må den graves først.

Men i det øyeblikket vennene skal ta fatt på arbeidet, blinker spyd og sverd i det fjerne. En moabittisk flokk rykker fram. Hva skal de gjøre? Fortsetter de arbeidet, setter de livet på spill, eller i alle fall risikerer de et forferdelig fangenskap. Men se! Like ved dem ligger Elisjas grav. Uten å nøle velter de raskt steinen bort og kaster den døde ned til profetens ben.

Men hva skjer nå? Å, et under! Så snart den døde rører ved disse benene, vender sjelen hans tilbake. Han reiser seg, står på føttene og kommer levende gående ut av klippegraven. Dere kan tenke dere gravfølgets skrekk og forundring!

«Hva? Han blir levende bare ved å røre ved Elisjas lik?» Forundrer det dere? Hva vil dere da si om at folk i Jerusalem en gang bar syke og besatte ut på gatene på bårer og tepper, for at i alle fall skyggen av apostelen Peter kunne falle på noen av dem når han gikk forbi, og at de ble helbredet? (Apg 5,15 f.) Og hva sier dere om at de troende i Efesus holdt svetteduker og arbeidsforklær som Paulus hadde hatt på seg, over de syke, og sykdommene forlot dem, og de onde åndene for ut? (Apg 19,12)

«Men», sier dere, «finner ikke den romerske relikviedyrkelsen en viss støtte og rettferdiggjørelse i disse kjensgjerningene?» Langt ifra! Vi kan se bort fra

at de såkalte relikviene for det meste bare er påståtte levninger etter de hellige de tilskrives; det har lite eller ingenting å si for saken. Enten tillegger romerkirken sine innbilte helligdommer, knokler, klesplagg eller andre gjenstander, en trolldomskraft i seg selv. Og hva er det annet enn overtro og hedenskap?

Ved tegnet i Jeriko, og likeså ved de undrene vi nettopp nevnte, lå den undergjørende kraften jo heller ikke i Elisjas ben, i Paulus' svetteduker eller i Peters skygge. Den lå bare hos den levende Gud. I sin visdom fant han det godt, denne ene gangen, å gjøre disse gjenstandene, som i seg selv er helt kraftløse, til bærere av sin underkraft.

Eller de hevder at undrene de lover, er virkninger av helgenene selv, som jo var mennesker. Helgenenes hodeskaller og klær stiller de ut for sine såkalte troende, så de kan røre ved dem, kysse dem og tilbe dem. Og hva er denne forgudelsen av mennesker annet enn avgudsdyrkelse med kristen sminke?

Eller til sist kommer de sannheten nærmere og sier: Gud og Kristus gjør under ved deres ben, deres korssplinter, deres hellige kjortler og lignende. Men hvor har de et uttrykkelig løfte å vise til om at Gud virkelig vil knytte sin hjelp til disse gjenstandene? De har ikke noe slikt. Men de mener heller ikke at de trenger det.

De mener det sier seg selv at Gud må la sin velsignelse strømme gjennom deres snurrepiperier. Fordi han en gang har gjort noe stort ved Elisjas ben eller ved apostlenes svetteduker, må han også la noe lignende skje ved alle andre levninger etter helgener!

De vil altså rå over Gud. Uten guddommelig befaling, uten det minste guddommelige tilsagn, på en fullmakt de har tatt seg selv, vil de **binde** ham og hans undergjerninger til sine filler og benrester! Det er en frekk og straffverdig ugudelighet, ikke minst fordi de i sin tåpelige innbilning ikke sjelden også krever at Gud, den Hellige og Sannferdige, skal bekrefte løgnene deres med under og tegn.

Etter miraklet på gravplassen i Jeriko kan nok også mang en jøde ha blitt fristet til å tro at det hadde åpnet seg et slags livsforsikringsselskap i Elisjas grav. Men de kunne ha kastet tusen døde ned i den så lenge de ville, og ikke én av dem ville siden ha blitt vakt opp til liv. For Elisjas ben kunne ikke gi liv.

På Hiskias tid drev jødene en skammelig avgudsdyrkelse med kobberslangen som Moses hundrevis av år før hadde måttet lage i ørkenen. De innbilte seg at dette kobberbildet nødvendigvis måtte gjøre under, fordi det en gang hadde gjort under og helbredet dem som var bitt av giftige slanger. Det var som om bildet selv, og ikke den allmektige Gud, hadde helbredet de sårede. Eller som om Gud hadde lukket sin kraft inne i kobberbildet og latt den bli der for alltid, i stedet for å knytte den til bildet én eneste gang, fritt og for et bestemt formål der og da!

En hellig forferdelse grep kong Hiskia da han oppdaget det uvesenet som ble drevet i landet hans med dette slangebildet. Og hva gjorde han? Han tok slangebildet, som han foraktelig kalte **Nehusjtan**, det vil si erkedrage, fordi det var blitt gjenstand for en slik avgudsdyrkelse. Han knuste avguden til støv i Herrens

navn og strødde asken for de fire vinder. Akk! Med så mange fetisjer i verden burde man gjøre det samme.

«Men det fortelles jo om under som har skjedd her og der ved slike såkalte helligdommer.» Den ene løgnen føder den andre.

Men om det virkelig skulle skje noe mirakuløst nå og da i disse overtroens mørke strøk, så kunne det bare fylle meg med gru og forferdelse. For da var undergjøreren helt sikkert ikke Gud, men en **annen**. Og jeg ville være nødt til å trekke den sørgelige slutningen at Gud hadde overgitt de avgudsdyrkende menneskene til villfarelsen på deres egen vei. Et slikt under kunne jeg bare se på som en dom fra Guds vrede, ikke som en nådegjerning fra Gud.

II.

Men hvorfor gjorde Gud det uhørte underet å vekke en død til live ved Elisjas ben? Han hadde mer enn én hellig hensikt med det.

For det første ville han gi Israels folk et nytt, håndgripelig bevis på at han, Elisjas Gud, var den sanne, den levende, den allmektige Gud. Det var en smal sak for ham å redde til og med fra døden, og hadde man ham til venn, trengte man ikke lenger å frykte moabittene. «Gi denne Gud æren, fall ned for ham, stol på ham!» Slik lød den første prekenen som tordnet ut over folket fra dette underet.

Dernest satte underet et nytt guddommelig stadfestelsessegl på hele Elisjas virke på jorden. For en mann som Gud æret og herliggjorde slik ennå i graven, måtte jo ha vært en sann profet. Ordet hans måtte ha vært et usvikelig Guds ord, rådene og anvisningene hans ufeilbarlige. Det var nå klart bevist for hele verden.

Kong Joasj kunne nå legge bort sin siste tvil om at det seiersløftet Elisja hadde gitt ham, var til å stole på. Og de som hadde lukket ørene for gudsmannens ord og forutsigelser, måtte nå like bestemt dømme seg selv.

Endelig ville Gud i denne undergjerningen gi et stort forbilde på det som skulle komme. Slik har Jesus, Siraks sønn, forstått den, dypt og riktig. «Da Elisja var død», sier han i kapittel 48 i boken sin, «profeterte hans legeme ennå.» «Han **profeterte**? Om hva?» Om den underkraften som skulle strømme gjennom og føde på ny og skape liv, og som en gang skulle utøses over verden ved Elisjas store motbilde: **Jesu Kristi død**.

I sin død har Kristus forsonet verden. I sin død kjøpte han seg verden og innviet den til skueplass for sin fornyende undergjerning. I sin død drepte han døden, forbannelsens barn, både legemets og sjelens død. Og i sin død ble han årsak til at Ånden, som vitner om livet, ble sendt til den verden som ved bestenkningen med hans blod er kjøpt fri fra synden og gjort mottakelig for nåden.

I sin død la den store ypperstepresten grunnvollen til en ny skapning. Der vaier ingen sørgefane mer, og ikke et sukk høres lenger fra den skapningen som er lagt under forgjengeligheten. For skapningen er satt fri fra forgjengelighetens trelldom, og det engstelige sukket og den lengselsfulle ventingen er gått over i salmetonene fra en sabbatsfest som aldri tar slutt.

Denne nye **tidsalderen**, full av ånd og liv, har nå i atten hundre år brutt stadig mer fram gjennom hylsteret av den gamle verden, som er tynget av forbannel-

sen. Og løftet om at den skal folde ut sitt liv til alle sider i hele sin fylde, skal ikke slå feil.

Også du hører til denne nye skapningen, så snart du har erkjent at du er en fattig synder, og ved troen er gått inn i fellesskapet med Kristi blodige offerdød. Da står du uten fordømmelse for Gud, fri fra forbannelsen og revet ut av mørkets makt. Og du dør ikke mer, for du døde med Kristus, men ble også vakt opp med ham og er gått over fra døden til livet. Du er et salig skudd av en ny slekt, selv om du ennå en tid er svøpt i den gamles puppe.

Se! Du som er plantet om i Guds kjærlighet som i ditt rette element, og som allerede her i livet vandrer i himmelen, du barn av det himmelske kallet, salig i håpet, merket for oppstandelsen på basunens dag: Om deg profeterte mannen som steg ut av Elisjas grav med nytt liv. Og om den dypeste grunnen til at du får vende tilbake til den tapte opprinnelige tilstanden, profeterte den store profetens undergjørende ben.

Underet i Jeriko minner meg om et annet, som jeg ikke kan holde tilbake for dere. En venn som mange av dere er glad i, mistet sin hustru. Da han giftet seg med henne, var hun grepet av nåden, men hadde ennå ikke opplevd en grunnleggende gjenfødelse. Særlig hadde verden med sitt glitrende tant ennå stor makt over henne, som en trolldom.

Da de forlovet seg, sa hun, som ennå var ung og barnlig, til ham, riktignok spøkefullt, men likevel i alvor: «Men ikke sant, smykkene mine lar du meg få beholde?» Dere må nemlig vite at i vår venns hjemtrakter pleier de troende, særlig kvinnene, å vise at de har brutt med verden, ved å gå i en enkel drakt som de er blitt enige om, og som ikke følger moten. «Jeg skal la deg beholde gullsmykkene og stasklærne dine», svarte han, «til Herren kler dem av deg.»

Bryllupet ble holdt, og den unge fruen lekte ennå en stund, riktignok med en slags uskyld, de blinde verdensbarnas meningsløse lek. Så en dag mens hun var ute i hagen, ble hun overrasket av et voldsomt uvær. Lyn fulgte på lyn, og ved hvert tordenskrall trodde en at lynet hadde slått ned like i nærheten.

Det forferdelige uværet hadde rast en stund da den stakkars kvinnen kom styrtende inn i huset, likblek og skjelvende i alle lemmer. Med begge hendene for øynene kastet hun seg hulkende ned i en stol. Mannen, som aldri før hadde sett henne slik, sprang bort til henne. Ømt og beroligende spurte han hvorfor hun var så redd og gråt.

«Å, jeg kjenner», svarte hun, «at hvis lynet traff meg, ville jeg være fortapt, og fordømmelsens dom ville ramme meg!» «Tror du det?» svarte mannen hennes, og tidde. Men i stillhet priste han Gud, og håpet hans slo ikke feil. Snart kledde Herren den forskrekkede kvinnen i vakrere klær enn verden kan veve og by fram.

Ikke lenge etter ble hun dødssyk. Sykesengen hennes ble et seierens leie. Hun ba alle ønske henne til lykke med at hun nå snart skulle få se sin himmelske brudgom. Men noen dager før hun døde, ble jubelen svakere. Til slutt stilnet den helt, og i stedet kom dype indre kamper og mørke stunder i troen. Hun døde med et: «**Herre Jesus**, forbarm deg over meg!» Den hardt rammede, dypt bedrøvede ektemannen salvet legemet hennes med en strøm av tårer.

Begravelsesdagen kom. Kisten skulle lukkes. Da kaster den etterlatte seg enda en gang gråtende over den døde og roper: «Å, skal jeg se deg igjen?» For sinnet hans var formørket. Han kunne håpe at hun var gått hjem benådet, men den glade, seirende tilliten manglet han.

Da brøt det fram et bønnerop fra hans opprørte sjel: «Herre! Gi meg et tegn på at min hustru ikke er død, men lever!» Og nesten uten selv å vite hva han sa, la han til: «Kunne du en gang, selv etter hans død, stadfeste profeten Elisja som din tjener ved de undrene du gjorde ved hans ben, hvorfor skulle du da ikke på lignende måte kunne gi meg visshet om at min hensovede har barnerett hos deg og er i herligheten?»

Slik ropte han! Kisten ble lukket, og sørgetoget satte seg i bevegelse. For vår venn var det en tyngre gang enn hans egen død ville ha vært. De kommer til kirkegården og senker kisten ned i graven.

Da trer den dypt nedbøyde mannen, badet i tårer, fram til kanten av den åpne graven og begynner med usigelig vemod å tale til forsamlingen. Han løfter fram det i den kjære avdødes liv som han bygger sitt håp på om at hun ikke er fortapt. Han taler om menneskets intethet og om syndens forbannelse. Og med en munn som flyter over, priser han ham som har styrtet døden, djevelen og synden og ført uforgjengelighet fram i lyset, ja, som selv er oppstandelsen og livet: Kristus, synderes frelser. Så ble graven fylt igjen, og gravfølget gikk hjem i høytidelig taushet.

Dagen etter, i kveldsskumringen, sitter vår venn i kammeret sitt, nedsenket i sorg. Bildet av henne som er gått bort, svever for hans gråtende sjel. Fremdeles plager spørsmålet ham om hun virkelig er salig. Samtidig bestemmer han seg for å plante en rose på graven hennes som et sinnbilde på sin kjærlighet.

Da kommer en av hans nærmeste venner inn til ham og sier: «Vet du hva som har skjedd? Gjennom det du sa ved graven til kona di, og særlig gjennom det du fortalte om den saliges siste dager, er en av evangeliets bitreste motstandere plutselig vekket av syndesøvnen, ført til Kristus og vakt opp til et nytt liv!»

Da den sørgende hører dette, løftes han opp av sitt dype tungsinn som om han hadde fått nytt liv. Han folder hendene høytidelig og sier med et strålende ansikt: «Så har du, trofaste Gud, altså selv villet plante rosen på min kjæres grav og gitt meg et tegn som er herligere enn tegnet ved Elisjas ben! Nå vet jeg hvor min hensovede er!» Slik talte han, og siden tvilte han ikke mer.

Underet ved profetens grav gjentar seg ofte på jorden i åndelige avbilder. Hvor ofte setter ikke Gud det fulle stadfestelsesseglet på sine tjenere først etter deres død! Enten ved at han først da løfter sløret av de gjerningene i tro og kjærlighet som den nye naturen i den åndelig befruktede stammen har drevet fram i dypt skjul. Eller ved at han først da lar deres ord og eksempel virke videre med kraft og gjøre under av åndelig vekkelse og gjenfødelse, under som de hjemgåtte ventet forgjeves på mens de levde!

Et vakrere minnesmerke kan ikke reises over et vitne for evangeliet enn det levende monumentet som reiser seg på graven hans: de åndelige barna som siden blir født av den spirende sæden fra hans ord og liv.

Men når ble en sjelesørger båret til graven blant dere, dere velsignede innbyggere i denne dalen, uten at et slikt minnesmerke har reist seg over støvet hans? Og hvor fantes et vakrere anbefalingsbrev enn nettopp det som Herren skrev for ham som sist sovnet inn, og som han fremdeles skriver på den dag i dag?

Vi slutter og sier farvel til vår Elisja. Når vi en gang skal vandre med ham under paradisets palmer, vil han selv tyde undrene og hemmelighetene i sitt liv for oss, dypere og fyldigere enn vi har klart å tyde dem med vårt tåkete, jordiske blikk.

Til da skal hans milde bilde leve i hjertet vårt, innfattet i kjærlighetens flammende ramme. Det er et strålende vitnesbyrd om hvor store ting Herren gjør i sine fattige menneskebarn, en vennlig stjerne som viser oss retningen vårt eget løp må ta, om vi vil fare herfra i fred!

Troens vei er en salig vei. Ingen har ennå angret på at han slo inn på den, hvor mye det enn har kostet. Selv om man går inn på denne veien med bind for øynene, går man likevel framover mens man skuer Guds herlighet.

Innskriften over inngangen lyder: «Selvfornektelse!» Men ville en sjømann kalle det et hardt krav om han skulle losse ballasten av skuta si for å laste gull og edelstener i stedet? Og sannelig! Det er mer enn gull og edelstener vi er lovet i bytte for de godene vi ellers bare drømmer om, og som vi må finne oss i å gi opp ved de første skrittene på denne hellige veien.

Vi bytter døde avguder mot den levende Gud, bedraget mot sannheten, mørket mot lyset, en kirkegårdsro der skrekkspøkelser går igjen, mot freden, vår egen tilsølte rettferdighetsdrakt mot den hvite silken i Guds rettferdighet, og den mørke, trengselsfulle jorden mot himmelen. Et bytte uten like! Hvem ville nøle med å gå inn på det?

Kom da, å, kom alle sammen! La oss følge etter Elisja, så vi en gang kan lande ved den samme kysten som han! La oss ta hjerte, sanser og fornuft til fange under lydigheten mot Kristus! Om kort tid vil det være vårt eget hjertes toner som klinger oss i møte fra disse strofene:

Jeg våget det! Av deg **først** grepet,
var jeg å gripe deg ei sen,
slik den forliste først på stranden
vil strekke seg mot redningsgren.
Om verden fiendskap har svoret
og svermer, dåre kaller meg,
så la den det! Jeg var fortapt,
og frelse fantes kun hos deg!

Jeg våget det! Til mange strender
jeg før har flakket rådvill om,
og ærlig strevde jeg å lande
ved **sannhets** tempelhelligdom.
Forgjeves! Hvor jeg enn meg vendte
å trylle fred i hjertet fram,
jeg kunne ingen redning hente
og vendte uhelbredet hjem.

Da var det meg som om jeg drømte:
du, Tornekronte, var min mann!
Sin motstand min fornuft uttømte,
dog våget jeg å kalle på deg!
De **motens** bånd som meg har bundet,
jeg sønderrev, trett av dens svik,
og svor at gleden, om den fantes,
var bare å finne hos deg.

Men verdens klokskap kan ei fatte
at man på den ei setter pris,
og grumme voktere den satte
av **tvil** foran mitt paradis.
Din «doble natur» meg støtte,
ja, selv den **enfold** i ditt ord,
og angstfull tvil mitt hjerte møtte
som kalde vinterstorm fra nord.

Men hvor mitt sinn seg enn opprørte,
jeg, drevet av en mektig trang,
dog kjempet, til jeg det forførte
inn i ditt ords festning tvang.
Selv lå jeg der med lukket øye
og ropte til deg i min nød:
«**Jeg tror!** Hjelp, Herre i det høye!»
Da demret din himmel rød!

I glansen fra din trone badet,
bestenket med dugg av ditt blod,
en herlig bygning, vidåpen,
for mitt henrykte øye stod.
Et kors, av glade barn omgitt,
var støtten huset hvilte på;
«**Her finner synderen vei til livet!**»
jeg skrevet over døren så.

Jeg våget det! Og ei jeg snublet,
skjønt ydmykt bøyd jeg trådte inn.
Da lød et tallrikt kor som jublet:
«Vær hilset i Salems herlighet!
Her gis du salighet i len!
Her bor nåden! I samme strøm
forenes her lys og salighet!»
Og mang en annen hilsen øm.

Og rundt omkring, hvor enn jeg skuet,
å, for en klarhet, fjern og nær!
Hvor før et tåkehav meg truet,
der tindret nå en stjernehær.

Det jeg før pleide å forakte
som fantomer med hånlig sinn,
det lærte jeg nå å betrakte
med klarnet blikk som **Guds dybder**.

Ditt rike tok meg opp. Utgrunnet
lå dets hemmelighet for meg;
min frelste sjel hadde nå funnet
sitt gledes- og jubelår i deg.
Å, hadde jeg ved din veiledning
før **egen kløkt** forsaket rett!
Det første skritt til evig redning
er alltid ett: «**Jeg våget det!**»

Om Friedrich Wilhelm Krummacher

1796–1868

Friedrich Wilhelm Krummacher (1796–1868) var en tysk predikant fra den reformerte tradisjonen og en av de mest kjente vekkelsespredikantene i Tyskland på 1800-tallet. Han var prest blant annet i Elberfeld i Wuppertal, senere ved Trefoldighetskirken i Berlin, og fra 1853 hoffpredikant i Potsdam.

Prekenene hans om profetene Elia og Elisja ble utgitt i flere bind og oversatt til mange språk. De forener levende fortellerkunst med en klar forkynnelse av Kristus.

Krummacher ble også lest i Norden. C. O. Rosenius siterte ham ofte og gjenga deler av prekenene hans i artiklene sine i Pietisten. Flere av Rosenius' artikler bygger uttrykkelig på Krummacher, blant annet «Vår frelses høvding», «Enken i Sarepta», «Den sanne kirke» og «Ikke så at jeg alt har nådd dette», og i «Helliggjørelsen (II)» gjengir han en lengre fortelling fra Krummachers avsluttende preken over Høysangen i Salomo og Sjulammit.